

Saturs

II *Nelegislatīvi akti*

IETEIKUMI

- ★ Komisijas Ieteikums (ES) 2019/1658 (2019. gada 25. septembris) par Energoefektivitātes direktīvā paredzēto energoekonomijas pienākumu transponēšanu 1
- ★ Komisijas Ieteikums (ES) 2019/1659 (2019. gada 25. septembris) par Direktīvas 2012/27/ES 14. pantā paredzētā efektīvas siltumapgādes un dzesēšanas potenciāla visaptveroša izvērtējuma saturu 94
- ★ Komisijas Ieteikums (ES) 2019/1660 (2019. gada 25. septembris) par Energoefektivitātes direktīvas (Direktīva 2012/27/ES) jauno uzskaites un rēķinu noteikumu īstenošanu 121

II

(Nelegislatīvi akti)

IETEIKUMI

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2019/1658

(2019. gada 25. septembris)

par Energoefektivitātes direktīvā paredzēto energoekonomijas pienākumu transponēšanu

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Savienība ir apņēmusies izveidot ilgtspējīgu, konkurētspējīgu, drošu un dekarbonizētu energosistēmu. Enerģētikas savienības stratēģijā ir izvirzīti vērienīgi Savienības mērķi, proti, līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 40 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, izmantotās atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvaru palielināt līdz vismaz 32 % un panākt vērienīgus enerģijas ietaupījumus, tā uzlabojot Eiropas enerģētisko drošību, konkurētspēju un ilgtspēju. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2012/27/ES ⁽¹⁾ ("Energoefektivitātes direktīva" jeb "EED"), kas grozīta ar Direktīvu (ES) 2018/2002 ⁽²⁾, ir noteikts energoefektivitātes pamatmērķrādītājs, kurš paredz līdz 2030. gadam Savienības līmenī panākt ietaupījumus vismaz 32,5 % apmērā.
- (2) Energoieprasījuma iegrožošana ir viens no Komisijas 2015. gada 25. februārī pieņemtās Enerģētikas savienības stratēģijas "Pamatstratēģija spēcīgai Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku" pieciem darba virzieniem. Tas, vai ES izdosies sasniegt savus klimata un enerģētikas mērķus, ir atkarīgs arī no tā, vai energoefektivitātei tiks piešķirta prioritāte, vai tiks piemērots princips "energoefektivitāte pirmajā vietā" un vai tiks izvērstā atjaunojamo energoresursu izmantošana.
- (3) Paziņojumā par Eiropas stratēģisko ilgtermiņa redzējumu par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku ⁽³⁾ uzsvērts, ka energoefektivitātes pasākumi būs viens no galvenajiem faktoriem, kas mums ļaus līdz 2050. gadam pārtapt par klimatneitrālu ekonomiku. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2018/1999 ⁽⁴⁾ ("Pārvaldības regula") noteikts, ka dalībvalstīm jāievēro princips "energoefektivitāte pirmajā vietā".
- (4) Ietekmes novērtējumā ⁽⁵⁾, kas tapa EED grozījumu izstrādes gaitā, Komisija aplēsusi, ka EED 7. panta īstenošana dotu vairāk par pusi no energoietaurījumiem, kas dalībvalstīm ir jāpanāk saskaņā ar EED.
- (5) Grozītā EED ietekmē gan pašreizējo (2014–2020), gan (lielākoties) nākamās pienākuma periodus (2021–2030 un pēc tam). Vajadzētu dalībvalstīm palīdzēt īstenot jaunās prasības (relevantas abiem pienākuma periodiem), atšķirīgi īstenot jau esošās prasības (relevantas abiem pienākuma periodiem) un saprast, kuras prasības ir precīzētas, bet nav mainītas.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/27/ES par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (OV L 315, 14.11.2012., 1. lpp.).

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2002, ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 328, 21.12.2018., 210. lpp.).

⁽³⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai "Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku" (COM(2018) 773 final).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Regula (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

⁽⁵⁾ SWD(2016) 402 final.

- (6) Ar grozīto EED energoekonomijas pienākums ir spēkā arī periodā no 2021. gada 1. janvāra līdz 2030. gada 31. decembrim un pēc tam (atkarībā no Komisijas izvērtējuma). 2021.–2030. gada pienākuma periodā un pēc tam dalībvalstīm katru gadu ir jāpanāk kumulatīvs enerģijas galapatēriņa ietaupījums, kas ir līdzvērtīgs jaunam ietaupījumam 0,8 % apmērā no ikgadējā enerģijas galapatēriņa attiecīgajā periodā un pēc tam. Izņēmuma kārtā Kiprai un Maltai ir jāpanāk tikai tāds kumulatīvs enerģijas galapatēriņa ietaupījums, kas līdzvērtīgs jaunam ietaupījumam 0,24 % apmērā no enerģijas galapatēriņa attiecīgajā periodā un pēc tam.
- (7) Grozītajā EED arī skaidrāk izklāstīts, kā aprēķināt enerģijas ietaupījuma apjomu. No grozījumiem kļūst skaidrs, ka energoefektivitātes pienākuma shēmas un alternatīvi politikas pasākumi ir līdzvērtīgi un tos var kombinēt. Dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība izraudzīties atbildīgās puses un akreditēt enerģijas ietaupījuma apjomus, kas jāsasniedz katrai pusei. Grozītā EED dalībvalstīm ļauj no dažādām shēmām izvēlēties to, kas ir vispiemērotākā to situācijai un apstākļiem.
- (8) Energoekonomijas pienākumu dalībvalstīm izpildīt neizdosies, ja netiks vairota sabiedrības informētība un sniegta pareiza informācija par ieguvumiem no energoefektivitātes. To var panākt ar apmācības un izglītošanas programmām.
- (9) Grozījumi nepārprotami atļauj dalībvalstīm īstenot uz konkrētiem sektoriem (piemēram, ēku vai ūdenssaimniecības sektoru) vērstus rīcībpolitikas pasākumus.
- (10) Efektīva ūdens resursu apsaimniekošana var ievērojami palīdzēt ietaupīt enerģiju, tāpēc dalībvalstīm vajadzētu sīkāk izpētīt, kāds potenciāls būtu turpmākiem pasākumiem šajā jomā. Tāpat dalībvalstīm vajadzētu izstrādāt tādas rīcībpolitikas pasākumus, ar kuriem vienlaikus var sasniegt arī citus ar vidi un dabas resursiem saistītus mērķrādītājus.
- (11) Lai pastiprinātu centienus mazināt enerģētisko nabadzību, dalībvalstīm vajadzētu dažus energoefektivitātes rīcībpolitikas pasākumus prioritārā kārtā īstenot attiecībā uz mazaizsargātām mājāsaimniecībām un noteikt enerģētiskās nabadzības novēršanas kritērijus.
- (12) Grozītajā EED tagad ir skaidrākas prasības par pasākumu turpināšanās ilgumu. Aprēķinot enerģijas ietaupījuma apjomu, dalībvalstīm būtu jāņem vērā gan tas, cik ilgi pasākums radīs ietaupījumus, gan tas, ka laika gaitā tā radītie ietaupījumi var sarukt.
- (13) Ar grozīto EED ir precizēts, ka, aprēķinot enerģijas ietaupījumu, dalībvalstis nevar ņemt vērā pasākumus, ko tās būtu īstenojušas jebkurā gadījumā, un ka tās var deklarēt tikai tāds ietaupījumus, kas pārsniedz konkrētos ES tiesību aktos paredzēto minimumu. Ēku renovācijas radītiem enerģijas ietaupījumiem piemēro izņēmumu.
- (14) Grozītajā EED uzsvērts, cik svarīgs ir monitorings un verifikācija, lai varētu nodrošināt, ka energoefektivitātes pienākuma shēmas un alternatīvi politikas pasākumi sasniedz mērķi. Kopā ar šo ieteikumu sniegtajās vadlīnijās izskaidrots, kā dalībvalstis var izveidot efektīvas mērīšanas, kontroles un verifikācijas sistēmas.
- (15) Tā kā ļoti liela nozīme ir enerģijai, kas no atjaunojamiem energoresursiem saražota uz ēkām vai ēkās, kopā ar šo ieteikumu sniegtajās vadlīnijās ir izskaidrots, kā dalībvalstis energoekonomijas pienākuma izpildē var ieskaitīt enerģijas galapatēriņa ietaupījumus, kas izriet no rīcībpolitikas pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju uzstādīšanu.
- (16) Dalībvalstīm jāpanāk, ka līdz 2020. gada 25. jūnijam stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, ar ko transponē energoekonomijas pienākumu. Līdz ar EED 7. panta grozījumu stāšanos spēkā tie ietekmē energoekonomijas pienākuma izpildi arī 2014.–2020. gada pienākuma periodā. Arī šajā ziņā dalībvalstīm noderēs kopā ar šo ieteikumu sagatavotās vadlīnijas.
- (17) Bez grozītās EED pilnīgas transponēšanas un efektīvas īstenošanas ES nespēs sasniegt savus 2030. gadam izvirzītos energoefektivitātes mērķrādītājus un izpildīt apņemšanos enerģētikas savienības priekšplānā likt patērētājus.
- (18) Dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība grozītās prasības par energoekonomijas pienākumiem transponēt un īstenot saviem apstākļiem vispiemērotākajā veidā. Ieteikumā izskaidrotas grozītās prasības un parādīts, kā iespējams sasniegt direktīvas mērķus. Proti, mērķis ir nodrošināt, ka dalībvalstīm, gatavojot transponēšanas pasākumus, ir vienota izpratne par EED.

- (19) Šajā ieteikumā sniegtie norādījumi papildina un daļēji aizstāj Komisijas iepriekšējos norādījumus par EED 7. pantu ⁽⁶⁾. Būtu jāizceļ arī tas, kā grozošie noteikumi ietekmē 2014.–2020. gada pienākuma periodu, kā arī jāņem vērā komentāri, ko Komisija no dalībvalstīm saņēmusi kopš Direktīvas 2012/27/ES (Energiefektivitātes direktīvas) transponēšanas.
- (20) Šis ieteikums nemaina EED tiesiskās sekas un neskar Tiesas sniegto EED saistošo interpretāciju. Tajā galvenā uzmanība pievērsta noteikumiem pa energoekonomijas pienākumu, un tas skar EED 7., 7.a un 7.b pantu, kā arī V pielikumu.
- (21) Šā ieteikuma pielikums sagatavots ar mērķi cita starpā palīdzēt dalībvalstīm aprēķināt nepieciešamos enerģijas ietaupījumus, izveidot derīgus politikas pasākumus un pareizi ziņot par panāktajiem enerģijas ietaupījumiem; tajā sniegti vairāki skaidrojumi un ieteikumi praktiskai īstenošanai,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Dalībvalstīm, transponējot prasības, kas ieviestas ar Direktīvu (ES) 2018/2002 un izklāstītas Direktīvas 2012/27/ES 7., 7.a un 7.b pantā un V pielikumā, vajadzētu ievērot šā ieteikuma pielikumā sniegtās vadlīnijas.

Briselē, 2019. gada 25. septembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Miguel ARIAS CAÑETE

⁽⁶⁾ COM(2013) 762 final un SWD(2013) 451 final, Briselē, 2013. gada 6. novembris.

PIELIKUMS

1. IEVADS

Šajā ieteikumā ir izklāstīts tikai un vienīgi Komisijas viedoklis; tas nemaina direktīvu un regulu tiesiskās sekas un neskar Tiesas saistošo interpretāciju par 7., 7.a un 7.b pantu un V pielikumu grozītajā Direktīvā 2012/27/ES par energoefektivitāti ("EED"). Šis ieteikums ir izstrādāts, pamatojoties uz atsauksmēm, ko Komisija ir saņēmusi no dalībvalstīm kopš Direktīvas 2012/27/ES par energoefektivitāti transponēšanas, un informāciju, kuru Komisija ir ieguvusi no dalībvalstu paziņojumiem un valstu energoefektivitātes rīcības plānu un gada ziņojumu novērtējuma ⁽¹⁾.

Kopsavilkums. Būtiskākie grozījumi Direktīvā 2012/27/ES

1. Energoekonomijas pienākuma un saistīto noteikumu struktūra

- 7. pants (vispārīgi noteikumi par ietaupījuma prasību), 7.a pants (noteikumi par energoefektivitātes pienākuma shēmām (EEPS)) un 7.b pants (noteikumi par alternatīviem politikas pasākumiem),
- V pielikums (kopīgas aprēķinu metodes un principi) un
- plānošanas un ziņošanas pienākumi saskaņā ar Pārvaldības regulu.

2. Energoekonomijas pienākuma tvērums (2021.–2030. gads)

- Jauns energoekonomijas pienākuma periods, proti, 2021.–2030. gads, un pienākuma perioda beztermiņa pagarināšana pēc 2030. gada, lai gan to paredzēts pārskatīt līdz 2027. gadam un reizi 10 gados pēc tam.
- Pienākums 2021.–2030. gadā panākt kumulatīvu enerģijas galapatēriņa ietaupījumu, kas līdzvērtīgs jaunam ikgadējam ietaupījumam vismaz 0,8 % apmērā no enerģijas galapatēriņa (izņemot Kipru un Maltu, kurām jāpanāk jauns ietaupījums 0,24 % apmērā no enerģijas galapatēriņa), t. i., augstāks līmenis nekā pašreizējā periodā.
- Dalībvalstis ietaupījumu var aprēķināt dažādi, ciktāl tās panāk vajadzīgo kumulatīvo enerģijas galapatēriņa ietaupījumu.
- prasība, ka dalībvalstīm, izstrādājot politikas pasākumus, jāņem vērā nepieciešamība mazināt enerģētisko nabadzību atbilstīgi kritērijiem, kas tām ir jānosaka.

3. Politikas pasākumu ietekmes aprēķināšana

- Dalībvalstis nedrīkst deklarēt enerģijas ietaupījumu, ja tas panākts ES tiesību aktu īstenošanas rezultātā, izņemot gadījumus, kad tas ir saistīts ar ēku renovāciju; atkāpjoties no minētā un ievērojot konkrētus nosacījumus, dalībvalstis var tikai pirmajā pienākuma periodā (2014-2020) panākamajā ietaupījumā ieskaitīt ietaupījumu, kas panākts saskaņā ar valsts obligātajām prasībām jaunām ēkām.

⁽¹⁾ Sk. *inter alia* Economidou et al., 2018. *Assessment of the Second National Energy Efficiency Action Plans under the Energy Efficiency Directive*. EUR 29272 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-87946-3, doi:10.2760/780472, JRC110304 (ziņojums pieejams <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/assessment-second-national-energy-efficiency-action-plans-under-energy-efficiency-directive>) un Tsemekidi-Tzeiranaki et al., 2019. *Analysis of the Annual Reports 2018 under the Energy Efficiency Directive*. EUR 29667 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019, ISBN 978-92-79-00173-7, doi:10.2760/22313, JRC 115238 (ziņojums pieejams <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC115238/kjna29667enn.pdf>).

4. Skaidrojumi

- EEPS un alternatīvi politikas pasākumi ir vienlīdz piemērots EED transponēšanas instruments.
- No katra rīcībpolitiskā pasākuma veida izrietošais enerģijas ietaupījums ir jāaprēķina saskaņā ar kopīgiem principiem un metodēm, kas izklāstīti EED V pielikumā.
- Skaidrojums par mērīšanas un verifikācijas prasībām un to, cik liela nozīme ir energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu reprezentatīvai izlasei.
- Dalībvalstis var izveidot valsts energoefektivitātes fondu (VEEF) saskaņā ar EED 20. panta 6. punktu vai nu kā alternatīvu politikas pasākumu, vai kā daļu no EEPS un prasīt atbildīgajām pusēm visus vai daļu no ietaupījuma ieguldīt fondā.
- Skaidrojums par papildīguma prasību (enerģijas ietaupījumam jāpapildina ietaupījums, kas tiktu panākts jebkurā gadījumā bez atbildīgās vai iesaistītās personas darbībām), t. sk. par tādiem faktoriem kā parazitisms, ietekme uz tirgu un pašreizējo rīcībpolitiku ietekme.
- Enerģijas ietaupījuma aprēķinā ir jāņem vērā pasākumu ilgums un tas, kādā tempā ietaupījums laika gaitā samazinās.
- Enerģijas ietaupījumu no maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģijām, kas uzstādītas uz ēkām vai ēkās, var ņemt vērā, ja tas atbilst V pielikumam.

2. 2021.–2030. GADA PIENĀKUMA PERIODĀ VAJADZĪGĀ ENERĢIJAS IETAUPĪJUMA APRĒĶINĀŠANA

“7. pants

Energoekonomijas pienākums

1. Dalībvalstis sasniedz vismaz šādu kumulatīvu enerģijas galapatēriņa ietaupījumu:

a) ...

b) no 2021. gada 1. janvāra līdz 2030. gada 31. decembrim – katru gadu jaunu ietaupījumu 0,8 % apmērā no ikgadējā enerģijas galapatēriņa, aprēķinot to kā vidējo no pēdējo triju gadu rādītājiem pirms 2019. gada 1. janvāra. Atkāpjoties no šīs prasības, Kipra un Malta no 2021. gada 1. janvāra līdz 2030. gada 31. decembrim katru gadu sasniedz jaunu ietaupījumu, kas līdzvērtīgs 0,24 % no ikgadējā enerģijas galapatēriņa, aprēķinot to kā vidējo no pēdējo triju gadu rādītājiem pirms 2019. gada 1. janvāra.”

Saskaņā ar b) apakšpunktu dalībvalstīm ir jāpanāk:

- kumulatīvs enerģijas galapatēriņa ietaupījums (t. i., kopējais enerģijas ietaupījuma apjoms) 2021.–2030. gadā un
- jauns ietaupījums katru gadu minētajā periodā (apjoms nav noteikts).

Lai gan panākamais jaunais ikgadējais enerģijas ietaupījums pirmajā pienākuma periodā (2014.–2020. gads) visām dalībvalstīm ir vienāds (t. i., 1,5 %), tā tas nav otrajā periodā (2021.–2030. gads), jo Kiprai un Maltai ir jāpanāk kumulatīvs enerģijas ietaupījums, kas līdzvērtīgs jaunam ietaupījumam 0,24 % apmērā no enerģijas galapatēriņa ⁽²⁾.

Katrai dalībvalstij līdz 2030. gada 31. decembrim ir jāpanāk aprēķinātais kumulatīvā enerģijas galapatēriņa ietaupījuma apjoms (t. i., kopējais enerģijas ietaupījums 2021.–2030. gadam). Atšķirībā no pirmā pienākuma perioda otrajā periodā šo apjomu nevar samazināt, izmantojot elastības iespējas ⁽³⁾.

Otrajā pienākuma periodā dalībvalstīm nav katru gadu jāpanāk jauns ietaupījums, kas līdzvērtīgs 0,8 % (0,24 % Malas un Kipras gadījumā) no ikgadējā enerģijas galapatēriņa ⁽⁴⁾. Arī otrajā un nākamajos periodos dalībvalstis var izmantot elastības iespējas, proti, jaunā ietaupījuma apjomu sadalīt uz visu periodu ⁽⁵⁾.

2.1. Kumulatīvā enerģijas galapatēriņa ietaupījuma aprēķināšana otrajā pienākuma periodā

Lai aprēķinātu kumulatīvo enerģijas galapatēriņa ietaupījuma apjomu, kas jāpanāk otrajā pienākuma periodā, katrai dalībvalstij ir vispirms jāaprēķina vidējais enerģijas galapatēriņš no pēdējo triju gadu rādītājiem pirms 2019. gada (t. i., 2016.–2018. gadā) ⁽⁶⁾.

Pēc tam minētais vidējais rādītājs jāreizina ar 0,8 % (0,24 % Kipras un Malas gadījumā), lai noteiktu “jaunā” ikgadējā ietaupījuma līdzvērtīgu apjomu.

Piemērs

Dalībvalsts energopatēriņš 2016. gadā bija 102 miljoni tonnu naftas ekvivalenta (Mtoe), 2017. gadā – 98 Mtoe un 2018. gadā 100 Mtoe, kā rezultātā vidējais trīs gadu rādītājs ir 100 Mtoe.

Tādēļ enerģijas galapatēriņa ietaupījuma kumulatīvā apjoma aprēķinam (2021.–2030. gadā) *jauna ikgadējā* ietaupījuma minimālais apjoms ir 0,8 Mtoe (100 Mtoe × 0,8 %).

Pēc tam dalībvalstis var aprēķināt galapatēriņa ietaupījuma kumulatīvo apjomu visam pienākuma periodam.

Piemērs

Dalībvalsts aprēķina savu 2016.–2018. gada vidējo enerģijas galapatēriņu 100 Mtoe apmērā. Tādējādi kopējais galapatēriņa ietaupījums attiecībā uz 2021. gadu būtu $(100 \times 0,8 \% \times 1) = 0,8$ Mtoe.

Tā kā ir jāpanāk kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījums, kas ir vismaz līdzvērtīgs jaunam *ikgadējam* ietaupījumam no 2021. līdz 2030. gadam, dalībvalstij ir jāaprēķina jaunais ietaupījums katram nākamajam gadam līdz 2030. gadam.

Kopējais 2022. gadam aprēķinātais apjoms būtu $(100 \times 0,8 \% \times 2) =$ kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījums 1,6 Mtoe apmērā (te ietilpst 0,8 Mtoe jaunais ietaupījums 2022. gadā (attēlā iezīmēts pelēkā krāsā)).

⁽²⁾ EED 2. panta 3. punktā “enerģijas galapatēriņš” ir definēts kā “visa enerģija, kas piegādāta rūpniecībai, transportam, māsaimniecībām, pakalpojumu nozarei un lauksaimniecībai. Tajā nav ietverta enerģijas piegāde enerģijas pārveidošanas nozarei un pašai enerģētiskas nozarei”. “Galapatēriņš” EED atsevišķi nav definēts, tādēļ tas būtu jāinterpretē saskaņā ar, energoekonomijas pienākuma galveno ideju. Direktīvas 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunkta mērķis ir samazināt enerģijas galapatēriņu, samazinot fizisku vai juridisku personu galaenerģijas pasūtēriņu (ja vien nav noteikts citādi). Ir paredzēti īpaši nosacījumi par enerģijas ietaupījumu no atjaunojamu energoresursu enerģijas, kas saražota uz ēkām vai ēkās (sk. EED 43. apsvērumu un šā dokumenta 7.5. iedaļu).

⁽³⁾ Sk. 3. iedaļu.

⁽⁴⁾ Aprēķina vidējo rādītāju 2016.–2018. gadā (sk. 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktu).

⁽⁵⁾ Sk. arī 2.3. iedaļu.

⁽⁶⁾ Turpretī 7. panta 1. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā enerģijas pārdošanas apjoms galalietotājiem ir minēts kā pamats aprēķina pamatscenārija noteikšanai 2014.–2020. gadam (sk. SWD(2013) 451 final, 3. lpp.)

Tādā pašā veidā var aprēķināt apjomu katram nākamajam gadam līdz 2030. gadam. Kumulatīvā enerģijas galapatēriņa ietaupījuma kopējais apjoms, kas jāpanāk 10 gadu periodā, ir 44 Mtoe ($100 \times 0,8 \% \times 55$).

Gads	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Enerģijas galapatēriņa ietaupījums (Mtoe)										0,8	Kopējais kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījums (līdz 2030. gadam)
									0,8	0,8	
								0,8	0,8	0,8	
							0,8	0,8	0,8	0,8	
						0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
				0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
			0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
		0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
		0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
	Kopā (Mtoe)	0,8	1,6	2,4	3,2	4,0	4,8	5,6	6,4	7,2	

(¹) = $100 \times 0,8 \% \times 55$.

2.2. Statistikas datu kopa

2.2.1. Eurostat datu kopas izmantošana

Lai noteiktu, kuras statistikas datu kopas ir izmantojamas 2021.–2030. gada pienākuma periodā, dalībvalstīm būtu jāizmanto Eurostat datu kopa, kas uzskatāma par standarta datu avotu prasītā ietaupījuma apjoma aprēķināšanai (sk. Pārvaldības regulas III pielikuma 1. punkta c) apakšpunktu).

Eurostat 2019. gadā pārskatīja enerģijas bilanci, pamatojoties uz ANO Statistikas komisijas publicētajiem starptautiskajiem ieteikumiem par enerģētikas statistiku (⁷). Attiecībā uz dalībvalstu energoefektivitātes devumiem un energoekonomijas pienākumu Eurostat izveidoja īpašu kategoriju, proti, “enerģijas galapatēriņš (Eiropa, 2020.–2030. gads)” (⁸) (kods FEC2020-2030). Tā ietver elementus saskaņā ar EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktu, un dalībvalstīm būtu tā jāizmanto energoekonomijas pienākuma vajadzībām (⁹).

Jaunā kategorija ietver turpmāk norādītās aritmētiskās definīcijas, kuru pamatā ir jaunākie grozījumi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1099/2008 (¹⁰).

Enerģijas galapatēriņš (Eiropa, 2020.–2030. gads) [visi ražojumi kopā] =

enerģijas galapatēriņš [visi ražojumi kopā]

– enerģijas galapatēriņš [apkārtējās vides siltums (siltumsūkņi)]

+ starptautiskais gaisa transports [visi ražojumi kopā]

(⁷) <https://unstats.un.org/unsd/energy/ires/>

(⁸) <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/6246844/Eurobase-changes-energy.pdf> (sk. 25. lpp.).

(⁹) Pārskatītā Eurostat metodika ir aprakstīta

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/6246844/Eurobase-changes-energy.pdf>

(¹⁰) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Regula (EK) Nr. 1099/2008 par enerģētikas statistiku (OV L 304, 14.11.2008., 1. lpp.).

- + pārveidošanas sektora ievade, domnas [visi ražojumi kopā]
- pārveidošanas sektora izvade, domnas [visi ražojumi kopā]
- + enerģētikas sektors, domnas [cietais fosilais kurināmais]
- + enerģētikas sektors, domnas [mākslīgās jeb rūpnieciskās gāzes]
- + enerģētikas sektors, domnas [kūdra un kūdras produkti]
- + enerģētikas sektors, domnas [degslāneklis un naftas smiltis]
- + enerģētikas sektors, domnas [nafta un naftas produkti]
- + enerģētikas sektors, domnas [dabasgāzes]

2.2.2. *Alternatīvu statistikas datu avotu un ekspertu aplēšu izmantošana*

Dalībvalstis var izmantot alternatīvus statistikas datu avotus, bet tām paziņojumā Komisijai ir jāpaskaidro un jāpamato to izmantošana, kā arī jebkādas atšķirības iegūtajos apjomos (sk. Pārvaldības regulas III pielikuma 1. punkta c) apakšpunktu).

Ja laikā, kad dalībvalstīm ir jāiesniedz ziņojumi, konkrētu gadu dati nav pieejami, tās var izmantot ekspertu aplēses (arī šajā gadījumā dalībvalstu paziņojumos ir jāpamato to izmantošana). Ja tad, kad kļūst pieejami oficiālie dati, atklājas būtiskas nesakrītības starp aplēsēm un faktiskajiem datiem, prasītā ietaupījuma apjoms ir jāpielāgo faktiskajiem datiem.

Dalībvalstīm ir ieteicams pielāgot aplēses oficiālajiem datiem, tiklīdz tas ir iespējams saskaņā ar pārvaldības mehānismu, kad pienāk nākamā iesnieguma vai obligātā ziņojuma laiks atbilstīgi Pārvaldības regulai (piemēram, nacionālā enerģētikas un klimata plāna (NEKP) atjauninājumā līdz 2023. gada 30. jūnijam saskaņā ar regulas 14. panta 1. punktu).

2.2.3. *Transporta nozarē izmantotā enerģija*

Neskarot EED 7. panta 2. punkta b) apakšpunktu ⁽¹⁾, dalībvalstis vairs nedrīkst transporta nozares enerģijas galapatēriņu izslēgt no bāzlinijas aprēķina otrajam un nākamajiem pienākuma periodiem.

2.2.4. *Pašu galapatēriņam saražotā enerģija*

Lai gan kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījums pirmajā pienākuma periodā pamatojas uz “enerģijas pārdošanas apjomu galalietotājiem”, EED ir ar nolūku mainīts pamats otrajā un nākamajos periodos, tas ir “enerģijas galapatēriņš”.

Rezultātā dalībvalstīm ir šo periodu bāzlinijas aprēķinā jāietver enerģija, ko ražo pašu galapatēriņam (piemēram, fotoelementu sistēmu saražotā enerģija, saules enerģijas kolektoru saražotais siltums vai atkritumu līdzsadedzināšana rūpniecībā).

Eurostat kategorija “enerģijas galapatēriņš” (kods B 101700 ⁽¹²⁾), kas bija piemērojama EED apspriešanas un pieņemšanas laikā, ietvēra konkrētus atjaunojamus energoresursus, kuri ir būtiski maza apjoma izmantošanai vai izmantošanai uz ēkām vai ēkās (saules enerģija, tostarp fotoelementu enerģija un saules siltumenerģija, vēja enerģija, cietā biomasas, biogāze un šķidrās biodeģvielas ⁽¹³⁾). Apkārtējās vides siltums, ko izmanto, piemēram, siltumsūkņos, netika ietverts kategorijā “enerģijas galapatēriņš”. Lai nodrošinātu, ka, pārskatot enerģijas bilances, netiek mainīts EED 7. panta 1. punktā paredzētais energoekonomijas pienākums, par ko vienojušies likumdevēji, energoefektivitātes vajadzībām Eurostat ir izveidojis un publicē īpašu kategoriju “enerģijas galapatēriņš (Eiropa, 2020.–2030. gads)” (kods FEC2020-2030), no kuras līdz 2030. gadam ir izslēgts apkārtējās vides siltums ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁾ Sk. 3.2. un 3.4. iedaļu.

⁽¹²⁾ “Kopējais energopatēriņš visiem enerģijas lietojumiem”.

⁽¹³⁾ “Enerģijas galapatēriņš”, kas definēts Regulā (EK) Nr. 1099/2008.

⁽¹⁴⁾ Sk. 2.2.1. iedaļu. Jaunā Eurostat metodika ir aprakstīta:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/6246844/Eurobase-changes-energy.pdf>

Tomēr, lai gan Pārvaldības regulas III pielikuma 1. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka par datu avotu pēc noklusējuma ir jāizmanto Eurostat datu kopa, dalībvalstīm ir jāņem vērā visi valsts līmenī pieejamie dati. Gadījumos, kad tie atšķiras no Eurostat datiem, dalībvalstīm ir jāatsaucas uz saviem valsts datu avotiem, ja tie ir precīzāki. Tām šie dati ir jāiekļauj savā aprēķina pamatscenārijā un savos NEKP jānorāda un jāpaskaidro, kādi datu avoti ir izmantoti, tostarp jānorāda jebkādi papildu oficiālie vai aplēstie enerģijas galapatēriņa apjomi, kuri nav ietverti Eurostat datu kopā.

2.3. Enerģijas ietaupījuma sadalīšana 2021.–2030. gada periodā

EED 7. panta 1. punkta pēdējā daļā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāizlemj “kā jauno ietaupījumu aprēķināto apjomu sadalīt katrā [pienākuma periodā], ar noteikumu, ka katra pienākuma laikposma beigās ir panākti prasītie kopējie kumulatīvie enerģijas galapatēriņa ietaupījumi”.

Piemēri

Viena dalībvalsts varētu izvēlēties ietaupījuma lineāru pieaugumu laika gaitā, bet cita varētu izlemt sākt vēlāk, bet paredzēt lielāku ietaupījumu otrā pienākuma perioda vidusdaļā/beigās.

Vēl kāda cita dalībvalsts var izvēlēties sadalīt prasīto kumulatīvā enerģijas galapatēriņa ietaupījuma apjomu (piemēram, 44 Mtoe), kā norādīts turpmāk, ciktāl vajadzīgā ietaupījuma kumulatīvais apjoms tiek sasniegts no 2021. līdz 2030. gadam (pieņemot, ka visiem pasākumiem ir ilgstoša ietekme, kas ik gadu nodrošina ietaupījumu vismaz līdz 2030. gadam).

Gads	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Enerģijas galapatēriņa ietaupījums (Mtoe)										0,8	Kopējais kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījums (līdz 2030. gadam)
									1,1	1,1	
								0,5	0,6	0,6	
							0,7	0,7	0,7	0,7	
						0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	
					0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
				1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
			1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	
		0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	
		0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	
Kopā (Mtoe)	0,4	1,3	2,5	3,5	4,3	4,9	5,6	6,1	7,3	8,1	44

Ja dalībvalsts izveido vai saglabā energoefektivitātes pienākuma shēmu (EEPS), tai nav jāiesniedz ziņojums par to, kā tā savus centienus sadalīs visā pienākuma periodā. Tomēr dalībvalstīm ir ieteicams noteikt un ziņot, kā tas tiks darīts. Saskaņā ar Pārvaldības regulas III pielikuma 3.1. daļas b) punktu dalībvalstīm ir jāpaziņo paredzamais ietaupījuma kumulatīvais un ikgadējais apjoms, kā arī savu shēmu ilgums.

Dalībvalstīm, kas iedibina vai saglabā alternatīvus politikas pasākumus saskaņā ar EED 7.b pantu un/vai valsts energoefektivitātes fondu (VEEF) saskaņā ar EED 20. panta 6. punktu, ir pilnīga rīcības brīvība sadalīt prasīto kumulatīvo enerģijas galapatēriņa ietaupījumu uz visu otro pienākuma periodu. Dalībvalstis var, taču tām nav pienākuma ieviest starpposmus, kam nav jābūt vienāda garuma. Tomēr Pārvaldības regulas III pielikuma 3.2. daļas c) punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpaziņo “paredzamais ietaupījuma kopējais kumulatīvais un ikgadējais apjoms katram pasākumam un/vai enerģijas ietaupījuma apjoms, kas attiecas uz visiem starpposmiem”.

3. CITI PRASĪTĀ IETAUPĪJUMA APRĒĶINĀŠANAS VEIDI

3.1. Rādītājs un tvērums

EED 7. panta 2. punktā paredzētās iespējas neskar energoekonomijas pienākumu saskaņā ar EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktu. Saskaņā ar EED 7. panta 2. un 4. punktu dalībvalstis drīkst izmantot atšķirīgas aprēķina metodes (piemēram, lai ņemtu vērā konkrētus valsts apstākļus), bet tas nedrīkst izraisīt prasītā enerģijas ietaupījuma apjoma samazināšanos, t. i., dalībvalstīm ir jānodrošina, ka aprēķinā, kurā izmanto vienu no EED 7. panta 2. punktā noteiktajām metodēm, iegūst tādu pašu kumulatīvo minimālo enerģijas ietaupījumu, kāds noteikts EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā.

Tādējādi attiecībā uz 2021.–2030. gada pienākuma periodu dalībvalstīm neatkarīgi no tā, vai tiek izmantotas EED 7. panta 2. un 4. punktā paredzētās iespējas, ir jānodrošina, ka līdz 2030. gada 31. decembrim tiek panākts prasītais kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījuma apjoms, kas līdzvērtīgs jaunam ikgadējam ietaupījumam vismaz 0,8 %⁽¹⁵⁾ apmērā. Tādēļ, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar EED 7. panta 2. un 4. punktu piemērotais elastīgums nesamazina aprēķināto minimālo jauna enerģijas ietaupījuma neto apjomu, kas jāpanāk attiecībā uz enerģijas galapatēriņu pienākuma periodā, dalībvalstu pašu ikgadējo ietaupījumu līmenim ir jābūt augstākam, nekā vajadzīgs, lai panāktu kumulatīvo enerģijas ietaupījumu, kas noteikts EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā⁽¹⁶⁾. Dalībvalstīm nav pienākuma izmantot EED 7. panta 2. punktā noteiktās iespējas.

3.2. Iespējas saskaņā ar EED 7. panta 2. punktu

Saskaņā ar EED 7. panta 2. punktu dalībvalstis prasīto enerģijas ietaupījuma apjomu var aprēķināt šādi:

- enerģijas pārdošanas apjomam galalietotājiem vai enerģijas galapatēriņam, ko aprēķina kā vidējo no 2016.–2018. gada rādītājiem, piemērojot ikgadēju ietaupījumu likmi, un/vai
- pilnībā vai daļēji no pamatscenārija aprēķina izslēdzot enerģiju, ko izmanto transportam un/vai
- izmantojot jebkuru no EED 7. panta 4. punktā izklāstītajiem risinājumiem.

3.3. Ikgadējo ietaupījumu likme un aprēķina pamatscenārijs

Ja dalībvalstis izmanto vienu vai vairākas iespējas, saskaņā ar EED 7. panta 3. punktu tām ir jānosaka:

- sava ikgadējo ietaupījumu likme, kura tiks piemērota dalībvalsts kumulatīvā enerģijas galapatēriņa ietaupījuma aprēķināšanā, lai nodrošinātu, ka prasītais ietaupījums nav mazāks par to, kas paredzēts EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā, un
- savs aprēķina pamatscenārijs, no kura daļēji vai pilnīgi var tikt izslēgta transportam izmantotā enerģija⁽¹⁷⁾.

Tas ir papildus⁽¹⁸⁾ ikgadējās jaunu ietaupījumu likmes un kumulatīvā galapatēriņa ietaupījuma aprēķiniem saskaņā ar EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktu.

EED 7. panta 5. punkta otrajā daļā ir noteikts, ka neatkarīgi no tā, vai dalībvalstis no sava aprēķina pamatscenārija pilnīgi vai daļēji izslēdz enerģiju, ko izmanto transportam, vai izmanto kādu no EED 7. panta 4. punktā uzskaitītajām iespējām, tām ir jānodrošina, ka aprēķinātais jaunā ietaupījuma neto apjoms, kurš sasniedzams enerģijas galapatēriņā 2021.–2030. gadā, nav zemāks par apjomu, ko iegūst, piemērojot 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā minēto ikgadējo ietaupījumu likmi, t. i., 0,8 % (0,24 % Kipras un Maltes gadījumā).

3.4. Iespējas saskaņā ar EED 7. panta 4. punktu

2021.–2030. gada pienākuma periodā dalībvalstis var izmantot vienu vai vairākas iespējas (EED 7. panta 4. punkts):

- b) no aprēķina pilnībā vai daļēji izslēgt ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) sektorus;
- c) ieskaitīt atsevišķus ietaupījumus no enerģijas pārveidošanas un pārvades sektora;

⁽¹⁵⁾ Kiprai un Maltai – 0,24 %.

⁽¹⁶⁾ Sk. I papildinājumu un 3.2., 3.3. un 3.4. iedaļu.

⁽¹⁷⁾ Sk. I papildinājumu.

⁽¹⁸⁾ Sk. Pārvaldības regulas III pielikuma 2. punktu.

- d) ieskaitīt iepriekšējās darbības kopš 2008. gada beigām, kuras dod ietaupījumu arī pēc 2020. gada;
- e) ieskaitīt atsevišķās darbības, kas veiktas kopš 2018. gada sākuma līdz 2020. gada beigām un dod ietaupījumu arī pēc 2020. gada;
- f) aprēķinā neiekļaut 30 % no tās enerģijas daudzuma, kas ēkās vai uz ēkām pašpatēriņam saražota tādu politikas pasākumu rezultātā, ar kuriem veicina atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju jaunuzstādīšanu; un
- g) ieskaitīt konkrētus enerģijas ietaupījumus, kuri pārsniedz 2014.–2020. gada pienākuma periodam noteiktos.

Saskaņā ar EED 7. panta 5. punkta b) apakšpunktu šīs iespējas drīkst izmantot tikai tam, lai sasniegtu "saskaņā ar 7. panta 2. un 3. punktu aprēķinātā enerģijas ietaupījuma apjomu", un kopā tās nedrīkst izraisīt "apjoma samazināšanos par vairāk nekā 35 %".

Ļoti svarīgi norādīt, ka iespējas nedrīkst izmantot, lai samazinātu kumulatīvā enerģijas galapatēriņa ietaupījuma kopējo apjomu, kas noteikts EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā. Citiem vārdiem sakot, neatkarīgi no tā, vai dalībvalstis no sava aprēķina pamatscenārija pilnīgi vai daļēji izslēdz enerģiju, ko izmanto transportam, vai izmanto kādu no uzskaitītajām iespējām, tām ir jānodrošina, ka aprēķinātais jaunā ietaupījuma neto apjoms, kurš sasniedzams enerģijas galapatēriņā 2021.–2030. gadā, nav zemāks par apjomu, ko iegūst, piemērojot EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā minēto ikgadējo ietaupījumu likmi⁽¹⁹⁾. Lai to nodrošinātu EED 7. panta 5. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāaprēķina iespējamā ietekme, kādu pienākuma periodā izraisīs lēmums izmantot vienu vai vairākas iespējas⁽²⁰⁾.

EED 7. panta 4. punkta b) un f) apakšpunktā paredzētās iespējas drīkst izmantot tikai sava pamatscenārija aprēķināšanai saskaņā ar EED 7. panta 2. un 3. punktu. Apjomus var atskaitīt no minētā aprēķina (ievērojot paredzētos ierobežojumus).

Punkta c), d), e) un g) apakšpunktā paredzētās iespējas ir saistītas ar enerģijas ietaupījumu, un tās ieskaitīt tikai tā ietaupījuma aprēķinātajā apjomā, kas prasīts saskaņā ar EED 7. panta 2. un 3. punktu. Tādējādi tās nevar izmantot, lai samazinātu energoekonomijas pienākuma līmeni, kas noteikts EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā, bet var izmantot tā sasniegšanai.

3.4.1. Iespēju sīks apraksts

3.4.1.1. ETS sektoru pilnīga vai daļēja izslēgšana (7. panta 4. punkta b) apakšpunkts)

Ja dalībvalsts izmanto tikai un vienīgi iespēju pilnīgi vai daļēji izslēgt tās pārdotās enerģijas apjomu, ko izmanto ETS sektoros (EED 7. panta 4. punkta b) apakšpunkts), tai ir jānosaka, kāds daudzums piegādātās vai mazumtirdzniecības līmenī pārdotās enerģijas tiek izmantots šīm rūpnieciskajām darbībām. Aprēķina pamatā ir enerģija, ko izmanto ETS direktīvās⁽²¹⁾ I pielikumā uzskaitītajām darbībām.

Pēc tam no šā apjoma atskaita enerģiju, ko izmanto minētajā pielikumā uzskaitītajām "enerģētiskajām darbībām" (sadedzināšanas iekārtās ar nominālo siltumspēju, kas pārsniedz 20 MW (izņemot bīstamo vai sadzīves atkritumu iekārtas), minerāleļļu rafinēšanas iekārtās un koksa krāsni), un enerģiju, ko izmantoto aviācijā⁽²²⁾.

⁽¹⁹⁾ Nepārsniedzot 7. panta 5. punktā noteiktos ierobežojumus.

⁽²⁰⁾ Sk. 9. iedaļu.

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā, ko groza ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvu 2009/29/EK, un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.).

⁽²²⁾ Alternatīvā kārtā, lai noteiktu, kādi enerģijas daudzumi tiek izmantoti ETS neapvertajās nozarēs, attiecīgās rūpnieciskās nozares paziņoto enerģijas galapatēriņa skaitli varētu reizināt ar koeficientu – attiecību starp ETS nozaru un ETS neapvertu nozaru siltumnīcefekta gāzu emisijām –, kas norādīts siltumnīcefekta gāzu emisiju pārskatos.

3.4.1.2. Enerģijas ietaupījums, kas gūts no enerģijas pārveidošanas un pārvades nozares (7. panta 4. punkta c) apakšpunkts)

Saskaņā ar EED 7. panta 4. punkta c) apakšpunktu dalībvalstis drīkst atbilstīgi EED 7. panta 2. un 3. punktam aprēķinātā enerģijas ietaupījuma apjomā iekļaut enerģijas ietaupījumu, kas, īstenojot EED 14. panta 4. punkta un 5. punkta b) apakšpunkta, kā arī 15. panta 1.–6. un 9. punkta prasības, panākts enerģijas pārveidošanas, sadales un pārvades nozarēs, tostarp efektīvā centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes infrastruktūrā ⁽²³⁾.

3.4.1.3. Enerģijas ietaupījums no atsevišķām darbībām, kuras īstenotas kopš 2008. gada 31. decembra (7. panta 4. punkta d) apakšpunkts)

Ja dalībvalsts atbilstīgi EED 7. panta 2. un 3. punktam aprēķinātā prasītajā enerģijas ietaupījuma apjomā iekļauj enerģijas ietaupījumu no atsevišķām darbībām, kuras īstenotas kopš 2008. gada 31. decembra, šo darbību ietekmei ir jāturpinās pēc 2020. gada attiecībā uz 2021.–2030. gada pienākuma periodu, t. i., tām jānodod jauns enerģijas ietaupījums arī pēc 2020. gada 31. decembra. EED 2. panta 19. punktā “atsevišķa darbība” ir definēta kā darbība, kuras rezultātā ir panākti pārbaudāmi un izmērāmi vai aplēšami energoefektivitātes uzlabojumi un kuras īstenošana izriet no politikas pasākuma. Turklāt enerģijas ietaupījumam ir jābūt izmērītam un verificētam.

3.4.1.4. Atsevišķas darbības, kas īstenotas laikā no 2018. gada sākuma līdz 2020. gada beigām (7. panta 4. punkta e) apakšpunkts)

Saskaņā ar EED 7. panta 4. punkta e) apakšpunktu dalībvalsts var atbilstīgi EED 7. panta 2. un 3. punktam aprēķinātā enerģijas ietaupījuma apjomā iekļaut enerģijas ietaupījumu, kas izriet no politikas pasākumiem, ja tā pierāda, ka minētie pasākumi noveduši pie atsevišķām darbībām, kas tiek veiktas no 2018. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim un joprojām dod ietaupījumu pēc tam.

Lai gan EED 7. panta 4. punkta d) apakšpunktā ir minēta atsevišķo darbību īstenošana no 2008. gada 31. decembra līdz 2013. gada 31. decembrim, EED 7. panta 4. punkta e) apakšpunkts piemērojams tikai tādām atsevišķām darbībām, kuras īstenotas no 2018. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim. Šī atšķirība ir būtiska gadījumā, ja dalībvalstis uzskata, ka 2008. gadā īstenošana pasākuma ilgums ir līdz 21 gadam un attiecīgi 2018. gadā īstenošana pasākuma ilgums ir līdz 12 gadiem. Praksē tas nozīmē, ka pirmais gadījums attiecas uz darbībām ar garu dzīves ilgumu, piemēram, ēkas norobežojošās konstrukcijas izolāciju.

3.4.1.5. Enerģija, kas tiek ražota pašpatēriņam uz ēkām vai ēkās, pateicoties atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģiju jaunuzstādīšanai (7. panta 4. punkta f) apakšpunkts)

Šī iespēja ļauj dalībvalstīm EED 7. panta 2. un 3. punktā prasītā enerģijas ietaupījuma aprēķinā neiekļaut verificējamu tās enerģijas daudzumu, kas pašpatēriņam tiek saražota jaunās atjaunojamo energoresursu enerģijas iekārtās uz ēkām vai ēkās.

Šīs iespējas izmantošanai ir trīs ierobežojumi:

- no pamatscenārija aprēķina drīkst izslēgt ne vairāk kā 30 % no enerģijas, kas pašpatēriņam tiek ražota jaunās atjaunojamo energoresursu enerģijas iekārtās uz ēkām vai ēkās,
- tas drīkst ne vairāk kā par 35 % samazināt saskaņā ar EED 7. panta 2. un 3. punktu aprēķināto apjomu un
- šādas enerģijas apjomu nedrīkst izslēgt no energoekonomijas pienākuma aprēķina saskaņā ar EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktu.

EED V pielikuma 2. punkta e) apakšpunktā ir noteikts, kā saskaņā ar EED 7. panta 1. punktu paredzētajā ietaupījumā var ņemt vērā enerģijas ietaupījumu no pasākumiem, ar kuriem veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu uz ēkām vai ēkās ⁽²⁴⁾. Uz to neattiecas nekādi apjoma ierobežojumi.

⁽²³⁾ Sk. 9. iedaļu.

⁽²⁴⁾ Sk. 7.5. iedaļu un X papildinājumu.

Tā kā EED 7. panta 4. punkta f) apakšpunktā ir minēts “verificējams tās enerģijas daudzums, kas pašpatēriņam saražota ēkās vai uz ēkām”⁽²⁵⁾ (nevis faktiski izmantotais apjoms), dalībvalstīm ir jānosaka un jāverificē atjaunojamo energoresursu enerģijas daudzums (izsakot to ktOE, MW vai līdzvērtīgā mērvienībā), kas pašpatēriņam tiek saražota uz ēkām tādu politikas pasākumu rezultātā, kuri veicina jaunuzstādīšanu 2021.–2030. gada pienākuma periodā. Tā kā noteikumā ir minēts “verificējams daudzums”, šajā aprēķinā var ņemt vērā aplēsto vidējo atjaunojamo energoresursu enerģijas daudzumu, ko saražos pašpatēriņam 2021.–2030. gadā tikai tādās iekārtās, kuras uzstādītas uz ēkām vai ēkās pēc 2020. gada 31. decembra.

Pārvaldības regulas 21. panta b) punkta 3. apakšpunktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir savos integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata progresā ziņojumos jāiekļauj informācija par valsts EEPS un alternatīvu politikas pasākumu īstenošanu. Tādēļ no 2021. gada 15. marta (un pēc tam reizi divos gados) tām ir jāsniedz informācija par faktisko tādas enerģijas apjomu, kas pašpatēriņam saražota uz ēkām vai ēkās no jaunuzstādītām atjaunojamo energoresursu enerģijas tehnoloģijām.

Indikatīvs un neizmeļošs piemērs

Tabulā iekļauts neizmeļošs tehnoloģiju saraksts un parādīts, kādu daudzumu enerģijas var izslēgt no prasītā enerģijas ietaupījuma aprēķina. Piemēram, uzstādīts saules siltumenerģijas/gāzes katls varētu saražot 1 000 kWh atjaunojamo energoresursu enerģijas, no kuras 30 % (300 kWh) varētu izslēgt no aprēķina (ja tas nepārsniedz 35 % no prasītā ietaupījuma).

Tehnoloģijas veids	Enerģijas galapieprasījums (kWh)	Ēkās saražoto atjaunojamo energoresursu īpatsvars (%)	Ražošana, kas samazina ietaupījuma mērķrādītāju (kWh)	30 %, ko drīkst izslēgt no prasītā ietaupījuma (kWh)
1. Gāzes kondensācijas katls	10 526	0	0	
2. Malkas kondensācijas katls	10 870	100	10 870	3 261
3. Siltumsūknis (ar tīkla elektroenerģiju)	2 857	0	0	
4. Saules siltumenerģija ar gāzes katlu	10 474	~10	1 000	300
Saules siltumenerģijas iekārta	1 000	100	1 000	300
Gāzes kondensācijas katls	9 474	0	0	
5. Saules fotoelementu iekārta	3 500	100	3 500	1 050

3.4.1.6. Enerģijas ietaupījums, kas pārsniedz pirmajam pienākuma periodam noteikto (7. panta 4. punkta g) apakšpunkts)

Dalībvalstis var aprēķināt saskaņā ar EED 7. panta 2. un 3. punktu ieskaitīt enerģijas ietaupījumu, kas pārsniedz pirmajam pienākuma periodam (2014–2020) noteikto, ja:

— tas gūts no atsevišķām darbībām EEPS vai alternatīviem politikas pasākumiem un

⁽²⁵⁾ EED nav definēta “enerģija, kas pašpatēriņam tiek ražota uz ēkām vai ēkās”. Tomēr šis jēdziens būtu jāsaprot kā galalietotājs, kas darbojas uz savas ēkas vai savā ēkā, kuras definīcija sniegta Direktīvas 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti 2. panta 1. punktā, un kas ražo atjaunojamo energoresursu enerģiju pašpatēriņam, un kas var uzkrāt pašražoto atjaunojamo energoresursu enerģiju savā teritorijā, kurai ir konkrētas robežas. Jēdziens “enerģija, kas pašpatēriņam tiek ražota uz ēkām vai ēkās” neietver pašražotu enerģiju, kuru pārdod vai nodod atpakaļ tīklam. Tāda pašpatēriņā gadījumā, kas nav māsaimniecība, šis jēdziens neietver arī tādu enerģijas ražošanu, kura galvenokārt ir komerciāla vai profesionāla darbība.

— dalībvalsts ir paziņojusi attiecīgos politikas pasākumus savā valsts energoefektivitātes rīcības plānā un progresa ziņojumā saskaņā ar 24. panta 2. punktu ⁽²⁶⁾.

4. POLITIKAS PASĀKUMU IZVĒLE NOLŪKĀ PANĀKT PRASĪTO KUMULATĪVĀ ENERĢIJAS GALAPATĒRIŅA IETAUPĪJUMA APJOMU

Saskaņā ar EED 7. panta 10. punktu dalībvalstīm prasītais kumulatīvais enerģijas galapatēriņa ietaupījums ir jāpanāk šādi:

- izveidojot EEPS,
- pieņemot alternatīvus politikas pasākumus vai
- izmantojot abu minēto pieeju kombināciju.

EED 7. pantā ir paskaidrots, ka šajā sakarā EEPS un alternatīvi politikas pasākumi ir vienlīdz derīgas pieejas. Dalībvalstis var izmantot plašas elastības iespējas un rīcības brīvību, lai no dažādiem shēmu veidiem izvēlētos sistēmu, kas būtu vispiemērotākā to konkrētajai sistēmai un apstākļiem ⁽²⁷⁾.

EED 7.a panta 1. punktā un 7.b panta 1. punktā ir noteikts, ka visiem politikas pasākumiem jābūt izstrādātiem ar mērķi izpildīt energoekonomijas pienākumu saskaņā ar EED 7. panta 1. punktu un ka tiem jāspēj sekmēt “enerģijas galapatēriņa ietaupījumu”, ko sasniedz “pie galalietotājiem”. Tomēr ir lietderīgi, ja politikas pasākums sekmē arī citus mērķus un mērķrādītājus (piemēram, enerģētikas politikas ietvaros nepieciešamību saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti vai veicināt dabas resursu apdomīgu un saprātīgu izmantošanu).

EED 2. panta 18. punktā “politikas pasākums” ir definēts kā regulatīvs, finanšu, fiskāls, brīvprātīgs vai informācijas sniegšanas instruments, kas dalībvalstī ir oficiāli izveidots un tiek īstenots, lai tirgus dalībniekiem radītu atbalsta sistēmu, prasību vai stimulu nodrošināt un pirkt energopakalpojumus un īstenot citus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus. Politikas pasākumi, kuru mērķis ir atbalstīt tikai tādus politikas mērķus, kas neietver energoefektivitāti, un kuri izstrādāti nolūkā vienīgi sniegt vai iegādāties enerģētikas pakalpojumus vai kuri nodrošina galapatēriņa ietaupījumus, kas netiek sasniegti pie galalietotājiem, var netikt uzskatīti par atbilstīgiem EED 7. pantam. Jebkurā gadījumā dalībvalstīm būs pasākumi rūpīgi jānovērtē un jāpierāda, ka enerģijas ietaupījumu var tieši attiecināt uz tiem.

Neatkarīgi no tā, vai dalībvalsts izlemj izmantot EEPS vai pieņemt alternatīvus politikas pasākumus, tai ir jānodrošina, ka ar šiem politikas pasākumi var sasniegt prasīto kumulatīvo enerģijas galapatēriņa ietaupījumu līdz 2030. gada 31. decembrim (vai nākamajā ekonomijas periodā atkarībā no tā, kad pasākums ir izstrādāts).

Turpmāk aplūkojamais neizsmelošais definīciju saraksts ir būtisks politikas pasākumu izstrādē (grozītajā EED šīs definīcijas nav mainītas).

EED 2. pants

- “4) “energoefektivitāte” ir attiecība starp iegūto jaudu, pakalpojumu, precēm vai enerģiju un ieguldīto enerģiju;
- 5) “enerģijas ietaupījums” ir ietaupītās enerģijas apjoms, ko nosaka, izmērot un/vai aplēšot patēriņu pirms un pēc energoefektivitātes uzlabošanas pasākuma īstenošanas, vienlaikus nodrošinot, ka tiek standartizēti ārējie apstākļi, kas ietekmē enerģijas patēriņu;
- 6) “energoefektivitātes uzlabošana” ir energoefektivitātes pieaugums, kas panākts tehnoloģisku pārmaiņu, paradumu maiņas un/vai ekonomisku pārmaiņu rezultātā;”

⁽²⁶⁾ Tādējādi pasākumiem bija jābūt paziņotiem līdz 2017. gada 30. aprīlim, jo 24. panta 2. punktu svitroja 2018. gada 24. decembrī saskaņā ar Pārvaldības regulas 59. pantu un 54. panta 3. punkta b) apakšpunktu.

⁽²⁷⁾ Tiesas 2018. gada 7. augusta spriedums lietā C-561/16 *Saras Energía* (CLI:EU:C:2018:633, 35. punkts) ar atsauci pēc analogijas uz 2013. gada 26. septembra spriedumu lietā C-195/12I *BV & Cie* (EU:C:2013:598, 62. un 70. punkts).

- “14) “atbildīgā puse” ir enerģijas sadales vai enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmums, kuram ir saistošas valsts energoefektivitātes pienākuma shēmas, kas minētas 7. pantā;
- 15) “pilnvarotā puse” ir juridiska persona, kurai valdība vai cita publiska struktūra ir deleģējusi pilnvaras valdības vai citas publiskas struktūras vārdā izstrādāt, pārvaldīt vai uzturēt finanšu shēmu;
- 16) “iesaistītā puse” ir uzņēmums vai publiska struktūra, kas, balstoties uz brīvprātīgu vienošanos, ir apņēmusies sasniegt konkrētus mērķus vai uz kuru attiecas valsts regulatīvs politikas instruments;
- 17) “īstenojošā publiskā iestāde” ir publisko tiesību subjekts, kura atbildībā ir veikt vai pārraudzīt aplikšanu ar enerģijas vai oglekļa dioksīda nodokli, finanšu shēmas un instrumentus, finanšu stimulus, standartus un normas, enerģijas patēriņa marķējuma shēmas un apmācības vai izglītības pasākumus;
- 18) “politikas pasākums” ir regulatīvs, finanšu, fiskāls, brīvprātīgs vai informācijas sniegšanas instruments, kas dalībvalstī ir oficiāli izveidots un tiek īstenots, lai tirgus dalībniekiem radītu atbalsta sistēmu, prasību vai stimulu nodrošināt un pirkt energopakalpojumus un īstenot citus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus;
- 19) “atsevišķa darbība” ir darbība, kuras rezultātā ir panākti pārbaudāmi un izmērāmi vai aplēšami energoefektivitātes uzlabojumi un kuras īstenošana izriet no politikas pasākuma;
- 20) “enerģijas sadales uzņēmums” ir fiziska vai juridiska persona, tostarp sadales sistēmas operators, kas ir atbildīga par enerģijas transportēšanu, lai to piegādātu galalietotājiem vai sadales stacijām, kuras pārdod enerģiju galalietotājiem;
- 21) “sadales sistēmas operators” ir “sadales sistēmas operators”, kā definēts attiecīgi Direktīvā 2009/72/EK un Direktīvā 2009/73/EK;
- 22) “enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmums” ir fiziska vai juridiska persona, kas pārdod enerģiju galalietotājiem;
- 23) “galalietotājs” ir fiziska vai juridiska persona, kas iepērk enerģiju savai tiešajai lietošanai;
- 24) “energopakalpojumu sniedzējs” ir fiziska vai juridiska persona, kas sniedz energopakalpojumus vai citus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus galalietotāja iekārtās vai telpās;”.

EED 7. panta 10. punkta nolūkā dalībvalstis var ieskaitīt enerģijas ietaupījumu no jauniem politikas pasākumiem, kuri pieņemti 2021.–2030. gada pienākuma periodā. Tās var arī ieskaitīt enerģijas ietaupījumu no politikas pasākumiem, kuri pieņemti 2014.–2020. gada pienākuma periodā (vai pirms tam), ja tie atbilst EED 7., 7.a vai 7.b panta prasībām.

Dalībvalstis var ņemt vērā enerģijas ietaupījumu no pasākumiem, kuri pieņemti līdz 2020. gada 31. decembrim vai vēlāk tikai tad, ja šie pasākumi noveduši pie jaunām atsevišķām darbībām, ko īsteno pēc 2020. gada 31. decembra un pirms 2030. gada 31. decembra.

Pasākumu, darbību un ietaupījumu piemēri

2010. gadā sāka īstenot finansiālā atbalsta programmu ar energoefektivitāti saistītai ēku renovācijai. Kamēr turpināsies šīs programmas īstenošana un tā attiecīgajā periodā nodrošinās aizvien jaunu renovācijas, gadījumus, no šīm renovācijām izrietošo enerģijas ietaupījumu var ieskaitīt ietaupījumā, kas prasīts otrajā pienākuma periodā.

Pirms 2021. gada ieviesa degvielas nodokli, lai rosinātu ekonomisku paradumu veidošanos un uzlabotu transporta efektivitāti. Kamēr šo nodokli turpinās piemērot un tā ietekme uz paradumiem būs izmērāma un verificējama, ņemot vērā nesenāko cenu elastīgumu, no pasākuma izrietošo enerģijas ietaupījumu var ieskaitīt ietaupījumā, kas prasīts otrajā pienākuma periodā.

4.1. Energoefektivitātes pienākuma shēmas

Galvenais pamatojums, kādēļ varētu izvēlēties īstenot EEPS, lai panāktu kumulatīvo enerģijas galapatēriņa ietaupījumu, kas prasīts saskaņā ar EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktu, varētu būt tas, ka tieši enerģijas piegādātāji, mazumtirgotāji un sadales uzņēmumi vislabāk spēj apzināt enerģijas ietaupījumu, ko sasnieguši to klienti, un spēs panākt enerģijas ietaupījumu enerģētikas pakalpojumu uzņēmējdarbības modeļos. Tādā gadījumā dalībvalstīm ir valsts līmenī jāizraugās viena vai vairākas atbildīgās puses⁽²⁸⁾, kam ir pienākums panākt enerģijas ietaupījumu pie galalietotājiem⁽²⁹⁾. Atbildīgā puse ir jāizraugās, pamatojoties uz objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem, kā noteikts EED 7.a panta 2. punktā.

Izraugoties atbildīgās puses EEPS ietvaros, dalībvalstīm būtu jāņem vērā Eiropas Savienības Tiesas spriedums lietā C-561/16. Tiesa noteica, ka dalībvalstis var uzlikt energoefektivitātes pienākumus "tikai noteiktiem uzņēmumiem elektroenerģijas nozarē, ar nosacījumu, ka šo uzņēmumu izraudzīšana par atbildīgajām pusēm faktiski ir balstīta uz skaidri noteiktiem objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai"⁽³⁰⁾.

Turklāt dalībvalstīm ir jānosaka, kāds enerģijas ietaupījuma apjoms ir jāpanāk katrai atbildīgajai pusei (tās apakškategoriā). Šie apjomi pēc tam ir jāattiecina uz katru atbildīgo pusi, lai pārbaudītu, vai tā ir izpildījusi savus pienākumus.

Saskaņā ar 7.a panta 4. punktu dalībvalstis no katras atbildīgajās puses sagaidīto enerģijas ietaupījuma apjomu var izteikt vai nu kā enerģijas galapatēriņu, vai kā primārās enerģijas patēriņu⁽³¹⁾, izmantojot IV pielikumā noteiktos pārrēķina koeficientus.

Dalībvalstis var arī izlemt atļaut vai prasīt atbildīgajām pusēm visu vai daļu sava pienākuma saskaņā ar valsts tiesību aktiem izpildīt kā ieguldījumu VEEF⁽³²⁾. Tās var ļaut atbildīgajām pusēm sava pienākuma izpildē ieskaitīt ietaupījumu, ko panākuši energopakalpojumu sniedzēji⁽³³⁾ vai citas trešās personas. Saskaņā ar EED 7.a panta 6. punkta a) apakšpunktu tām ir jānodrošina, ka enerģijas ietaupījumu sertificēšana notiek saskaņā ar apstiprināšanas procesu, kurš ir skaidrs, pārredzams un visiem tirgus dalībniekiem pieejams un kura mērķis ir sertifikācijas izmaksu samazināšana⁽³⁴⁾.

EED 7.a panta 3. punktā ir skaidrots, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmumi, pildot savu pienākumu, neradītu šķēršļus, kas traucē lietotājiem pāriet no viena piegādātāja pie cita.

EED 7.a panta 5. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievieš mērīšanas, kontroles un verifikācijas sistēmas, saskaņā ar kurām tiek veikta dokumentēta verifikācija attiecībā uz vismaz statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi no atbildīgo pušu īstenotajiem energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem⁽³⁵⁾.

Saskaņā ar EED 7.a panta 6. punkta b) apakšpunktu dalībvalstis var paredzēt "atlikšanas rezervē un aizņemšanās" iespēju, t. i., atļaut atbildīgajām pusēm ieskaitīt konkrētā gadā panāktu ietaupījumu tā, it kā tas būtu panākts vai nu kādā no iepriekšējiem četriem gadiem vai kādā no nākamajiem trim gadiem. Jānorāda, ka šis elastīgums:

- piemērojams tikai tādām enerģijas ietaupījuma, kas izriet no EEPS, kuras īstenotas kopš 2014. gada 1. janvāra, un nav piemērojams alternatīviem politikas pasākumiem, un
- ir ierobežots laikā, proti, dalībvalstis var atļaut atbildīgajām pusēm "atlikt rezervē vai aizņemties" tikai pienākuma periodā.

⁽²⁸⁾ Direktīvas 2. panta 14. punktā "atbildīgā puse" ir definēta kā enerģijas sadales vai enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmums, kuram ir saistošas EEPS. Izstrādājot EEPS, dalībvalstis varētu arī apsvērt vietējo energokopieņu vai atjaunojamo energoresursu energokopieņu nozīmi.

⁽²⁹⁾ Sk. Pārvaldības regulas I pielikuma 3.2. daļas v punktu.

⁽³⁰⁾ Spriedums lietā C-561/16 *Saras Energía* (CL:EU:C:2018:633, 56. punkts).

⁽³¹⁾ Saskaņā ar 7.a panta 4. punktu prasītā enerģijas ietaupījuma izteikšanai izvēlēta metode būtu jāizmanto arī atbildīgo pušu deklarētā ietaupījuma aprēķināšanai.

⁽³²⁾ Sk. EED 17. apsvērumu un 4.2.2. iedaļu.

⁽³³⁾ Direktīvas 2. panta 24. punktā "energoapakalpojumu sniedzējs" ir definēts kā fiziska vai juridiska persona, kas sniedz energopakalpojumus vai citus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus galalietotāja iekārtās vai telpās.

⁽³⁴⁾ Sk. 8. iedaļu un piemērus XII papildinājumā.

⁽³⁵⁾ Sk. XII papildinājumu.

Citiem vārdiem sakot, ietaupījumu, kas panākts laikā no 2014. gada līdz 2020. gadam, nedrīkst "atlikt rezervē vai aizņemties" pēc 2020. gada 31. decembra. Ietaupījumu, kas panākts laikā no 2021. gada līdz 2030. gadam, nedrīkst "atlikt rezervē vai aizņemties" pirms 2020. gada 31. decembra vai pēc 2030. gada 31. decembra. Ietaupījumu, kas panākts pēc 2010. gada un pirms 2014. gada 1. janvāra, nedrīkst "atlikt rezervē vai aizņemties" EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunkta nolūkā.

Tā kā EED 7. panta 8. punktā ir nepārprotami paredzēts izņēmums, tā piemērošana ir ierobežota un attiecas tikai uz EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta mērķiem.

Piemēri

Enerģijas ietaupījumu, kas panākts 2014. gadā (EEPS rezultātā), var ieskaitīt tā, it kā tas būtu panākts 2017. gadā.

Enerģijas ietaupījumu, kas panākts 2014. gadā (EEPS rezultātā), nevar ieskaitīt 2021. gada ietaupījumā.

Enerģijas ietaupījumu, kas panākts 2018. gadā (EEPS rezultātā), var ieskaitīt 2014. gada ietaupījumā.

EED 7.a panta 6. punkta otrajā daļā ir noteikts, ka dalībvalstis "novērtē un attiecīgā gadījumā veic pasākumus, lai mazinātu ietekmi, ko energoefektivitātes pienākuma shēmu radītās tiešās un netiešās izmaksas atstāj uz starptautiskai konkurencei pakļautu energoietilpīgu nozaru konkurētspēju".

Kopumā runa ir par divu veidu izmaksām:

- ieguldījuma izmaksām un
- administratīvajām izmaksām (tostarp monitoringu un ziņošanu).

Savā ietekmes novērtējumā ⁽³⁶⁾ Komisija, pamatojoties uz pieejamiem pierādījumiem, parādīja, ka EEPS ir izmaksu ziņā ļoti efektīvas. Īstenojot šādas shēmas, atbildīgajām pusēm ir pienākums nodrošināt, lai galapatēriņa ietaupījums tikti panākts ar zemākajām (ieguldījuma un administratīvajām) izmaksām, jo īpaši tad, ja izmaksas tiek piemērotas galalietotājiem. Šī prasība ir spēkā arī tad, ja atbildīgās puses izvēlas ņemt vērā sertificētu enerģijas ietaupījumu, ko panākuši energopakalpojumu sniedzēji un citas trešās personas.

Saskaņā ar EED 7.a panta 7. punktu "reizi gadā dalībvalstis publicē katras atbildīgās puses vai atbildīgo pušu apakškategorijas panāktos enerģijas ietaupījumus, kā arī kopējos shēmā panāktos ietaupījumus". Šo informāciju var publicēt kopā ar citiem datiem, ko tās publisko. Tas, ka šādus datus ir publicējušas citas puses, piemēram, Komisija, neatbrīvo dalībvalstis no minētā pienākuma.

4.2. Alternatīvi politikas pasākumi

EED ir precizēts, ka dalībvalstīm lielai elastībai alternatīvu politikas pasākumu izstrādē un īstenošanā. Lai gan EED vairs nav uzskaitīti pasākumu veidi, EED 2. panta 18. punktā "politikas pasākuma" definīcijā ir sniegts neizsmeļošs iespējamo veidu saraksts, proti, "regulatīvi, finanšu, fiskāli, brīvprātīgi vai informācijas sniegšanas instrumenti, kas dalībvalstī ir oficiāli jāizveido un jāīsteno, lai tirgus dalībniekiem radītu atbalsta sistēmu, prasību vai stimulu nodrošināt un pirt energopakalpojumus un īstenot citus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus".

Dalībvalstis var apsvērt iespēju veicināt vietējo atjaunojamo energoresursu energokopieņu nozīmi alternatīvu politikas pasākumu realizēšanā ⁽³⁷⁾.

EED V pielikuma 3. punktā ir noteiktas alternatīvu politikas pasākumu izstrādes un administrēšanas prasības:

- "a) ar politikas pasākumiem un atsevišķām darbībām tiek gūts verificējams enerģijas galapatēriņa ietaupījums;
- b) ir skaidri noteikta attiecīgi katras iesaistītās puses, pilnvarotās puses vai īstenojošās publiskās iestādes atbildība;

⁽³⁶⁾ SWD(2016) 402 final, 46. un 47. punkts.

⁽³⁷⁾ Sk. Pārvaldības regulas I pielikuma 3.2. daļas v punktu.

- c) panākto vai panākamo enerģijas ietaupījumu nosaka pārredzamā veidā;
- d) enerģijas ietaupījuma apjoms, kas ir prasīts vai jāpanāk, īstenojot politikas pasākumu, ir izteikts kā galapatēriņš vai kā primārās enerģijas patēriņš, izmantojot IV pielikumā noteiktos pārrēķina koeficientus;
- e) tiek sniegts gada pārskats par pilnvaroto pušu, iesaistīto pušu vai īstenojošo publisko iestāžu panākto enerģijas ietaupījumu, kā arī dati par enerģijas ietaupījuma gada tendenci, un šī informācija tiek publiskota;
- f) tiek veikts rezultātu monitorings un tiek veikti piemēroti pasākumi, ja panāktais progress nav pietiekams;
- g) enerģijas ietaupījumu, kas gūts no atsevišķas darbības, deklarē tikai viena puse;
- h) ir pierādīts, ka iesaistītās puses, pilnvarotās puses vai īstenojošās publiskās iestādes darbības ir būtiskas deklarēto enerģijas ietaupījumu sasniegšanai.”

EED 7.b panta 2. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievieš mērīšanas, kontroles un verifikācijas sistēmas, saskaņā ar kurām dokumentēta verifikācija tiek veikta vismaz statistiski nozīmīgai un reprezentatīvai izlasei no iesaistīto vai pilnvaroto pušu īstenotajiem energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem (izņemot nodokļus).

Jānorāda, ka:

- mērīšana, kontrole un verifikācija ir jāveic neatkarīgi no minētajām pusēm ⁽³⁸⁾ un
- ar “statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi” būtu jāsaprot apakškopa, kas precīzi atspoguļo enerģijas ietaupīšanas pasākumu ģenerālkopu un tādējādi ļauj izdarīt pamatoti ticamus secinājumus par pasākumu kopuma uzticamību.

4.2.1. *Finansējuma shēmas un instrumenti un fiskāli stimuli*

Tie ir dalībvalsts noteikti politikas pasākumi, kuru ietekmē, izmantojot monetārus un fiskālus stimulus, tiek pielietotas energoefektīvas tehnoloģijas vai paņēmieni un tāpēc mazinās enerģijas galapatēriņš ⁽³⁹⁾.

Jānorāda, ka:

- to ietekme jāmēra, jākontrolē un jāverificē neatkarīgi no iesaistītajām vai pilnvarotajām pusēm ⁽⁴⁰⁾ un
- finansējuma shēmu vai instrumentu gadījumā finansējumam būtu jānāk no:
 - publiskiem (Eiropas vai nacionāliem) avotiem vai
 - publiskiem (Eiropas vai nacionāliem) avotiem un privātiem avotiem (piemēram, bankām, ieguldījumu fondiem, pensiju fondiem) ar konkrētu mērķi īstenot atsevišķas darbības, kas noved pie enerģijas galapatēriņa ietaupījuma.

4.2.2. *Valsts energoefektivitātes fonds*

Dalībvalstis saskaņā ar EED 20. panta 6. punktu VEEF var izveidot vai nu kā alternatīvu politikas pasākumu, vai kā daļu no EEPS, lai atbildīgās puses varētu visus vai daļu savu ietaupījumu realizēt kā iemaksu fondā.

⁽³⁸⁾ Sk. XII papildinājumu.

⁽³⁹⁾ Sk. III papildinājumu.

⁽⁴⁰⁾ “Pilnvarotā puse” ir juridiska persona, kurai valdība vai cita publiska struktūra ir deleģējusi pilnvaras savā vārdā izstrādāt, pārvaldīt vai uzturēt finanšu shēmu.

Ja dalībvalsts izveido mehānismu gada iemaksu veikšanai VEEF kā galveno energoefektivitātes pienākumu īstenošanas metodi, tās valsts tiesību aktiem ir jānodrošina, ka:

- panāktais enerģijas ietaupījums ir vienāds ar EEPS ietvaros gūto ietaupījumu un
- finansētie pasākumi atbilst EED 7.b panta un 20. panta 6. punkta, kā arī V pielikuma 3. punkta prasībām ⁽⁴¹⁾.

VEEF var būt jebkāds dalībvalsts izveidots fonds, kura mērķis ir atbalstīt valsts energoefektivitātes iniciatīvas. To var izveidot, lai finansētu ekonomikas un finanšu atbalsta shēmas, tehnisko palīdzību, apmācību un informāciju, kā arī citus pasākumus, lai palielinātu energoefektivitāti nolūkā sekmēt ES tiesību aktu mērķu sasniegšanu ⁽⁴²⁾. Principā var arī kombinēt publiskos līdzekļus (piemēram, lai novērstu tirgus nepilnības, proti, izmaksu kategorijas vai pasākumus, kuriem parasti nepievēršas tirgus mehānismu ietvaros) un privāto kapitālu, lai nodrošinātu efektīvākus risinājumus.

Lai to varētu ieskaitīt EED 7. panta nolūkā, finansējumam jānāk no:

- publiskiem (Eiropas vai nacionāliem) avotiem vai
- publiskiem (Eiropas vai valsts) avotiem un privātiem avotiem (piemēram, bankām, ieguldījumu fondiem, pensiju fondiem, atbildīgajām pusēm) ar konkrētu mērķi īstenot atsevišķas darbības, kas noved pie enerģijas galapatēriņa ietaupījuma.

4.2.3. Noteikumi un brīvprātīgas vienošanās

Tie ir dalībvalsts noteikti politikas pasākumi, kuru ietekmē tiek pielietotas energoefektīvas tehnoloģijas vai paņēmieni un tāpēc mazinās enerģijas galapatēriņš. Tie var būt šādi:

- juridiski saistoši pasākumi, kas paredz konkrētu tehnoloģiju vai paņēmieni izmantošanu, vai
- brīvprātīgas vienošanās, ar ko saskaņā uzņēmumi vai pašvaldības apņemas īstenot konkrētas darbības ⁽⁴³⁾.

“Iesaistītā puse” var būt uzņēmumi vai publiska struktūras, kas, balstoties uz brīvprātīgu vienošanos, ir apņēmušās sasniegt konkrētus mērķus vai uz ko attiecas valsts regulatīvs politikas instruments.

4.2.4. Standarti un normas

Tie ir dalībvalsts noteikti politikas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot, piemēram, ražojumu, pakalpojumu, ēku un transportlīdzekļu energoefektivitāti ⁽⁴⁴⁾. Šo shēmu puses ir “īstenojošās publiskās iestādes”.

4.2.5. Energomarkējuma shēmas

Tās ir dalībvalsts noteiktas markējuma shēmas, izņemot tās, kas ir obligātas saskaņā ar ES tiesību aktiem (piemēram, ietaupījumu, ko iegūst tikai no energomarkējuma ieviešanas saskaņā ar Energomarkējuma regulu ⁽⁴⁵⁾, ieskaitīt nevar ⁽⁴⁶⁾).

Citi līdztekus īstenotie politikas pasākumi arī var ietekmēt enerģijas ietaupījumu, tādēļ ne visas izmaiņas, kas novērojamas kopš novērtētā pasākuma ieviešanas, var skaidrot tikai ar šo pasākumu. Ir rūpīgi jāapsver markējuma shēmas ietekme, lai noskaidrotu, kāda ir saikne starp atsevišķo darbību un ietaupījumu, kuru var uz to attiecināt.

⁽⁴¹⁾ Spriedums lietā C-561/16 *Saras Energía* (CLI:EU:C:2018:633, 37. punkts par EED 7. un 20. pantu).

⁽⁴²⁾ Sk. arī spriedumu lietā C-561/16 *Saras Energía* (CLI:EU:C:2018:633, 30.–33. punkts).

⁽⁴³⁾ III papildinājums.

⁽⁴⁴⁾ III papildinājums.

⁽⁴⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 4. jūlija Regula (ES) 2017/1369, ar ko izveido energomarkējuma satvaru un atceļ Direktīvu 2010/30/ES (OV L 198, 28.7.2017., 1. lpp.).

⁽⁴⁶⁾ III papildinājums.

4.2.6. Apmācība un izglītība, tostarp konsultēšanas programmas attiecībā uz energopatēriņu

Tie ir dalībvalsts noteikti politikas pasākumi, kuru rezultātā tiek izmantotas energoefektīvas tehnoloģijas vai paņēmieni un tāpēc mazinās enerģijas galapatēriņš, izmantojot, piemēram, energoauditoru mācību programmas, energopārvaldnieku izglītības programmas vai konsultēšanas programmas attiecībā uz energopatēriņu mājāsaimniecībās.

Jānorāda, ka:

- šādi pasākumi ir jāuzrauga "Istenojošai publiskai iestādei" un
- ir rūpīgi jāizskata to ietekme, lai noskaidrotu:
 - kāda ir saikne starp apmācības un izglītības pasākumu un atsevišķo darbību, kura ir uz to attiecināma, un
 - periodu, kurā varētu turpināties programmu ietekme⁽⁴⁷⁾.

4.2.7. Citi alternatīvi pasākumi

Alternatīvu politikas pasākumu saraksts nav izsmelošs, tāpēc var piemērot arī citus politikas pasākumus. Tomēr dalībvalstīm ir savā paziņojumā Komisijai jāpaskaidro, kā tiek panākts līdzvērtīgs ietaupījuma, monitoringa un verificācijas līmenis⁽⁴⁸⁾.

Energoapatēriņa samazināšana un atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošana ēku sektorā ir svarīgi pasākumi, ar kuriem samazināt energoatkarību un siltumnīcefekta gāzu emisijas, jo īpaši, ņemot vērā ES 2030. gadam izvirzītos vērēnīgos klimata un enerģētikas mērķus un vispārējās saistības, ko ES uzņēmusies saskaņā ar Parīzes nolīgumu. Tādējādi politikas pasākumus, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju uzstādīšanu uz ēkām vai tajās, arī var uzskatīt par pasākumiem, ar kuriem izpilda energoekonomijas pienākumu⁽⁴⁹⁾.

Pasākumi ir jāizstrādā tā, lai tie radītu enerģijas galapatēriņa ietaupījumu salīdzinājumā ar tehnoloģiju, kuru tie aizstāj. Piemēram, šādu ietaupījumu var deklarēt, ja notiek pāreja uz efektīvākām apkures vai dzesēšanas sistēmām vai ūdens uzsildīšanas tehnoloģijām ēkās, neatkarīgi no tā, vai tiek izmantota atjaunojamo energoresursu enerģija. Šādu ietaupījumu var deklarēt arī tad, ja alternatīvā politikas pasākuma galvenais mērķis nav energoefektivitātes uzlabošana, ar nosacījumu, ka dalībvalsts var pierādīt, ka šis ir papildu, izmērāms un verificējams ietaupījums saskaņā ar EED V pielikuma metodēm un principiem.

4.2.8. Enerģijas vai CO₂ nodokļi

Dalībvalstu nodokļu pasākumi, kuru mērķis ir samazināt enerģijas galapatēriņu, var būt atbilstīgi. Dalībvalstis var arī kombinēt nodokļu pasākumus ar citiem pasākumiem, piemēram, subsīdijām⁽⁵⁰⁾.

Nodokļi, kuru mērķis ir energoefektivitāte, parasti ir vērsti uz energopatēriņa izraisītu tirgus nepilnību novēršanu; tie izpaužas kā nodokļu vai nodevu piemērošana konkrētiem enerģijas avotu vai enerģijas lietojumu veidiem. CO₂ vai oglekļa nodokļi arī var veicināt atsevišķu darbību īstenošanu, kuras ir izstrādātas ar mērķi pāriet uz enerģijas avotiem ar mazākām CO₂ emisijām. Tomēr jānorāda, ka šāda avotu kontrolēšana ne vienmēr uzlabo energoefektivitāti.

Nodokļu pasākumu mērķis ir likt patērētājiem un ražotājiem segt preces sociālās izmaksas (tostarp oglekļa dioksīda emisiju un siltumnīcefekta veidā).

Praksē pasākumi⁽⁵¹⁾ parasti ietver:

- tiešos pasākumus – tie ietver maksas, kas ir tieši saistītas ar "papildu sekām", t. i., darbība, kas ietekmē nesaistītu trešo personu; šāda veida pasākumā netieši pieņem, ka tirgus nepilnība ir novērojama un kvantificējama; piemērs būtu oglekļa dioksīda emisiju nodokļi, un

⁽⁴⁷⁾ III papildinājums.

⁽⁴⁸⁾ XII papildinājums.

⁽⁴⁹⁾ X papildinājums.

⁽⁵⁰⁾ Sk. IV papildinājumu.

⁽⁵¹⁾ Sk. IV papildinājumu.

- netiešos pasākumus – tie ir nodokļi, kas saistīti ar patēriņa precī, kura rada papildu sekas (piemēram, degviela, kas rada oglekļa dioksīda emisijas), vai patēriņa precī, kas ir ar tām saistītas (piemēram, automobiļi, kuri izmanto šādu degvielu).

Dalībvalstis var noteikt jaunus nodokļu pasākumus, lai pildītu energoekonomijas pienākumu jaunajā periodā (2021.–2030. gads), un/vai turpināt piemērot pašreizējos pasākumus no pirmā perioda (2014.–2020. gads).

Nosakot enerģijas ietaupījumu, ko var deklarēt kā papildu ietaupījumu⁽⁵²⁾, V pielikuma 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka “dalībvalstis rēķinās ar to, kā enerģijas izmantojums un pieprasījums mainītos, ja nebūtu attiecīgā politikas pasākuma, ņemot vērā vismaz šādus faktorus: enerģijas patēriņa tendences, patērētāju paradumu izmaiņas, tehnikas progress un citu Savienības un valsts līmenī īstenotu pasākumu radītas izmaiņas”.

Turklāt, aprēķinot nodokļu pasākumu ietekmi, dalībvalstīm būtu jāņem vērā V pielikuma 4. punkta prasības:

- “a) atzīst tikai tādu enerģijas ietaupījumu, kas gūts, piemērojot nodokļu pasākumus, kuri pārsniedz kurināmajam piemērojamos nodokļu minimālos līmeņus, kā paredzēts Padomes Direktīvās 2003/96/EK vai 2006/112/EK;
- b) cenu elastīgumam enerģijas nodokļu pasākumu ietekmes aprēķināšanas vajadzībām atspoguļo enerģijas pieprasījuma reaģēšanu uz cenu izmaiņām, un to aplēš, pamatojoties uz neseniem un reprezentatīviem oficiāliem datu avotiem;
- c) enerģijas ietaupījumus, ko dod nodokļu politikas papildu instrumenti, tostarp fiskāli stimuli vai iemaksas fondā, uzskaita atsevišķi.”

Dalībvalstīm būtu jāīsteno pasākumi, kuru mērķis ir pārsniegt ES tiesību aktos noteikto minimālo līmeni, tostarp:

- energoproduktu un elektroenerģijas nodokļu minimālo līmeni⁽⁵³⁾ un
- PVN kopējās sistēmas⁽⁵⁴⁾ noteikumus saistībā ar ražojumiem un precēm, kas patērē enerģiju.

Aprēķinot savu (enerģijas) nodokļu pasākumu ietekmi, dalībvalstīm būtu jāņem vērā cenu elastīgums (kas atspoguļo enerģijas pieprasījuma reakciju uz cenu izmaiņām) un tas jāaplēš, pamatojoties uz jaunākajiem un reprezentatīviem oficiāliem datu avotiem⁽⁵⁵⁾. Saskaņā ar Pārvaldības regulas III pielikuma 3.3. daļas f) punktu dalībvalstīm ir jāsniedz informācija par savu aprēķināšanas metodiku, tostarp jānorāda, kādas cenu elastības iespējas izmantotas un kā tās noteiktas saskaņā ar EED V pielikuma 4. punktu.

EED V pielikuma 4. punkta c) apakšpunkta nolūkā ir svarīgi novērtēt, kā nodokļu pasākumi mijiedarbojas ar citiem politikas pasākumiem. Aprēķinot to nodokļu pasākumu ietekmi, kas tiek izmantoti kopā ar citiem pasākumiem, dalībvalstīm ir ieteicams izmantot:

- tikai īstermiņa cenu elastību vai
- īstermiņa un ilgtermiņa cenu elastību, bet nedeklarēt pārējo pasākumu enerģijas ietaupījumu (t. i., uzskatīt nodokļu pasākumu par politikas pasākumu kopuma galveno pasākumu).

⁽⁵²⁾ Sk. IV papildinājumu.

⁽⁵³⁾ Padomes 2003. gada 27. oktobra Direktīva 2003/96/EK, kas pārkrāto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai (OV L 283, 31.10.2003., 51. lpp.).

⁽⁵⁴⁾ Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347, 11.12.2006., 1. lpp.).

⁽⁵⁵⁾ Sk. IV papildinājumu.

Saistībā ar nodokļu pasākumiem, kas īstenoti pirms 2021.–2030. gada pienākuma perioda, dalībvalstīm būtu jāpievērš īpaša uzmanība EED 7. panta 1. punkta otrajai daļai: “Dalībvalstis var ieskaitīt enerģijas ietaupījumus, kas izriet no politikas pasākumiem neatkarīgi no tā, vai tie ieviesti līdz 2020. gada 31. decembrim vai pēc tam, ar noteikumu, ka minētie pasākumi noveduši pie jaunām atsevišķām darbībām, kas tiek veiktas pēc 2020. gada 31. decembra.”

Ja dalībvalsts paredz gan nodokļu, gan subsīdiju pasākumus, tai ir atsevišķi jāuzskaita nodokļu pasākumu sniegtais enerģijas ietaupījums un pārējo politikas pasākumu (tostarp fiskālu stimulu) sniegtais ietaupījums.

Ja visā mērķperiodā izmantotas īstermiņa cenu elastības aplēses, samazināsies iespēja, ka ietaupījums varētu tikt uzskaitīts divreiz.

4.3. Politikas pasākumi, ar ko mazina enerģētisko nabadzību

Kā noteikts EED 7. panta 11. punktā, izstrādājot politikas pasākumus, kas paredzēti, lai izpildītu energoekonomijas pieņēmumu, dalībvalstīm ir jāņem vērā nepieciešamība mazināt enerģētisko nabadzību, atbilstīgā apmērā nosakot, ka daļu no energoefektivitātes pasākumiem saskaņā ar to valsts EEPS, alternatīviem politikas pasākumiem vai programmām/pasākumiem, ko finansē no VEEF, prioritārā kārtā īsteno neaizsargāto mājsaimniecību vidū, tostarp tajās, ko ietekmē enerģētiskā nabadzība, un – attiecīgā gadījumā – sociālajos mājokļos⁽⁵⁶⁾.

NEKP vajadzībām dalībvalstīm ir jānovērtē, kāds skaits mājsaimniecību saskaras ar enerģētisko nabadzību, kā noteikts Pārvaldības regulas 3. panta 3. punkta d) apakšpunktā⁽⁵⁷⁾.

Nemot vērā savu pašreizējo praksi, dalībvalstīm būtu jānosaka kritēriji, pēc kādiem tās ar politikas pasākumiem risinās enerģētiskās nabadzības jautājumu. Ilgtermiņa pasākumi, kas paredz ēku fonda renovāciju un energoefektivitātes uzlabošanu, kā noteikts Ēku energoefektivitātes direktīvā (ĒEED)⁽⁵⁸⁾, sniegs ieguvumus arī tiem, kurus skar enerģētiskā nabadzība. Saskaņā ar ĒEED 2.a pantu dalībvalstīm ir jāizstrādā ilgtermiņa stratēģijas, lai atbalstītu valsts publisko un privāto dzīvojamo un nedzīvojamo ēku fonda renovāciju, līdz 2050. gadam iegūstot ļoti energoefektīvu un dekarbonizētu ēku fondu.

Stratēģijām ir:

- jāveicina pašreizējo ēku rentabla pārveidošana par gandrīz nulles enerģijas ēkām un
- jāiezīmē attiecīgās valsts darbības, ar ko sekmē enerģētiskās nabadzības mazināšanu⁽⁵⁹⁾.

Kopš stāšanās spēkā un transponēšanas/īstenošanas valstu tiesību aktos šī prasība ņem vērā vajadzību samazināt enerģētisko nabadzību ir piemērojama pasākumiem, ko īsteno EEPS un alternatīvos politikas pasākumu ietvaros. Dalībvalstis var brīvi lemt par to, kāda veida politikas pasākumus tās izmantos, jo abi pasākumi ir vienlīdzīgi. Tomēr izvēlēto pasākumu mērķim ir jābūt enerģētiskās nabadzības mazināšanai.

⁽⁵⁶⁾ V papildinājums.

⁽⁵⁷⁾ Savos NEKP dalībvalstīm būtu jāizvērtē enerģētiski nabadzīgo mājsaimniecību skaits, ņemot vērā, kādi iekšējie energopakalpojumi vajadzīgi, lai attiecīgās valsts kontekstā nodrošinātu dzīves pamatstandartus, kāda ir pašreizējā sociālā politika un citas attiecīgās rīcībpolitikas un kādi ir Komisijas indikatīvie norādījumi par attiecīgajiem indikatoriem, tostarp ģeogrāfisko izklaidētību, kuru pamatā ir vienota pieeja enerģētiskās nabadzības definēšanai. Ja dalībvalstī ir būtiski liels enerģētiski nabadzīgo mājsaimniecību skaits, dalībvalstij savā plānā būtu jāiekļauj nacionālais indikatīvais mērķis enerģētiskās nabadzības samazināšanai.

⁽⁵⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (OV L 153, 18.6.2010., 13. lpp.).

⁽⁵⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/844 (OV L 156, 19.6.2018., 75. lpp.), ar ko groza ĒEED un EED, 11. apsvērumā ir noteikts, ka “[b]ūtu jāņem vērā vajadzība samazināt enerģētisko nabadzību saskaņā ar kritērijiem, ko noteikušas dalībvalstis. Atjaunošanas stratēģijās izklāstot valsts darbības, kuras sekmē enerģētiskās nabadzības samazināšanu, dalībvalstīm ir tiesības noteikt to, ko tās uzskata par atbilstīgām darbībām”.

ES Enerģētiskās nabadzības observatorija ir Komisijas iniciatīva, lai palīdzētu dalībvalstīm uzlabot mērījumus, monitoringu un zināšanu un labākās prakses apmaiņu saistībā ar enerģētisko nabadzību. Tās mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm izstrādāt politikas pasākumus. Observatorijas tīmekļa vietnes ⁽⁶⁰⁾ sadaļā “Rīcībpolitikas un pasākumi” ir konkrēti rīcībpolitiku un pasākumu piemēri.

4.4. Sektoru izvēle

Dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība energoekonomijas pienākuma izpildē pievērsties vienam vai vairākiem konkrētiem sektoriem, proti, ieviest politikas pasākumus saskaņā ar EED 7.a vai 7.b pantu ⁽⁶¹⁾. Atbilstīgi Pārvaldības regulas III pielikuma 3.1., 3.2. un 3.3. punktam dalībvalstīm ir jāsniedz informācija par nozari(-ēm) (un nodokļu gadījumā arī par nodokļu maksātāju segmentu), uz ko attiecas katrs pasākums. Saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta d) apakšpunktu ir atļauti pasākumi, kas uzlabo ražošanu, aprīkojuma, transporta sistēmu, transportlīdzekļu un degvielu, kā arī ēku un būves elementu ⁽⁶²⁾, procesu vai tirgu energoefektivitāti.

Attiecīgā gadījumā šādiem pasākumiem ir jāatbilst valsts politikas regulējumam, kas izveidots saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/94/ES ⁽⁶³⁾. Dalībvalstis var pievērsties, piemēram, ēku vai rūpniecības sektoram.

Kā liecina novērtējumi par sasniegto un paredzamo enerģijas ietaupījumu, par ko dalībvalstis paziņojušas savos gada ziņojumos un valstu energoefektivitātes rīcības plānos (VEERP) saskaņā ar EED 24. pantu, paredzams, ka:

- lielāko ietaupījuma daļu kopumā panāks ar pasākumiem, kas vērsti uz ēkām (ko atbalsta, piemēram, renovācijas finansējuma shēmas),
- otro un trešo lielāko daļu panāks rūpniecības un transporta sektoros un
- EEPS (starpnozaru politika) nodrošinās lielāko ietaupījuma daļu uz katru politikas pasākumu; tā vērsta arī uz ēku sektoru, jo tiek īstenoti pasākumi, kas veicina apsildes sistēmu nomaiņu ⁽⁶⁴⁾. Arī citi sektori, kam ir neizmantots energoekonomijas potenciāls (piem., transports vai ūdenssaimniecība), varētu sekmēt 2021.–2030. gada energoekonomijas pienākuma izpildi).

4.4.1. Transporta sektors

Pamatojoties uz dalībvalstu ziņojumiem, Komisija savā 2016. gada ietekmes novērtējumā secināja, ka 6 % no enerģijas ietaupījuma saskaņā ar 7. pantu varētu saistīt ar pasākumiem, kas vērsti uz transporta sektoru ⁽⁶⁵⁾.

Kopš pirmajiem 2014. gada VEERP un pēdējo reizi savos 2017. gada VEERP dalībvalstis ir atjauninājušas savus EEPS un alternatīvo politikas pasākumu sarakstus un ir paziņojušas papildu pasākumus attiecībā uz transportu. Šāda attīstība liecina par to, ka transporta nozarē 2014.–2020. gadā sasniegtā (potenciālā) enerģijas ietaupījuma daļa varētu būt vēl lielāka, nekā prognozēts ietekmes novērtējumā.

Ņemot vērā to, ka enerģijas galapatēriņš transporta sektorā ir ietverts aprēķina pamatscenārijā, ir pašsaprotami, ka tieši šim sektoram vajadzētu pievērsties, lai izpildītu energoekonomijas pienākumu 2021.–2030. gada periodā.

⁽⁶⁰⁾ <https://www.energypoverty.eu/policies-measures>

⁽⁶¹⁾ Sk. II un III papildinājumu.

⁽⁶²⁾ ĒEED 2. panta 9. punktā “būves elements” ir definēts kā ēkas inženiertehniskā sistēma vai norobežojošo konstrukciju elements.

⁽⁶³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 22. oktobra Direktīva 2014/94/ES par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu (OV L 307, 28.10.2014., 1. lpp.).

⁽⁶⁴⁾ Sk. Economidou et al., 2018. gads. *Assessment of the Second National Energy Efficiency Action Plans under the Energy Efficiency Directive*. EUR 29272 EN, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2018. gads, ISBN 978-92-79-87946-3, doi:10.2760/780472, JRC110304 (ziņojums pieejams: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/assessment-second-national-energy-efficiency-action-plans-under-energy-efficiency-directive>) un Tsemekidi-Tzeiranaki et al., 2019. gads. *Analysis of the Annual Reports 2019 under the Energy Efficiency Directive*. EUR 29667 EN, publikācijas.

⁽⁶⁵⁾ VII papildinājums.

Piemēri

Politikas pasākumi varētu veicināt efektīvākus transportlīdzekļus (pārsniedzot minimālos līmeņus, kas noteikti Regulās (EK) Nr. 443/2009⁽⁶⁶⁾, (ES) Nr. 510/2011⁽⁶⁷⁾, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2019/631⁽⁶⁸⁾ vai pārskatītajā Ekoloģiski tīro transportlīdzekļu direktīvā⁽⁶⁹⁾), pāreju uz citiem transporta veidiem, piemēram, riteņbraukšanu, ieašanu kājām un kolektīvo transportu vai mobilitāti un pilsētplānošanu, kas samazina pieprasījumu pēc transporta.

Atbilstīgi var būt arī pasākumi, kas paātrina jaunu, efektīvāku transportlīdzekļu nonākšanu aprītē, vai rīcībpolitikas, kas sekmē pāreju uz efektīvākām degvielām, kas samazina enerģijas patēriņu uz kilometru, ja tie atbilst būtiskuma un papildīguma nosacījumiem (sk. V pielikuma 2. punktu).

4.4.2. Ūdenssaimniecības sektors

Enerģija un ūdens ir cieši savstarpēji saistīti saimnieciskajā dzīvē un daudzos līmeņos (*ūdens un enerģijas saikne*). Ūdens resursi ir vajadzīgi enerģētikā, piemēram, dzesēšanai, uzkrāšanai, biodegvielām vai hidroenerģijai. Enerģija ir vajadzīga ūdenssaimniecībā, piemēram, sūkņēšanai, attīrīšanai un atsāļošanai⁽⁷⁰⁾.

Enerģijas ražošanas nozare ir lielākais ūdens patērētājs (44 % no patēriņa)⁽⁷¹⁾. Ūdensapgādes un notekūdeņu sektorā tiek izmantots 3,5 % no visas elektroenerģijas ES, un paredzams, ka šis īpatsvars pieaugs⁽⁷²⁾. Tomēr 24 % no kopējā ūdens patēriņa ES rada noplūdes, un tas ir būtisks nelietderīgs patēriņš un zaudējumi – nelietderīgi iztērēts ūdens un ūdens resursu apsaimniekošanai iztērēta enerģija.

Kopš Pārvaldības regulas un grozītās EED stāšanās spēkā ir piemērojams princips “energoefektivitāte pirmajā vietā”. Šis princips var nest labumu arī ūdenssaimniecības sektoram.

Efektīva un energoefektīva ūdenssaimniecība var nodrošināt ievērojamu enerģijas ietaupījumu. Kā norādījusi Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (IEA), 10 % no visas pasaules ūdens ieguves ir saistīti ar enerģijas ražošanu, un paredzams, ka šis īpatsvars būtiski pieaugs, jo tiek vairāki tādi procesi, kas gan rada mazas oglekļa emisijas, toties patērē daudz ūdens, tostarp elektroenerģijas ražošana, biodegvielu ražošana un oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana⁽⁷³⁾. Tādēļ dalībvalstis varētu izvērtēt, kāds enerģijas ietaupījuma potenciāls piemīt viedo tehnoloģiju un procesu izmantošanai.

EED dalībvalstis mudina likt lietā viedās tehnoloģijas un procesus, lai pilnībā izmantotu energoekonomijas potenciālu⁽⁷⁴⁾, un tas varētu palīdzēt rast risinājumus, kā pārraut saikni starp energopatēriņu un ūdens patēriņu.

Dalībvalstis varētu, piemēram, izvērtēt potenciālu, ko sniegtu nokrišņu ūdens un sanitāro notekūdeņu atsevišķai attīrīšanai vajadzīgo divpakāpju sistēmu izveide. Tas varētu ļaut izvairīties no nepieciešamības ierīkot papildu ūdens attīrīšanas iekārtas, kuras varētu palielināt energopatēriņu.

Dalībvalstis ir paziņojušas par nedaudziem ar ūdenssaimniecību saistītiem pasākumiem, ko izmantos, lai izpildītu 7. pantā noteikto energoekonomijas pienākumu. Visbiežāk tā ir ūdens uzsildīšana ar saules kolektoriem (kas aizstāj ūdens uzsildīšanu ar neatjaunojamiem energoresursiem) vai efektīvāki gāzes ūdens sildītāji, taču šādi pasākumi ir saistīti ar siltuma ražošanu, nevis ūdensapgādi.

⁽⁶⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Regula (EK) Nr. 443/2009, ar ko, īstenojot daļu no Kopienas integrētās pieejas CO₂ emisiju samazināšanai no vieglajiem transportlīdzekļiem, nosaka emisijas standartus jauniem vieglajiem automobiļiem (OV L 140, 5.6.2009., 1. lpp.).

⁽⁶⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 11. maija Regula (ES) Nr. 510/2011 par emisiju standartu noteikšanu jauniem vieglajiem kravu automobiļiem saistībā ar Savienības integrēto pieeju vieglo transportlīdzekļu CO₂ emisiju samazināšanai (OV L 145, 31.5.2011., 1. lpp.).

⁽⁶⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 17. aprīļa Regula (ES) 2019/631 par CO₂ emisiju standartu noteikšanu jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un jauniem vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem un ar kuru atceļ Regulu (EK) Nr. 443/2009 un Regulu (ES) Nr. 510/2011 (OV L 111, 25.4.2019., 13. lpp.).

⁽⁶⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva, ar ko groza Direktīvu 2009/33/EK par tīro un energoefektīvo autotransporta līdzekļu izmantošanas veicināšanu. *Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta.

⁽⁷⁰⁾ Plašāku informāciju sk. *JRC Water – Energy Nexus in Europe*, 2019. gads, <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC115853>.

⁽⁷¹⁾ Sk. 22. apsvērumu.

⁽⁷²⁾ Sk. 22. apsvērumu.

⁽⁷³⁾ Plašāku informāciju sk. *IEA World Energy Outlook*, 2018. gads; <https://www.iea.org/weo/water/>.

⁽⁷⁴⁾ Sk. 22. apsvērumu.

Visā piegādes ķēdē (sadalē, patēriņā un notekūdeņu attīrīšanā) varētu īstenot politikas pasākumus, kas saistīti ar dzeramā ūdens energoefektīvu ražošanu. Līdz šim valstu galvenie mērķi ir bijuši ūdens trūkuma mazināšana un ūdens kvalitātes uzlabošana. Papildus efektīvāku sūkņu uzstādīšanai paziņotās darbības arī nodrošina netiešu enerģijas ietaupījumu, jo samazinās pieprasījums pēc ūdens vai ūdens tiek izmantots atkārtoti.

Enerģijas ietaupījuma potenciāls ūdenssaimniecības sektorā ir saistīts ar:

- dažādu ūdens veidu ražošanai un attīrīšanai patērētās enerģijas apjoma samazināšanu un
- pieprasījuma pēc ūdens un tīkla zuduma samazināšanu, kā rezultātā mazāk enerģijas nepieciešams sūkņēšanai un attīrīšanai.

Enerģijas ietaupījumi ūdenssaimniecības sektorā var mazināt izdevumus pašvaldību budžetā. Īpaši tad, ja ūdenssaimniecības sistēmas pieder pašām pašvaldībām, ir iespējams, ka lielu daļu no pašvaldības elektroenerģijas izmaksām rada notekūdeņu vai ūdens attīrīšanas staciju elektroenerģijas patēriņš. Tā kā dažādu pašvaldību informētība, pieredze un spējas var būtiski atšķirties, reģionālās vai valstu programmas var lieti noderēt pieredzes apmaiņai un tehnoloģiju un finansiāls atbalsts tādējādi varētu palielinātu enerģijas ietaupījuma potenciālu.

Indikatīvi un neizsmeļoši piemēri

Dalībvalstis varētu īstenot pasākumus, lai ietaupītu enerģiju visu ūdens veidu ražošanas, patēriņa un novadīšanas gaitā visā piegādes ķēdē:

- dzeramā ūdens ražošanā (sūkņēšanā, pazemes ūdeņu vai virszemes ūdeņu attīrīšanā, jūras ūdens atsāļošanā),
- ūdens zudumu mazināšanā sadales tīklā,
- ūdens galapatēriņa samazināšanā (tostarp patēriņā rūpnieciskiem procesiem, apūdeņošanai, mājāsaimniecībām),
- ūdens patēriņa samazināšanā, recirkulējot mājāsaimniecības ūdeni,
- notekūdeņu attīrīšanā atkārtotam patēriņam vai novadīšanai (sūkņēšanai, notekūdeņu attīrīšanas procesiem, siltuma atgūšanai) un
- energopatēriņa samazināšanā nokrišņu ūdens attīrīšanai (samazinot slogu nokrišņu ūdens sistēmām).

5. PĀRSKATĪŠANAS IETEKME UZ PIRMO PIENĀKUMA PERIODU

Dalībvalstīs ir jāstājas spēkā normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, kas vajadzīgi, lai izpildītu grozīto energoekonomijas pienākumu ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc EED stāšanās spēkā, t. i., līdz 2020. gada 25. jūnijam.

Dalībvalstīm ir jāievēro:

- kopīgas metodes un principi, kā aprēķina EEPS vai citu politikas pasākumu ietekmi (EED V pielikums),
- prasība, izstrādājot politikas pasākumus (EEPS un alternatīvus politikas pasākumus), ņemt vērā nepieciešamību mazināt enerģētisko nabadzību, lai gan var īstenot atšķirīgus pasākumus, kas vērsti uz enerģētiskās nabadzības skartām mājāsaimniecībām (EED 7. panta 11. punkts),
- noteikums, ka nedrīkst deklarēt ietaupījumu, kas izriet no ES tiesību aktu īstenošanas, izņemot renovācijas pasākumus un agrīnu aizstāšanu ar efektīvākām iekārtām un transportlīdzekļiem (EED V pielikuma 2. punkta b) apakšpunkts),
- prasība, ka enerģijas ietaupījuma aprēķinā ir jāņem vērā pasākumu turpināšanās ilgums un temps, kādā ietaupījums laika gaitā samazinās (EED pielikuma 2. punkta g) apakšpunkts kopš stāšanās spēkā), un

- prasība, ka, pildot energoekonomijas pienākumu, enerģijas mazumtirdzniecības uzņēmumi (EEPS ietvaros) nedrīkst radīt šķēršļus, kas traucē lietotājiem pāriet no viena piegādātāja pie cita (EED 7.a panta 3. punkts).

Dalībvalstis var transponēt un īstenot grozīto EED pirms termiņa. Tādos gadījumos tās var atlikušajā laikā pirms pirmā pienākuma perioda beigām

- izmantot izņēmumu saskaņā ar EED 7. panta 8. punktu,
- izmantot izņēmumu saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta b) apakšpunktu un
- nolemt, ka atbildīgās puses pilnīgi vai daļēji pilda energoekonomijas pienākumu kā ieguldījumu VEEF (EED 20. panta 6. punkts).

Dalībvalstīm, kas izmanto EED 7. panta 4. punkta a)–d) apakšpunktu, lai aprēķinātu enerģijas ietaupījuma apjomu, kas prasīts pirmajā pienākuma periodā, ir pirmajam periodam izvēlētās iespējas jāpiemēro un to ietekme jāaprēķina atsevišķi saskaņā ar EED 7. panta 5. punkta a) apakšpunktu.

6. IESKAITĪŠANA ENERGOEKONOMIJAS PIENĀKUMA IZPILDĒ

EED 7. panta 1. punktā ir noteikts, ka abi pienākuma periodi (2014.–2020. gads, kā minēts EED 7. panta 1. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā, un 2021.–2030. gads, kā minēts b) apakšpunktā) ir divi atsevišķi periodi.

Principā, kā jau noteikts attiecībā uz pirmo periodu, tikai to enerģijas ietaupījumu, kas panākts konkrētā periodā, ieskaita šā perioda pienākuma izpildē, ja vien EED nav noteikts citādi.

Dalībvalstis nedrīkst enerģijas ietaupījumu ieskaitīt ar atpakaļejošu datumu, t. i., kā noteikts EED 7. panta 7. punktā, pēc 2020. gada 31. decembra panākto ietaupījumu nedrīkst ieskaitīt 2014.–2020. gadā prasītajā apjomā.

Saskaņā ar EED 7. panta 1. punkta otro daļu dalībvalstis 2021.–2030. gadā prasītajā apjomā drīkst ieskaitīt enerģijas ietaupījumu, kas izriet no politikas pasākumiem, kuri ieviesti pirms vai pēc 2020. gada 31. decembra, ar nosacījumu, ka pasākumi pēc 2020. gada 31. decembra novedīs pie jaunām atsevišķām darbībām⁽⁷⁾.

Principā dalībvalstis var konkrētā gadā panākt enerģijas ietaupījumu ieskaitīt tikai attiecībā uz šo gadu. Tomēr EED 7.a panta 6. punkta b) apakšpunkts ļauj dalībvalstīm, kam ir EEPS, ļaut atbildīgajām pusēm konkrētā gadā panākt ietaupījumu ieskaitīt attiecībā uz kādu no iepriekšējiem četriem gadiem vai kādu no nākamajiem trim gadiem, ciktāl tas iekrīt attiecīgajā pienākuma periodā, kā noteikts EED 7. panta 1. punktā.

Indikatīvs piemērs

2014. gadā panākto ietaupījumu ieskaitīt attiecībā uz 2017. gadu (pēc trim gadiem), taču 2024. gadā panākto ietaupījumu nedrīkst ieskaitīt attiecībā uz 2020. gadu – lai gan tas ir viens no iepriekšējiem četriem gadiem, tas iekrīt citā pienākuma periodā.

EED 7. panta 8. punktā ir noteikts konkrēts izņēmums no šā principa. Ja EEPS, kas ir bijusi spēkā kādā laikā no 2009. gada 31. decembra līdz 2014. gada 31. decembrim, ļāva atbildīgajai pusei veikt “atlikšanu rezervē un aizņemšanos” (EED 7.a panta 6. punkta b) apakšpunkts), attiecīgā dalībvalsts drīkst jebkurā konkrētā gadā pēc 2010. gada un pirms 2014. gada 1. janvāra panākt enerģijas ietaupījumu ieskaitīt tā, it kā tas būtu panākts pēc 2013. gada 31. decembra un pirms 2021. gada 1. janvāra, ja ir izpildītas visas EED 7. panta 8. punkta prasības:

“a) energoefektivitātes pienākuma shēma bija spēkā kādā laikā no 2009. gada 31. decembra līdz 2014. gada 31. decembrim, un tā bija iekļauta dalībvalsts pirmajā VEERP, kas iesniegts saskaņā ar 24. panta 2. punktu;

b) ietaupījumi tika radīti EEPS satvarā;

⁽⁷⁾ Sk. 4. iedaļā sniegtās definīcijas.

- c) ietaupījumi tika aprēķināti saskaņā ar V pielikumu; un
- d) VEERP ir ziņots par gadiem, par kuriem ietaupījumi tiek ieskaitīti kā panākumi.”

7. KOPĪGAS METODES UN PRINCIPI, KĀ APRĒĶINĀT ENERGOEFEKTIVITĀTES PIENĀKUMA SHĒMU VAI CITU TO POLITIKAS PASĀKUMU IETEKMI, KURI ĪSTENOTI SASKAŅĀ AR 7., 7.a UN 7.b PANTU UN 20. PANTA 6. PUNKTU

Saskaņā ar EED 7. panta 9. punktu dalībvalstīm ir jānodrošina, lai enerģijas ietaupījums, kas izriet no EED 7.a un 7.b pantā un 20. panta 6. punktā minētajiem politikas pasākumiem, tiktu aprēķināts saskaņā ar EED V pielikumu.

7.1. **Mērīšanas metodes**

7.1.1. *Mērīšanas metodes attiecībā uz politikas pasākumiem, kas nav nodokļu pasākumi*

EED V pielikuma 1. daļā ir izklāstītas enerģijas ietaupījuma (izņemot tā, ko rada nodokļu pasākumi) aprēķināšanas metodes 7., 7.a un 7.b panta un 20. panta 6. punkta vajadzībām.

Lai aprēķinātu enerģijas ietaupījumu, atbildīgās, iesaistītās vai pilnvarotās puses un īstenojošās publiskās iestādes var izmantot turpmāk norādītās metodes:

- “a) paredzamais ietaupījums, izmantojot salīdzināšanu ar neatkarīgi konstatētiem iepriekšējo enerģijas ietaupījumu rezultātiem līdzīgās iekārtās. šādu vispārējo pieeju apzīmē “ex ante”;
- b) uzskaitītais ietaupījums, saistībā ar kuru jāņem vērā, ka ar pasākumu vai pasākumu kopumu panākto ietaupījumu nosaka, reģistrējot faktisko enerģijas izmantojuma samazinājumu un pienācīgi ņemot vērā tādus faktorus kā papildnāmība, noslogojums, ražošanas līmeņi un laika apstākļi, kas var ietekmēt patēriņu. šādu vispārējo pieeju apzīmē “ex post”;
- c) mērogotais ietaupījums, kam izmanto ietaupījuma tehniskās aplēses. šo pieeju drīkst izmantot tikai tad, ja attiecībā uz kādu konkrētu iekārtu ir grūti iegūt pilnīgi precīzi izmērītus datus vai šādu datu ieguve būtu nesamērīgi dārga, piemēram, nomainot kompresoru vai elektromotoru, attiecībā uz kuriem tika iegūta neatkarīga informācija par ietaupījumu, ar citiem, kuru kWh rādītāji ir atšķirīgi, vai tad, ja šīs aplēses, pamatojoties uz valsts noteiktām metodēm un kritērijiem, iegūst kvalificēti vai akreditēti eksperti, kuri darbojas neatkarīgi no atbildīgajām, iesaistītajām vai pilnvarotajām pusēm;
- d) apsekotais ietaupījums, proti, tiek noteikta patērētāju reakcija uz padomēm, informācijas kampaņām, marķējuma vai sertificēšanas shēmām vai viedo uzskaiti. šo pieeju drīkst izmantot tikai attiecībā uz ietaupījumu, ko rada izmaiņas patērētāju paradumos; to neizmanto, lai noteiktu ietaupījumu, ko panāk, veicot fiziskus pasākumus.”

7.1.2. *Mērīšanas metodes attiecībā uz nodokļu pasākumiem*

Lai noteiktu enerģijas ietaupījumu, kas panākts ar nodokļiem saistītos politikas pasākumos, kuri ieviesti saskaņā ar EED 7.b pantu ⁽⁷⁶⁾, ir piemērojami EED V pielikuma 4. punkta principi:

- “a) atzīst tikai tādu enerģijas ietaupījumu, kas gūts, piemērojot nodokļu pasākumus, kuri pārsniedz kurināmajam piemērojamos nodokļu minimālos līmeņus, kā paredzēts Padomes Direktīvās 2003/96/EK vai 2006/112/EK;
- b) cenu elastīgums enerģijas nodokļu pasākumu ietekmes aprēķināšanas vajadzībām atspoguļo enerģijas pieprasījuma reaģēšanu uz cenu izmaiņām, un to aplēš, pamatojoties uz neseniem un reprezentatīviem oficiāliem datu avotiem;
- c) enerģijas ietaupījumus, ko dod nodokļu politikas papildu instrumenti, tostarp fiskāli stimuli vai iemaksas fondā, uzskaita atsevišķi.”

⁽⁷⁶⁾ Sk. IV papildinājumu.

7.2. Pasākumu turpināšanās ilgums un temps, kādā ietaupījums laika gaitā samazinās

EED V pielikuma 2. punkta i) apakšpunktā ir noteikts, ka, “aprēķinot enerģijas ietaupījumu, ņem vērā pasākumu dzīves ilgumu un koeficientu, ar kādu ietaupījumi laika gaitā samazinās. Minētajā aprēķinā ieskaita ietaupījumu, ko ar katru atsevišķu darbību iegūs laikposmā no tās īstenošanas dienas līdz attiecīgi 2020. gada 31. decembrim vai 2030. gada 31. decembrim. Kā alternatīvu dalībvalstis var izveidot citu metodi, ar ko paredzēts sasniegt vismaz tādu pašu kopējā ietaupījuma apjomu. Izmantojot citu metodi, dalībvalstis nodrošina, ka kopējais ar šīm citām metodēm aprēķinātais enerģijas ietaupījuma apjoms nepārsniedz enerģijas ietaupījuma apjomu, kas būtu radies, ja aprēķinā tiktu skaitīts ietaupījums, ko ar katru atsevišķu darbību sasniegs laikposmā no tās īstenošanas dienas līdz attiecīgi 2020. gada 31. decembrim vai 2030. gada 31. decembrim”.

Atsevišķas enerģijas ietaupījuma darbības turpināšanās “ilgums” nozīmē, ka ietaupījumu var gūt ne tikai īstenošanas gadā, bet arī nākamajos gados. Proti, turpināšanās “ilgums” ir periods, kurā darbība turpina nodrošināt izmērāmu ietaupījumu.

Aprēķinot, kāds ir enerģijas ietaupījums visā darbības turpināšanās ilgumā, dalībvalstis drīkst:

— attiecināt uz katru no darbībām “faktisko” ietaupījumu, ko tā panāks laikā no īstenošanas gada līdz otrā pienākuma perioda beigām (t. i., 2030. gada 31. decembrim); to sauc par “tiešo” metodi ⁽⁷⁷⁾.

Nav atļauts attiecināt ietaupījumu uz laiku pēc 2030. gada; dalībvalstis energoekonomijas pienākuma izpildē pēc 2030. gada drīkst ieskaitīt ietaupījumu no politikas pasākumiem, kas ieviesti pirms 2030. gada, bet tikai tādā gadījumā, ja šie pasākumi ir noveduši pie jaunas atsevišķas darbības nākamajā pienākuma periodā,

— piemērot “vērtības indeksu”, kas atspoguļo paredzamo turpināšanās ilgumu ⁽⁷⁸⁾,

— “ierobežot” turpināšanās ilgumus, kas attiecināti uz atsevišķām darbībām ⁽⁷⁹⁾ – piemēram, dalībvalsts var “ierobežot” turpināšanās ilgumu uz pieciem gadiem; dalībvalstij, kura izmanto šo metodi, jānodrošina, ka rezultāts nav lielāks par to, kas iegūts ar “tiešo” metodi, vai

— izmantot pilnus turpināšanās ilgumus, bet “samazināt” nākamo gadu ietaupījumus ⁽⁸⁰⁾ – saskaņā ar šo metodi dalībvalsts varētu samazināt nākamo gadu ietaupījumus par 10 % gadā, ja tas ir pamatoti; arī šajā gadījumā jānodrošina, ka rezultāts nav lielāks par to, kas iegūts ar “tiešo” metodi.

Ieskaitot ietaupījumus prasītajā kumulatīvajā enerģijas galapatēriņa ietaupījuma apjomā no jebkura politikas pasākuma, dalībvalstīm ir jāņem vērā:

i) kad pasākums ir īstenots;

ii) kāds ir gada enerģijas ietaupījuma apjoms; un

iii) vai pasākums nodrošinās enerģijas ietaupījumu arī pēc 2030. gada ⁽⁸¹⁾.

Attiecībā uz ēkām paredzētiem politikas pasākumiem ES standartā EN 15459-1:2017 ⁽⁸²⁾ jau ir sniegtas vadlīnijas turpināšanās ilgumu novērtēšanai.

⁽⁷⁷⁾ SWD(2013) 451 final, 47. un 49.–52. apsvērums.

⁽⁷⁸⁾ SWD(2013) 451 final, 53. apsvērums.

⁽⁷⁹⁾ SWD(2013) 451 final, 54. apsvērums.

⁽⁸⁰⁾ SWD(2013) 451 final, 55. apsvērums.

⁽⁸¹⁾ Lees, E. un Bayer, E. (2016. gada februāris), *Toolkit for energy efficiency obligations*; <http://www.raponline.org/document/download/id/8029>

⁽⁸²⁾ Ēku energoefektivitāte – Ēku energosistēmu ekonomiskā izvērtēšana – 1. daļa: aprēķināšanas procedūras; <https://www.en-standard.eu/din-en-15459-1-energy-performance-of-buildings-economic-evaluation-procedure-for-energy-systems-in-buildings-part-1-calculation-procedures-module-m1-14/>.

Īpaši jāuzmanās, deklarējot tādu paradumu maiņas veicināšanas pasākumu turpināšanās ilgumu, kas nav saistīti ar fizisku pasākumu ieviešanu⁽⁸³⁾. Paradumu maiņas veicināšanas pasākumi ir lielā mērā atgriezeniski, jo to, cik ilgi saglabāsies mainītie paradumi, ietekmē vairāki pasākumi. Piemēram, ja veicinātais paradums ir ekobraukšana, ekobraukšanas apmācības ietekme var ilgt vien dažas dienas, bet var arī ilgt līdz pat vairākiem gadiem atkarībā no vadītājiem un ekobraukšanas apmācības veida.

Piemēri, kā var ņemt vērā pasākumu turpināšanās ilgumu

1. "Tiešā" metode

Atsevišķa darbība (piemēram, logu maiņa) ietaupa 1 toe energopatēriņa gadā un šādu ietaupījumu nodrošina gadu no gada. Ja darbība tiek veikta 2021. gadā, ar to ietaupīs 1 toe 2021. gadā un 1 toe katrā turpmākajā gadā līdz 2030. gadam, t. i., kopā 10 toe. Ja darbība tiek veikta 2022. gadā, ar to ietaupīs 1 toe katru gadu no 2022. gada līdz 2030. gadam, t. i., kopā 9 toe. Ja darbība tiek veikta 2030. gadā, tā palīdzēs izpildīt prasību tikai attiecībā uz šo vienu gadu, t. i., kopā 1 toe apmērā.

Dalībvalstij ir jāietaupa 65 Mtoe visā periodā, un tā plāno sasniegt šo mērķi, organizējot vienu informatīvo kampaņu katrā periodā gadā, kas novedīs, piemēram, pie viena miliona darbību (apsekojums liecina, ka katras darbības efektivitāte ir 1 toe) un vienu miliona logu nomaiņas gadā (tiek lēsts, ka viena loga paredzamā vērtība ir 1 toe). Katra informatīvā kampaņa nodrošinātu 1 Mtoe konkrētajā gadā, un kopā **10 Mtoe** no 10 kampaņām 10 gadu laikā līdz 2030. gada 31. decembrim. Viens miljons nomainītu logu pirmajā gadā radītu ietaupījumu 10 Mtoe apmērā, 9 Mtoe no viena miliona nomainīto logu otrajā gadā, 8 Mtoe – trešajā gadā, 7 Mtoe – ceturtajā gadā, 6 Mtoe – piektajā gadā, 5 Mtoe – sestajā gadā, 4 Mtoe – septītajā gadā, 3 Mtoe – astotajā gadā, 2 Mtoe – devītajā gadā un 1 Mtoe – desmitajā gadā, t. i., kopā **55 Mtoe** līdz 2030. gada 31. decembrim. Tādējādi ietaupījums, kas gūts no informatīvajām kampaņām un logu nomaiņas, ir 10 Mtoe + 55 Mtoe = **65 Mtoe**.

Turpretī ar īslaicīgākām darbībām (piemēram, informatīvu kampaņu) var ietaupīt 1 toe īstenošanas gadā, bet turpmākajos gados – neko. Neatkarīgi no īstenošanas gada periodā no 2021. līdz 2030. gadam ietaupījums būs 1 toe.

Ja dalībvalsts galvenokārt ievieš atsevišķas īsa turpināšanās ilguma darbības 10 gadu pienākuma periodā sākumā, tai būs jāveic papildu pasākumi, lai sasniegtu ietaupījumu, kas prasīts saskaņā ar 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktu.

Ar "tiešo" metodi skaidri tiek izpildīts nosacījums, ka, piemērojot aprēķina metodi, jānodrošina prasītais ietaupījuma apjoms, kas ir faktiski jāsasniedz. Tomēr dalībvalstis var uzskatīt, ka citas metodes ir piemērotākas.

2. "Vērtības indeksa" metode

Viena no alternatīvām ir piešķirt katrai darbībai "vērtības indeksu", kas parāda tās paredzamo turpināšanās ilgumu. Informatīvai kampaņai varētu piešķirt "vērtības indeksu" 0,25, bet logu nomaiņai – 6. Ja katra šī darbība radītu ietaupījumu 1 toe apmērā gadā, tad informatīvās kampaņas radītais ietaupījums būtu $(1 \times 0,25) = 0,25$ toe. Logu nomaiņas radītais ietaupījums neatkarīgi no īstenošanas gada būtu $(1 \times 6 \text{ toe}) = 6$ toe.

Tādējādi informatīvās kampaņas radītu 0,25 Mtoe tajā gadā, kad tās tiek organizētas, vai kopā **2,5 Mtoe** 10 kampaņās 10 gadu laikā līdz 2030. gada beigām. Ja konkrētajā periodā tiks nomainīti 7 miljoni logu, tie radīs ietaupījumus 7 Mtoe apmērā, kuri, reizinot ar indeksu 6, kopā veido **42 Mtoe**. Tādējādi ietaupījums, kas gūts no informatīvajām kampaņām un logu nomaiņas, būtu 2,5 Mtoe + 42 Mtoe = **44,5 Mtoe**.

Dalībvalstij, kura izmanto šo metodi, ir jānodrošina, ka rezultāts nepārsniedz to, kas tiek sasniegts, izmantojot "tiešo" metodi.

3. "Ierobežošanas" metode

Otra alternatīva ir "ierobežot" turpināšanās ilgumu, kuru attiecina uz atsevišķām darbībām. Piemēram, var izvēlēties piecu gadu "ierobežojumu". Uz informatīvu kampaņu attiecinātie ietaupījumi būtu **1,25 Mtoe**, piemēram, 0,25 Mtoe 2022. gadā, 0,25 Mtoe 2023. gadā, 0,25 Mtoe 2024. gadā, 0,25 Mtoe 2025. gadā un 0,25 Mtoe 2026. gadā. Uz logu nomaiņu neatkarīgi no īstenošanas gada attiecinātie ietaupījumi būtu $(1 \times 5) = 5$ Mtoe, piemēram, 1 Mtoe 2022. gadā, 1 Mtoe 2023. gadā, 1 Mtoe 2024. gadā, 1 Mtoe 2025. gadā un 1 Mtoe 2026. gadā.

⁽⁸³⁾ Sk. arī VI un VIII papildinājumu.

Arī šādā gadījumā dalībvalstij, kura izmanto šo metodi, jānodrošina, ka rezultāts nepārsniedz to, kas tiek sasniegts, izmantojot "tiešo" metodi.

Lai atspoguļotu energoefektivitātes politikas pasākumu pilnu vērtību, saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta i) apakšpunktu dalībvalstīm ir jāņem vērā enerģijas ietaupījuma samazināšanās katra pasākuma turpināšanās gaitā⁽⁸⁴⁾. Šā noteikuma mērķis ir panākt, lai ietaupījums tiktu uzskaitīts reālistiski, ņemot vērā, ka, piemēram, jauns energoefektīvs ražojums varētu nenodrošināt tādu pašu enerģijas ietaupījumu pēc dažu gadu lietošanas⁽⁸⁵⁾. Tādēļ dalībvalstīm savā metodikā tas ir jāņem vērā. Samazināšanās koeficients var atšķirties atkarībā no politikas pasākuma veida, un katrai dalībvalstij tas ir jāpaziņo un jāpaskaidro saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta i) apakšpunktu⁽⁸⁶⁾.

7.3. Papildīgums

Nosakot ikviena politikas pasākuma enerģijas ietaupījumu, ir jāņem vērā papildīguma prasība. Pamatprincipi ir noteikti EED V pielikuma 2. punkta a) un b) apakšpunktā:

- "a) jāpierāda, ka ietaupījumi ir ietaupījumi papildus tiem, kuri rastos jebkurā gadījumā bez atbildīgo, iesaistīto vai pilnvaroto pušu, vai īstenojošo publisko iestāžu darbības. Lai noteiktu ietaupījumu, ko var deklarēt kā papildu ietaupījumu, dalībvalstis rēķinās ar to, kā enerģijas izmantojums un pieprasījums mainītos, ja nebūtu attiecīgā politikas pasākuma, ņemot vērā vismaz šādus faktorus: enerģijas patēriņa tendences, patērētāju paradumu izmaiņas, tehnikas progress un citu Savienības un valsts līmenī īstenotu pasākumu radītas izmaiņas;
- b) ietaupījumus, ko rada obligātu Savienības tiesību aktu īstenošana, uzskata par ietaupījumiem, kas būtu radušies jebkurā gadījumā, tāpēc tos nedeklarē kā enerģijas ietaupījumu 7. panta 1. punkta nolūkā."

Tas nozīmē, ka tad, ja dalībvalstīm saskaņā ar ES tiesību aktiem ir jāpanāk konkrēts ietaupījuma apjoms vai pakāpe, tās drīkst deklarēt tikai ietaupījumu virs šā līmeņa – ar nosacījumu, ka ir izpildītas pārējās prasības, piemēram, var pierādīt un verificēt, ka ietaupījumu ir nodrošinājusi attiecīgā darbība/pasākums.

EED V pielikuma 2. punkta a) apakšpunktā ir arī noteikts, ka dalībvalstīm ir jāņem vērā aktuālā situācija tirgū un jāizstrādā pamatscenārijs. Tas ir īpaši svarīgi, lai neieskaitītu "parazītismu", kas ir bieži sastopams piegādātāju saistību un finanšu atbalsta shēmu kontekstā. Piemēram, ja valsts ēku renovācijas atbalsta shēma konkrētā gadā atbalsta 100 atsevišķas darbības, dažas no šīm darbībām notiktu jebkurā gadījumā (bez shēmas) un ir jāatskaita.

Tāpat – ja politika ir spēkā daudzus gadus, pastāv liela iespēja, ka tā jau ir pārveidojusi tirgu. Piemēram, privātas ieinteresētās personas to ņems vērā savās ražojumu, pakalpojumu utt. izstrādes stratēģijās. Tas nozīmē, piemēram, ka tirgus vidējo rādītāju aktuālās tendences var daļēji izrietēt no politikas ietekmes iepriekšējos gados. Tādēļ, ja tiek veikts apsekojums, lai novērtētu "parazītisma" ietekmi, ļoti iespējams, ka daļa šīs ietekmes šobrīd ir arī iepriekšējo gadu papildu sekas. EED V pielikuma 2. punkta b) un c) apakšpunktā ir paredzēti šo pamatprincipu izņēmumi:

"... atkāpjoties no minētās prasības ietaupījumus, kas saistīti ar esošo ēku renovāciju, var deklarēt kā enerģijas ietaupījumus 7. panta 1. punkta nolūkā ar noteikumu, ka tiek nodrošināts V pielikuma 3. punkta h) apakšpunktā minētais būtiskuma kritērijs; ietaupījums, kas izriet no to valsts minimālo prasību īstenošanas, kuras attiecībā uz jaunām ēkām noteiktas pirms Direktīvas 2010/31/ES transponēšanas, var deklarēt kā enerģijas ietaupījumus 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta nolūkā ar noteikumu, ka tiek nodrošināts būtiskuma kritērijs un dalībvalstis par minēto ietaupījumu ir ziņojušas savos valsts energoefektivitātes rīcības plānos saskaņā ar 24. panta 2. punktu;

- c) atzīt var tikai tādus ietaupījumus, kas pārsniedz šādus līmeņus:

- i) Savienības emisijas standarti jauniem pasažieru automobiļiem un jauniem vieglajiem kravas transportlīdzekļiem pēc Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 443/2009 un (ES) Nr. 510/2011 īstenošanas;
- ii) Savienības prasības par konkrētu energopatēriņu ietekmējošu ražojumu izņemšanu no tirgus pēc īstenošanas pasākumu ieviešanas saskaņā ar Direktīvu 2009/125/EK."

⁽⁸⁴⁾ Sk. papildu skaidrojumus un piemērus VIII papildinājumā.

⁽⁸⁵⁾ Sk. papildu skaidrojumus un piemērus VIII papildinājumā.

⁽⁸⁶⁾ Sk. arī VIII papildinājumu.

Turklāt dalībvalstīm savos tiesību aktos ir jāņem vērā un jāpārsniedz Regulā (ES) 2019/631 noteiktie līmeņi un minimālie mērķi attiecībā uz konkrētu ekoloģiski tīru un bezemisiju sauszemes transportlīdzekļu publiskajiem iepirkumiem pēc pārskatītās Ekoloģiski tīru transportlīdzekļu direktīvas īstenošanas.

7.3.1. Papildīgums saistībā ar pasākumiem, kuru mērķis ir ēku renovācija ⁽⁸⁷⁾

EED V pielikuma 2. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka enerģijas ietaupījumus, ko rada obligātu Savienības tiesību aktu īstenošana, parasti uzskata par ietaupījumiem, kas būtu radušies jebkurā gadījumā, tāpēc tos nedeklarē.

Būvnormatīvi, kas saistīti ar ēku energoefektivitāti, parasti paredz obligātas prasības saskaņā ar ES tiesību aktiem (ĒEED) un ietilpst "ierastās darbības" scenārijā.

Atkāpjoties no minētā, dalībvalstis var pilnīgi ņemt vērā ietaupījumu, kas gūts ēku renovācijas rezultātā, ja ir izpildīts EED V pielikuma 3. punkta h) apakšpunktā noteiktais būtiskuma kritērijs un ja visi enerģijas ietaupījumi izriet no politikas pasākumiem, kas veicina renovāciju. Tām ir arī jāparāda, ka pasākumu rezultātā deklarētais ietaupījums pārsniedz ietaupījumu, kāds būtu panākts bez pasākumiem. Dalībvalstīm būtu jāpierāda, ka atbildīgā, iesaistītā vai pilnvarotā puse ir palīdzējusi panākt deklarēto ietaupījumu ⁽⁸⁸⁾.

Lai aprēķinātu ietaupījumu, sākumā ir jāizmēra ēkas patēriņš pirms un pēc renovācijas. Dalībvalstis minēto atkāpi var izmantot abos pienākuma periodos, sākot ar grozījumu direktīvas (Direktīva (ES) 2018/2002) stāšanās spēkā, t. i., kopš 2018. gada 24. decembra.

Piemērs

Valsts būvnormatīvi paredz, ka ēkām, kam veic nozīmīgu renovāciju, ir jāklūst par vismaz B energoefektivitātes klases ēkām. Attiecīgā dalībvalsts nedrīkst izrietošo ietaupījumu deklarēt 7. panta nolūkā.

Tomēr tā var deklarēt ietaupījumu, ja ir īstenojusi pasākumu, kas veicina šo renovāciju (piemēram, tā māsasaimniecībām nodrošina subsīdiju tādas renovācijas veikšanai, kuru tās pretējā gadījumā neveiktu). Tādā gadījumā var deklarēt visus no šā pasākuma izrietošos ietaupījumus neatkarīgi no energoefektivitātes klases paaugstināšanās (t. i., var deklarēt visus ietaupījumus energoefektivitātes klases paaugstinājumiem no D uz C klasi vai no D uz B klasi, vai no D uz A klasi utt.).

Renovācijas projektiem ir jāatbilst valsts obligātajām energoefektivitātes prasībām, kas noteiktas saskaņā ar ĒEED. Var mudināt īstenot pasākumus, kas atbalsta vērienīgākus mērķus, t. i., energoefektivitāti virs noteiktā līmeņa.

7.3.2. Papildīgums saistībā ar pasākumiem, kuru mērķis ir jaunu ēku būvniecība

Sākot no grozītās EED stāšanās spēkā un, ja vajadzīgs, no transponēšanas vai īstenošanas valsts līmenī, dalībvalstis drīkst enerģijas ietaupījumu, ko nodrošina tādu valsts obligāto prasību īstenošana, kuras noteiktas jaunām ēkām, ieskaitīt tikai tajā ietaupījumā, kas noteikts pirmajam pienākuma periodam (2014.–2020. gads), ja:

- i) tas atbilst valsts minimālajām prasībām, kas noteiktas pirms ĒEED transponēšanas, t. i., līdz 2012. gada 9. jūlijam (sk. ĒEED 28. panta 1. punktu);

⁽⁸⁷⁾ ĒEED 7. panta 1. punktā ir noteikts, ka "dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka gadījumos, kad ēkās veic nozīmīgu atjaunošanu, ēkas vai tās atjaunotās daļas energoefektivitāte tiktu uzlabota tā, lai varētu izpildīt minimālās energoefektivitātes prasības, kas noteiktas saskaņā ar 4. pantu, ciktāl tehniski, funkcionāli un ekonomiski tas ir iespējams".

ĒEED 2. panta 10. punktā "nozīmīga atjaunošana" ir definēta kā ēkas atjaunošana, ja:

- a) atjaunošanas kopējās izmaksas, kas attiecas uz norobežojošām konstrukcijām vai ēkas inženiertehniskajām sistēmām, pārsniedz 25 % no ēkas vērtības, izņemot zemes vērtību, uz kuras ēka atrodas; vai
- b) atjaunošana jāveic vairāk nekā 25 % norobežojošās konstrukcijas virsmas.

Dalībvalstis var piemērot a) vai b) iespēju pēc izvēles.

⁽⁸⁸⁾ Sk. EED 41. apsvērumu.

ii) tas ir "būtisks"; un

iii) tas ir paziņots VEERP līdz 2017. gada 30. aprīlim (sk. EED 24. panta 2. punktu).

Enerģijas ietaupījumu drīkst deklarēt tikai no grozītās EED spēkā stāšanās datuma un ņemt vērā tikai kumulatīvajā galapatēriņa ietaupījumā, kas noteikts līdz 2020. gada 31. decembrim. Dalībvalstīm ir jāparāda, ka valsts minimālo prasību piemērošana ir nodrošinājusi izmērāmu ietaupījumu, kas pretējā gadījumā nebūtu gūts. Ja ir vajadzīgi valsts transponēšanas vai īstenošanas pasākumi, lai būtu iespējams deklarēt šo ietaupījumu, tie ir jāpieņem un jāievieš pirms jebkāda ietaupījuma deklarēšanas.

Ja dalībvalsts piemēro izņēmumu, tai būtu rūpīgi jānovērtē iespējamā mijiedarbība ar EED 7. panta 4. punkta d) apakšpunktā noteikto atbrīvojumu (iepriekš veiktās darbības) un jānodrošina, ka netiek pieļauta dubulta uzskaitē.

Ēku būvniecības projektiem ir jāatbilst valsts obligātajām energoefektivitātes prasībām. Var mudināt īstenot pasākumus, kas atbalsta vērienīgākus mērķus, t. i., energoefektivitāti virs noteiktā līmeņa.

7.3.3. Papildīgums saistībā ar publisko struktūru ēkām

Visā visumā atkāpšanās no papildīguma principa EED V pielikuma 2. punkta b) apakšpunktā attiecas arī uz enerģijas ietaupījumu, kas saistīts ar publisko struktūru ēku renovāciju, jo šāds ietaupījums ir saistīts "ar esošo ēku renovāciju" (sk. EED V pielikuma 2. punkta b) apakšpunkta otro teikumu).

Izņēmuma mērķis ir ļaut dalībvalstīm, sākot no grozījumu direktīvas stāšanās spēkā, EED 7. panta 1. punkta nolūkā deklarēt visus enerģijas ietaupījumus, kuri izriet, piemēram, no pasākumiem, kas īstenoti, lai sasniegtu renovācijas rādītāju 3 % apmērā no tādu apsildītu un/vai dzesētu ēku no kopējās platības, kuras ir centrālās valdības īpašumā vai lietošanā (sk. 5. pantu).

Tomēr dalībvalstīm ir jāpierāda, ka visi deklarētie ietaupījumi izriet no politikas pasākumiem, kas īstenoti saistībā ar publisko struktūru ēku renovāciju⁽⁸⁹⁾. Tās nedrīkst ņemt vērā enerģijas ietaupījumu, kas būtu panākts arī gadījumā, ja politikas pasākuma nebūtu. Tādējādi dalībvalstīm, ir jāpierāda būtiskums. Ja ir vajadzīgi valsts transponēšanas vai īstenošanas pasākumi, lai būtu iespējams deklarēt šo ietaupījumu, tie ir jāievieš pirms jebkāda ietaupījuma deklarēšanas.

Enerģijas ietaupījums, kas deklarēts kā gūts no politikas pasākumiem, kuri īstenoti saistībā ar publisko struktūru ēku renovāciju, dalībvalstīm ir jāaprēķina saskaņā ar V pielikumu. Enerģijas ietaupījuma apjomu, ko ieskaita prasītajā enerģijas galapatēriņa ietaupījumā saskaņā ar EED 7. panta 1. punktu, izsaka enerģijas galapatēriņā. Ja enerģijas ietaupījuma apjomu izsaka primārajā enerģijā, dalībvalstīm ir jāizmanto EED IV pielikumā noteiktie pārrēķina koeficienti.

7.3.4. Papildīgums saistībā ar pasākumu īstenošanu saskaņā ar Ekodizaina direktīvu⁽⁹⁰⁾

Katlu nomainītu neuzskata par renovācijas pasākumu, jo EED V pielikuma 2. punkta c) apakšpunktā ir paredzēts īpašs noteikums. Tādējādi izejas punkts allaž būs obligātās prasības, ko paredz konkrēti ekodizaina noteikumi⁽⁹¹⁾. Enerģijas ietaupījumu, ko nodrošinājusi tādu iekārtu nomainīšana, kuras reglamentē ekodizaina tiesību akti (piemēram, telpas sildītāju nomainīšana), drīkst ieskaitīt tikai gadījumā, ja tas pārsniedz obligātās ekodizaina prasības, izņemot agrīnas nomainīšanas gadījumā (sk. EED V pielikuma 2. punkta e) apakšpunktu).

Ja dalībvalstis nodrošina stimulus vai subsīdijas ražojumiem, uz kuriem attiecas ES energomarkējuma noteikumi, ir ieteicams šādus stimulus vai subsīdijas orientēt uz augstāko energoefektivitātes klasi. Piemēram, stimulus vai subsīdija, kuru mērķis ir veicināt jaunu un energoefektīvāku katlu uzstādīšanu, attiektos tikai uz katliem divās augstākajās un visbiežāk sastopamajās katlu energomarkējuma klasēs, pamatojoties uz tirgus datiem par attiecīgo periodu.

⁽⁸⁹⁾ Sk. EED 41. apsvērumu.

⁽⁹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Direktīva 2009/125/EK, ar ko izveido sistēmu, lai noteiktu ekodizaina prasības ar enerģiju saistītiem ražojumiem (OV L 285, 31.10.2009., 10. lpp.).

⁽⁹¹⁾ Noteikumu uzskaitījumu pa ražojumu kategorijām sk.:

https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en

7.3.5. Papildīgums saistībā ar energoauditiem atbilstīgi 8. pantam

Saskaņā ar 8. panta 4. punktu dalībvalstīm ir jānodrošina, lai lieli uzņēmumi (t. i., uzņēmumi, kas nav MVU) veiktu energoauditu reizi četros gados; tas pats par sevi nenoved pie enerģijas ietaupījuma.

Pasākumi, kuru mērķis ir veicināt vai atbalstīt audita ieteikumu īstenošanu, ir plašāki par obligātajām prasībām saskaņā ar 8. pantu. Proti, 8. panta 7. punkta otrajā daļā ir noteikts, ka dalībvalstis “var ieviest stimulu un atbalsta sistēmas”. Tādēļ, ja ir izpildīts būtiskuma kritērijs, drīkst ieskaitīt enerģijas ietaupījumu, kas izriet no šādiem pasākumiem, jo pretējā gadījumā šāds ietaupījums netiktu gūts. Tas pats attiecas uz ietaupījumu, kas izriet no pasākumiem, kuri vērsti uz MVU.

7.4. Būtiskums un atbilstība

Dalībvalstīm ir jāizpilda ne tikai papildīguma princips, bet arī “būtiskuma” kritērijs. ES tiesību aktu automātisku ieviešanu vai autonomus uzlabojumus (piemēram) tirgus konjunktūras vai tehnoloģiju attīstības rezultātā nevar ņemt vērā, jo dalībvalstis nedrīkst ieskaitīt darbības, kas būtu notikušas jebkurā gadījumā.

Nacionālo publisko iestāžu darbībām, īstenojot politikas pasākumu, ir jābūt “būtiskām” deklarētā enerģijas ietaupījuma sasniegšanā; citiem vārdiem sakot:

- tām bija jāveicina konkrētā atsevišķā darbība, un
- subsīdijai vai atbildīgās, iesaistītās vai pilnvarotās puses līdzdalībai bija nepārprotami jābūt par minimālo lielāku ietekmi uz galalietotāja lēmumu veikt energoefektivitātes ieguldījumu.

Tādēļ dalībvalstīm ir jāpierāda, ka ietaupījumu nodrošinājis politikas pasākums, kas izstrādāts ar mērķi panākt enerģijas galapatēriņa ietaupījumu⁽⁹²⁾. Par būtiskiem var uzskatīt pasākumus, kas īstenoti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/842⁽⁹³⁾, taču dalībvalstīm ir jāpierāda, ka tie nodrošina verificējamus vai aplēšamus energoefektivitātes uzlabojumus.

Finansējuma shēmu gadījumā, piemēram, nepietiek ar subsīdijas summu, lai pierādītu būtiskumu, jo tā pati par sevi nepierāda, ka subsīdijas ir ietekmējušas galalietotāju ieguldījumu lēmumus. Darbības iesaistīto dalībnieku lomu principā var pierādīt, neizmantojot subsīdiju kā kritēriju; svarīgs būtiskuma rādītājs varētu būt standartizētas darbības (piemēram, ražojumu uzstādīšanas standartu izstrāde, konsultācijas enerģētikas jautājumos un energoauditi, pēc kuriem notiek faktiskas īstenošanas darbības).

Lai nodrošinātu atbilstību, dalībvalstis varētu noteikt vispārējas būtiskuma prasības EEPS vai alternatīvu pasākumu ietvaros un pārbaudīt tās katra projekta līmenī⁽⁹⁴⁾. Šādas prasības varētu paredzēt, ka pusēm (piemēram, piesakoties “baltajai apliecībai”⁽⁹⁵⁾) ir jādokumentē un jāpierāda tiešs ieguldījums darbības īstenošanā.

Atbildīgajām pusēm var prasīt pierādīt:

- vai ieguldījums ir veikts tieši vai netieši (t. i., ar starpnieku palīdzību) un
- vai lēmums par to tika pieņemts pirms darbības īstenošanas.

Dalībvalstis varētu arī prasīt, piemēram, lai:

- tiktu slēgts līgums starp sadales sistēmu operatoriem (t. i., atbildīgajām pusēm) un trešām personām,

⁽⁹²⁾ Kritērijs, pēc kuriem pierāda būtiskumu VEERP un 7. panta paziņojumos, sk. IX papildinājumā.

⁽⁹³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regula (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 156, 19.6.2018., 26. lpp.).

⁽⁹⁴⁾ Sk. XII papildinājumu.

⁽⁹⁵⁾ Juridisks instruments, ko izsniedz atļauju izsniedzēja iestāde un kas garantē, ka ir sasniegts noteiktais enerģijas ietaupījuma apjoms. Katra apliecība ir unikāls un izsekojams sertifikāts, kas piešķir īpašumtiesības uz papildu enerģijas ietaupījumu konkrētā apjomā un garantē, ka šā ietaupījuma ieguvums nav ieskaitīts citviet.

- enerģijas ietaupījums netiktu gūts pirms līguma izdošanas,
- puses varētu ietaupījumu ieskaitīt tikai gadījumā, ja ir bijušas tieši iesaistītas pasākuma īstenošanā (piemēram, veicot energoauditus, sniedzot subsidijas utt.), un
- tiktu sagatavotas vienošanās, kas ietver visu ķēdi no atbildīgajām pusēm līdz galalietotājiem.

7.5. Pasākumi, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu uz ēkām vai ēkās pašpatēriņa vajadzībām

Ir svarīgi nodalīt:

- EED 7. panta 4. punkta f) apakšpunktā paredzēto iespēju, kas attiecas uz pašpatēriņam uz ēkām vai ēkās saražotās enerģijas apjomu, kuru var izslēgt no enerģijas ietaupījuma apjoma, ko aprēķina saskaņā ar EED 7. panta 2. un 3. punktu, un
- skaidrojumu EED V pielikuma 2. punkta e) apakšpunktā, kas paredz, ka saskaņā ar EED 7. panta 1. punktu prasītajos ietaupījumos principā var ieskaitīt enerģijas ietaupījumu no pasākumiem, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu uz ēkām vai ēkām.

Tas ir skaidrots arī EED 43. apsvērumā.

Saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta e) apakšpunktu dalībvalstis EED 7. panta 1. punktā prasītajā ietaupījumā var ieskaitīt enerģijas ietaupījumu no pasākumiem, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu pašpatēriņam uz ēkām vai ēkās, ja šie pasākumi nodrošina verificējamu un izmēramu vai aplēšamu enerģijas galapatēriņa ietaupījumu un tiek aprēķināti saskaņā ar EED V pielikumu ⁽⁹⁶⁾.

Tādējādi ir piemērojamas arī papildīguma un būtiskuma prasības, kā arī dalībvalsts paredzētie monitoringa un verificācijas noteikumi.

Dalībvalstīm ir jāpierāda, ka šādi pasākumi, pateicoties tehnoloģiju nomaiņai, nodrošina enerģijas galapatēriņa ietaupījumu. Piemēram, ietaupījums, kas gūts, pateicoties pārejai uz efektīvākām apsildes un ūdens uzsildīšanas tehnoloģijām ēkās, t. sk. atjaunojamo energoresursu tehnoloģijām, joprojām ir pilnīgi atbilstīgs, ciktāl dalībvalstis var nodrošināt, ka tas ir papildu, izmērāms un verificējams saskaņā ar V pielikuma metodēm un principiem ⁽⁹⁷⁾.

Tas ir paskaidrots EED V pielikuma 2. punkta e) apakšpunktā un vērsts uz EED 7. panta 1. punkta vispārējo mērķi, t. i., gūt enerģijas galapatēriņa ietaupījumu neatkarīgi no tehnoloģijas (neatkarīgi no tā, vai tas ir pasākums, kas veicina atjaunojamo energoresursu vai fosilās enerģijas tehnoloģijas, kuras nodrošina faktiskā energopatēriņa samazinājumu ēkās, transportā vai rūpniecībā).

EED V pielikuma 2. punkta e) apakšpunktā ir skaidri minēts energoekonomijas pienākums saskaņā ar 7. panta 1. punktu, kurā noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpanāk kumulatīvs enerģijas galapatēriņa ietaupījums, un kura mērķis ir faktiski samazināt fizisko vai juridisko personu energopatēriņu (atbilstīgi V pielikuma 1. punkta b) apakšpunktam). Direktīvas 2. panta 5. punktā "enerģijas ietaupījums" ir definēts kā ietaupītās enerģijas apjoms, ko nosaka, izmērot un/vai aplēšot patēriņu pirms un pēc energoefektivitātes uzlabošanas pasākuma īstenošanas, vienlaikus nodrošinot, ka tiek standartizēti ārējie apstākļi, kas ietekmē energopatēriņu. Tā kā EED 7. panta mērķis ir faktiski samazināt enerģijas galapatēriņu, var secināt, ka saskaņā ar V pielikuma 2. panta e) apakšpunktu ir jāpierāda, ka pasākumi, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu uz ēkām vai ēkās, sniedz enerģijas ietaupījumu, t. i., faktisku enerģijas galapatēriņa samazinājumu.

⁽⁹⁶⁾ Par ar pasākumiem, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu uz ēkām vai ēkās, sk. X pielikumu.

⁽⁹⁷⁾ Sk. X papildinājumu.

Dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība enerģijas ietaupījumu izteikt vai nu enerģijas galapatēriņā, vai primārās enerģijas patēriņā, kā noteikts V pielikuma 3. punkta d) apakšpunktā (alternatīvi politikas pasākumi) un 7.a panta 4. punktā (EEPS). Šis elastīgums neizmaina pienākumu panākt kumulatīvo enerģijas ietaupījumu enerģijas pārdošanas apjoma ziņā (periodā līdz 2020. gadam) un enerģijas galapatēriņa ziņā (2021.–2030. gadā).

7.6. Pasākumi, kas veicina efektīvāku ražojumu un transportlīdzekļu nonākšanu aprītē

Lai energoekonomijas pienākuma izpildes nolūkā sasniegtu vajadzīgo enerģijas galapatēriņa ietaupījumu, dalībvalstis var ņemt vērā savus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus transporta jomā⁽⁹⁸⁾. Pasākumi ir šādi:

- rīcībpolitikas, kas veicina efektīvākus transportlīdzekļus vai pāreju uz citiem transporta veidiem, piemēram, riteņbraukšanu, iešanu kājām un kolektīvo transportu, un
- mobilitāte un pilsētplānošana, kas samazina pieprasījumu pēc transporta.

Atbilstīgi ir ekoloģiski tīru un bezemisiju transportlīdzekļu publiskie iepirkumi atkarībā no tā, kādā mērā tie papildina obligātās prasības, kuras noteiktas pārskatītajā Ekoloģiski tīru transportlīdzekļu direktīvā.

Atbilstīgas var būt arī shēmas, kas paātrina jaunu, efektīvāku transportlīdzekļu nonākšanu aprītē, vai rīcībpolitikas, kas sekmē pāreju uz efektīvākām degvielām, kuras samazina enerģijas patēriņu uz kilometru, ja tās atbilst būtiskuma un papildīguma nosacījumiem⁽⁹⁹⁾.

V pielikuma 2. punkta f) apakšpunktā ir skaidrots, ka drīkst pilnā mērā tādu ietaupījumu, ko dod rīcībpolitikas, kuras paātrina efektīvāku ražojumu un transportlīdzekļu nonākšanu aprītē, ja ir pierādīts, ka:

- šāda nonākšanu aprītē notiek pirms ražojuma vai transportlīdzekļa paredzamā vidējā kalpošanas laika beigām vai pirms ražojums vai transportlīdzeklis parasti tiktu aizstāts un
- ietaupījuma pilnais apjoms tiek deklarēts tikai par periodu līdz aizstājamā ražojuma vai transportlīdzekļa paredzamā vidējā kalpošanas laika beigām⁽¹⁰⁰⁾.

Attiecīgā gadījumā šādiem pasākumiem ir jāatbilst dalībvalstu politikas regulējumam, kas izveidots saskaņā ar Direktīvu 2014/94/ES par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu.

7.7. Kvalitātes standartu uzturēšanas nodrošināšana

EED V pielikuma 2. punkta g) apakšpunktā ir skaidrots, ka energoefektivitātes pasākumu veicināšana nedrīkst pazemināt ražojumu, pakalpojumu un uzstādīšanas pasākumu kvalitātes standartus. Dalībvalstīm ir jānodrošina šo standartu uzturēšana vai, ja tādu nav, ieviešana.

7.8. Klimatisko atšķirību risināšana

Saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta h) apakšpunktu dalībvalstis drīkst koriģēt enerģijas ietaupījumu, lai ņemtu vērā reģionālās klimatiskās atšķirības. Ir paredzētas divas iespējas:

- i) koriģēt atbilstoši standarta vērtībai; vai
- ii) pieskaņot dažādos enerģijas ietaupījumus, ņemot vērā temperatūras atšķirības.

7.9. Izvairšanās no dubulta uzskaites

Saskaņā ar EED 7. panta 12. punktu dalībvalstīm ir jāpierāda, ka gadījumos, kad pārklājas politikas pasākumu vai atsevišķu darbību ietekme, enerģijas ietaupījumi netiek uzskaitīti dubultā. Ņemot vērā dalībvalstu paziņoto instrumentu plašo klāstu un lielo rīcībpolitiku pārklāšanās iespējamību, ja paralēli tiek izmantotas EEPS un alternatīvie pasākumi (piemēram, mijiedarbība starp enerģijas nodokļiem un subsīdijām mājāsaimniecībām logu vai telpas sildītāju nomainībai), ir ļoti svarīgi novērst dubultas uzskaites risku.

⁽⁹⁸⁾ Sk. VII papildinājumu.

⁽⁹⁹⁾ EED 15. apsvērums.

⁽¹⁰⁰⁾ Sk. VII papildinājumu.

Šajā saistībā efektīvs rīks varētu būt valsts datubāze. Piemēram, datubāze reģistrētu informāciju, ka konkrētai mājsaimniecībai ir izmaksāta subsīdija veco apkures katlu nomainīšanai, un brīdinātu lietotāju, ja tā pati mājsaimniecība vēlreiz pieņemtos uz subsīdiju.

Vairāku politikas pasākumu kombinācija dalībvalstīm rada lielākus sarežģījumus, proti:

- īstenošana prasa lielākus pūliņus, piemēram, ir jāaprēķina enerģijas ietaupījums, un (kas ir vēl svarīgāk),
- ir sarežģītāk nodrošināt:
 - izpildi, jo īpaši tad, ja dažādajiem instrumentiem ir plašas darbības jomas, un
 - ietekmes verificēšanu, izvairoties no dubultas uzskaites.

EED 7. panta 12. punkts arī aizliedz dubultu uzskaiti gadījumos, kad rīcībpolitikas pārklājas, t. i., dalībvalstīm ir jāņem vērā tas, ka tajā pašā laikā īstenoti citi politikas pasākumi var ietekmēt enerģijas ietaupījuma apjomu, tādēļ ne visas izmaiņas, kuras novērotas kopš konkrēta politikas pasākuma ieviešanas, var tikt attiecinātas tikai uz šo pasākumu.

8. MĒRĪJUMI, MONITORINGS, KONTROLE, KVALITĀTE UN VERIFIKĀCIJA

EED ir uzsvērtā monitoringa un verifikācijas noteikumu nozīme EEPS un alternatīvu politikas pasākumu īstenošanā, t. sk. prasība pārbaudīt statistiski reprezentatīvu pasākumu izlasi.

Izvēlēties statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi no energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem nozīmē, ka katra pasākuma ietvaros ir jāizvēlas tāda apakškopa no energotaupības darbību ģenerālkopas, kas ticami atspoguļo visu energotaupības darbību kopumu un līdz ar to ļauj izdarīt pietiekami pamatotus secinājumus par to, cik uzticami ir visi pasākumi, kopā ņemti ⁽¹⁰¹⁾.

EED 7.a panta 5. punkts (attiecībā uz EEPS)

“Dalībvalstis ievieš mērīšanas, kontroles un verifikācijas sistēmas, saskaņā ar kurām tiek veikta dokumentēta verifikācija attiecībā uz vismaz statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi no atbildīgo pušu īstenotajiem energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem. Mērīšanu, kontroli un verifikāciju veic neatkarīgi no atbildīgajām pusēm.”

EED 7.b panta 2. punkts (attiecībā uz alternatīviem politikas pasākumiem)

“Attiecībā uz visiem pasākumiem, kas nav nodokļu pasākumi, dalībvalstis ievieš mērīšanas, kontroles un verifikācijas sistēmas, saskaņā ar kurām dokumentēta verifikācija tiek veikta vismaz statistiski nozīmīgai un reprezentatīvai izlasei no iesaistīto vai pilnvaroto pušu īstenotajiem energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem. Mērīšanu, kontroli un verifikāciju veic neatkarīgi no atbildīgajām pusēm.”

Mērījumu, kontroles un verifikācijas sistēmām būtu jānodrošina, ka enerģijas ietaupījuma aprēķini tiek verificēti, izmantojot energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi.

Šo prasību izpildi cita starpā var nodrošināt:

- veicot automatizētas un datorizētas pārbaudes vai atbildīgo, iesaistīto vai pilnvaroto pušu vai saņēmēju (ja saņēmēji paši paziņo datus tieši publiskajām iestādēm) paziņoto datu un aprēķinu dokumentāras pārbaudes,
- izvērtējot izmērīto enerģijas ietaupījumu, izmantojot pasākumu vai saņēmēju statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi,
- izmantojot verifikācijas, kas veiktas regulējuma, kvalifikācijas, akreditācijas vai sertifikācijas shēmas ietvaros, piemēram, ja paziņotā enerģijas ietaupījuma pamatā ir energoaudiiti vai energoefektivitātes sertifikāti (mērogotais ietaupījums).

⁽¹⁰¹⁾ Sk. XII papildinājumu.

Politikas pasākuma dokumentācijā būtu jāizskaidro, kā šīs citas shēmas prasības nodrošina, ka kontrole un verifikācija tiek veikta, izmantojot energoauditu vai citu ietaupījuma novērtējumu statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi.

Monitoringa un verifikāciju sistēmu var organizēt dažādos posmos vai līmeņos. Var organizēt inspekcijas uz vietas kā verifikācijas otro posmu, kurā pārbauda tādu atsevišķo darbību apakšizlasi, kurām konstatēts neatbilstības risks pasākumu prasībām. Ja šādas pārbaudes nav tehniski vai ekonomiski iespējamās, to var paskaidrot pasākuma dokumentācijā.

Dalībvalstīm ir jāpaskaidro, kā tās izmanto kritērijus paredzamā vai mērogotā ietaupījuma pārbaudīšanai (EED V pielikuma 5. punkta g) apakšpunkts).

Mērījuma, kontroles un sistēmu neatkarību (sk. EED V pielikuma 5. punkta j) apakšpunktu) var dokumentēt, pamatojoties uz to, ka verifikācijas struktūra (kritēriju neizsmeļošs saraksts):

- ir publiska struktūra ar tiesību aktos noteiktu neatkarību vai
- ir bez finansiālas saiknes ar (t. i., daļēji vai pilnīgi nepieder un nesaņem finansējumu) atbildīgajām, iesaistītajām vai pilnvarotajām pusēm, vai
- var slēgt līgumu ar atbildīgajām, iesaistītajām vai pilnvarotajām pusēm, bet tādā gadījumā to kontrolē publiska iestāde vai kvalifikācijas, akreditācijas vai sertifikācijas struktūra.

Verifikācijas struktūra var būt:

- tieši atbildīga par energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu vai enerģijas ietaupījuma aprēķinu verifikāciju vai
- atbildīga par citu organizāciju (tostarp atbildīgo, iesaistīto vai pilnvaroto pušu) verifikācijas procesu un verifikācijas izlašu kontroli.

9. PLĀNOŠANAS UN ZIŅOŠANAS PIENĀKUMI

9.1. Pirmais pienākuma periods

Par 2014.–2020. gada pienākuma periodu dalībvalstīm gada ziņojumi ir jāiesniedz līdz 2019. gada un 2020. gada 30. aprīlim (24. panta 1. punkts un XIV pielikuma 2. daļa)⁽¹⁰²⁾. Tādējādi tās cita starpā ziņo arī par to, kādas sekmes ir ietaupījuma mērķrādītāja sasniegšanā un kādi politikas pasākumi ir pieņemti vai plānoti saskaņā ar XIV pielikuma 2. daļu. To novērtē Komisija.

Pārvaldības regulas 27. pantā ir noteikts, ka katrai dalībvalstij ir līdz 2022. gada 30. aprīlim jāziņo Komisijai par sava nacionālā 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāja sasniegšanu (kā noteikts saskaņā ar EED 3. panta 1. punktu), sniedzot Pārvaldības regulas IX pielikuma 2. daļā noteikto informāciju.

9.2. Otrais pienākuma periods un pēc tam

2021.–2030. gada pienākuma periodā un pēc tam ir piemērojami šādi plānošanas un ziņošanas pienākumi (EED 7., 7.a un 7.b pants un V pielikums):

- integrētajos NEKP (projekta un galīgajās redakcijās) (Pārvaldības regulas III pielikums) dalībvalstīm ir jāatspoguļo savs aprēķins par enerģijas ietaupījumu, kas ir jāpanāk 2021.–2030. gada periodā, kā minēts 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā (sk. EED 7. panta 6. punktu),
- tā kā daži dati (piemēram, gada enerģijas galapatēriņa vidējais rādītājs 2016.–2018. gadam (ktoe)), iespējams, nebija pieejami paziņošanai pirmajā NEKP projektā⁽¹⁰³⁾, varēja nebūt iespējams atspoguļot iepriekš minēto aprēķinu; tomēr dalībvalstīm savā pirmajā galīgajā NEKP un nākamajā NEKP projektā un galīgajā redakcijā ir jāatspoguļo, kā tās ir ņēmušas vērā Pārvaldības regulas III pielikumā norādītos elementus,

⁽¹⁰²⁾ Saskaņā ar Pārvaldības regulas 59. panta otro daļu, sākot no 2021. gada 1. janvāra 24. panta 1. punkts tiks svītrots.

⁽¹⁰³⁾ Tas bija jāpaveic līdz 2018. gada 31. decembrim (Pārvaldības regulas 9. panta 1. punkts).

- papildus iepriekš minētajam un attiecīgā gadījumā dalībvalstīm ir savā NEKP (projektā un galīgajā redakcijā) jāpaskaidro, kā tās noteica ikgadējo ietaupījumu likmi un aprēķina pamatscenāriju saskaņā ar EED 7. panta 2. un 3. punktu un kā un kādā mērā tās piemēroja 7. panta 4. punktā minētās iespējas (sk. EED 7. panta 6. punktu),
- ja dalībvalsts izlemj piemērot vienu vai vairākas EED 7. panta 4. punktā minētās iespējas, tai ir jāpiemēro un jāaprēķina ietekme pienākuma periodam (sk. EED 7. panta 5. punktu), un
- ja dalībvalsts izmanto EED 7. panta 4. punkta c) apakšpunktā minēto iespēju 2021.–2030. gadam, tai ir jāinformē Komisija par plānotajiem politikas pasākumiem savā NEKP (projektā un galīgajā redakcijā); tai ir jāaprēķina pasākumu ietekme saskaņā ar EED V pielikumu un tā jāietver NEKP (sk. 7. panta 4. punkta c) apakšpunktu); dalībvalstij šī informācija ir pirmo reizi jāietver pirmajā galīgajā NEKP (līdz 2019. gada 31. decembrim).

Turklāt dalībvalstīm ir:

- savos valsts enerģētikas un klimata progresa ziņojumos saskaņā ar Pārvaldības regulas 17. pantu jāietver informācija par to pasākumu rezultātiem, kuru mērķis ir mazināt enerģētisko nabadzību EED kontekstā (sk. EED 7. panta 11. punktu),
- reizi gadā jāpublicē enerģijas ietaupījums, ko panākusi katra atbildīgā puse (tās apakškategorija), un shēmas kopējie ietaupījumi (sk. EED 7.a panta 7. punktu), un
- savos NEKP sīki jāapraksta alternatīvā metode un noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt atbilstību EED V pielikuma 2. punkta i) apakšpunkta prasībai, t. i., ka enerģijas ietaupījuma aprēķinā ir jāņem vērā pasākumu ilgums un temps, kādā ietaupījums laika gaitā samazinās.

Kā alternatīvu dalībvalstis var izveidot citu metodi, ja uzskata, ka tā sasniedz vismaz tādu pašu kopējo ietaupījuma apjomu. Tādā gadījumā tām ir jānodrošina, ka apjoms, kas aprēķināts, izmantojot šādu metodi, nepārsniedz apjomu, kurš iegūts aprēķinā, ņemot vērā ietaupījumu, ko katra atsevišķā darbība panāks periodā no īstenošanas datuma līdz attiecīgi 2020. gada 31. decembrim vai 2030. gadam.

Nobeigumā jānorāda, ka uz EED 7., 7.a un 7.b pantā un V pielikumā noteiktā energoekonomijas pienākuma īstenošanu un progresu attiecas arī turpmāk norādītie plānošanas un ziņošanas pienākumi saskaņā ar Pārvaldības regulu.

Grafiks

2018. gada 31. decembris (tad 2028. gada 1. janvāris un pēc tam ik pēc 10 gadiem)	NEKP projekta iesniegšana (Pārvaldības regulas 9. panta 1. punkts, 4. un 6. pants, I un III pielikums)
6 mēneši pirms galīgā NEKP	Komisija var izdot ieteikumus dalībvalstīm, kuru devumu (tostarp devumu energoekonomijas pienākuma izpildē saskaņā ar EED 3. panta 5. punktu) tā uzskata par nepietiekamiem (Pārvaldības regulas 31. panta 1. punkts)
2019. gada 31. decembris (tad 2029. gada 1. janvāris un pēc tam ik pēc 10 gadiem)	Galīgā NEKP iesniegšana (Pārvaldības regulas 3. panta 1. punkts, 4. un 6. pants, I un III pielikums)
2020. gada 10. marts	Pirmās ilgtermiņa renovācijas stratēģijas iesniegšana (ĒEED 2.a panta 8. punkts)

<p>Līdz 2021. gada 31. oktobrim (un pēc tam ik pēc 2 gadiem)</p>	<p>Komisijas novērtējums par progresu ES mērķu sasniegšanā, jo īpaši, pamatojoties uz integrētajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata progresa ziņojumiem (Pārvaldības regulas 29. pants).</p> <p>Uz energoekonomijas pienākumu attiecas Pārvaldības regulas 29., 21. (integrētā ziņošana par energoefektivitāti) un 24. pants (integrētā ziņošana par enerģētisko nabadzību).</p> <p>Ja dalībvalsts progress ir neapmierinošs, Komisija izdos ieteikumus (Pārvaldības regulas 32. panta 1. punkts).</p>
<p>Līdz 2022. gada 30. aprīlim</p>	<p>Ziņojums par 2020. gada energoefektivitātes mērķu sasniegšanu katrā dalībvalstī (Pārvaldības regulas 27. pants un IX pielikuma 2. daļa)</p>
<p>Līdz 2023. gada 15. martam (un pēc tam ik pēc 2 gadiem)</p>	<p>Ziņojums par NEKP īstenošanu (integrētais nacionālais enerģētikas un klimata progresa ziņojums) (Pārvaldības regulas 17. pants)</p>
<p>2023. gada 30. jūnijs (tad 2033. gada 1. janvāris un pēc tam ik pēc 10 gadiem)</p>	<p>NEKP atjauninājumu projekta iesniegšana (Pārvaldības regulas 14. panta 1. punkts)</p>
<p>2024. gada 30. jūnijs (tad 2034. gada 1. janvāris un pēc tam ik pēc 10 gadiem)</p>	<p>NEKP atjauninājumu galīgās redakcijas iesniegšana (Pārvaldības regulas 14. panta 2. punkts)</p>

9.3. Paziņošana par EEPS un alternatīviem pasākumiem (izņemot nodokļus)

Saskaņā ar EED V pielikuma 5. punktu un Pārvaldības regulas III pielikumu dalībvalstīm ir jāpaziņo Komisija sava ierosinātā metodika politikas pasākumu īstenošanai, kā minēts EED 7.a un 7.b pantā, kā arī 20. panta 6. punktā. Izņemot gadījumus, kas attiecas uz nodokļiem (sk. 9.4. iedaļu), paziņojumā ir jāiekļauj šāda informācija:

- a) enerģijas ietaupījumu līmenis, kas noteikts 7. panta 1. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā vai ko paredzēts sasniegt visā 2021.–2030. gada periodā;
- b) atbildīgās, iesaistītās vai pilnvarotās puses vai īstenojošās publiskās iestādes;
- c) mērķsektori;
- d) politikas pasākumi un atsevišķās darbības, tostarp paredzamais katra pasākuma kopējais kumulatīvo enerģijas ietaupījumu apmērs;
- e) EEPS pienākuma perioda ilgums;
- f) politikas pasākumos paredzētās darbības;
- g) aprēķina metodika, tostarp tas, kā noteikts papildīgums un būtiskums un kādas metodikas un kritēriji ir izmantoti paredzamā un mērogotā ietaupījuma noteikšanai;
- h) pasākumu turpināšanās ilgumi un tas, kā tie tiek aprēķināti vai uz ko tie pamatojas;

- i) pieeja, kas izmantota, lai ņemtu vērā dalībvalstī pastāvošās klimatiskās atšķirības; un
- j) pārraudzības un verifikācijas sistēmas pasākumiem saskaņā ar 7.a un 7.b pantu un tas, kā tiek nodrošināta to neatkarība no atbildīgajām, iesaistītajām vai pilnvarotajām pusēm.

Turklāt saskaņā ar Pārvaldības regulas III pielikuma 3.1. un 3.2. daļu dalībvalstīm ir jāpaziņo turpmāk norādītā informācija.

“3.1. Energoefektivitātes pienākuma shēmas, kā minēts Direktīvas 2012/27/ES 7.a pantā:

- a) energoefektivitātes pienākuma shēmas apraksts;
- b) paredzamais ietaupījuma kumulatīvais un ikgadējais apjoms un pienākuma perioda(-u) ilgums;
- c) atbildīgās puses un to pienākumi;
- d) mērķsektori;
- e) saskaņā ar pasākumiem paredzētās atbilstīgās darbības;
- f) informācija par šādu Direktīvā 2012/27/ES paredzēto noteikumu piemērošanu:
 - i) attiecīgā gadījumā īpašas darbības un enerģētiski nabadzīgajās mājāsaimniecībās gūstamā ietaupījuma īpatsvars saskaņā ar 7. panta 11. punktu;
 - ii) energopakalpojumu sniedzēju vai citu trešo personu gūtie ietaupījumi (7.a panta 6. punkta a) apakšpunkts); un
 - iii) “atlikšana rezervē un aizņemšanās” (7.a panta 6. punkta b) apakšpunkts); un
- g) vajadzības gadījumā informācija par enerģijas ietaupījuma tirdzniecību.

3.2. Alternatīvi pasākumi, kā minēts Direktīvas 2012/27/ES 7.b pantā un 20. panta 6. punktā (izņemot nodokļus):

- a) politikas pasākuma veidi;
- b) katra paziņotā pasākuma īss apraksts, ietverot struktūras elementus;
- c) paredzamais ietaupījuma kopējais kumulatīvais un ikgadējais apjoms katram pasākumam un/vai enerģijas ietaupījuma apjoms, kas attiecas uz visiem starpposmiem;
- d) īstenojošās publiskās iestādes, iesaistītās vai pilnvarotās personas un to atbildība politikas pasākuma(-u) īstenošanā;
- e) mērķsektori;
- f) saskaņā ar pasākumiem paredzētās atbilstīgās darbības; un
- g) attiecīgā gadījumā īpaši politikas pasākumi vai atsevišķas darbības enerģētiskās nabadzības apkarošanai.”

9.4. Nodokļu pasākumi

Saskaņā ar EED V pielikuma 5. punkta k) apakšpunktu dalībvalstīm (atbilstīgi Pārvaldības regulai) ir jāpaziņo Komisijai sava nodokļu pasākumu īstenošanas metodika. Proti, tām ir jāpaziņo šāda informācija:

- “i) mērķsektori un nodokļu maksātāju segments;
- ii) īstenojošā publiskā iestāde;
- iii) paredzamais ietaupījums;

iv) nodokļu pasākuma ilgums; un

v) aprēķināšanas metodoloģija, tostarp, izmantotie cenu elastīgumi un kā tie ir noteikti.”

Turklāt saskaņā ar Pārvaldības regulas III pielikuma 3.3. daļu dalībvalstīm par nodokļu pasākumiem ir jāpaziņo šāda informācija:

“a) pasākumu īss apraksts;

b) pasākumu ilgums;

c) īstenojošā publiskā iestāde;

d) paredzamais ietaupījuma kumulatīvais un ikgadējais apjoms katram pasākumam;

e) mērķsektori un nodokļu maksātāju segments;

f) aprēķināšanas metodika, tostarp izmantotie cenu elastīgumi un tas, kā tie ir noteikti, saskaņā ar Direktīvas 2012/27/ES V pielikuma 4. punktu.”

Dalībvalstīm jāparāda, kā tās ir aprēķinājušas elastīgumus un kurus jaunākos un reprezentatīvos oficiālos datu avotus tās ir izmantojušas ⁽¹⁰⁴⁾.

10. ENERGOEKONOMIJAS PIENĀKUMA PERIODS PĒC 2030. GADA

Saskaņā ar EED 7. panta 1. punkta otro daļu pēc 2030. gada dalībvalstīm ir jāturpina panākt jaunu ikgadējo ietaupījumu atbilstīgi pirmās daļas b) apakšpunktam 10 gadu periodos, ja vien Komisijas pārskatīšanā līdz 2027. gadam un ik pēc 10 gadiem pēc tam netiek konstatēts, ka tas nav vajadzīgs, lai sasniegtu ES 2050. gada enerģētikas un klimata mērķus.

⁽¹⁰⁴⁾ Sk. IV papildinājumu, kur izklāstīti papildu priekšlikumi par elastīgumiem, kas jāizmanto, lai atspoguļotu pieprasījuma reaģētspēju.

Ikgadējās ietaupījumu likmes ilustratīvi piemēri, izmantojot 7. panta 2.–4. punktā paredzētās iespējas ⁽¹⁾

	Mtoe	Ikgadējā ietaupījumu likme	Paskaidrojums
Pamatscenārijs (enerģijas vidējais galapatēriņš)	100		Enerģijas vidējais galapatēriņš
Pašražošana pašpatēriņam	5		
Enerģijas galapatēriņš – transports	33		
Koriģēts pamatscenārijs	62		
Minimālā ietaupījumu likme (7. panta 1. punkta b) apakšpunkts)		0,8 %	Enerģijas vidējo galapatēriņu (100) reizina ar 0,8 % un kumulē 10 gadu periodā (iegūstot 44 Mtoe kā kopējo ietaupījumu, kas panākams pienākuma periodā)
1. iespēja: atbrīvojumu izmantošana pilnā mērā (35 %)			
Pirms atbrīvojumu piemērošanas vajadzīgā pašu ietaupījumu likme		1,2 %	Pašu ietaupījumu likme, kas dalībvalstij būtu jāpiemēro, ja tā izlemj maksimāli izmantot 4. punktā noteiktās iespējas (35 %); tas nozīmē, ka atbrīvojums būtu jāpiemēro kumulatīvajam ietaupījumam 68 Mtoe apmērā.
2. iespēja: transporta un pašpatēriņa izslēgšana			
Ietaupījums pēc tam, kad pamatscenārijam piemērota izslēgšana	27,3		Šis ir kumulatīvais ietaupījums, kas paliek pēc tam, kad patēriņam pēc visiem izņēmumiem piemēro ietaupījumu likmes 0,8 % apmērā.
Vajadzīgais papildu ietaupījums	16,7		Šis ir ietaupījums, kas vajadzīgs, lai sasniegtu nepieciešamo minimumu (44 Mtoe).

	Mtoe	Ikgadējā ietaupījumu likme	Paskaidrojums
Vajadzīgā pašu ietaupījumu likme, ko izmanto pirms pamatscenārija izņēmumiem		1,3 %	Pašu ietaupījumu likme, kas dalībvalstij būtu jāpiemēro, ja tā no aprēķina pamatscenārija izlemj izslēgt enerģijas patēriņu transportā un pašražošanu.
3. iespēja: atbrīvojumu un pamatscenārija izņēmumu izmantošana pilnā mērā			
Ietaupījums pēc tam, kad pamatscenārijam piemērota izslēgšana	27,3		Šis ir ietaupījums, kas paliek pēc visu izņēmumu piemērošanas pamatscenārijam.
Ietaupījums pēc maksimālo atbrīvojumu piemērošanas	17,7		Šis ir ietaupījums, kas paliek pēc visu izņēmumu un iespēju piemērošanas saskaņā ar 7. panta 2.–4. punktu.
Vajadzīgais papildu ietaupījums	26,3		Šis ir ietaupījums, kas vajadzīgs, lai sasniegtu nepieciešamo minimumu (44 Mtoe)
Vajadzīgā pašu ietaupījumu likme, ko izmanto pirms pamatscenārija izņēmumiem un atbrīvojumiem		2 %	Pašu ietaupījumu likme, kas dalībvalstij būtu jāpiemēro, ja tā izlemj no aprēķina pamatscenārija izslēgt enerģijas patēriņu transportā un pašražošanu un maksimāli izmantot 4. punktā noteiktās iespējas (35 %).

(¹) Tabulā iekļautie dati nav saistīti ne ar vienu konkrētu dalībvalsti. Šā piemēra mērķis ir parādīt iespējamās sekas, ja tiek izmantotas dažādas 7. panta 2.–4. punktā paredzētās iespējas, un to ietekmi uz sasniedzamo enerģijas ietaupījumu. Aprēķinātais ietaupījuma apjoms atšķirsies katrai konkrētajai dalībvalstij.

II PĀRBAUDĀMĀJUMS

ENERGOEFEKTIVITĀTES PIENĀKUMA SHĒMAS

Izstrādājot un īstenojot EEPS, dalībvalstīm būtu jāapsver vismaz turpmāk izklāstītie aspekti ⁽¹⁾.

1. Politikas mērķi

Dalībvalstīm vajadzētu gādāt par to, ka EEPS politikas mērķi ir nesarežģīti, skaidri un vērsti uz enerģijas ietaupījuma panākšanu, ņemot vērā to, kuram galapatēriņa sektoram piemīt vislielākais enerģijas ietaupījuma potenciāls un kura shēma varētu vislabāk palīdzēt pārvarēt šķēršļus, kas kavē ieguldījumus energoefektivitātē.

Ja shēmai ir vairāki mērķi, jānodrošina, lai neviens no mērķiem, kas nav saistīts ar enerģiju, nekavētu enerģijas ietaupījuma mērķa sasniegšanu.

Izstrādājot shēmu, dalībvalstīm ir jāņem vērā (EED 7. panta 11. punkts) nepieciešamība mazināt enerģētisko nabadzību (ja vien netiek izlemts, ka to risinās alternatīvo politikas pasākumu ietvaros). Piemēram, EEPS var ietvert īpašu mērķrādītāju saistībā ar enerģētisko nabadzību (piemēram, enerģijas ietaupījuma minimālo īpatsvaru vai apjomu, kas jāpanāk ar darbībām, kuras paredzētas mājāsaimniecībām ar zemiem ienākumiem) vai prēmijas par darbībām, kuras īsteno mājāsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. Alternatīva pieeja varētu paredzēt, ka atbildīgās puses iegulda fondā, kas finansēs energoefektivitātes programmas mājāsaimniecībām ar zemiem ienākumiem ⁽²⁾.

2. Juridiskās pilnvaras

EEPS izstrādē un īstenošanā jāizmanto rūpīgi izraudzīts likumdošanas, regulējuma, darba un administratīvo procesu kopums. EEPS vispārējās struktūras noteikšana saskaņā ar attiecīgiem tiesību aktiem sniedz ieinteresētajām personām pārliecību par shēmas tiesisko statusu. Īstenošanas procedūru sīka izstrāde saskaņā ar regulējumu ļauj grozīt shēmas aspektus, pamatojoties uz gūto pieredzi.

Pirms sākt pilnvērtīgi īstenot EEPS, varētu būt nepieciešami daži gadi (trīs līdz četri gadi atkarībā no shēmas struktūras un juridiskā konteksta dalībvalstī), lai apzinātu potenciālu, izplānotu un izstrādātu politiku un testētu tās darbību tirgū.

3. Degvielas/kurināmā aptveršana

Jāpieņem lēmums par to, vai un kādā mērā EEPS aptvers arī degvielas/kurināmo, ievērojot vispārējos politikas mērķus un aplēses par dažādu degvielas veidu energoefektivitātes potenciālu. EEPS, kas izveidota, lai izpildītu 7. pantā noteikto energoekonomijas pienākumu, var aptvert ļoti dažādas degvielas. Tomēr vairākas sekmīgas programmas sākumā aptvēra tikai vienu vai divus degvielas veidus, bet pēc tam paplašinājās un aptvēra arī citas degvielas atkarībā no gūtās pieredzes.

Attiecībā uz aptvertajām degvielām ir jāņem vērā arī tirgus izkropļošanas riski gadījumā, ja ir iespējams, ka dažādi enerģijas veidi savā starpā konkurēs, lai piedāvātu tādu pašu energopakalpojumu (piemēram, telpu apkurei).

4. Sektoru un iekārtu aptveršana

Jāpieņem lēmums par to, vai un kādā mērā EEPS aptvers galapatēriņa sektorus un iekārtas, ievērojot vispārējos politikas mērķus un aplēses par dažādu nozaru un iekārtu energoefektivitātes potenciālu. Ja nolūks ir stingri ierobežot aptvertās nozares un iekārtas, jāapsver, vai atbilstības novērtēšana nebūs pārlietu apgrūtināša.

Jurisdikcijās, kurās ir energoietilpīga, no tirdzniecības konjunktūras atkarīga rūpniecība (piemēram, alumīnija kausēšana), valdības var izlemt šādu rūpniecību EEPS neieklāst, jo var tikt negatīvi ietekmēta to konkurētspēja starptautiskajos tirgos.

⁽¹⁾ Adaptēts no RAP (2014), *Best practices in designing and implementing energy efficiency obligation schemes* (<https://www.raponline.org/knowledge-center/best-practices-in-designing-and-implementing-energy-efficiency-obligation-schemes/>) un papildināts ar ENSPOL projektā (<http://enspol.eu/>) gūtajām atziņām; RAP (Lees, E., Bayer, E.), *Toolkit for energy efficiency obligations* (2016) (<https://www.raponline.org/wp-content/uploads/2016/05/rap-leesbayer-eeotoolkit-2016-feb.pdf>).

⁽²⁾ Sk. V papildinājumu, kur izklāstīti papildu priekšlikumi pasākumiem, kuri mazina enerģētisko nabadzību.

5. **Enerģijas ietaupījuma mērķrādītājs**

Jānosaka EEPS enerģijas ietaupījuma mērķrādītājs saskaņā ar vispārējiem politikas mērķiem un jācenšas panākt līdzsvars starp progresu, izmaksām, ko mērķrādītāja sasniegšana prasīs no patērētājiem, un to, kas ir praktiski iespējams, pamatojoties uz energoefektivitātes potenciāla novērtējumu.

Jānosaka enerģijas galapatēriņa mērķrādītājs (t. i., patērētājiem piegādātās enerģijas un patērētāju izmantotās enerģijas apjomi), ja vien shēma neaptver vairākas dažādas degvielas, jo tādā gadījumā piemērotāka varētu būt primārā enerģija.

Mērķrādītājs jāizsaka enerģijas vienībās, ja vien shēmai nav politikas mērķa, kas ir saistīts ar kādiem citiem mērķiem (piemēram, siltumnīcefekta gāzu samazināšanu); tādā gadījumā jāapsver CO₂ ekvivalentu vienību izmantošana.

Jānosaka samērā ilgs mērķrādītāja sasniegšanas grafiks, vēlams no 10 līdz 20 gadiem. Ja būs skaidri redzams, ka mērķrādītājs laika gaitā palielināsies (vai saglabāsies tādā pašā līmenī), atbildīgās puses varēs pielāgot savus darījumdarbības modeļus, piemēram, sākt ar paradumu maiņas veicināšanas pasākumiem pirmajā periodā un pāriet pie sarežģītākām enerģijas taupības tehnoloģijām vēlākos periodos.

Jāaprēķina atbilstīgais enerģijas ietaupījums katra energoefektivitātes pasākuma paredzamajā turpināšanās ilgumā.

Jāapsver iespēja noteikt apakšmērķrādītājus, ja shēmai ir politikas mērķi, kas nav saistīti tikai ar enerģijas ietaupījuma panākšanu.

6. **Atbildīgās puses**

Jānosaka atbildīgās puses EEPS ietvaros atkarībā no tā, kādas degvielas/kurināmos shēma aptver un kāda veida energopakalpojumu sniedzējiem ir infrastruktūra un spējas panākt un/vai iepirkt atbilstīgu enerģijas ietaupījumu, paturot prātā prasību (EED 7.a panta 2. punkts), ka atbildīgās puses ir jāizraugās, pamatojoties uz objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem.

Jāapsver iespēja pienākumu attiecināt tikai uz lielākiem energopakalpojumu sniedzējiem, kuri parasti paši spēj īstenot energoefektivitātes projektus klientu iekārtās vai šajā nolūkā noligt trešās personas. Atsaistītos enerģētikas un gāzes tirgos pienākumus var piemērot enerģijas mazumtirgotājiem un/vai pārvades un sadales sistēmu operatoriem. Būs jāizlemj, kāda veida energopakalpojumu sniedzējam piemēros pienākumu. Enerģijas mazumtirgotāju pastāvošā saikne ar galalietotājiem varētu atvieglot shēmas sākšanu. Pārvades un sadales sistēmu operatori ir tālāk no galalietotājiem, taču to (kā regulētu monopolu) stimulus var būt vieglāk saskaņot ar EEPS mērķiem.

Jānosaka atsevišķi enerģijas ietaupījuma mērķi katrai atbildīgajai pusei, pamatojoties uz tās enerģijas pārdošanas apjomu tirgus daļu. Ja nav iekļauta energoietilpība, no tirdzniecības konjunktūras atkarīga rūpniecība un/vai citas noteiktas galalietotāju grupas, pārdošanas apjomus šiem galalietotājiem var izslēgt no tirgus daļu aprēķina.

7. **Atbilstības režīms**

Kā EEPS neatņemama daļa ir jānosaka procedūra, saskaņā ar kuru atbildīgās puses paziņotu deklarēto atbilstīgo enerģijas ietaupījumu attiecīgajai iestādei, un šā ietaupījuma pārbaudes un verificēšanas process.

Jāparedz sankcijas, ko piemērotu atbildīgajām pusēm, kuras nav sasniegušas savus atsevišķos enerģijas ietaupījuma mērķus. Ir jānosaka pietiekami augsts sankcijas līmenis, lai energopakalpojumu sniedzēji būtu motivēti sasniegt savus mērķus.

Jāapsver, vai energopakalpojumu sniedzējiem papildus sankcijām nevajadzētu prasīt atlīdzināt jebkādu enerģijas ietaupījuma iztrūkumu⁽³⁾.

8. **Efektivitātes stimuli**

Jāapsver, vai EEPS nevajadzētu iekļaut efektivitātes stimulus, ko piešķirtu atbildīgajām pusēm, kuras pārsniedz savus enerģijas ietaupījuma mērķus. Ja energopakalpojumu sniedzēji, kuri pārsniedz mērķus, gūst ievērojamus ieņēmumus no efektivitātes stimulu maksājumiem, ir svarīgi ieviest stingras mērījumu, verificācijas un ziņošanas procedūras, lai nodrošinātu, ka stimulu maksājumi ir pamatoti.

⁽³⁾ Sk. arī IX papildinājumu par būtiskumu un XII papildinājumu par monitoringu un verificāciju.

9. **Atbilstīgais enerģijas ietaupījums**

Jāsniedz iespēja pakalpojumu sniedzējiem īstenot energoefektivitātes projektus, lai panāktu atbilstīgu enerģijas ietaupījumu. Tādējādi atbildīgās puses varētu:

- iesaistīt specializētus uzņēmumus, piemēram, energopakalpojumu uzņēmumus, projektu īstenošanā to vārdā,
- ieguldīt VEEF, kas atbalsta energoefektivitātes projektu īstenošanu, vai
- “balto apliecību” gadījumā (sk. iedaļu par tirdzniecību turpmāk) – iegādāties verificētu atbilstīgu enerģijas ietaupījumu, ko panākušas akreditētas puses, kuras nav atbildīgās puses.

10. **Tādu šķēršļu likvidēšana, kas kavē sasniegt enerģijas ietaupījumu**

Nedrīkst radīt vai atbalstīt regulatīvus vai neregulatīvus šķēršļus, kas kavē panākt energoefektivitātes uzlabojumus.

Jāparedz stimuli energoefektivitātes projektiem vai politikas pasākumiem, ko var īstenot, lai panāktu atbilstīgu enerģijas ietaupījumu, vienlaikus nodrošinot, ka ietaupījumu ir iespējams verificēt.

Jālikvidē šķēršļi, piemēram:

- paredzot stimulus,
- atceļot vai grozot normatīvos vai regulatīvos noteikumus,
- pieņemot pamatnostādnes un interpretējošus paziņojumus un/vai
- vienkāršojot administratīvās procedūras.

To var apvienot ar izglītības, apmācības, specifiskas informācijas un tehniskas palīdzības nodrošināšanu energoefektivitātes jautājumos.

Jānovērtē šķēršļi un šķēršļu likvidēšanai veiktās darbības, jānosūta konstatējumi Komisijai un jāinformē par valsts līmeņa paraugpraksi šajā jomā.

11. **Atbilstīgi energoefektivitātes pasākumi**

Jāapsver iespēja EEPS ietvaros sagatavot paplašinātu un neizsmelšu sarakstu ar apstiprinātiem energoefektivitātes pasākumiem ar paredzamajām enerģijas ietaupījuma vērtībām (pēc iespējas lielākam skaitam nozaru atkarībā no shēmas mērķrādītāja, lai varētu sākt energopakalpojuma tirgu).

Jāļauj par atbilstīgiem atzīt sarakstā neiekļautos pasākumus, lai atbildīgo pušu un energopakalpojumu uzņēmumu vidū veicinātu inovācijas saistībā ar politikas mērķu sasniegšanu.

12. **Mijiedarbība ar citiem politikas pasākumiem**

Jāizskata veidi, kā EEPS varētu pozitīvi mijiedarboties ar citiem politikas pasākumiem, piemēram, informācijas un finansēšanas pasākumiem, kas var palīdzēt iesaistīt patērētājus energoefektivitātes pasākumu ieviešanā. Tas var samazināt atbildīgo pušu izmaksas saistībā ar to pienākumu izpildi un ļaut noteikt vērienīgākus mērķus.

Jānodrošina, lai ziņojumos par ietekmi enerģijas ietaupījumi netiktu uzskaitīti dubulti.

Nevajadzētu pievērsties energoefektivitātes pasākumu ieviešanai ar citiem līdzīgiem politikas pasākumiem, piemēram, energoefektivitātes izsolēm. Tas izraisa pieejamo energoefektivitātes iespēju savstarpējo konkurenci, paaugstinot izmaksas, ko sedz vai nu atbildīgās puses, vai izsoļu dalībnieki.

13. **Izvērtēšana, mērījumi, verifikācija un ziņošana**

Kā EEPS neatņemama daļa ir jāizveido stingra sistēma enerģijas ietaupījums un citu darbību, kas veicina shēmas mērķu sasniegšanu, mērījumiem, verifikēšanai un ziņošanai.

Jāparedz procedūras, lai izvērtētu, vai ietaupījums ir papildu ietaupījums tam, kāds tiktu gūts bez EEPS.

Jānodrošina, lai tiktu ieviesti monitoringa un verifikācijas procesi, kas ir neatkarīgi no iesaistītajām pusēm, un lai kopā ar dokumentārām pārbaudēm verifikācijas nolūkā tiktu veiktas pārbaudes uz vietas (*).

14. **Enerģijas ietaupījuma tirdzniecība**

Jāapsver iespēja atļaut enerģijas ietaupījumu tirdzniecību starp atbildīgajām pusēm un trešām personām. Tirdzniecības mērķis ir paplašināt iespējas panākt atbilstīgus enerģijas ietaupījumus dot iespēju apzināt izmaksefektīvākos variantus tirgus konjunktūras iespaidā.

Enerģijas ietaupījuma tirdzniecība var notikt vai nu divpusēji, vai tirgū, kuru izveidojis tirgus uzturētājs (kas var būt, bet parasti nav shēmas administrators) vai – biežāk – trešā persona.

Dažas EEPS paredz cenu atklāšanu, savukārt citās to nosaka brīvprātības princips.

Enerģijas ietaupījumu tirdzniecība nereti notiek, sagatavojot un pārdodot “baltās apliecības”, taču tos var tirgot arī divpusēji un bez apliecībām.

15. **Finansējums**

EEPS ietvaros ir jāizveido atbilstīgs mehānisms, lai būtu iespējams atgūt izmaksas, kas radušās atbildīgajām pusēm, cenšoties sasniegt savus atsevišķos enerģijas ietaupījuma mērķus.

16. **Shēmas administrēšana**

EEPS administrēšanai vajadzētu ietvert vismaz:

- enerģijas ietaupījuma mērķrādītāja sadali starp atbildīgajām pusēm,
- atbilstīgu energoefektivitātes pasākumu apstiprināšanu un (vajadzības gadījumā) paredzamo enerģijas ietaupījuma vērtību piešķiršanu pasākumiem,
- faktiskā enerģijas ietaupījuma monitoringu, mērījumus un verifikāciju, tostarp energoefektivitātes projektu rezultātu revīzijas,
- pienākuma izpildes panākšanu, cita starpā pārbaudot atbilstīgo pušu rezultātus attiecībā pret to mērķiem un administrējot jebkādas sankcijas,
- attiecīgā gadījumā prasību atbildīgajām pusēm paziņot:
 - apkopotus statistikas datus par saviem galalietotājiem (norādot uz būtiskām izmaiņām salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto informāciju) un
 - aktuālu informāciju par galalietotāju patēriņu, tostarp attiecīgā gadījumā par (vienlaikus saglabājot privātas informācijas un sensitīvas komercinformācijas integritāti un konfidencialitāti saskaņā ar ES tiesību aktiem):
 - jaudas profiliem,
 - segmentāciju un
 - ģeogrāfisko atrašanās vietu,
- “balto apliecību” izveides un turētāju reģistrēšanu (ja vajadzīgs) un
- enerģijas ietaupījuma tirgus izveidi un darbību (ja vajadzīgs).

17. **Shēmu rezultāti**

Izveidojot EEPS, būtiski ir saprast, kā tiks paziņoti shēmas rezultāti. To var darīt, publicējot gada ziņojumus par shēmas darbību, kuros būtu vismaz šāda informācija:

- shēmas attīstība gada laikā,
- atbilstīgo pušu atbilstība,
- rezultāti attiecībā pret shēmas vispārējo enerģijas ietaupījuma mērķi, ietverot ietaupījuma sadalījumu pēc energoefektivitātes pasākuma veida,
- rezultāti attiecībā pret jebkādiem shēmas apakšmērķiem un portfeļu prasībām,

(*). Sk. arī IX papildinājumu par būtiskumu un XII papildinājumu par monitoringu un verifikāciju.

- rezultāti saistībā ar jebkādu enerģijas ietaupījuma tirdzniecību,
- atbildīgo pušu atbilstības nodrošināšanas paredzamās izmaksas un
- shēmas administrēšanas izmaksas.

18. Jomas, kurās ir iespējami uzlabojumi

Efektīvas EEPS paredz procesus darbības un administrēšanas pastāvīgiem uzlabojumiem. Izvērtēšanas un politikas attīstības nepārtraukta cikla ietvaros tas ietver apsvērumus par to, kā tiks apzinātas jomas, kurās ir iespējami uzlabojumi, un kā tiks ieviesti konkrēti uzlabojumi.

19. “Atlikšana rezervē un aizņemšanās”

Saskaņā ar 7.a panta 6. punkta b) apakšpunktu EEPS var atļaut atbildīgajām pusēm ieskaitīt konkrētā gadā panāktu ietaupījumu tā, it kā tas būtu panākts vai nu kādā no iepriekšējiem četriem gadiem vai kādā no nākamajiem trim gadiem. Atkarībā no EEPS mērķrādītāju vai periodu ilguma šo elastīgumu var izmantot, lai ļautu atbildīgajām pusēm pārsniegt to nākotnes mērķrādītāju nolūkā kompensēt nepietiekamu pašreizējā mērķrādītāja sasniegumu (aizņemšanās) vai otrādi.

Piemēram, var būt lietderīgi novērst neskaidrības saistībā ar atbildīgo pušu izmantoto stratēģiju sekmju rādītāju, kas ir būtisks, lai izvairītos no dalībvalsts piemērotajām sankcijām saskaņā ar 13. pantu.

Jāuzmanās, lai neradītu “pieturēt un turpināt” ciklus (pārmērīgas atlikšanas rezervē gadījumā) un lai neapdraudētu nākotnes mērķu sasniegšanu (pārmērīgas aizņemšanās gadījumā). No tā var izvairīties, nosakot maksimālos mērķu vai ietaupījumu īpatsvarus, ko drīkst aizņemt vai uzkrāt, kā arī maksimālo ilgumu, kad to drīkst darīt.

III PAPILDINĀJUMS

ALTERNATĪVI POLITIKAS PASĀKUMI

Saskaņā ar EED 7.b pantu dalībvalstis drīkst sasniegt savus enerģijas ietaupījuma mērķus, īstenojot alternatīvus politikas pasākumus. Ja dalībvalstis izlemj tā rīkoties, tām būtu jānodrošina, neskarot EED 7. panta 4. un 5. punktu, lai EED 7. panta 1. punktā prasītais ietaupījums tiktu panākts pie galalietotājiem un lai tiktu izpildītas EED V pielikuma prasības (jo īpaši 3. iedaļas prasības).

Neskarot juridiskās prasības un Komisijas novērtējumu par plānotajiem un pašreizējiem alternatīvajiem politikas pasākumiem, ko paziņojušas dalībvalstis, turpmāk norādītais indikatīvais un neizsmeļošais galveno raksturlielumu saraksts varētu palīdzēt dalībvalstīm noformulēt alternatīvos pasākumus (izņemot transporta nozarē ⁽¹⁾).

1. Finansējuma shēmas un instrumenti un fiskāli stimuli

1.1. Ēku renovācijas subsīdijas

Dalībvalstis varētu piedāvāt ēku renovācijas subsīdijas, piemēram, esošu dzīvojamo ēku energoefektivitātes uzlabošanai un to apkures un dzesēšanas sistēmu modernizēšanai.

Subsīdijas līmenis var būt atkarīgs no:

- panākamās energoefektivitātes (piemēram, konkrētas energoefektivitātes klases),
- panāktajiem enerģijas ietaupījumiem vai
- apkures/dzesēšanas sistēmas efektivitātes ⁽²⁾.

Subsīdija varētu būt kā dotācija vai subsidēts aizdevums.

Šādu subsīdiju piemērota mērķauditorija varētu būt MVU. Subsīdijām jebkurā gadījumā ir jāatbilst valsts atbalsts noteikumiem.

1.2. Līgumi

Dalībvalstis var popularizēt energoefektivitātes līgumus, kas ir tirgbāzēts energopakalpojuma veids, kura mērķis ir īstenot energoefektivitātes pasākumus.

Uzņēmumi sniedz tādus energoefektivitātes pakalpojumus kā:

- ēku energoefektivitātes uzlabošana,
- apkures sistēmu atjaunošana vai iespējami neefektīvu iekārtu nomaiņa vai
- transversālas tehnoloģijas rūpniecībā (elektromotori utt.).

Uzņēmumi garantē pasākumu enerģijas un/vai monetāros ietaupījumus, un līgumslēdzēja atbildība ir sasaistīta ar īstenoto pasākumu rezultātiem.

1.3. PVN samazināšana energoefektivitātes pasākumiem

Dalībvalstis var ieviest samazinātu PVN likmi konkrētiem ražojumiem, materiāliem vai pakalpojumiem, lai sekmētu energoefektivitātes pasākumu īstenošanu.

Īstenojot šādus pasākumus, īpaša uzmanība būtu cita starpā jāpievērš prasībām, kas noteiktas Direktīvā 2006/112/EK par samazinātu PVN konkrētiem ražojumiem un pakalpojumiem.

⁽¹⁾ Sk. VII papildinājumu, kur izklāstīti papildu priekšlikumi transporta nozarei.

⁽²⁾ Saskaņā ar EPBD 10. panta 6. punktu dalībvalstīm ir savi ar energoefektivitātes uzlabojumiem saistītie finanšu pasākumi ēku renovācijas jomā jāsaista ar paredzēto vai panākto enerģijas ietaupījumu, izmantojot vienu vai vairākas metodes, piemēram:

- atjaunošanā izmantotā aprīkojuma vai materiālu energoefektivitāte,
- standarta vērtības ēku enerģijas ietaupījumu aprēķināšanai,
- EPC, kas izdoti pirms un pēc renovācijas,
- energoaudita rezultāti un
- jebkāda cita atbilstīga, pārredzama un samērīga metode.

1.4. *Efektivitātes pasākumu paātrināts nolietojums*

Dalībvalstis var veicināt nodokļu atvieglojumus, kas nodokļu maksātājiem uzņēmumiem paredz ātrāku nolietojumu to ieguldījumiem energoefektīvos ražojumos. Šāda veida pasākums var būt piemērots, lai, piemēram, rūpniecības nozarē, paplašinātu energoefektivitātes aprīkojuma izmantošanu.

Varētu sagatavot atbilstīgu ražojumu sarakstu, pamatojoties uz konkrētiem tehnoloģiju kritērijiem, lai ietvertu tikai tirgū pieejamos energoefektīvākos ražojumus. Šādu sarakstu vajadzētu nepārtraukti atjaunināt, lai atspoguļotu tehnoloģiju un tirgus attīstību un iekļautu jaunākās tehnoloģijas.

2. **Valsts energoefektivitātes fonds**

Dalībvalstis varētu izveidot VEEF, lai apkopotu vairākus politikas pasākuma veidus. VEEF nosacījumi varētu ietvert dotācijas un subsīdijas energoefektivitātes pasākumiem vairākās nozarēs (piemēram, uzņēmumi, mājsaimniecības un pašvaldības) un informācijas kampaņas kā papildu pasākumus.

Lai nodrošinātu ievērojamu ietekmi, ir jāparedz pēc iespējas efektīvāks vispārējais piešķiršanas process. Efektīvs veids varētu būt valdības un banku sadarbība. Lai šādu VEEF finansējums būtu atbilstīgs saskaņā ar 7. pantu, tam ir jānāk vai nu no publiskiem avotiem, vai no publiskiem un privātiem avotiem (piemēram, bankām).

Īstenojot VEEF, īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, lai izvairītos no iespējamās pārklāšanās un citu finansējuma shēmu ietaupījumu dubultas uzskaites.

Atbildīgās puses EEPS ietvaros var ieguldīt VEEF, lai tā realizētu visu vai daļu no sava energoekonomijas pienākuma.

3. **Noteikumi un brīvprātīgas vienošanās**

Dalībvalstis varētu veicināt brīvprātīgas vai reglamentētas vienošanās starp valdību un dalībniekiem dažādās nozarēs. Mērķis varētu būt konkrētu tehnoloģisku vai organizatorisku pasākumu, piemēram, neefektīvu tehnoloģiju nomaiņas, brīvprātīgas vai saistošas īstenošanas uzlabošana.

4. **Obligātie veiktspējas standarti rūpnieciskiem procesiem**

Obligātie efektivitātes standarti varētu būt piemērots veids, kā samazināt enerģijas pieprasījumu rūpniecībā, jo šādos standartos risina galvenos ierobežojumus, kas kavē ieviest rūpniecībā izmaksu ziņā rentablus energoefektivitātes pasākumus: izvairīšanās no riska un nenoteiktība.

Tomēr, tā kā rūpnieciski procesi var būt ļoti specifiski atkarībā no (apakš-)nozares, standartu noteikšana var nebūt viegla. Turklāt, lai nodrošinātu uz energoietilpīgām rūpniecības nozarēm vērsto politikas instrumentu efektivitāti, tie būtu jāizstrādā, apzinoties iespējamo mijiedarbību vai pārklāšanos ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu.

5. **Energomarķējuma shēmas**

Energomarķējumam ir jāpapildina nosacījumi, ko paredz ES tiesību akti, un jāļauj patērētājiem pieņemt pamatotu lēmumu, ņemot vērā ar enerģiju saistītu ražojumu energopatēriņu. Tādēļ šajā gadījumā ir ierobežotas iespējas paredzēt ko papildus marķējumiem, kas iekārtām ir vajadzīgi saskaņā ar Energomarķējuma regulu vai kas ēkām ir noteikti energoefektivitātes sertifikātos (EPC).

Tādējādi uzmanība tiek galvenokārt pievērsta galalietotājiem, uz kuriem neattiecas Energomarķējuma regula, vai uz veciem ar enerģiju saistītiem ražojumiem (piemēram, sk. nākamo iedaļu), jo regula ietver energomarķējumu tirgū esošajiem ar enerģiju saistītiem ražojumiem.

6. **Vecu apkures sistēmu marķēšana**

Ar šo pasākumu ievieš efektivitātes marķējumu vecām apkures sistēmām, kas aprīkotas ar apkures katlu, kura vecums pārsniedz konkrētu vecumu. Patērētāji ir informēti par savas apkures iekārtas efektivitātes statusu un, iespējams, vēlēšies saņemt konsultācijas enerģētikas jautājumos, piedāvājumus un subsīdijas. Marķējuma mērķis ir palielināt veco sildītāju nomaiņas rādītāju un motivēt patērētājus taupīt enerģiju.

Papildus jaunu apkures iekārtu marķēšanai šim pasākumam būtu jāpaātrina neefektīvu vecu apkures sistēmu nomaiņa.

7. **Apmācība un izglītība, tostarp konsultēšanas programmas attiecībā uz energopatēriņu**

Šīs programmas parasti ir papildu pasākumi, kas paredz labvēlīgus nosacījumus citu alternatīvo pasākumu sekmīgai īstenošanai (piemēram, finansējuma shēmas). Lai izvairītos no dubultas uzskaites, nereti enerģijas ietaupījumus paziņo tikai tam alternatīvajam pasākumam, kuram ir iespējams dalībnieku tiešs monitorings (piemēram, ar finansiālā atbalsta procesa starpniecību). Ja enerģijas ietaupījumu paziņo tieši apmācības un izglītības programmām, īpaša uzmanība ir jāpievērš būtiskuma pamatošanai ⁽³⁾.

8. **Energoaudītu programma MVU**

Energoaudīti ir svarīgs instruments tādu pasākumu apzināšanai, kas palielina energoefektivitāti un samazina enerģijas izmaksas. Nosakot, cik daudz enerģijas tiek patērēts un kurās uzņēmuma jomās tas notiek, šādos energoauditos tiek apzināts, kur ir iespējami ietaupījumi un tādēļ tie var sniegt lielus ieguvumus.

Lai gan energoaudīti var darīt iespējamus lielus potenciālos ietaupījumus, MVU tos parasti neveic. Ir iespējams īstenot dažādus pasākumus (piemēram, informācijas kampaņas, subsīdijas vai nodokļu atvieglojumus šiem pakalpojumiem), lai palielinātu energoaudītu pievilcību MVU.

9. **Energoefektivitātes mācību tīkli**

Šāda veida pasākums izveido konkrētu nozaru tīklus, kas atbalsta energoefektivitātes pasākumu īstenošanu uzņēmumos un rada ilgstošu sadarbību un informācijas apmaiņu starp dalībniekiem. Daudzos gadījumos sadarbības turpinās arī pēc tam, kad finansējums vairs netiek nodrošināts, un tas ietekmē vispārējo energoefektivitātes attīstību uzņēmumos.

10. **Citi alternatīvi pasākumi**

10.1. *Energoefektivitātes izsoles*

Šis pasākums paredz dotāciju piešķiršanu energoefektivitātes projektiem, pamatojoties uz tehniskiem un ekonomiskiem kritērijiem (piemēram, projekta izmēru, ietaupīto enerģiju vai jaudas vatu samazinājumu).

Izsoles var būt atvērta (nosakot tikai ietaupāmos apjomus) vai slēgtas (nosakot konkrētu tehnoloģijas veidu). Varētu būt nepieciešamība prasīt dalībniekiem veikt energoaudītu un/vai uzraudzīt ietaupījumus pēc īstenošanas. Īpašas prasības energopakalpojumu sniedzējiem varētu palīdzēt pievērsties mājāsaimniecībām ar zemiem ienākumiem.

10.2. *Nacionālās ETS, kas aptver ES ETS neaptvertos sektorus*

Šis pasākums paredz atsevišķu augšupēju emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS), kas aptver daļu (piemēram, transports un apkure ēkās) vai visus no ES ETS neaptvertajiem sektoriem.

Pretēji lejupējai ETS, piemēram, ES ETS, augšupēja ETS aptver emisijas vērtību ķēdes augšējā posmā, t. i., primārās enerģijas avotus, piemēram, dabasgāzi, naftu vai tādas tās atvasinājumus kā benzīns vai dīzeļdegviela.

Ietekmi panāk ar tādiem pašiem mehānismiem kā lejupējā sistēmā, proti, nosakot maksimālo emisiju daudzumu un ikgadējos samazinājumus šim maksimālajam lielumam, tiek ar politiskiem paņēmieniem radīts deficīts, kas nosaka CO₂ cenas. Rezultātā rodas stimuls īstenot samazināšanas pasākumus.

10.3. *Enerģijas vai CO₂ nodokļi ⁽⁴⁾*

Informācija par vēl citiem alternatīvo pasākumu veidiem ir pieejama ODYSSEE-MURE projekta sadaļā "Skmīgu pasākumu instruments" ⁽⁵⁾. Atbalsts pamatotu alternatīvo politikas pasākumu īstenošanai un pārskatīšanai ir pieejams ENSPOL projekta ietvaros ⁽⁶⁾. IEA datubāzē ⁽⁷⁾ un EVA datubāzē ⁽⁸⁾ ir sniegti vispārīgāki informācijas apkopojumi par energoefektivitātes pasākumiem.

⁽³⁾ Sk. arī IX papildinājumu.

⁽⁴⁾ Sk. arī III papildinājumu, kur sniegta papildu informācija par šo alternatīvā pasākuma veidu.

⁽⁵⁾ MURE sekmīgu pasākumu datubāze;

<http://www.measures-odyssee-mure.eu/successful-measures-energy-efficiency-policy.asp>

⁽⁶⁾ <http://enspol.eu/>

⁽⁷⁾ <https://www.iea.org/policiesandmeasures/energyefficiency/>

⁽⁸⁾ <https://www.eea.europa.eu/themes/climate/national-policies-and-measures/policies-and-measures>

Ņemot vērā papildīguma prasību, ir būtiski neaizmirst par mijiedarbību starp konkrētu veidu pasākumiem, lai nepieļautu dubulto uzskaiti. *ODYSSEE-MURE* sadaļā “Rīcībpolitiku mijiedarbības instruments” ⁽¹⁾ ir sniegts pārskats par šādu mijiedarbību un tās samazināto vai pieaugošo ietekmi. Tas var palīdzēt novērtēt ietekmi gadījumos, kad politikas pasākumi tiek apvienoti.

IEA pētījumā ⁽²⁾ ir sniegta noderīga informācija par iespējamiem veidiem, kādos finansēt alternatīvu politikas pasākumu īstenošanu, ietverot publiskā un privātā finansējuma pieejas.

⁽¹⁾ <http://www.odyssee-mure.eu/>

⁽²⁾ <https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/finance.pdf>

IV PAPILDINĀJUMS

NODOKĻU PASĀKUMI

ENERĢIJAS VAI CO₂ NODOKĻI, TOSTARP ELASTĪGUMS, LAI ATSPoguĻOTU PIEPRASĪJUMA REAĢĒTSPĒJU

Neatkarīgi no tā, vai dalībvalstis piemēro pašreizējos nodokļu pasākumus (kas ieviesti pirms jebkura no pienākuma periodiem) vai jaunus nodokļu pasākumus (kas ieviesti perioda gaitā), tām ir jāievēro visas EED V pielikuma 2. punkta a) apakšpunkta un 4. punkta prasības.

Aprēķinot enerģijas ietaupījumu, ko nodrošinājuši nodokļu pasākumi, kuri īstenoti kā alternatīvi politikas pasākumi saskaņā ar EED 7.b pantu, dalībvalstīm ir jāņem vērā turpmāk izklāstītais.

1. Pamata aprēķins katram gadam, kad tiek piemēroti nodokļu pasākumi

Lai aprēķinātu pienākuma periodā īstenotu atsevišķu darbību ietekmi uz energopatēriņu, dalībvalstīm ir jāanalizē patēriņš bez enerģijas vai CO₂ nodokļiem (hipotētiskais energopatēriņš).

Kā noteikts EED V pielikuma 4. punkta b) apakšpunktā, dalībvalstīm būtu jāpiemēro cenu elastīgums, kas atspoguļo enerģijas pieprasījuma reaģētspēju uz cenu izmaiņām (sk. 3. iedaļu turpmāk). Ieteicams cenu elastīgumu piemērot ikgadēji, pamatojoties uz novēroto energopatēriņu, lai aplēstu hipotētisko energopatēriņu, ņemot vērā faktiskās procentuālās izmaiņas galalietotāju cenās, kuras izraisījis nodokļu pasākums (sk. 2. iedaļu turpmāk).

Pēc tam hipotētiskais energopatēriņš ir jāsalīdzina ar iegūto novēroto energopatēriņu, lai iegūtu aplēsi par energopatēriņa ikgadējo samazināšanos nodokļu pasākuma rezultātā (sk. attēlu turpmāk).

$$\begin{array}{l}
 \left(\begin{array}{c} \text{Enerģijas} \\ \text{/elektroenerģijas} \\ \text{nodoklis} \end{array} - \begin{array}{c} \text{Minimālā} \\ \text{robežvērtība} \\ \text{saskaņā ar EED} \end{array} \right) \times \frac{1}{\text{Enerģijas cena}} = \Delta p [\%] \\
 \\
 \begin{array}{c} \text{Novērotais} \\ \text{enerģijas} \\ \text{patēriņš} \end{array} \times \frac{1}{1 + \Delta p \partial e / \partial p} = \begin{array}{c} \text{Enerģijas patēriņš} \\ \text{bez enerģijas un} \\ \text{elektroenerģijas} \\ \text{nodokļa [PJ]} \end{array} \\
 \\
 \begin{array}{c} \text{Enerģijas patēriņš} \\ \text{bez enerģijas un} \\ \text{elektroenerģijas} \\ \text{nodokļa [PJ]} \end{array} - \begin{array}{c} \text{Novērotais} \\ \text{enerģijas} \\ \text{patēriņš} \end{array} = \begin{array}{c} \text{Pasākuma} \\ \text{nodrošinātie} \\ \text{ietaupījumi} \\ \text{[P]/a} \end{array}
 \end{array}$$

Piezīme: Δp = cenas izmaiņas; $\partial e / \partial p$ = pieprasījuma cenas elastīgums

Avots: *Europe Economics, 2016. gads.*

Ja uz dažādām galalietotāju grupām vai degvielu veidiem attiecas atšķirīgas nodokļu likmes vai atbrīvojumi, hipotētiskais energopatēriņš būtu jāaprēķina katrai grupai vai veidam atsevišķi.

2. Galalietotāju cenu procentuālo izmaiņu aprēķināšana

Starpība (vai delta) starp dalībvalsts nodokļu līmeni un minimālajiem līmeņiem saskaņā ar ES tiesību aktiem nosaka enerģijas vienības nodokļa atbilstīgo līmeni enerģijas ietaupījuma uzskaitē. Ir jācenšas izprast un pamatot to, kādā mērā šo nodokli piemēro galalietotājiem, un jebkādus atbrīvojumus vai nodokļu likmju variācijas konkrētām galalietotāju grupām vai enerģijas veidam, ņemot vērā arī jebkādas paralēlas subsīdijas.

Ja likmes atšķiras, būtu jāveic atsevišķa analīze par katru grupu un enerģijas veidu. Ietekme uz galalietotāju cenām būtu jāzīnsaka kā procentuālās izmaiņas attiecībā pret enerģijas cenu, ietverot nodokli.

Ja ir paredzēts pabalsts mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem (lai mazinātu nodokļa pieauguma ietekmi), būtu jāaplēš nodokļa svērtais pieaugums, ko piemēro galalietotājiem. Piemēram, ja enerģijas cenu pieaugums nodokļa piemērošanas rezultātā ir EUR 1/kWh un 30 % no ietekmētajiem patērētājiem saņem pabalstu EUR 0,2/kWh apmērā, svērtais pieaugums būs:

$$\text{EUR } 1/\text{kWh} \times 70 \% + ((\text{EUR } 1/\text{kWh} - \text{EUR } 0,2/\text{kWh}) \times 30 \%) = \text{EUR } 0,94/\text{kWh}$$

Šādas aplēses var veikt valsts līmeņa pētījumos par enerģijas cenu izmaiņām nodokļu, subsīdiju, atbrīvojumu no nodokļa vai primārās enerģijas (degvielas) izmaksu dēļ visa attiecīgā gada laikā.

3. Cenu elastīguma aprēķināšana

Attiecīgo cenu elastīgumu aplēš, mainīgajiem lielumiem, kas ietekmē enerģijas pieprasījumu, piemērojot ekonometrisko modelēšanu, lai izolētu enerģijas cenu izmaiņu ietekmi. Lai aplēsēm nodrošinātu labas statistiskās īpašības un lai panāktu, ka modelēšanā tiek ietverti visi attiecīgie skaidrojošie mainīgie lielumi, ir vajadzīgas pietiekami ilgas laikkrindas (vismaz 15–20 gadi, ko izmanto ilgtermiņa elastīguma aprēķināšanai) vai apjomīgs dalībvalstu šķērsgriezums. Īstermiņa elastīgumam, kas atspoguļo rīcības izmaiņas īstermiņā, piemērots ir novērošanas periods 2–3 gadu garumā.

Attiecīgie skaidrojošie mainīgie lielumi ir atkarīgi no nozares, kam tiek piemērots nodokļu pasākums. Piemēram, dzīvojamo ēku jomā modeli būtu jāņem vērā:

- ienākumi (kas attiecīgā gadījumā sadalīti reģionālās vai ienākumu grupās),
- iedzīvotāju skaits,
- platība,
- tehnoloģiju attīstība,
- energoefektivitātes uzlabojumu autonomā likme un
- nepieciešamība pēc apkures un dzesēšanas (ar temperatūras mainīgo lielumu).

Analīzē iekļaujot citus politikas pasākumus, būs iespējams novērtēt iespējamu pārklāšanos un apzināt to atsevišķo ieguldījumu panāktajā enerģijas ietaupījumā (sk. 4. iedaļu).

Aplēstais cenu elastīgums laika gaitā mainīsies. Īstermiņā, 2021.–2030. gada pienākuma perioda sākumā vai brīdī, kad tiek ieviests jauns politikas pasākums, tas būs mazāks. Tas atspoguļo ierobežotās iespējas (piemēram, indikatīvus paradumu maiņas veicināšanas pasākumus vai degvielas aizvietošanas lēmumus), kas patērētājiem ir pieejamas, pielāgojoties cenu izmaiņām. Laika gaitā elastīgums palielinās, jo aizvien lielāks skaits patērētāju pieņem ieguldījumu lēmumus, pamatojoties uz paaugstinātajām cenām, kas piedāvā lielāku atdevi no veiktajiem ieguldījumiem efektīvākos ražojumos un pakalpojumos.

Pašreizējo nodokļu pasākumu gadījumā energoefektivitātes darbību ietekme pienākuma periodā būtu jānošķir no iepriekšējos periodos veikto darbību ietekmes. Proti, no deklarētā enerģijas ietaupījuma 2021.–2030. gadā būtu jāatņem ieguldījumu lēmumi 2014.–2020. gadā, kuru pamatā bija enerģijas cenu pieaugums nodokļa piemērošanas rezultātā.

Ja nodokļa likmes atšķiras atkarībā no degvielas veidiem, būtu jāaplēš dažādo cenu elastīgums (mērot cenas ietekmi uz pieprasījumu pēc citas degvielas), lai ņemtu vērā tādu degvielu veidu aizstāšanu, kuri kļuvuši salīdzinoši dārgāki (nodokļu dēļ), ar tādiem, kas nav sadārdzinājušies. Piemēram, dažādu cenu elastīgums izmērītu dīzeļdegvielas reaģētspēju uz benzīna cenas izmaiņām.

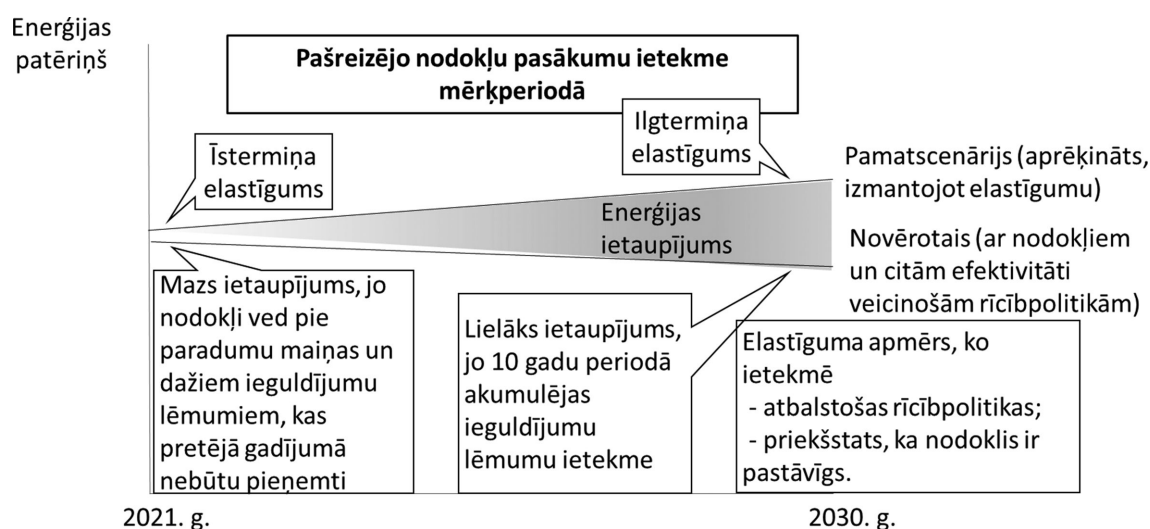
4. Pārklāšanās ar citiem politikas pasākumiem

Elastīgumu aplēš gariem periodiem, lai integrētu nodokļu pasākuma ietekmi un citu vēsturisko politikas pasākumu ietekmi. Turklāt nodokļu un citi pasākumi nereti cits citu papildina; piemēram, subsīdiju programmas palīdz galalietotājiem pielāgoties augstākām cenām, un nodokļu pasākumi palielina subsīdiju programmu pievilcību galalietotājiem.

Tas nozīmē, ka ilgāka termiņa elastīgums ietvers rezultātus no atbalstošiem politikas pasākumiem, kas īstenoti aplēšu periodā, t. i., jo vērīenīgāki un efektīvāki ir pārējie pasākumi, jo lielāks būs elastīgums.

Ņemot vērā lielo pārklāšanās pakāpi starp nodokļu un citiem politikas pasākumiem, ir ieteicams izmantot vienu no šādām pieejām:

- jāaplēs enerģijas vai CO₂ nodokļu pasākuma ietekme, izmantojot tikai īstermiņa elastīgumu visā pienākuma periodā (piemēram, 2021.–2030. gadā), un atsevišķi jāaplēs pārējo politikas pasākumu ietekme, piemērojot augšupējas pieejas, vai
- jāaplēs enerģijas vai CO₂ nodokļu pasākuma ietekme, izmantojot īstermiņa elastīgumu 2021. gadā (vai, ja pasākums ir ieviests pēc 2021. gada, no brīža, kad to ieviesa) un pakāpeniski pārejot uz ilgtermiņa elastīgumu līdz 2030. gadam; šādā gadījumā enerģijas ietaupījums no citiem politikas pasākumiem, kas ietekmē enerģijas galapatēriņu, kuram piemēro nodokļus, būtu jāatņem, jo tas izriet no lejupējām pieejām atbilstīgi EED tehniskajām prasībām, iekļaujot autonomas atsevišķas darbības (sk. attēlu turpmāk).

Tās pašas pieejas var izmantot 2014.–2020. gada pienākuma periodam.

5. Pārklāšanās ar ES tiesību aktiem

5.1. Pārklāšanās ar emisiju standartiem jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un jauniem vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem (Regulas (EK) Nr. 443/2009 un (ES) Nr. 510/2011)

Enerģijas vai CO₂ nodokļu pasākumu ietekmi uz vieglo pasažieru automobiļu un vieglo komerciālo transportlīdzekļu enerģijas patēriņu var aprēķināt, izmantojot regresijas analīzi, kas korelē enerģijas cenas (ietverot nodokļa pieauguma ietekmi) ar tādu jaunu vieglo pasažieru automobiļu un jaunu vieglo komerciālo transportlīdzekļu pārdošanas apjomu, kuri pārsniedz ES minimālos emisiju standartus. Regresijas analīzē ir jāizmanto valsts vērtības. Valsts līmeņa pētījumā var aplēst, kāds pārdošanas apjoma īpatsvars atbilst nodokļu ietekmei, un enerģijas ietaupījumus var aplēst, augšupēji ņemot vērā papildīguma kritēriju.

5.2. Pārklāšanās ar prasībām par konkrētu energopatēriņu ietekmējošu ražojumu izņemšanu no tirgus (Ekodizaina direktīvas īstenošanas pasākumi)

Ekodizaina direktīvā noteikto pasākumu ietekmi var aprēķināt, izmantojot regresijas analīzi, kas korelē enerģijas cenas (ietverot nodokļa pieauguma ietekmi) ar tādu ražojumu pārdošanas apjomu, kuri pārsniedz direktīvā noteiktos minimālos standartus. Šādā laikrindu pieejā var ietvert arī fiktīvus lielumus, lai ņemtu vērā ražojumu standartu ietekmi uz energopatēriņu. Jebkurā gadījumā enerģijas ietaupījumu augšupējām aplēsēm būtu jānodrošina, ka tiek ņemts vērā papildīgums.

6. Prasības attiecībā uz resursiem

Lai aplēstu elastīgumus, ir nepieciešamas specializētas zināšanas par modelēšanu. Ja nav štata modelētāju ar vajadzīgajām spējām, dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai tiek veikti metodiski rūpīgi un pārredzami pētījumi, lai iegūtu aplēses, pamatojoties uz jaunākajiem un reprezentatīviem oficiāliem datu avotiem. Tāpat tam būtu jānodrošina, lai būtu pieejami visi vajadzīgie dati, pieņēmumi un metodikas, ko izmanto, lai izpildītu V pielikuma 5. punkta k) apakšpunkta noteiktās ziņošanas prasības.

Ja nav pieejami pietiekami dati, lai iegūtu pamatotas elastīguma aplēses, aizstājējvērtību iegūšanai var izmantot līdzīgu modelēšanas pasākumu rezultātus ar konkrētām galalietotāju grupām vai degvielu veidiem. Salīdzināmu aplēšu izvēle būtu labi jāpamato; cita starpā tās var iegūt no:

- akadēmiskās literatūras avotiem, kas publicēti atzītā un zinātniski recenzētā žurnālā, kurā izmantoti jaunākie dati un modeļi, kas atspoguļo pašreizējo politikas situāciju, un
- regresijas rezultātiem par konkrētu nozari līdzīgā dalībvalstī (būtu skaidri jāpamato dalībvalsts izvēle).

Tikai tādā gadījumā, ja var dokumentēti parādīt, ka iepriekš izklāstītie varianti nav iespējami, var izmantot galējo variantu, proti, vienas nozares rezultātus piemērot pārējām nozarēm. Arī šādā gadījumā ir jāsniedz skaidrs pamatojums.

V PĀRDAVĀJUMS

ENERĢĒTISKĀS NABADZĪBAS MAZINĀŠANA

INDIKATĪVI UN NEIZSMEĻOŠI PIEMĒRI AR POLITIKAS PASĀKUMIEM, KAS MAZINA ENERĢĒTISKO NABADZĪBU

Lielākā daļa dalībvalstu ir īstenojušas rīcībpolitikas enerģētiskās nabadzības mazināšanai. Tos var aprakstīt kā politikas pasākumus, kas vērsti uz energopatēriņu konkrētā mērķgrupā, piemēram, neaizsargātās mājsaimniecībās, mājsaimniecībās, ko skar enerģētiskā nabadzība, vai sociālajos mājokļos. Tie dalās divās grupās atkarībā no tā, cik tie relevanti EED 7. panta 1. punktam un 11. panta 2. punktam:

- sociālās rīcībpolitikas, kas vērstas uz energopatēriņu – to mērķis ir ātri mazināt enerģētiskās nabadzības ietekmi, bet tie nav vērsti uz energoefektivitāti; piemēram, atbrīvojumi no energopatēriņa rēķinu maksāšanas, tiešie maksājumi, samazināti tarifi un sociālā nodrošinājuma maksājumi; šādas rīcībpolitikas nav būtiskas EED 7. panta 11. punkta kontekstā, kur noteikts, ka atbilstīgi ir tikai tādi politikas pasākumi, kas īstenoti nolūkā pildīt energoekonomijas pieņēmumu (piemēram, samazinot energopatēriņu), un
- energoefektivitātes rīcībpolitikas, kas vērstas tieši uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem vai nu ar konkrētu komponentu, vai pievēršoties tikai šai grupai – tie ir būtiski EED 7. panta 11. punkta kontekstā, jo to mērķis ir likvidēt šķēršļus un motivēt ieguldījumus energoefektivitātē, kā arī mazināt enerģētisko nabadzību.

Turpmāk tabulā ir sniegts pārskats par konkrētām energoefektivitātes rīcībpolitikām, kas vērstas uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem un kas jau tiek īstenotas vairākās dalībvalstīs; piemēri ir indikatīvi un neizsmeļoši.

Indikatīvi piemēri rīcībpolitikām, kas mazina enerģētisko nabadzību ⁽¹⁾

Rīcībpolitika	Energoefektivitātes politika, kas vērsta uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem	Attiecīgās dalībvalstis ⁽²⁾
---------------	--	--

Pasākumi, kas īstenoti EEPS ietvaros (EED 7.a pants)

Uz tirgu bāzēts instruments	Konkrēts mērķrādītājs saistībā ar enerģētisko nabadzību (vai mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem) vai prēmijas par darbībām, kas īstenotas mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem	AT, FR, IE, UK
-----------------------------	--	----------------

Pasākumi, kas īstenoti alternatīvu politikas pasākumu ietvaros (EED 7.b pants)

Finansējuma shēmas un instrumenti	Stimuli energoefektīvām ēku renovācijām, piemēram, pievēršoties mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem vai mājokļiem ar zemākajām energoefektivitātes kategorijām (piemēram, G un F) vai piedāvājot lielākas stimulu likmes atkarībā no ienākumiem vai sociāliem kritērijiem	BE, BG, CY, DE, DK, EL, ES, FR, IE, LT, LV, MT, NL, RO, SI, UK
Finansējuma shēmas un instrumenti	Stimuli iekārtu nomaīnai, piemēram, pievēršoties mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem vai piedāvājot lielākas stimulu likmes atkarībā no ienākumiem vai sociāliem kritērijiem	AT, BE, DE, HU
Fiskālie stimuli	Ienākuma nodokļa atmaksa/samazināšana, piemēram, piedāvājot lielākas stimulu likmes atkarībā no ienākumiem vai sociāliem kritērijiem	EL, FR, IT

Rīcībpolitika	Energoefektivitātes politika, kas vērsta uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem	Attiecīgās dalībvalstis ⁽²⁾
Apmācība un izglītība	Informācijas kampaņas un informācijas centri	AT, DE, FR, IE, HU, MT, SI, UK
Apmācība un izglītība	Energoauditi ⁽³⁾	BE, DE, FR, IE, LV, SI

⁽¹⁾ Ugarte, S. et al., *Energy efficiency for low-income households* (pētījums ITRE komitejas vajadzībām, 2016. gads); [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU\(2016\)595339_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU(2016)595339_EN.pdf)

⁽²⁾ Stāvoklis 2016. gada vidū.

⁽³⁾ Parasti politikas intervences veids ir politika "Apmācība un izglītība". Viens no iespējamiem šīs kategorijas apakšveidiem ir energoefektivitātes politika "Energoauditi". Piemēram, energoauditi mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem patiešām ir vērsti uz to, lai šīs mājsaimniecības informētu par energopatēriņa avotiem un apmācītu, kā optimizēt vai efektīvi samazināt šādus avotus. Turklāt dažas no šīm programmām ietver arī bezdarbnieku apmācību, lai tie kļūtu par konsultantiem enerģētikas jautājumos (piemēram, Caritas programma Vācijā).

Šīs rīcībpolitikas īsteno kā īpašu komponentu EEPS ietvaros un kā izraudzītus alternatīva politikas pasākuma veidus ⁽³⁾. Finansējuma instrumenti, ko veido aizdevumi un dotācijas ēku renovācijai, ir visbiežāk sastopamie pasākumi, kuru mērķis ir veicināt energoefektivitāti mājsaimniecībās ar zemiem ienākumiem. Ir ieviesti arī iekārtu nomaiņas rīcībpolitikas un informācijas pasākumi, bet tikai dažās dalībvalstīs. Turklāt dažas dalībvalstis ir sākušas īpašas energoauditu programmas, kas vērstas uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem.

Sīkākāki piemēri energoefektivitātes rīcībpolitikām, kas vērstas uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, ir pieejami šādos avotos:

— ES Enerģētiskās nabadzības observatorija:

<https://www.energypoverty.eu/policies-measures>

— MURE datubāze H2020 ODYSSEE-MURE projekta ietvaros:

<http://www.measures-odyssee-mure.eu/>

— *Energy efficiency for low-income households (Energoefektivitāte mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem)* (Eiropas Parlamenta Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komitejas pētījums):

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU\(2016\)595339_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/595339/IPOL_STU(2016)595339_EN.pdf)

⁽³⁾ Tādēļ uz šo attiecas arī vispārīgie skaidrojumi II papildinājumā (EEPS) un III papildinājumā (alternatīvi politikas pasākumi).

VI PAPILDINĀJUMS

TĀDA ENERĢIJAS IETAUPĪJUMA APRĒĶINĀŠANA, KO RADA PARADUMU MAIŅAS VEICINĀŠANAS PASĀKUMI

“Paradumu maiņas veicināšanas pasākumi” ietver jebkādu politikas pasākumu intervenci, kuras mērķis ir enerģijas ietaupījuma panākšana, izmainot galalietotāju paradumus, t. i., veidu, kā viņi izmanto enerģiju vai enerģiju patērējošus ražojumus (piemēram, iekārtas, tehniku, transportlīdzekļus) vai sistēmas (piemēram, dzīvojamās un nedzīvojamās ēkas). Šādi pasākumi var ietvert konsultācijas enerģētikas jautājumos, mērķtiecīgas informācijas kampaņas, reāllaika energopatēriņa atspoguļošanu vai atgriezenisko skaiti, ekobraukšanas apmācību, enerģijas ietaupījumu kampaņas darbavietā utt.

Paradumu maiņas veicināšanas pasākumu nolūkā ir vajadzīgs īpašs izvērtējums, jo paradumu maiņas būtiskumu ir grūtāk pierādīt nekā, piemēram, tehniska risinājuma uzstādīšanu. Turklāt paradumu maiņa var būt ļoti atgriezeniska, tādēļ ir grūtāk noteikt pasākumu ilgumu un ietaupījumu apjomu laika gaitā.

1. Izvērtēšanas pieejas

1.1. Nejausināti kontrolēti pētījumi

Lai pārvarētu iepriekš aprakstītās grūtības, dalībvalstīm ir ieteicams attiecīgā gadījumā izmantot nejausinātu kontrolētu pētījumu (NKP) pieeju⁽¹⁾, kas paredz datu apkopošanu par izmērīto vai uzraudzīto energopatēriņu pirms un pēc intervences(-ēm). Salīdzinot energopatēriņa (pirms/pēc) izmaiņas starp rīcības un kontroles grupām, ir iespējams pārbaudīt, vai reālais enerģijas ietaupījums pietuvinās gaidītajam.

Ieteicams veikt eksperimentus, pirms šo pieeju sāk izmantot pilnā apmērā, lai tādējādi varētu:

— salīdzināt variantus,

— uzlabot struktūru un efektivitāti un

— rūpīgi izvērtēt ietekmi.

1.2. Kvaziekperimentāla pieeja

Ja nav iespējams izmantot NKP pieeju, alternatīva ir kvaziekperimentāla pieeja⁽²⁾, kas paredz rīcības grupas salīdzināšanu ar salīdzinājuma grupu. Galvenā atšķirība salīdzinājumā ar NKP ir tāda, ka personas netiek nejaušināti iedalītas grupās. Tādēļ ir jākontrolē vai pēc iespējas jānovērš iespējama paraugu vai izlases neobjektivitāte, piemēram, izmantojot saskaņošanas metodes. Svarīgi ir arī dokumentēt statistiskos testus, ko izmanto, lai pārbaudītu rezultātu derīgumu un nozīmi.

(1) NKP pieeja, ko bieži izmanto medicīnas zinātnē, paredz, ka personas (no visas mērķgrupas) tiek nejaušināti sadalītas rīcības grupās vai kontroles grupās. Rīcības grupām piemēro intervenci (ārstēšanu), kas tiek izvērtēta, savukārt kontroles grupai ne. Uzskata, ka personu nejaušināta iedalīšana grupās nodrošina stabilus nosacījumus salīdzinājuma veikšanai, jo vienīgā statistiski nozīmīgā atšķirība starp grupām ir tas, vai tās saņem ārstēšanu vai ne. Ja mērķis ir salīdzināt dažādus intervences veidus, var izmantot dažādas rīcības grupas.

Sīkāka informācija par NKP pieeju ir sniegta, piemēram:

— Vine, E., Sullivan, M., Lutzenhiser, L., Blumstein, C., & Miller, B. (2014. gads), *Experimentation and the evaluation of energy efficiency programs* (Energiefektivitātes programmu eksperimenti un izvērtēšana), *Energy Efficiency* (Energiefektivitāte), 7(4), 627–640,
— Frederiks, E. R., Stenner, K., Hobman, E. V., & Fischle, M. (2016. gads), *Evaluating energy behavior change programs using randomised controlled trials: Best practice guidelines for policymakers* (Enerģijas rīcības izmaiņu programmu izvērtēšana, izmantojot nejaušinātus kontrolētus pētījumus – paraugprakses pamatnostādnes politikas veidotājiem), *Energy research & social science* (Enerģētikas pētījumi un sociālā zinātne), 22, 147–164.

(2) Plašāka informācija par kvaziekperimentālo pieeju ir sniegta, piemēram:

— Hannigan, E., & Cook, J. (2015), “Matching and VIA: quasi-experimental methods in a world of imperfect data”, *Proceedings of IEPEC 2015* (https://www.iepec.org/wp-content/uploads/2018/02/2015paper_hannigan_cook-1.pdf),
— Voswinkel, F., Broc, J.S., Breitschopf, B., & Schlomann, B. (2018), *Evaluating net energy savings – a topical case study of the EPATEE project*, finansējusi programma “Apvārsnis 2020” (https://epatee.eu/sites/default/files/files/epatee_topical_case_study_evaluating_net_energy_savings.pdf).

1.3. *Energopatēriņa mērīšana vai uzraudzīšana*

Ja nav iespējams izmantot nevienu no iepriekš aprakstītajām pieejām, enerģijas ietaupījumu var novērtēt, izmērot vai uzraugot dalībnieku energopatēriņu pirms un pēc intervences. Šo pieeju ir vieglāk īstenot, bet tā ir saistīta ar daudz lielāku nenoteiktību, jo ir grūti izolēt intervences un citu faktoru radītās izmaiņas. Tādēļ ir jāizskaidro, kā ir ņemti vērā citi faktori (piemēram, normalizējot energopatēriņu attiecībā pret laika apstākļiem) un kā tiek risināta nenoteiktība (piemēram, izmantojot konservatīvus pieņēmumus).

2. **“Paredzamā enerģijas ietaupījuma” metode ietekmes aprēķināšanai**

Izvērtējumi, kuros izmanto kādu no iepriekš izklāstītajām pieejām, sniedz rezultātus, ko pēc tam var izmantot kā “paredzamā ietaupījuma” kritēriju (sk. V pielikuma 1. punkta a) apakšpunktu), ja šo ietaupījumu izmanto tāda paša veida intervencei (vienādiem īstenošanas apstākļiem) un līdzīgām mērķgrupām. Paradumu maiņas veicināšanas pasākumu rezultāti var būtiski atšķirties atkarībā no intervences veida (un īstenošanas nosacījumiem) un mērķgrupas veida, tādēļ konkrētā intervencē iegūtos rezultātus no konkrētas mērķgrupas nevar ekstrapolēt uz cita veida intervenci vai citu grupu.

Turpmāk norādīts vispārējais aprēķina formulas piemērs, izmantojot paredzamos ietaupījumus paradumu maiņas veicināšanas pasākuma gadījumā.

Kopējie galīgie enerģijas ietaupījumi =

$$\sum_{\text{dalībnieku skaits}} (\text{vienotais enerģijas galapatēriņš} \times \text{paredzamā ietaupījuma īpatsvars} \times \text{dubultās uzskaites faktors})$$

Dalībnieku skaitu var iegūt:

- tieši no monitoringa sistēmas (piemēram, kur dalībnieki reģistrējas programmai vai ziņo par savām darbībām) vai
- ar apsekojumiem, kas vērsti uz visu mērķpopulāciju; tādā gadījumā izlases metodē ir jāpaskaidro, kā tiek nodrošināts, lai izlase būtu reprezentatīva nolūkā nodrošināt ekstrapolāciju uz visu populāciju.

“Vienoto enerģijas galapatēriņu” (t. i., uz dalībnieku) var iegūt:

- tieši no datiem, ko paziņojuši dalībnieki (piemēram, enerģijas rēķinos, pašuzskaitē), vai
- aplēšot vidējo energopatēriņu uz mērķgrupas dalībnieku (piemēram, pamatojoties uz valsts statistikas datiem vai iepriekšējiem pētījumiem); tādā gadījumā ir jāpaskaidro, kā tiek nodrošināts, lai vidējais energopatēriņš būtu reprezentatīvs attiecībā uz mērķgrupas energopatēriņu.

“Paredzamā ietaupījuma īpatsvars” ir ietaupītās enerģijas procentuālā daļa, pamatojoties uz iepriekšējiem izvērtējumiem (sk. pieejas iepriekš). Ir jāpaskaidro, kā tiek nodrošināts, lai tās intervences nosacījumi, kam izmanto šo īpatsvaru, būtu līdzīgi nosacījumiem, kuros ieguva kritēriju.

“Dubultās uzskaites faktors” (%) tiek piemērots gadījumos, ja politikas pasākumu īsteno atkārtoti, pievēršoties tai pašai grupai, bet neveicot dalībnieku tiešu monitoringu. Šajā faktorā ņem vērā to, ka daļu no personām, kuras ietekmē politikas pasākums, ietekmēja jau iepriekšējais pasākums(-i) (ietekmes pārklāšanās).

Tāda politikas pasākuma gadījumā, kura ietvaros tiek īstenota mērķtiecīga pieeja un dalībnieku tiešais monitorings (piemēram, apmācības shēma), dalībnieku dubulto uzskaiti var atklāt tieši, tādēļ var nebūt vajadzības piemērot dubultās uzskaites faktoru.

Turklāt, ja par enerģijas ietaupījumu ilgumu uzskata laiku starp politikas pasākuma divām īstenošanām (piemēram, divām saziņas kampaņām), nav dubultās uzskaites riska ⁽³⁾.

⁽³⁾ Sk. VIII papildinājumu, kur sniegta papildu informācija par ilgumu.

VII PAPILDINĀJUMS

TRANSPORTA NOZARES RĪCĪBPOLITIKAS, KAS IR PLAŠĀKAS PAR ES TIESĪBU AKTIEM

Transporta nozarē valsts, reģionālās un vietējās rīcībpolitikas (papildus enerģijas/CO₂ nodokļu pasākumiem) varētu nodrošināt enerģijas ietaupījumu:

- samazinot nepieciešamību pārvietoties,
- sekmējot pārvietošanos ar energoefektīvākiem transporta veidiem un/vai
- uzlabojot transporta veidu efektivitāti.

1. Energoefektīvu sauszemes transportlīdzekļu veicināšanas pasākumi**1.1. Jaunu transportlīdzekļu parku vidējās efektivitātes paaugstināšana**

Politikas pasākumi, kas veicina jaunu efektīvu transportlīdzekļu iegādi, ietver

- finanšu stimulus vai noteikumus elektromobiļu vai citu energoefektīvu transportlīdzekļu iegādei,
- citus stimulus, piemēram, priekšrocības uz ceļiem vai stāvvietās, un
- transportlīdzekļu nodokļu noteikšanu, pamatojoties uz CO₂ emisijām vai energoefektivitātes kritērijiem.

Tomēr enerģijas ietaupījumu, visticamāk, dos tikai tie transportlīdzekļi, uz ko neattiecas ES emisijas standarti, un enerģijas ietaupījumam, kas panākts publiskajā iepirkumā, ir jāpapildina ietaupījums, kuru paredz pārskatītā Ekoloģiski tīru transportlīdzekļu direktīva.

Pārskatītā Ekoloģiski tīru transportlīdzekļu direktīva nosaka, ka dalībvalstīm divos atsaucēs periodos (no stāšanās spēkā līdz 2025. gada 31. decembrim un no 2026. gada 1. janvāra līdz 2030. gada 31. decembrim) ir jānodrošina, ka konkrētu sauszemes transportlīdzekļu publiskajā iepirkumā tiek ievēroti obligātie iepirkuma mērķrādītāji attiecībā uz ekoloģiski tīriem un bezemisiju transportlīdzekļiem Apsverot enerģijas ietaupījumu, ko dotu politikas pasākumi, kuru mērķis ir veicināt efektīvu transportlīdzekļu publiskos iepirkumus, dalībvalstīm būtu jāpierāda, ka šis ietaupījums būs papildus tam ietaupījumam, ko nodrošina Ekoloģiski tīru transportlīdzekļu direktīvas prasības; tā tas būtu gadījumā, ja politikas pasākumu rezultātā, piemēram, būtu lielāks ekoloģiski tīro transportlīdzekļu īpatsvars publiskajos iepirkumos, nekā noteikts direktīvā. Tā kā Ekoloģiski tīru transportlīdzekļu direktīvas obligātie iepirkuma mērķi nav noteikti atsevišķiem gadiem, bet gan visam daudzgadu periodam, ietaupījums no šāda pasākuma būtu jāuzskaita katra perioda pēdējā gadā, lai būtu iespējams pamatot novērtēt tā papildīgumu un ņemt vērā elastīgumu, kas pieejams atsevišķām publiskām iestādēm saskaņā ar Ekoloģiski tīru transportlīdzekļu direktīvu⁽¹⁾.

Tā kā EED V pielikuma 2. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka enerģijas ietaupījumam ir jāpapildina tas ietaupījums, ko nodrošina obligāto ES tiesību aktu īstenošana un kas saistīts ar spēkā esošajiem emisiju standartiem, dalībvalstīm ir rūpīgi jānovērtē spēkā esošie ES tiesību akti, tostarp Regulas (EK) Nr. 443/2009 un (ES) Nr. 510/2011, kā arī Regula (ES) 2019/631 (emisiju standarti jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un jauniem vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem).

Saskaņā ar Regulām (EK) Nr. 443/2009 un (ES) Nr. 510/2011 vieglo pasažieru automobiļu un vieglo komerciālo transportlīdzekļu ražotājiem ir jānodrošina, lai to transportlīdzekļu vidējās īpatnējās CO₂ emisijas nepārsniegtu īpatnējo emisiju mērķrādītāju, kas noteikts saskaņā ar regulu I pielikumiem vai jebkādiem izņēmumiem, kuri tiek piemēroti. Regulā (ES) 2019/631 ir noteikts, ka ikvienam vieglo pasažieru automobiļu un/vai vieglo komerciālo transportlīdzekļu ražotājam ir jānodrošina, lai tā vidējās īpatnējās CO₂ emisijas nepārsniegtu īpatnējo emisiju mērķrādītājus no 2025. gada un no 2030. gada, kas noteikti saskaņā ar attiecīgās regulas I pielikumu vai, ja ražotājam tiek piemērots izņēmums, saskaņā ar šo izņēmumu.

Visas trīs regulas ļauj ražotājiem izlemt, kā sasniegt mērķrādītājus, un noteikt sava jaunā transportlīdzekļu parka vidējās emisijas, nevis ievērot CO₂ mērķrādītāju attiecībā uz katru transportlīdzekli. Ražotāji var arī atklāti, pārredzami un bez diskriminācijas vienoties par grupas izveidošanu. Atsevišķu ražotāju mērķrādītājus aizstātu ar kopīgu mērķrādītāju, kas ražotājiem ir jāsasniedz kopīgi.

⁽¹⁾ Sk. [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2018\)614690](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2018)614690); un https://ec.europa.eu/transport/themes/sustainable/consultations/2016-clean-vehicles_en.

Ja dalībvalsts ievieš valsts politikas pasākumus, ražotājiem būtu jāpielāgo savas cenu stratēģijas visos ES tirgos, lai sasniegtu savus mērķus ES līmenī. Dalībvalstīm būtu jāpierāda, ka enerģijas ietaupījums, kas attiecināts uz šādiem pasākumiem, ne tikai aizstāja prasīto ražotāju ietaupījumu, bet arī radīja pārsniegumu mērķa gados vai pārsniedza emisiju apjoma pamatoto virzību mērķa gados (2021., 2025. un 2030. gads). Enerģijas ietaupījumu, kas saistīts ar jauniem transportlīdzekļiem, uz kuriem attiecas Savienības emisiju standarti, varētu nodrošināt pasākumi, kas motivē agrīnu nomaiņu (sk. 1.2. un 1.3. iedaļu).

Paredzams, ka gaidāmajam ES tiesību aktam, kas attieksies uz kravas automobiļiem, būs līdzīga ietekme uz spēju nodrošināt atbilstīgu enerģijas ietaupījumu, nomainot transportlīdzekļus⁽²⁾. Ierosinātais tiesību akts noteiks, ka ikvienam lielu kravas automobiļu ražotājam ir jānodrošina, lai no 2025. gada tā vidējās īpatnējās CO₂ emisijas nepārsniegtu īpatnējo emisiju mērķrādītājus. Ir ierosināts pārskatīt Savienības tiesību aktus par lielas noslodzes transportlīdzekļiem, un pārskatīšanas gaitā, domājams, apsvērs iespēju noteikt 2030. gadā sasniedzamus mērķrādītājus lieliem kravas automobiļiem, maziem kravas automobiļiem, autobusiem un tūristu autobusiem.

Transportlīdzekļiem, uz ko neattiecas ES emisiju standarti (piemēram, motocikliem, maziem kravas automobiļiem, autobusiem, tūristu autobusiem (un līdz 2025. gadam lieliem kravas automobiļiem)) ikgadējo ietaupījumu var aprēķināt, salīdzinot pasākuma rezultātā iegādāto transportlīdzekļu ikgadējo energopatēriņu ar tirgū esoša vidēja tās pašas klases (pēc izmēra un jaudas) transportlīdzekļa vidējo ikgadējo energopatēriņu.

Indikatīvs piemērs (transportlīdzekļu klase, uz ko neattiecas Savienības emisiju standarti)

$$TFES = \sum n_{\text{ietekmētie}} \times (FEC_{\text{vidējais}} - FEC_{\text{ietekmētie}})$$

kur:

TFES = ikgadējais enerģijas galapatēriņa ietaupījums (bruto);

$n_{\text{ietekmētie}}$ = programmas rezultātā iegādāto transportlīdzekļu skaits;

$FEC_{\text{vidējais}}$ = tirgus vidējais ikgadējais enerģijas galapatēriņš (FEC); un

$FEC_{\text{ietekmētie}}$ = programmas rezultātā iegādāto transportlīdzekļu vidējais ikgadējais FEC.

1.2. *Autoparku neefektīvāko transportlīdzekļu aizstāšanas tempa palielināšana*

Politikas pasākumi, ar ko palielina tempu, kādā aprītē nonāk efektīvāki transportlīdzekļi, ietver transportlīdzekļu nodošanas lūžņos programmas un parku nomainīšanas politikas pasākumus. Citi pasākumi, kas veicina efektīvāku transportlīdzekļu nonākšanu aprītē (sk. 1.1. iedaļu) var paātrināt iegādes laiku, piemēram, ja finanšu stimuliem ir noteikts termiņš.

EED V pielikuma 2. punkta f) apakšpunktā ir paskaidrots, ka attiecībā uz politikas pasākumiem, kas paātrina efektīvāku transportlīdzekļu nonākšanu aprītē, "ietaupījumu drīkst deklarēt pilnā apmērā, ar noteikumu, ka tiek pierādīts, ka šāda nonākšana aprītē notiek pirms (..) transportlīdzekļa paredzamā vidējā kalpošanas laika beigām vai pirms (..) transportlīdzeklis parasti tiktu aizstāts".

Tādēļ enerģijas ietaupījumu aprēķins būtu jāsadala divās daļās:

- i) aprēķinot visus ietaupījumus (gadu skaitam līdz vecā transportlīdzekļa normāla kalpošanas laika beigām vai līdz laikam, kad transportlīdzeklis parasti tiktu aizstāts); un
- ii) jaunā transportlīdzekļa atlikušajam kalpošanas laikam pēc vecā transportlīdzekļa kalpošanas laika iedomātajām beigām vai laika, kad tas parasti tiktu aizstāts, aprēķinot ietaupījumus un ņemot vērā papildīgumu.

⁽²⁾ Sk. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1071_en.htm

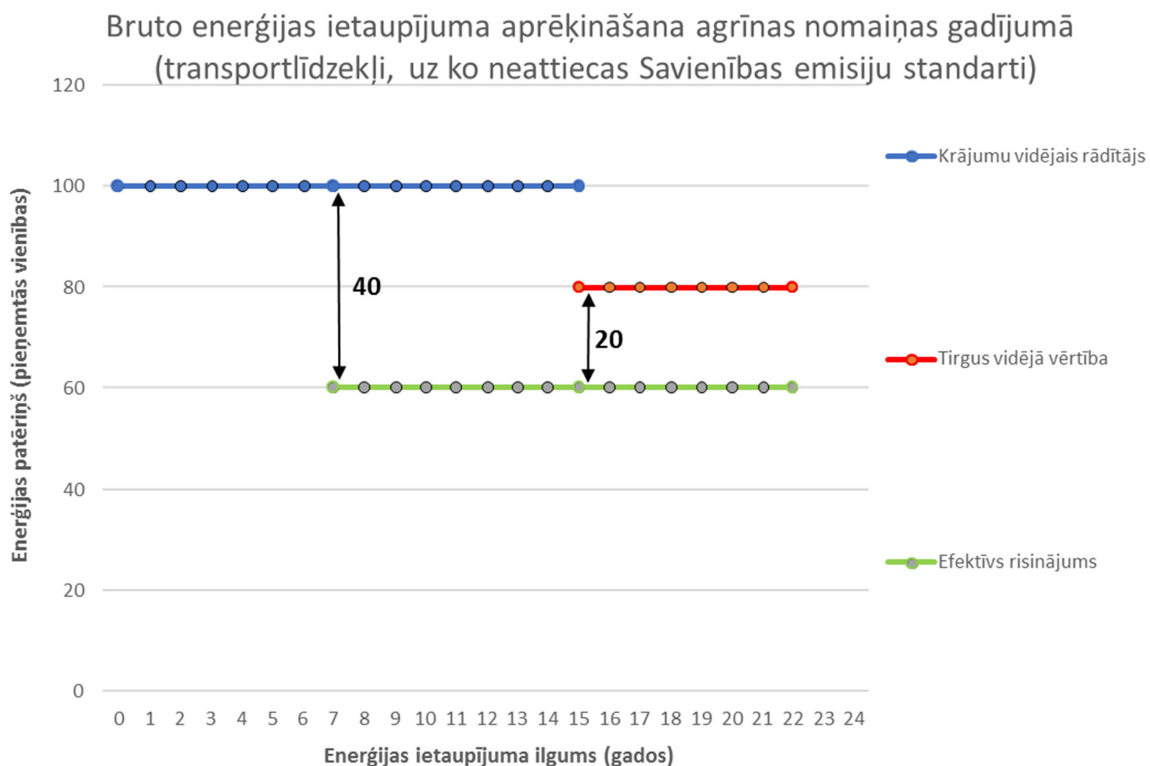
Gaidāms, ka neefektīvāko transportlīdzekļu ar garākajiem paredzamajiem vidējiem kalpošanas laikiem aizstāšana nodrošinātu lielāku enerģijas ietaupījumu. Dalībvalstīm būtu savos NEKP jāapraksta metode, kas izmantota, lai aplēstu vidējos kalpošanas laikus, un šīs metodes pamats, tostarp apsekojumi, lai nodrošinātu metodikas pamatotību. Šajā saistībā dalībvalstis varētu iesniegt pierādījumus par to transportlīdzekļu paredzamo vidējo kalpošanas laiku, uz kuru ir vērsti paātrinātas nonākšanas aprītē rīcībpolitikas, piemēram, transportlīdzekļu nodošanas lūžņos statistikas dati. Ja mērķis ir transportlīdzekļi, kas vecāki par paredzamo vidējo kalpošanas laiku, var būt nepieciešami apsekojumi, lai apzinātu paredzamo vidējo kalpošanas laiku.

Indikatīvs piemērs agrīnas nomainas nodrošināto enerģijas ietaupījumu aprēķinam (transportlīdzeklis, uz ko neattiecas ES emisiju standarti)

Attēlā ir parādīts enerģijas ietaupījumu aprēķina paraugs (pieņemtās vienības) tāda transportlīdzekļa agrīnas nomainas gadījumā, uz kuru neattiecas ES emisiju standarti (piemēram, motocikls) masveida tirgus klasē ar iedomāto kalpošanas laiku 15 gadiem.

Pieņem, ka vidējs krājumos esošs šīs klases transportlīdzeklis patērē 100 vienības un tiek aizstāts 7. gada beigās (t. i., transportlīdzekļa nomaina ir paātrināta par 8 gadiem). Pieņem, ka vidēja tirgū esoša transportlīdzekļa tirgus vidējais atsaucis patēriņš ir 80 vienības, savukārt efektīvā risinājuma patēriņš ir 60 vienības. Tādēļ papildu enerģijas ietaupījumi sasniedz $(100 - 60) \times 8 + (80 - 60) \times 7 = 460$ vienības.

Šajā piemērā bez datiem par aizstāto transportlīdzekļu faktisko patēriņu krājumu vidējo patēriņu izmanto kā atsaucis vērtību, attiecībā pret kuru aprēķina ietaupījumu pirmajiem 8 gadiem; vidēja tirgū esoša transportlīdzekļa tirgus vidējo atsaucis patēriņu pēc nomainas iegādes uzskata par pamatscenāriju enerģijas ietaupījuma aprēķināšanai aizstājot transportlīdzekļa iedomātā kalpošanas laika atlikušajam laikam.

Jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem, uz ko pēc Regulu (EK) Nr. 443/2009, (ES) Nr. 510/2011 un (ES) 2019/631 īstenošanas attieksies ES emisiju standarti, kā atsaucis vērtība aizstājotajiem transportlīdzekļiem būtu jāizmanto enerģijas patēriņš, kas saistīts ar vidējām CO₂ emisijām iegādes gadā. Tas ņem vērā kompensējošo ietekmi attiecībā uz centieniem, kas ražotājiem būtu jāīsteno, lai sasniegtu savus saistošos mērķus, kā paredzēts V pielikuma 2. punkta b) apakšpunktā, kur noteikts, ka enerģijas ietaupījumam ir jāpapildina ietaupījums, kas radies obligātu ES tiesību aktu īstenošanas rezultātā.

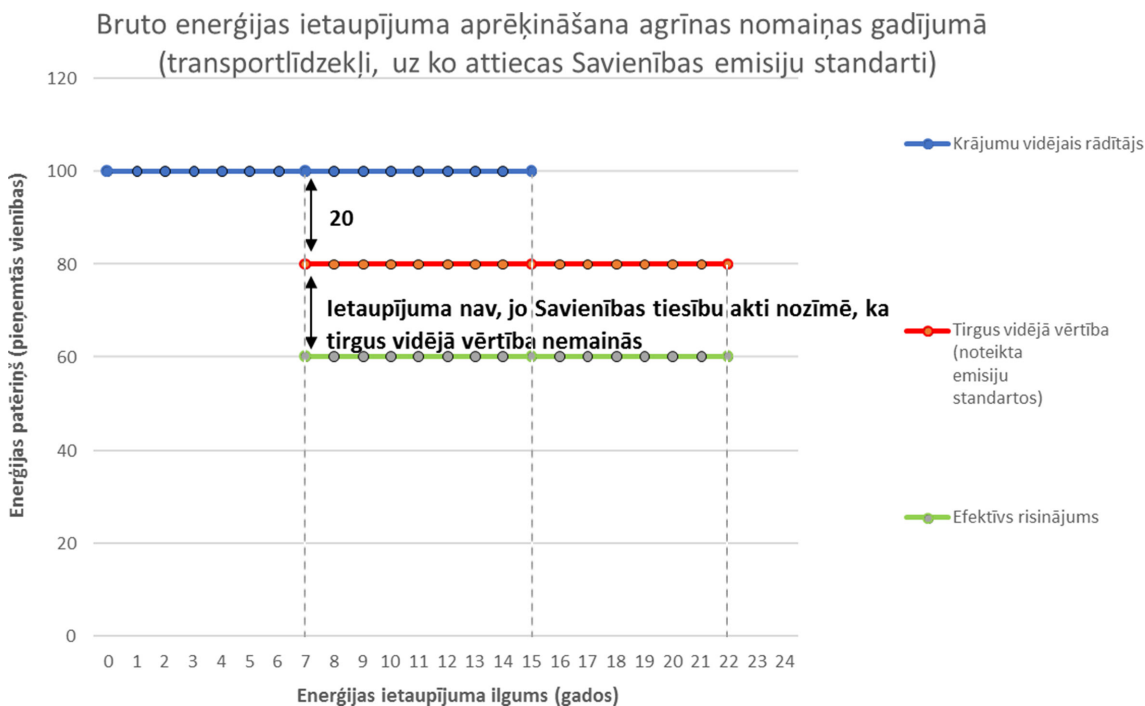
Gaidāmam ES tiesību aktam, kas attieksies uz kravas automobiļiem, varētu būt līdzīga ietekme uz spēju nodrošināt atbilstīgu enerģijas ietaupījumu, nomainot transportlīdzekļus⁽³⁾.

⁽³⁾ Sk. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1071_en.htm

Piemērs agrīnas nomaiņas nodrošinātā enerģijas ietaupījuma aprēķinam (transportlīdzekļi, uz ko attiecas ES emisiju standarti)

Attēlā turpmāk ir parādīts enerģijas ietaupījuma aprēķins (pieņemtās vienības) tāda transportlīdzekļa agrīnas nomaiņas gadījumā, uz kuru neattiecas ES emisiju standarti (piemēram, vieglais pasažieru automobilis) masveida tirgus klasē ar iedomāto kalpošanas laiku 15 gadiem. Pieņem, ka vidējs krājumos esošs šīs klases transportlīdzeklis patērē 100 vienības un tiek aizstāts 7. gada beigās (t. i., transportlīdzekļa nomaiņa ir paātrināta par 8 gadiem).

Pieņem, ka tirgus vidējais atsaucis patēriņš ir 80 vienības, savukārt efektīvā risinājuma patēriņš ir 60 vienības. Tomēr ES tiesību aktu kompensējošās ietekmes dēļ tikai agrīnas nomaiņas perioda enerģijas ietaupījums ir atbilstīgs, un tas būtu jāaprēķina, atsaucoties uz vidēju tirgū esošu transportlīdzekli, nevis aizstājamo transportlīdzekli. Tādēļ papildu ietaupījums sasniedz $(100 - 80) \times 8 = 160$ vienības.

Visu paātrinātas nonākšanas aprītē politikas pasākumu gadījumā būtu jāpierāda, ka aizstātie transportlīdzekļi pēc tam atkārtoti neienāk lietoto automobiļu tirgū, lai nodrošinātu, ka enerģijas ietaupījumu neaizstāj neefektīvu transportlīdzekļu papildu patēriņš.

1.3. Eksploatācijā esošu transportlīdzekļu energoefektivitātes palielināšana

Politikas pasākumi, ar kuriem panāk turpmāk norādīto, var nodrošināt enerģijas ietaupījumu, samazinot enerģijas patēriņu uz pasažieri/tonnkilometru:

- uzlabo eksploatācijā esošu transportlīdzekļu efektivitāti (piemēram, mudinot ieviest aprītē energoefektīvākas riepas vai enerģiju taupošas smērvielas),
- uzlabo transporta infrastruktūru un transporta sistēmas darbību (piemēram, samazinot sastrēgumus),
- palielina vidējo noslogojumu (veicinot automobiļu koplietojumu vai kravu loģistiku) un
- ietekmē vadītāju rīcību (piemēram, pazeminot ātruma ierobežojumus vai ar ekobraukšanas kampaņām).

Lai aprēķinātu šo pasākumu nodrošināto enerģijas ietaupījumu, ir jāaplēš ietekmēto dalībnieku skaits (piemēram, transportlīdzekļi, vadītāji, pasažieri vai kravu tonnas), kā arī paredzamais ietaupījums uz dalībnieku un pasākumu ietekmes saglabāšanās laika gaitā.

Indikatīvs piemērs ekobraukšanas kampaņas gadījumā

$$TFES = \sum n_{\text{ietekmētie}} \times FEC_{\text{vidējais}} \times (1 - Et) \times (1 - Pt)$$

kur:

TFES = ikgadējais enerģijas galapatēriņa ietaupījums (bruto);

$n_{\text{ietekmētie}}$ = programmas rezultātā iegādāto transportlīdzekļu skaits;

$FEC_{\text{vidējais}}$ = vidējais ikgadējais enerģijas galapatēriņš;

Sawar = % ietaupījums uz programmas dalībnieku;

Et = % uzlabojums attiecībā uz jaunu transportlīdzekļu tehnoloģijām, kas enerģijas patēriņu padara mazāk atkarīgu no braukšanas ieradumiem (piemēram, reģeneratīvā bremsēšana elektromobiļiem) un no palielinājumiem laika gaitā, un

Pt = % samazinājums attiecībā uz apmācības ietekmi uz dalībnieku pēc apmācības beigām (samazināšanās faktors, kas laika gaitā palielinās).

2. **Nepieciešamības ceļot samazināšana vai ceļošanas sekmēšana ar energoefektīvākiem transporta veidiem**

Politikas pasākumi, kas izstrādāti ar mērķi samazināt nepieciešamību ceļot vai sekmēt ceļošanu ar energoefektīvākiem transporta veidiem, varētu ietvert:

- ieguldījumus transporta infrastruktūrā (piemēram, dzelzceļā, autobusos, prāmjos, autobusu joslās, riteņbraukšanas joslās, gājēju maršrutos), lai nodrošināt lielāku skaitu iespēju, tostarp:
 - integrētas dažādu transporta veidu sabiedriskā transporta sistēmas,
 - velosipēdu un skūteru koplietojumu, kas piedāvā ceļotājiem iespēju pārvietoties no mājām līdz pašam galamērķim,
 - pasažieru un kravu pārvadājumus,
 - tāldarba motivēšanu un
 - ātrgaitas dzelzceļu, kas piedāvā alternatīvu īsiem aviopārvadājumiem,
- fiskālos instrumentus, piemēram, subsīdijas sabiedriskā transporta sistēmai,
- ceļa nodevas, pamatojoties uz sastrēgumu līmeni un/vai CO₂ emisijām,
- pašreizējo noteikumu vai nodokļu pasākumu reformu, piemēram, ar integrētu zemes izmantošanas plānošanu, lai dotu priekšroku attīstībai netālu no sabiedriskā transporta infrastruktūras, un
- grozījumus noteikumos par uzņēmumu transportlīdzekļiem vai to nodokļiem, lai darbiniekiem piedāvātu sabiedriskā transporta vai riteņbraukšanas izmaksu alternatīvas.

Indikatīvs piemērs sastrēguma maksas nodrošināta enerģijas ietaupījuma aprēķināšanai

Ja pilsēta ievieš sastrēguma maksu, enerģijas ietaupījumu varētu aprēķināt, salīdzinot satiksmes apjoma paredzamo enerģijas patēriņu bez sastrēguma maksas un satiksmes apjoma enerģijas patēriņu pēc pasākuma ieviešanas. Satiksmes apjoma datus varētu apkopot, izmantojot maksu iekasēšanas infrastruktūru.

Dalībvalstīm būtu jāņem vērā kompensējošā ietekme, ko, piemēram, rada sabiedriskā transporta izmantošanas pieaugums, transporta darbības izmaiņas ārpus sastrēgumu zonas un enerģijas patēriņa izmaiņas satiksmes plūsmas izmaiņu rezultātā.

VIII PAPILDINĀJUMS

PASĀKUMU TURPINĀŠANĀS ILGUMS UN TEMPS, KĀDĀ IETAUPĪJUMS LAIKA GAITĀ SAMAZINĀS

Dalībvalstīm būtu vispirms jānodala prasības, lai ņemtu vērā:

- pasākuma ilgumu un
- ietaupījuma samazināšanās tempu attiecīgā pienākuma perioda gaitā.

1. Pasākumu ilgums

V pielikuma 2. punkta i) apakšpunkta vajadzībām dalībvalstis var izmantot indikatīvas ilguma vērtības konkrētam politikas pasākuma veidam, kā norādīts neizsmeļošajā sarakstā tabulā turpmāk⁽¹⁾. Tāpat tās var izmantot citas vērtības, bet tām jebkurā gadījumā ir savos integrētajos NEKP jāapraksta pasākuma veidam izmantotais ilgums un tas, kā to aprēķina vai kas ir tā pamatā⁽²⁾.

Indikatīvs enerģijas ietaupījuma ilgums konkrētiem pasākumu veidiem

Darbības veids (dalījumā pēc mērķsektoriem)	Indikatīvais ilgums (gadi)
ĒKAS	
Energoefektīva būvniecība	> 25
Ēkas norobežojošās konstrukcijas (dobo sienu, pilno sienu, bēniņu, jumta, grīdas) siltumizolācija	> 25
Logi/stiklojums	> 25
Karstā ūdens cauruļvadu siltumizolācija	20
Jauna/modernizēta centrālā apkure	20
Siltumatstarojoši radiatoru (siltumizolācijas materiāla uzstādīšana starp radiatoriem un sienu, lai siltumu atstarotu atpakaļ telpā)	18
Augstas efektivitātes apkures katli (< 30 kW)	20
Siltuma atgūšanas sistēmas	17
Siltumsūkņi	10 (gaiss–gaiss); 15 (gaiss–ūdens); 25 (ģeotermāls)
Cirkulācijas sūkņi (siltuma sadale)	10
Efektīvas spuldzes (LED)	15

⁽¹⁾ Šo indikatīvo vērtību noteikšanai ir izmantoti šādi avoti:

- CWA 15693:2007, *Saving lifetimes of energy efficiency improvement measures in bottom-up calculations*, CEN Workshop Agreement, 2007. gada aprīlis,
- Eiropas Komisija, 2010. gads, *Preliminary draft excerpt – Recommendations on measurement and verification methods in the framework of Directive 2006/32/EC on energy end-use efficiency and energy services* (nav publicēts).

⁽²⁾ Sk. EED V pielikuma 5. punkta h) apakšpunktu.

Darbības veids (dalījumā pēc mērķsektoriem)	Indikatīvais ilgums (gadi)
Apgaismes ķermeņi ar balasta sistēmām (apgaismojuma vienības ar speciālu efektīvu spuldžu uzstādīšanas aprīkojumu)	15
Efektīvas aukstumiekārtas	15
Efektīvas iekārtas, kas izmanto ūdeni	12
Karsto ūdeni taupoši maisītāji ar plūsmas ierobežotājiem	15
Karstā ūdens tvertne ar siltumizolāciju	15
Efektīvs dzesētājs vai telpas gaisa kondicionētājs	10
Siltuma sadales hidrauliskā līdzsvarošana (centrālās apkures sistēmām)	10
Apkures vadība	5
Ārējā gaisa piekļuves novēršana (materiāls plaisu novēršanai ap durvīm, logiem utt., lai palielinātu ēku hermētiskumu)	5
Patēriņa elektronikas preces	3
PAKALPOJUMI	
Energoefektīva būvniecība	> 25
Ēkas norobežojošās konstrukcijas (dobo sienu, pilno sienu, bēniņu, jumta, grīdas) siltumizolācija	> 25
Logi/stiklojums	> 25
Apkures katli (> 30 kW)	25
Siltumsūkņi	10 (gaiss–gaiss); 15 (gaiss–ūdens); 25 (ģeotermāls)
Siltuma atgūšanas sistēmas	17
Efektīva centrālā gaisa kondicionēšana un dzesētāji	17
Efektīvas ventilācijas sistēmas	15
Sabiedriskā / ielu apgaismojuma sistēmas	13
Jauns/atjaunots biroja apgaismojums	12
Komerčiālas dzesēšanas iekārtas	8
Apgaismojuma vadība ar kustību detektoru	10
Energoefektīvas biroja iekārtas	3
Energovadības sistēmas (sal. ISO 50001)	2
TRANSPORTS	
Efektīvi transportlīdzekļi	(100 000 km) (*)

Darbības veids (dalījumā pēc mērķsektoriem)	Indikatīvais ilgums (gadi)
Zemas pretestības riepas automobiļiem	(50 000 km) (*)
Zemas pretestības riepas kravas automobiļiem	(100 000 km) (*)
Sānu paneļu kravas automobiļiem (aerodinamikas papildinājumi smagajiem kravas transportlīdzekļiem)	(50 000 km) (*)
Riepu spiediena kontrole kravas automobiļiem (automātiskas riepu spiediena uzraudzīšanas ierīces)	(50 000 km) (*)
Degvielas pieeivas	2
Transporta veida maiņa	2

(*) Ir vajadzīgi dati par vidēji nobrauktajiem attālumiem.

Darbības veids	Indikatīvs enerģijas ietaupījuma ilgums (gadi)
RŪPNIECĪBA	
Koģenerācija	10
Atlikumsiltuma atgūšana	10
Efektīvas saspīestā gaisa sistēmas	10
Efektīvi elektromotori / daudzātrumu piedziņa	8
Efektīvas sūkņu sistēmas	10
Efektīva ventilācijas sistēma	10
Energovadības sistēmas (sal. ISO 50001)	2

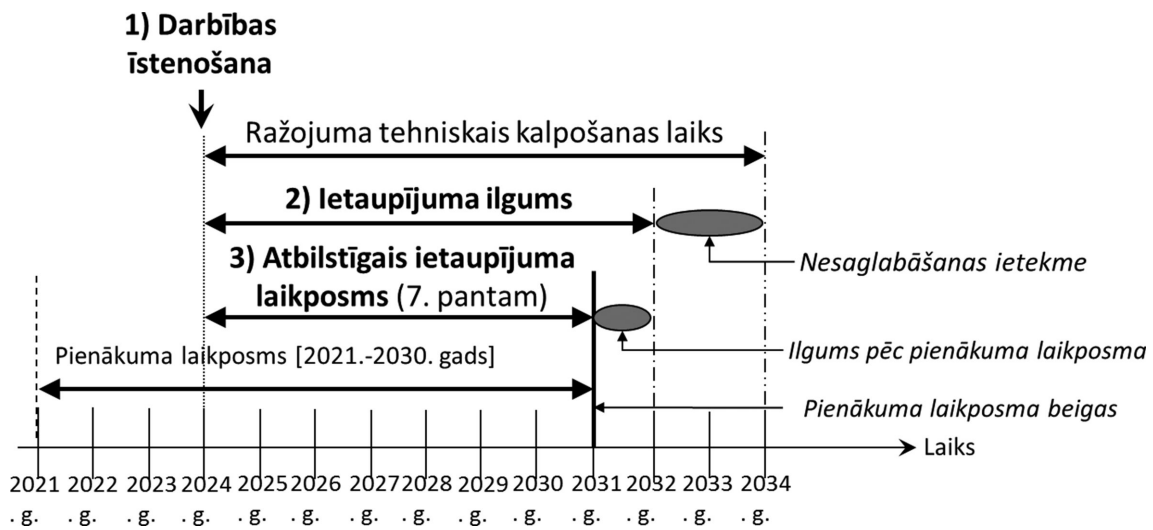
Attiecīgā gadījumā atsevišķu iepriekš uzskaitīto darbības veidu energoefektivitātei būtu jāpārsniedz minimums, ko paredz obligāti ES tiesību akti, piemēram, EED V pielikuma 2. punkta c) apakšpunkts.

“Indikatīvais enerģijas ietaupījuma ilgums” ir periods, kad ir ieviesta un tiek īstenota darbība. Tas var būt sākums par tehnisko kalpošanas laiku (ko deklarējis ražotājs), jo ražojums var netikt saglabāts (piemēram, tas tiek likvidēts vai noveco), un tas īpaši var attiekties uz:

- atsevišķām paradumu maiņas veicināšanas darbībām,
- gadījumiem, kad rodas problēmas saistībā ar uzstādītā ražojuma vai atsevišķas darbības kvalitāti vai uzturēšanu, un
- darbības nozarēs ar nekonkrētu darījumdarbības ciklu (piemēram, veikalos, kas aizveras dažus gadus pēc atvēršanās).

Aprēķinot kumulatīvo enerģijas ietaupījumu saskaņā ar EED 7. pantu, ir jāņem vērā arī atbilstīgais enerģijas ietaupījuma periods. Tas nozīmē, ka drīkst ņemt vērā tikai to ietaupījumu, kas panākts attiecīgajā pienākuma periodā (no atsevišķās darbības īstenošanas sākšanas līdz pienākuma perioda beigām).

Attiecībā uz paradumu maiņas veicināšanas pasākumiem dalībvalstis var pēc noklusējuma pieņemt, ka izmantotais ilgums ir vienāds ar tās intervences ilgumu, kura veicina energoefektīvu rīcību. Tās var izmantot citu vērtību, bet tām jebkurā gadījumā ir savos integrētajos NEKP jāapraksta izmantotais ilgums un tas, kā to aprēķina vai kas ir tā pamatā⁽³⁾.

2. Temps, kādā ietaupījums relevantā pienākuma perioda gaitā samazinās

2.1. Vispārīgi apsvērumi

Papildus katra pasākuma turpināšanās ilgumam dalībvalstīm saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta i) apakšpunktu ir jāņem vērā temps, kādā ietaupījums laika gaitā samazinās. Šajā saistībā dalībvalstīm būtu jāapsver:

- to gadu skaits, kuros atsevišķām darbībām ir ietekme (t. i., tiek ņemts vērā ilgums),
- brīdis, kad atsevišķā darbība tika/tiks pirmo reizi īstenota,
- pienākuma perioda ilgums un
- attiecīgā gadījumā – plāns izmantot EED 7. panta 4. un/vai 8. punktā paredzētās iespējas.

Kopumā, novērtējot tempu, kādā laika gaitā samazinās ietaupījums, ir jāņem vērā pienākuma periodu ilgums. Ja netiek plānots izmantot EED 7. panta 4. punkta d), e) vai g) apakšpunktā un/vai 8. punktā paredzētās iespējas, maksimālais ilgums ir:

- 7 gadi pirmajā pienākuma periodā (2014.–2020. gads) un
- 10 gadi otrajā (2021.–2030. gads) un turpmākajos pienākuma periodos.

Ja dalībvalstis plānot izmantot minētās iespējas, maksimālais ilgums varētu būt līdz 22 gadiem (sk. tabulu turpmāk).

Piemērs	Periods, kurā darbības īsteno pirmo reizi	Ietaupījums, kas panākts	Pienākuma periods, uz kuru attiecas ietaupījums	Nosacījumi
1	1.1.2014.–31.12.2020.	2014.–2020. g.	2014.–2020. g.	Nav nekādu īpašu nosacījumu

⁽³⁾ Sk. V pielikuma 5. punkta h) apakšpunktu.

Piemērs	Periods, kurā darbības īsteno pirmo reizi	Ietaupījums, kas panākts	Pienākuma periods, uz kuru attiecas ietaupījums	Nosacījumi
2	1.1.2021.–31.12.2030.	2021.–2030. g.	2021.–2030. g.	Nav nekādu īpašu nosacījumu
3	pēc 31.12.2008. līdz 31.12.2013.	2011.–2013. g.	2014.–2020. g.	Sk. 7. panta 8. punktu
4	pēc 31.12.2008. līdz 31.12.2013.	2014.–2020. g.	2014.–2020. g.	Sk. 7. panta 4. punkta d) apakšpunktu + ierobežojumi 7. panta 5. punktā
5	pēc 31.12.2008. līdz 31.12.2013.	2021.–2030. g.	2021.–2030. g.	Sk. 7. panta 4. punkta d) apakšpunktu + ierobežojumi 7. panta 5. punktā
6	1.1.2014.–31.12.2020.	2014.–2020. g.	2021.–2030. g.	Sk. 7. panta 4. punkta g) apakšpunktu + ierobežojumi 7. panta 5. punktā
7	1.1.2018.–31.12.2020.	2021.–2030. g.	2021.–2030. g.	Sk. 7. panta 4. punkta e) apakšpunktu + ierobežojumi 7. panta 5. punktā

Tikai 4., 5. un 7. piemērā ir iespējams ilgums virs 10 gadiem. Tāpat jāņem vērā, ka 7. panta 5. punktā ir noteikts, ka šīs iespējas drīkst izmantot attiecībā uz ne vairāk kā:

- 25 % no ietaupījumiem, ko ņem vērā 2014.–2020. gada pienākuma periodā (4. piemērs), vai
- 30 % no ietaupījumiem, kas saskaņā ar EED 7. panta 2. un 3. punktu aprēķināti 2021.–2030. gada pienākuma periodam (5. un 7. piemērs).

Jebkurā gadījumā dalībvalstīm ir savos integrētajos NEKP jāapraksta izmantotais pasākumu ilgums un tas, kā to aprēķina vai kas ir tā pamatā (*).

2.2. Enerģijas ietaupījuma saglabāšanās

Turklāt laika gaitā enerģijas ietaupījums mainās, ko galvenokārt nosaka divu veidu faktori:

- atsevišķas darbības rezultativitātes pazemināšanās (kas jāsalīdzina ar iespējamu pazemināšanos, kura notiktu pamatscenārija gadījumā) un
- izmaiņas izmantošanas apstākļos (piemēram, ražošanas apjoms).

Pierādījumi, ar kuriem var pamatot tempu, kādā laika gaitā samazinās ietaupījums, ir nelieli. Tomēr rezultativitātes pazemināšanos var saasināt slikta vai zema kvalitāte un uzturēšana vai neefektīva rīcība. Tādēļ var būt būtisks fakts, vai ir piemēroti noteikumi par kvalitāti un uzturēšanu, piemēram, EED V pielikuma 2. punkta g) apakšpunkts vai EPBD 14. un 15. pants (apkures un gaisa kondicionēšanas sistēmu inspicēšana). Arī energovadības sistēmas ļauj atklāt un ātri novērst neparedzētu pārmērīgu energopatēriņu vai citas kļūmes, tādējādi mazinot enerģijas ietaupījuma samazināšanās risku laika gaitā.

Vienkāršota pieeja varētu būt samazināšanās noklusējuma likmes noteikšana (kas vienāda ar tehniskās nolaides faktoru). Ja ir pamatoti piemērot noteikumus par kvalitāti un uzturēšanu, šī likme būtu jānosaka zemā vai pat nulles līmenī, ja tas ir pamatoti un ja nav iespējams pierādīt nekādu saistītu enerģijas ietaupījuma samazināšanos attiecīgajā pienākuma periodā.

Īpaša uzmanība būtu jāpievērš atsevišķu darbību veidiem ar ilgumu līdz 10 gadiem – jo īpaši zemu izmaksu darbībām, kas ir vairāk pakļautas enerģijas ietaupījuma samazinājumam pienākuma periodā.

(*). Sk. V pielikuma 5. punkta h) apakšpunktu.

Tāpat kā pasākuma ilguma kontekstā, paradumu maiņas veicināšanas pasākumi ir īpašs gadījums, jo laika gaitā var viegli mainīties tas, kādā mērā tiek īstenota energoefektīva rīcība. Tādēļ dalībvalstīm ir ieteicams izpētīt paradumu maiņas veicināšanas pasākumu faktiskos ietekmi ⁽⁹⁾.

3. Ilguma un ietaupījuma saglabāšanās izpētes metodes

Ņemot vērā EED V pielikuma 5. punkta h) apakšpunktā noteikto paziņošanas pienākumu, dalībvalstis tiek mudinātas, kad vien iespējams, ieviest mērījumu nosacījumus, lai paplašinātu zināšanas par to, kā enerģijas ietaupījums attīstās laika gaitā.

Turpmāk tabulā ir īsumā izklāstīti piemēri ilguma, saglabāšanās un rezultativitātes pazemināšanās izpētes metodēm.

Metodes veids	Darbības joma	Piezīmes
Objektā uzstādīto ierīču verifikācija	Ilgums/saglabāšanās	Izlases veidošanas grūtības (lielums + izlases zudumi vai konsekvence laika gaitā): statistiski nozīmīgu rezultātu sasniegšana (ja vien monitoringu neveic dažādos nolūkos) var būt saistīta ar lielām izmaksām Juridiski sarežģījumi (piekļuve objektiem pēc vairākiem gadiem)
Mērījumi un testēšana objektā	Rezultativitātes pazemināšanās	Izlases veidošanas grūtības (bet to var izmantot mērķtiecīgām verifikācijām); saistīts ar lielām izmaksām (ja vien nav jau veikts citos nolūkos, piemēram, kvalitātes vadībai vai tirgus uzraudzībai) Nav vienmēr tehniski iespējams
Laboratoriskā testēšana	Rezultativitātes pazemināšanās	Saistīts ar lielām izmaksām (bet varētu būt iespējama sinerģija, piemēram, starp valstīm, ar tirgus uzraudzību utt.) Grūti atspoguļot faktiskos izmantošanas apstākļus (vai imitēt novecošanu)
Apsekojumi/intervijas	Ilgums/saglabāšanās Rezultativitātes pazemināšanās	Mazākas izmaksas Piemērots atkarībā no darbības veida Deklarēto datu uzticamības problēma (rūpīgi jāpieiet anketas izstrādei)
Rēķinu analīze	Saglabāšana Rezultativitātes pazemināšanās	Grūti atrast attiecīgu kontroles grupu (ja tāda ir vajadzīga) Grūti dabūt pietiekami ilgas laikkrindas Jāapkopo papildu dati, lai analizētu energopatēriņa izmaiņas Lielas izmaksas (ja vien dalībnieki neziņo datus pasākuma ietvaros)
Kritēriji un sekundāro literatūras avotu izpēte	Ilgums/saglabāšanās Rezultativitātes pazemināšanās	Paļaušanās uz pieejamiem datiem Var palīdzēt panākt vienprātību Var palīdzēt noteikt, kur nepieciešama papildu izpēte

⁽⁹⁾ Sk. arī VI papildinājumu, kur izklāstīti papildu priekšlikumi par paradumu maiņas veicināšanas pasākumiem.

Metodes veids	Darbības joma	Piezīmes
Krājumu modelēšana	Ilgums/saglabāšanās	Pārdošanas dati (kas vajadzīgi atjaunošanas rādītāja aplēsēm) ir nereti saistīti ar lielām izmaksām Alternatīvi datu avoti varētu būt atkritumu savākšanas/reciklēšanas struktūras (neattiecas uz visiem darbību veidiem)

IX PAPILDINĀJUMS

KRITĒRIJI BŪTISKUMA APLIECINĀŠANAI

Saskaņā ar EED V pielikuma 5. punkta g) apakšpunktu un Pārvaldības regulas III pielikuma 4. punkta d) apakšpunktu dalībvalstīm ir jāpaziņo sava aprēķinu metodika, tostarp tas:

- kā tās noteica papildīgumu un būtiskumu un
- kādas metodikas un kritērijus tās izmantoja paredzamā un mērogotā ietaupījuma noteikšanai.

Neskarot Komisijas novērtējumu par plānotajiem vai esošajiem politikas pasākumiem, turpmāk norādītais neizsmeļošais kritēriju saraksts varētu palīdzēt dalībvalstīm izstrādāt metodiku būtiskuma dokumentēšanai. Attiecībā uz katru pasākumu tām būtu jānovērtē, vai ir attiecināms kāds kritērijs vai kritēriju apvienojums.

1. Kritēriju piemēri būtiskuma dokumentēšanai (EEPS)

- Kritēriji, ko izmanto, lai apstiprinātu vai noraidītu atbildīgo pušu (vai citu pušu, kurām atļauts deklarēt ietaupījumus) deklarēto ieguldījumu atbilstību, un tā verificēšana.

Indikatīvs piemērs

Iepriekš noteikti atbilstīga ieguldījuma veidi (piemēram, finansiāls atbalsts, mērķtiecīgas konsultācijas enerģētikas jautājumos, tehniskais atbalsts darbības izstrādē vai īstenošanā) un attiecīgās prasības (piemēram, stimula minimālā likme, atmaksas termiņa robežvērtība, konsultāciju enerģētikas jautājumos minimālais saturs); parakstīts līgums ar klientu par projekta īstenošanu, apmaksāti rēķini un projekta dokumentācija.

- Kritēriji, ko izmanto, lai apstiprinātu vai noraidītu paziņoto darbību ieguldījumu derīgumu, pamatojoties uz to attiecīgajiem apstākļiem, un tā verificēšana.

Indikatīvs piemērs

Prasība, ka lēmums par ieguldījumu bija jāpieņem kopā ar saņēmēju pirms darbības uzstādīšanas (un attiecīgi pierādījumu veidi, piemēram, standartizēta apliecinājuma veidlapa, ko aizpildījis un parakstījis saņēmējs).

Ja ar saņēmējiem sazinās starpnieki, prasība, lai pirms darbības uzstādīšanas būtu spēkā līgumi vai vienošanās, kas aptver visu ķēdi no atbildīgajām pusēm (vai citām pusēm, kurām atļauts deklarēt ietaupījumus) līdz galīgajiem saņēmējiem (un lai būtu attiecīgie pierādījumu veidi).

- Kritēriji, ko izmanto, lai nepieļautu paziņoto darbību un saistīto enerģijas ietaupījumu dubultu uzskaiti, un tā verificēšana.

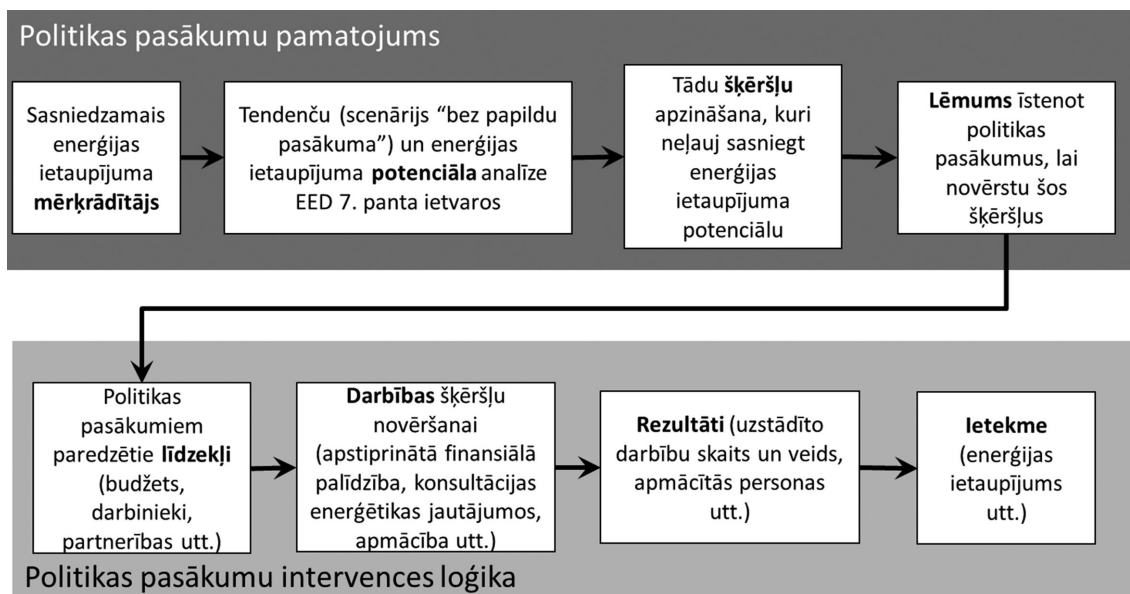
Indikatīvs piemērs

Prasība, lai galīgie saņēmēji būtu piekrituši enerģijas ietaupījuma deklarēšanai viņu vārdā tikai vienu reizi konkrētai darbībai (un lai būtu attiecīgie pierādījumi).

Prasība, ka katras darbības informācija ir jāievada tiešsaistes datubāzē, kas ļauj veikt automatizētas dublēšanās pārbaudes, piemēram, standartizēta apliecinājuma veidlapa, ko aizpildījis un parakstījis saņēmējs.

2. Kritēriju piemēri būtiskuma dokumentēšanai (alternatīvi politikas pasākumi)

Alternatīva pasākuma būtiskums būtu jādokumentē, vismaz izskaidrojot paredzamo cēloņsakarību no pasākuma sākšanas līdz brīdim, kad mērķgrupa(-as) uzstāda vai īsteno darbību. Attēlā atspoguļots energoefektivitātes politikas pamatojuma un intervences loģikas vienkāršs un vispārīgs apraksts EED 7. panta kontekstā.

Cēloņsakarība ne vienmēr ir lineāra un var ietvert vairākus cēloņu variantus vai cēloņu un ietekmes attiecības.

Labāka regulējuma rīkkopā ⁽¹⁾ ir aprakstīta intervences loģika. Ja dalībvalsts atklāj šķēršļus, tai būtu jāpaskaidro, kā ir izstrādāts politikas pasākums nolūkā praksē novērst šādus šķēršļus ⁽²⁾. Papildu norādījumi par pasākumu izstrādi un šķēršļu analīzi ir izklāstīti programmas “Saprātīga enerģija Eiropai” projekta AID-EE galīgajā ziņojumā ⁽³⁾.

EED 7. panta 1. punkta nolūkā dalībvalstis varētu ņemt vērā turpmāk izklāstīto neizsmeļošo jautājumu sarakstu būtiskuma apliecināšanai. Piemēram, ja tiek izmantoti finanšu stimuli, intervences loģikas skaidrojums varētu ietvert aprakstu par provizorisko analīzi, kas veikta, lai izstrādātu finanšu stimulus, skaidrojumu par veida izvēli (dotācijas, aizdevumi ar atvieglotiem nosacījumiem, finanšu garantijas utt.) un stimula pakāpi (dotācijas likmi, aizdevumu procentu likmi utt.).

Indikatīvs un neizsmeļošs saraksts

- Kāds ir politikas pasākuma pamatojums? Proti, kādus šķēršļus (kas kavē enerģijas ietaupījuma gūšanu) ir paredzēts novērst ar pasākumu?
- Kāda ir iespējamā mijiedarbība ar citiem politikas pasākumiem?
- Kādi ir pasākuma darbības mērķi?
- Kādas (kvalitatīvās vai kvantitatīvās) izmaiņas ir gaidāmas pasākuma īstenošanas rezultātā?

⁽¹⁾ *Labāka regulējuma rīkkopa*, Eiropas Komisija;
https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-46_en

⁽²⁾ Papildu informācija par intervences loģiku un to, kā to izstrādāt un analizēt, ir pieejama 46. instrumentā, *Labāka regulējuma rīkkopas* 3.3. iedaļā.

⁽³⁾ *Active implementation of the European Directive on Energy Efficiency*;
https://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/sites/iee-projects/files/projects/documents/aid-ee_guidelines_en.pdf

- Kā pasākumā panāks šīs izmaiņas (kvalitatīvi: kā ar pasākumu ir paredzēts panākt izmaiņas attiecībā uz šķēršļiem, pret kuriem pasākums vērsts)?
- Kādi līdzekļi ir īstenojošās publiskās iestādes (un – attiecīgā gadījumā – tās pilnvarotās puses) rīcībā, kas paredzēti pasākumam (budžets, darbinieki, aprīkojums utt.)?
- Kādas puses un kā paredzēts iesaistīt politikas īstenošanā (piemēram, partnerības, starpnieki/vidutāji, mērķgrupas)?
- Kādas darbības tiek gaidītas pasākuma rezultātā (piemēram, finansiāla palīdzība, konsultācijas enerģētikas jautājumos, apmācība)? Kādi ir gaidāmie rezultāti (piemēram, darbību uzstādīšana, apmācītās personas)?

Turklāt dalībvalstis varētu apsvērt iespēju veikt politikas pasākuma *ex post* izvērtējumu un apkopot datus, lai novērtētu intervences loģikas ietvaros izdarītos pieņemumus par pasākuma ietekmi.

Saistībā ar pasākuma ietekmes nodalīšanu no citu tādu politikas pasākumu ietekmes, kas ir vērsti uz tām pašām grupām vai darbības veidiem, kopumā pastāv divas iespējas:

- dalībvalstis izlemj paziņot tikai vienu politikas pasākumu uz katru (apakš)nozari; tādā gadījumā varētu pietikt ar šā pasākuma intervences loģikas un tā ietekmes analīzes dokumentāciju, vai
- dalībvalstis izlemj paziņot vairākus politikas pasākumus, kas var pārklāties; tādā gadījumā ir jāizskaidro, kā tiek novērsta dubulta uzskaitē.

3. **Piemēri kritērijiem, ko izmanto iesaistītās puses, pilnvarotās puses vai īstenojošo publisko iestāžu darbību būtiskuma dokumentēšanai**

Brīvprātīgas vienošanās

Lai gan brīvprātīgu vienošanos īstenošanu principā varētu uzskatīt par pietiekamu, lai pierādītu būtiskumu, var noteikt konkrētus kritērijus, lai nodrošinātu, ka šādas vienošanās faktiski paredz iesaistīto pušu būtisku līdzdalību.

Šie kritēriji var būt saistīti, piemēram, ar:

- atbilstīgu darbību sarakstu vai darbību atbilstības kritērijiem, kas iesaistītajām pusēm ir jāpaziņo,
- prasību iesaistītajām pusēm ieviest sertificētu energovadības sistēmu,
- piemērotu monitoringa un verifikācijas procedūru īstenošanu un
- sankcijām vai izslēgšanu pārkāpuma gadījumā utt. (*).

Informācija un konsultācijas enerģētikas jautājumos

Tas, ka energopakalpojumu sniedzējs enerģijas galalietotājiem plaši sniedz konsultācijas, parasti nav uzskatāms par pietiekamu faktu, lai pierādītu būtisku iesaisti. Šādi pasākumi nereti ietver vien nelielu atgriezenisko saiti (piemēram, tīmekļa vietnēs) par to, kā galalietotāji varētu samazināt savu energopatēriņu.

Ņemot vērā daudzās atsevišķās darbības, ko parasti var izvirzīt kā atsevišķu pasākumu mērķi, lielo nenoteiktību attiecībā uz saistītā enerģijas ietaupījuma aplēsēm un ietaupījuma ierobežoto apjomu (**), parasti ir vajadzīgas darbības uz vietas vai kāda veida ekonomisks stimulants, lai nodrošinātu liela darbību skaita faktisko īstenošanu un iesaistīto pušu, pilnvaroto pušu vai īstenojošo publisko iestāžu faktisku materiālo līdzdalību. Līdzīgi nosacījumi ir spēkā informācijas kampaņu kontekstā.

(*) Rūpniecisko (piemēram, dzesēšanas iekārtu) ražotāju brīvprātīgu vienošanos gadījumā būtu jāizstrādā piemēroti protokoli, piemēram, par ražojumu energoefektivitātes periodisku verifikāciju, ko veic trešās personas, un varētu paredzēt sankcijas, ja verificētā energoefektivitāte ir zemāka par deklarēto energoefektivitāti, utt.

(**) Mājsaimniecību gadījumā literatūras avoti liecina, ka enerģijas ietaupījums, ko var gaidīt no šāda veida pasākuma, var sasniegt 2–3 % no kopējā patēriņa, kas aplēsts *ex ante* (Gaffney, K., 2015. gads, *Calculating energy savings from measures related to information and advice on energy efficiency*, prezentācija seminārā par kopīgām metodēm un principiem, lai aprēķinātu EEPS vai citu politikas pasākumu ietekmi saskaņā ar 7. pantu; <http://iet.jrc.ec.europa.eu/energyefficiency/node/9080>)

Izstrādājot metodi šāda veida pasākuma būtiskuma apliecināšanai, var izmantot turpmāk norādīto neizsmeļošo sarakstu ar kritērijiem:

- atbildes/atgriezeniskā saite uz tematisku apsekojumu (faktisko respondentu skaits);
- mērķauditorijas dalība tematiskos semināros/darbsemināros, tīmekļa platformas/aplikācijas lietotāji/sekotāji vai
- patērētāji, kas saņem konsultācijas īpašā vienotā kontaktpunktā (par renovāciju utt.), kā reģistrēts datubāzē (norādot aplūkoto jautājumu, piemēram, kur saņemt aizdevumu, kā sagatavot dotācijas pieteikumu, informācija par sertificētiem celtniecības uzņēmumiem utt.) ⁽⁶⁾.

—

⁽⁶⁾ Sk. arī VI papildinājumu.

X PĀRĪDINĀJUMS

Ietaupījuma aprēķināšana no pasākumiem, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju vai citu apkures tehnoloģiju ierīkošanu uz ēkām vai tajās**1. Ietaupījums no pasākumiem, kas veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu**

Kā paskaidrots 7.5. iedaļā, pasākumi, ar kuriem veicina maza apjoma atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju ierīkošanu uz ēkām vai tajās, var būt atbilstīgi, lai sasniegtu EED 7. panta 1. punktā minēto prasīto enerģijas ietaupījumu, ar noteikumu, ka tie izraisa pārbaudāmu un izmērāmu vai aplēšamu enerģijas ietaupījumu.

Piemēros turpmāk ir parādīts, kā ietaupījumu varētu aprēķināt saskaņā ar EED V pielikuma 2. punkta e) apakšpunktu. Dati ir indikatīvi un neatspoguļo reālās vērtības. Tie ir izvēlēti, lai parādītu aprēķina loģiku.

1.1. Veca mazuta apkures katla nomaina pret jaunu mazuta apkures katlu

	Siltuma pieprasījums	Pārveidošanas lietderība	Enerģijas galapieprasījums ⁽¹⁾	Enerģijas galapatēriņa ietaupījums attiecībā pret veco katlu ⁽²⁾	Enerģijas galapatēriņa ietaupījums attiecībā pret minimālo lietderību ⁽³⁾
Status quo ante					
Vecs mazuta katls	10 000 kWh	0,77	12 987 kWh		
Fosilā kurināmā katls ar minimālu lietderību ⁽⁴⁾	10 000 kWh	0,86	11 628 kWh		
Energoefektivitātes iespējas					
1. Gāzes kondensācijas katls	10 000 kWh	0,975	10 526 kWh	2 731 kWh	1 371 kWh
2. Saules siltumenerģijas/gāzes katls	10 000 kWh		10 474 kWh	2 731 kWh	1 371 kWh
Saules siltumenerģijas iekārta	1 000 kWh	1	1 000 kWh		
Gāzes kondensācijas katls	9 000 kWh	0,95	9 474 kWh		

⁽¹⁾ Siltuma pieprasījums, kas dalīts ar iedomāto pārveidošanas lietderību.

⁽²⁾ Atšķirība starp enerģijas galapieprasījumu *status quo ante* gadījumā un ietaupījuma iespējas enerģijas galapieprasījumu. Saistībā ar enerģijas galapatēriņa ietaupījuma aprēķināšanu sk. arī skaidrojumus par papildīguma principu.

⁽³⁾ Atšķirība starp minimālās lietderības katla enerģijas galapieprasījumu un ietaupījuma iespējas enerģijas galapieprasījumu. Saistībā ar enerģijas galapatēriņa ietaupījuma aprēķināšanu sk. arī skaidrojumus par papildīguma principu.

⁽⁴⁾ Saskaņā ar Komisijas 2013. gada 2. augusta Regulu (ES) Nr. 813/2013, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/125/EK īsteno attiecībā uz ekodizaina prasībām telpu sildītājiem un kombinētajiem sildītājiem (OV L 239, 6.9.2013., 136. lpp.).

1.2. Veca mazuta apkures katla nomaiņa pret jaunu biomasas apkures katlu

	Siltuma pieprasījums	Pārveidošanas lietderība	Enerģijas galapieprasījums ⁽¹⁾	Enerģijas galapateīņa ietaupījums attiecībā pret veco katlu ⁽²⁾	Enerģijas galapateīņa ietaupījums attiecībā pret minimālo lietderību ⁽³⁾
Status quo ante					
Mazuta katls	10 000 kWh	0,77	12 987 kWh		
Obligātais standarts					
Biomasas katls ar minimālu lietderību ⁽⁴⁾	10 000 kWh	0,75	13 333 kWh		
Energoefektivitātes iespējas					
1. Biomasas katls (labākā tirgū pieejamā tehnoloģija, aplēsts no ražojumu katalogiem / sertifikācijas shēmām)	10 000 kWh	0,92	10 870 kWh	2 117 kWh	2 464 kWh

⁽¹⁾ Siltuma pieprasījums, kas dalīts ar iedomāto pārveidošanas lietderību.

⁽²⁾ Atšķirība starp enerģijas galapieprasījumu *status quo ante* gadījumā un ietaupījuma iespējas enerģijas galapieprasījumu.

⁽³⁾ Atšķirība starp minimālās lietderības katla enerģijas galapieprasījumu un ietaupījuma iespējas enerģijas galapieprasījumu.

⁽⁴⁾ Saskaņā ar Komisijas 2015. gada 28. aprīļa Regulu (ES) 2015/1189, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/125/EK īsteno attiecībā uz ekodizaina prasībām cietā kurināmā katliem (OV L 193, 21.7.2015., 100. lpp.).

1.3. Elektriskā sildītāja nomaiņa pret siltumsūkni

	Siltuma pieprasījums	Pārveidošanas lietderība	Enerģijas galapieprasījums ⁽¹⁾	Enerģijas galapateīņa ietaupījums attiecībā pret veco katlu ⁽²⁾	Enerģijas galapateīņa ietaupījums attiecībā pret minimālo lietderību ⁽³⁾
Status quo ante					
Mazuta katls	10 000 kWh	0,77	12 987 kWh		
Obligātais standarts					
Obligātajam standartam atbilstošs siltumsūknis ⁽⁴⁾	10 000 kWh	3,1	3 225 kWh	9 762 kWh	0
Energoefektivitātes iespējas					
1. Siltumsūknis	10 000 kWh	3,5	2 857 kWh	10 130 kWh	368 kWh

⁽¹⁾ Siltuma pieprasījums, kas dalīts ar iedomāto pārveidošanas lietderību.

⁽²⁾ Atšķirība starp enerģijas galapieprasījumu *status quo ante* gadījumā un ietaupījuma iespējas enerģijas galapieprasījumu.

⁽³⁾ Atšķirība starp minimālās lietderības katla enerģijas galapieprasījumu un ietaupījuma iespējas enerģijas galapieprasījumu.

⁽⁴⁾ Saskaņā ar Regulu (ES) 2015/1189.

1.4. Fotoelementu iekārta

			Enerģijas galapieprasījums ⁽¹⁾	Enerģijas galapatēriņa ietaupījums ⁽²⁾
Status quo ante				
Elektroenerģija no tīkla	3 500 kWh		3 500 kWh	
Energoefektivitātes iespēja				
Fotoelementu iekārta	3 500 kWh		3 500 kWh	0 kWh

⁽¹⁾ Elektroenerģijas pieprasījums, kas dalīts ar iedomāto pārveidošanas lietderību.

⁽²⁾ Atšķirība starp enerģijas galapieprasījumu *status quo ante* gadījumā un ietaupījuma iespējas enerģijas galapieprasījumu.

Piemērs parāda, ka elektroenerģiju no fotoelementu iekārtas uzskata par galīgo enerģiju, kas tiek piegādāta ēkai, lai nodrošinātu ēkas enerģijas galapieprasījumu.

2. Ietaupījums no pasākumiem, kas veicina koģenerācijas mikrostaciju ierīkošanu

Koģenerācijas iekārtas ierīkošana objektā var būt svarīga saistībā ar enerģijas ietaupījuma apjomu, ko paredz EED 7. panta 1. punkts, ja šāda iekārta izmanto mazāk enerģijas nekā iekārta, ko tā aizstāj. Koģenerācijas izlaides kopējai sistēmas lietderībai (t. i., elektroenerģijai un lietderīgajai siltumjaudai), pamatojoties uz patērēto kurināmo, būtu jāpārsniedz aizstātās apkures iekārtas lietderība.

Lai gan koģenerācija var nodrošināt ievērojamu primārās enerģijas ietaupījumu (atkarībā no elektroenerģijas resursu struktūras), to potenciāls samazināt enerģijas galapatēriņu ir mazāks. Enerģijas galapatēriņa ziņā tām ir tāda pati vērtība kā fosilajiem kurināmajiem vai atjaunojamiem energoresursiem.

Saskaņā ar EED 7. panta 1. punktu vērtē drīkst ņemt lietderības ieguvumus tikai no objektā uzstādītās sistēmas, kā parādīts turpmāk.

Piemērs

Pieņem, ka:

- atsaucēs gadījums ietver mazuta apkures katlu ar termisko lietderības koeficientu (eta, termiskais) 0,77 apmērā (lietderība attiecībā pret zemāko siltumspēju),
- tā kā koģenerācijā ražo arī elektroenerģiju, pamatscenārijā ēkai būs jāpiegādā arī vienāds apjoms elektroenerģijas,
- koģenerācijas piemērs šajā gadījumā ir koģenerācijas gāzes stacija ar eta, termiskais = 0,70 un eta, elektroenerģijas = 0,30,
- piegādātais siltums ir 10 000 kWh, termiskais.

Lai aprēķinātu kopējo ietaupījumu, vispirms ir jāaprēķina koģenerācijas stacijas saražotās elektroenerģijas apjoms. Pirmajā posmā aprēķina fosilā kurināmā daudzumu, ko izmanto stacija; to dara, piegādāto siltumu dalot ar stacijas termisko lietderības koeficientu. No tā var izsecināt, kāds daudzums elektroenerģijas tiek saražots.

Koģenerācijas piemērs

10 000 kWh, termiskais/eta, termiskais = 14 285 kWh, gāze

14 285 kWh, gāze × eta, elektroenerģija = 4 285 kWh, elektroenerģija

Kopā ēkai piegādā 14 285 kWh galīgās enerģijas (dabasgāze).

Pamatscenārija aprēķins atšķiras. Gāzes daudzumu iegūst no termiskā lietderības koeficienta un katla piegādā siltuma.

Pamatscenārija gadījumā

10 000 kWh, termiskais/eta, termiskais = 12 987 kWh, gāze

Turklāt no tīkla ēkai ir jāpiegādā 4 285 kWh elektroenerģijas.

Kopā ēkai piegādā 17 273 kWh galīgās enerģijas (dabasgāze un elektroenerģija).

Šajā piemērā koģenerācijas uzstādīšana ietaupītu 2 988 kWh galīgās enerģijas.

—

XI PAPILDINĀJUMS

PAPILDĪGUMS

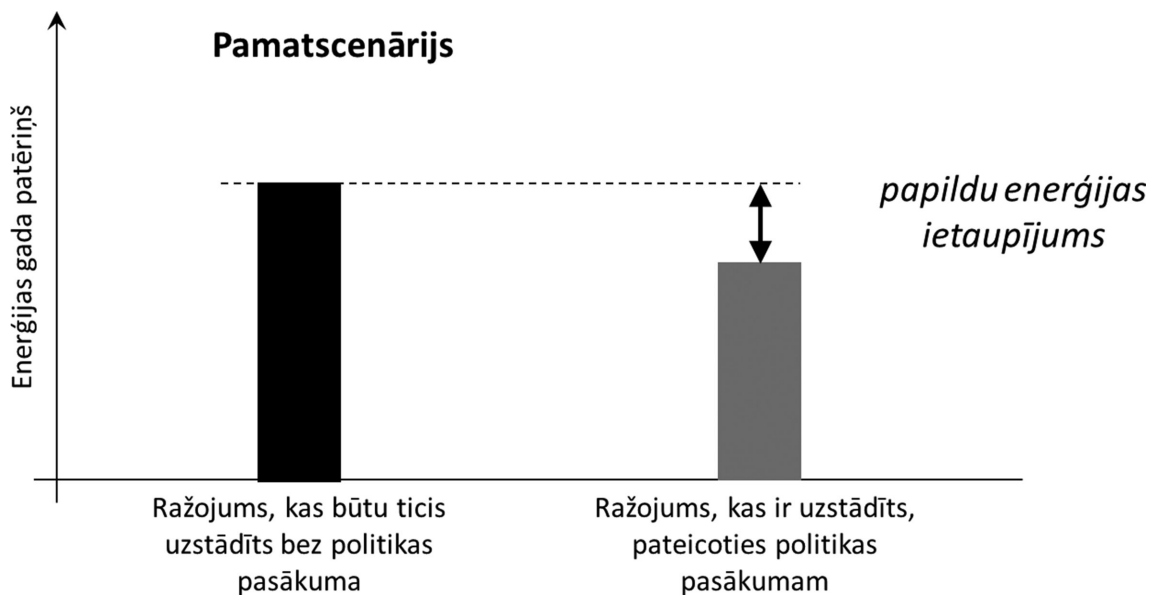
EED V pielikuma 2. punkta a) apakšpunkts

“Jāpierāda, ka ietaupījumi ir ietaupījumi papildus tiem, kuri rastos jebkurā gadījumā bez atbildīgo, iesaistīto vai pilnvaroto pušu, vai īstenojošo publisko iestāžu darbības. Lai noteiktu ietaupījumu, ko var deklarēt kā papildu ietaupījumu, dalībvalstis rēķinās ar to, kā enerģijas izmantojums un pieprasījums mainītos, ja nebūtu attiecīgā politikas pasākuma, ņemot vērā vismaz šādus faktorus: enerģijas patēriņa tendences, patērētāju paradumu izmaiņas, tehnikas progress un citu Savienības un valsts līmenī īstenotu pasākumu radītas izmaiņas;”.

Lai noteiktu, kā energopatēriņš un pieprasījums attīstītos bez politikas pasākuma, ir svarīgi novērtēt ražojumu, kas būtu ticis uzstādīts, piemēram:

- pamatscenārijā izmantojot ražojumu vidējo energopatēriņu tirgū,
- analizējot enerģijas patēriņa tendences un
- veicot apsekojumus, kuru ietvaros salīdzina dalībnieku un kontroles grupu atbildes.

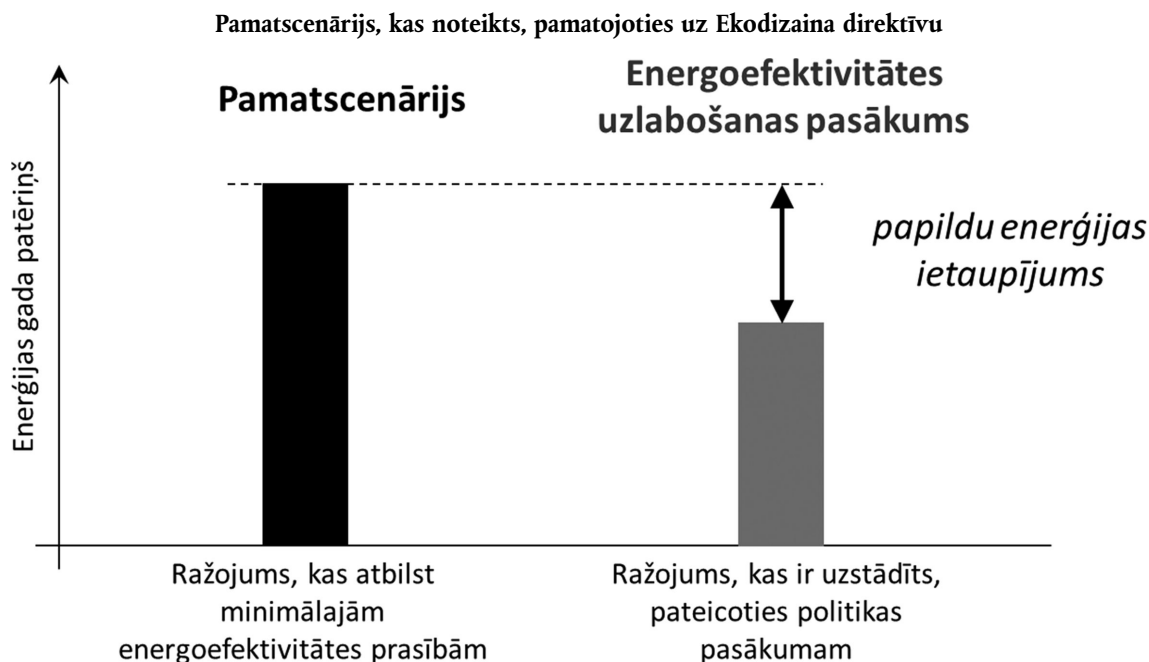
Rezultātā iegūst turpmāk attēloto pamatscenāriju.

Pamatscenārija vispārīgs attēlojums, lai aprēķinātu papildu enerģijas ietaupījumu

V pielikuma 2. punkta b) apakšpunkta ir paskaidrots, ka “ietaupījumus, ko rada obligātu Savienības tiesību aktu īstenošana, uzskata par ietaupījumiem, kas būtu radušies jebkurā gadījumā”. V pielikuma 2. punkta c) apakšpunktā cita starpā ir noteikts, ka enerģijas ietaupījumu aprēķināšanas pamatscenārijā būtu jāņem vērā minimālās prasības, kas noteiktas Regulā (EK) Nr. 443/2009 un Regulā (ES) Nr. 510/2011 (jauniem vieglajiem pasažieru automobiļiem un jauniem vieglajiem komerciāliem transportlīdzekļiem), kā arī Ekodizaina direktīvā noteiktie īstenošanas pasākumi ar enerģiju saistītiem ražojumiem.

Piemēram, ar enerģiju saistītu ražojumu, uz ko attiecas Ekodizaina direktīva (piemēram, apkures sistēmas), uzstādīšanas rezultātā gūtā enerģijas ietaupījuma pamatscenārijam ir jābūt vismaz vienādam ar minimālajām energoefektivitātes prasībām saskaņā ar attiecīgo direktīvu, kura ir spēkā atsevišķu darbību ierīkošanas brīdī. Ja attiecīgās ES tiesību aktos noteiktās minimālās prasības tiek grozītas, pārskatītas vai atjauninātas, tas ir jāņem vērā, pārskatot pamatscenāriju.

Turpmāk attēlā ir parādīts šāds pamatscenārijs, kas noteikts kā tāda ražojuma energopatēriņš, kura energoefektivitāte ir vienāda ar Ekodizaina direktīvas minimālajām prasībām.

Praksē prasības varētu attiekties uz ražojuma gada energopatēriņu vai uz citiem energoefektivitātes rādītājiem (piemēram, apkures katla lietderība). Attiecīgi var noteikt pamatscenāriju, piemēram, ņemot vērā prasības par apkures katla lietderību kopā ar citiem datiem, lai aprēķinātu siltuma pieprasījumu, kas katlam būs jānodrošina.

Šie dati varētu:

- attiekties tieši uz ēku, kurā ir uzstādīts jaunais apkures katls (piemēram, izmantojot datus no *EPC* vai energoaudiem), vai
- būt vidējās vērtības, kas ir reprezentatīvas attiecībā uz ēku fondu, uz ko attiecas politikas pasākums (piemēram, izmantojot paredzamos ietaupījumus).

Dalībvalstīm būtu arī jāņem vērā informācija par katru ražojumu kategoriju, kas ir pieejama Komisijas tīmekļa vietnē ⁽¹⁾.

V pielikuma 2. punkta a) apakšpunktā ir minēti papildu faktori, kas būtu jāietver pamatscenārijā, piemēram:

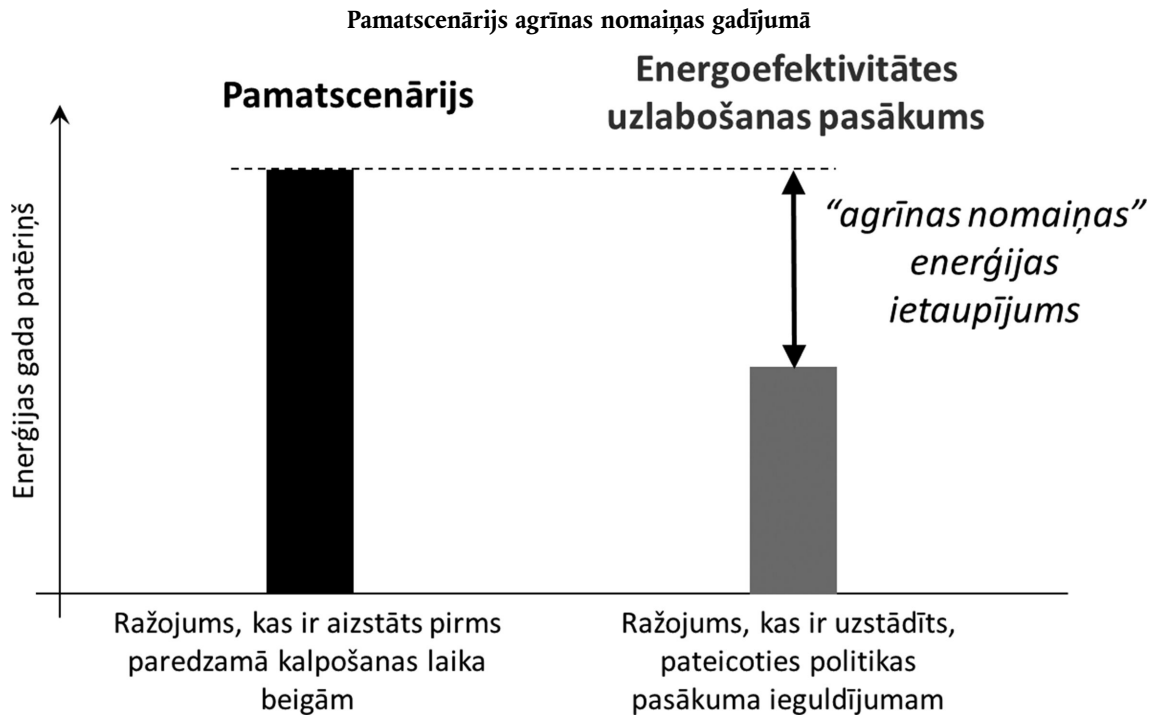
- izmaiņas patērētāju paradumos laika gaitā,
- tehnikas progress un
- ietekme, ko rada citi politikas pasākumi, kuri ir jau īstenoti un kuri turpina ietekmēt energopatēriņu, ietverot iespējamu pārklāšanos ar citām rīcībpolitikām, kas paziņotas saskaņā ar EED 7. pantu.

Lai izvairītos no dubultās uzskaites EED 7. panta 12. punktā ir noteikts, ka “[d]alībvalstis pierāda, ka gadījumos, kad politikas pasākumu vai atsevišķu darbību ietekme pārklājas, nenotiek enerģijas ietaupījuma dubulta uzskaitē”.

Kopumā pamatscenārijā būtu pēc iespējas jāņem vērā pieņēmumi (renovācijas rādītājs bez politikas pasākuma, automobiļu parka vidējā vecuma izmaiņas, esošo apkures katlu kalpošanas laiks utt.) atbilstīgi valsts energoefektivitātes stratēģijai vai līdzīgam politikas satvaram. Tāpat, paziņojot vairākus politikas pasākumus, dalībvalstīm būtu jānodrošina pamatscenārijos izmantoto pieņēmumu konsekvence.

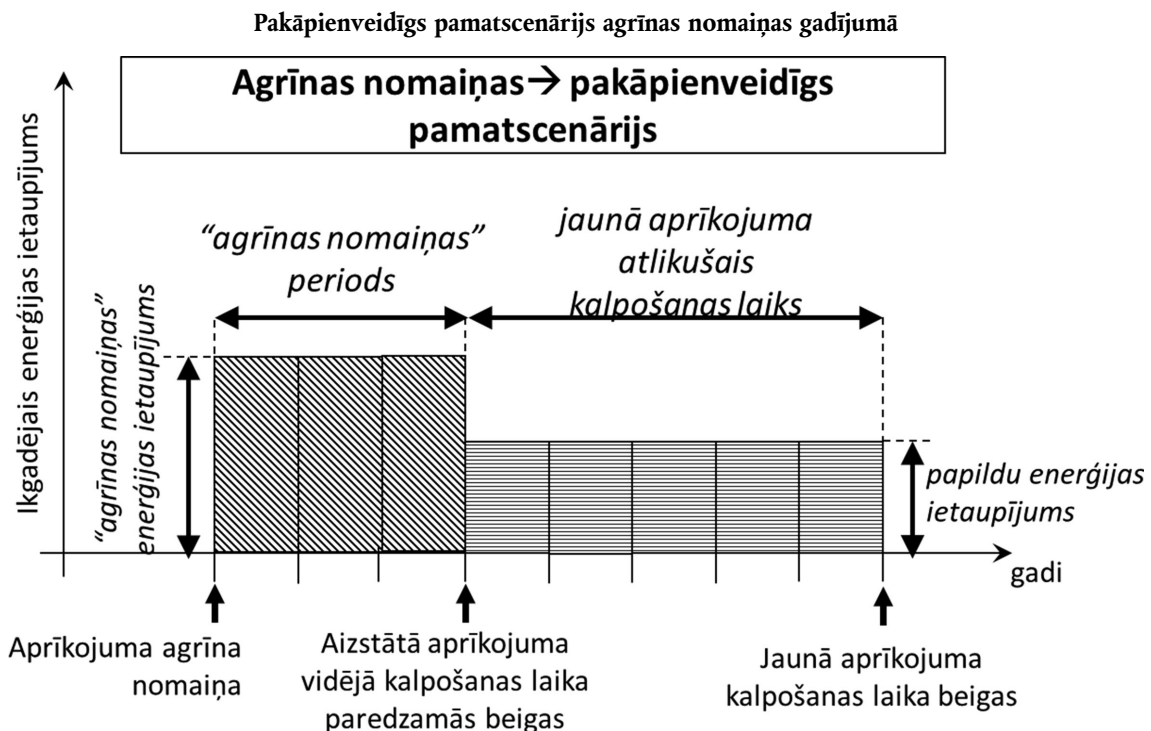
⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en

EED V pielikuma 2. punkta f) apakšpunktā ir izskaidroti tādi politikas pasākumi, kas “kas paātrina efektīvāku ražojumu un transportlīdzekļu nonākšanu aprītē”. Šajā kontekstā, ja ir iespējams pierādīt ražojuma vai transportlīdzekļa agrīnu nomaiņu, pamatscenārijs var būt aizstātā ražojuma vai transportlīdzekļa enerģijas patēriņš (sk. attēlu turpmāk).

Šis konkrētais gadījums attiecas tikai uz “agrīnas nomaiņas periodu”, t. i., laiku starp jaunā aprīkojuma uzstādīšanu un aizstātā aprīkojuma vidējo paredzamo kalpošanas laiku.

Attiecībā uz jaunā aprīkojuma atlikušo kalpošanas laiku ir jāizmanto pamatscenārijs, lai aprēķinātu papildu enerģijas ietaupījumu. Tas noved pie pakāpienveidīgā pamatscenārija, kā parādīts turpmāk.

Šajā piemērā esošo aprīkojumu aizstāja trīs gadus pirms tā paredzamā kalpošanas laika beigām. Šie trīs gadi atbilst agrīnas nomaiņas periodam. Jaunā aprīkojuma paredzamais kalpošanas laiks ir astoņi gadi. Tādēļ pieciem atlikušajiem gadiem pamatscenāriju papildu enerģijas ietaupījuma aprēķināšanai nosaka saskaņā ar iepriekš izklāstīto.

Pakāpienveidīgā pamatscenārija alternatīva varētu būt svērtā enerģijas ietaupījuma aprēķināšana, ko piemēro visam darbības ilgumam. Tas nedrīkst novest pie tāda enerģijas ietaupījuma apjoma paziņošanas, kas pārsniedz pakāpienveidīgo pamatscenāriju. Turklāt svērtā enerģijas ietaupījuma aprēķins būtu jāpaskaidro.

Ja esošu ēku gadījumā atkāpjas no papildīguma prasības (EED V pielikuma 2. punkta b) apakšpunkts), par pamatscenāriju varētu uzskatīt situāciju pirms ēkas renovācijas. Dalībvalsts var izmantot:

- konkrētas ēkas datus (piemēram, no enerģijas rēķiniem, EPC vai energoaudita) vai
- vidējās vērtības, kas ir reprezentatīvas attiecībā uz ēku fondu, uz ko attiecas politikas pasākums (izmantojot paredzamos ietaupījumus).

Pēc tam var novērtēt papildīgumu, ņemot vērā renovācijas darbus, kas tiktu veikti jebkurā gadījumā. Piemēram, atkarībā no valsts konteksta finanšu stimulu logu nomainai var būt saistīti ar lielu "parazītisma" ietekmi, proti, dalībnieki, kas gūst labumu no finanšu stimuliem, lai gan bija plānojuši nomainīt logus jebkurā gadījumā (citu iemeslu dēļ, nevis energoefektivitātes nolūkā, piemēram, aizsardzības pret troksni vai estētisku apsvērumu dēļ).

Dažās situācijās pamatscenārija noteikšanas process ir sarežģītāks. Šie sarežģījumi ir uzskaitīti tabulā turpmāk kopā ar risinājumu priekšlikumiem.

Situācija	Sarežģījumi	Norādījumi
Rīcībpolitikas jau īstenotas daudzos gadus	Grūti noteikt, kāda būtu situācija bez politikas. Pašreizējās tendences (piemēram, tirgus vidējo rādītāju) var daļēji noteikt tirgus pārveides ietekme politikas rezultātā iepriekšējos gados.	Jānosaka pamatscenārijs, pamatojoties uz ES tiesību aktos paredzētajiem minimālajiem līmeņiem. Pretējā gadījumā jāizmanto tādi paši pieņēmumi, kādi valsts oficiālajā "ierastās darbības" scenārijā ir izmantoti valsts energoefektivitātes stratēģijas vai līdzīga politikas satvara pamatā.
Vietējās transporta rīcībpolitikas, kas veicina transporta veida maiņu, mobilitātes pārvaldību utt. (tas var attiekties arī uz citām rīcībpolitikām, kas var samazināt energopatēriņu vienā jomā, bet palielināt citā)	Grūti uzraudzīt atsevišķas izmaiņas. Grūti ņemt vērā blakusietekmi (piemēram, jauns sabiedriskais transports vienā maršrutā var radīt sastrēgumus citā).	Jāizmanto vietējā transporta modelēšana, lai salīdzinātu scenārijus bez/ar rīcībpolitikām (ar modeļiem, kas kalibrēti, pamatojoties uz satiksmes apsekojumiem).

Situācija	Sarežģījumi	Norādījumi
Sarežģīti rūpnieciskie procesi bez skaidri noteikta tirgus	Ir grūti noteikt tirgus vidējos rādītājus sarežģītiem sistēmiskiem procesiem, kas ir atsevišķi izstrādāti konkrētai rūpnieciskai iekārtai (nav reālā tirgus).	Kā pamatscenāriju var izmantot atsauces ieguldījumu. Pieejas pamatā vajadzētu būt tehnoloģiskai sistēmai ar zemākajām ieguldījuma izmaksām un jaudai, kas ir salīdzināma ar efektīvā varianta jaudu.

Novērtējot neto vai papildu ietaupījumus, kopumā var apsvērt šādas metodes ⁽¹⁾:

- nejausināti kontrolēti pētījumi (NKP) un nejausinātu pieeju iespējas ⁽²⁾,
- kvaziekperimentālas struktūras, tostarp saskaņošanu ⁽³⁾,
- uz apsekojumiem pamatotas pieejas,
- tirgus pārdošanas apjomu datu analīze,
- strukturēta ekspertu slēdziena pieejas,
- paredzamās vai noteiktās “neto/bruto” attiecības,
- vēsturiskās izsekošanas (vai gadījuma izpētes) metode,
- vispārpieņemtās prakses pamatscenārija pieejas,
- lejupēji izvērtējumi (vai makroekonomiskie modeļi).

⁽¹⁾ Lai iegūtu sīkāku informāciju, sk. piemēram: Voswinkel, F., Broc, J.S., Breitschopf, B., & Schlomann, B. (2018. gads), *Evaluating net energy savings – a topical case study of the EPATEE project*, finansējusi programma “Apvārsnis 2020”; https://epatee.eu/sites/default/files/files/epatee_topical_case_study_evaluating_net_energy_savings.pdf

⁽²⁾ Sk. arī VI papildinājumu.

⁽³⁾ Sk. arī VI papildinājumu.

XII PAPILDINĀJUMS

MONITORINGS UN VERIFIKĀCIJA

1. Darbību un enerģijas ietaupījumu verifikācija

Ieviešot monitoringa un verifikācijas sistēmu, var būt lietderīgi nodalīt darbību verifikāciju, no vienas puses, un enerģijas ietaupījuma verifikāciju, no otras puses. Tas nenozīmē, ka katra verifikācija ir jāveic atšķirīgām struktūrām. Nodalīšanas mērķis ir nodrošināt, lai tiktu risināti katram verifikācijas veidam raksturīgie sarežģījumi.

Darbības tiek verificētas, lai nodrošinātu, ka tās ir uzstādītas vai īstenotas saskaņā ar kvalitātes, efektivitātes vai citām prasībām politikas pasākuma ietvaros.

Paziņoto enerģijas ietaupījumu verificē, lai nodrošinātu, ka tas atbilst politikas pasākuma aprēķināšanas noteikumiem vai metodikai.

Atkarībā no valsts konteksta un politikas pasākuma veida, monitoringa un verifikācijas procesos var būt iesaistītas dažādas puses ar dažādām perspektīvām. Tabulā turpmāk ir aprakstīti katra puses veida uzdevumi, ņemot vērā katra pasākuma īpatnības.

	Īstenojošās publiskās iestādes	Iesaistītās vai pilnvarotās puses / darbuņēmēji / atbildīgās puses
Darbības vai projekti, kas ir jāapstiprina/jānoraida	Mērķis: nodrošināt darbību un projektu kvalitāti (atbilstību iepriekš noteiktām prasībām) + nodrošināt pamatdatus politikas pārvaldībai un izvērtēšanai	Mērķis: nodrošināt, lai darbības/projekti atbilstu shēmai (piemēram, lai saņemtu finanšu stimulu vai enerģijas ietaupījuma kredītus) + nodrošināt klientu apmierinātību (darbuņēmējiem vai atbildīgajām pusēm) vai enerģijas ietaupījumu (galalietotājiem)
	Uzdevumi: 1) noteikt prasības un ziņošanas/dokumentēšanas noteikumus; 2) apstiprināt/noraidīt iesniegtās darbības vai projektus; 3) veikt vai pasūtīt <i>ex post</i> verifikācijas (dokumentu un/uz vietas) un piemērot sodus/sankcijas	Uzdevumi: 1) iesniegt publisko iestāžu pieprasīto informāciju; 2) glabāt dokumentāciju, kas vajadzīga <i>ex post</i> verifikācijai; 3) īstenot kvalitātes procesus.
Enerģijas ietaupījumi, kas ir jāuzskaita (vai jākreditē) / jāanulē	Mērķis: nodrošināt enerģijas ietaupījuma izvērtēšanas un ziņošanas kvalitāti (atbilstību iepriekš noteiktiem aprēķināšanas noteikumiem un/vai izvērtēšanas prasībām), lai uzraudzītais enerģijas ietaupījums atspoguļotu politikas ietekmi saskaņā ar politikas mērķiem un EED prasībām + nodrošināt pamatdatus politikas pārvaldībai un izvērtēšanai	Mērķis: nodrošināt, lai enerģijas ietaupījumi atbilstu shēmai (piemēram, lai saņemtu enerģijas ietaupījumu kredītus) + nodrošināt klientu apmierinātību (darbuņēmējiem vai atbildīgajām pusēm) vai enerģijas ietaupījumu (galalietotājiem)

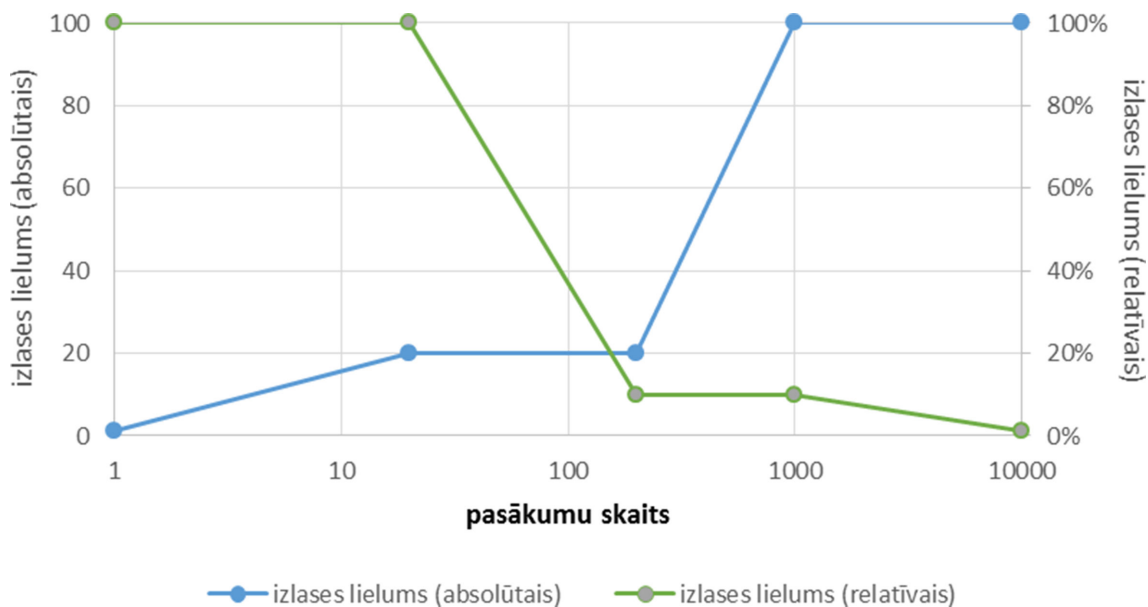
	Īstenojošās publiskās iestādes	Iesaistītās vai pilnvarotās puses / darbuņēmēji / atbildīgās puses
	<p>Uzdevumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) paredzēt aprēķināšanas noteikumus un/vai izvērtēšanas prasības; 2) apstiprināt/noraidīt paziņoto enerģijas ietaupījumu (vai aprēķināt enerģijas ietaupījumu atkarībā no politikas pasākumu veida un noteikumiem); 3) veikt <i>ex post</i> verifikācijas (dokumentu un/uz vietas) un piemērot sodus/sankcijas 	<p>Uzdevumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iesniegt publisko iestāžu pieprasīto informāciju; 2) glabāt dokumentāciju, kas vajadzīga <i>ex post</i> verifikācijai; 3) aprēķināt enerģijas ietaupījumu; 4) īstenot kvalitātes procesus.

2. Statistiski nozīmīgs īpatsvars un reprezentatīva izlase

EED 7.a panta 5. punktā (EEPS) un 7.b panta 2. punktā (alternatīviem pasākumiem) ir noteikts, ka “[d]alībvalstis ievieš mērīšanas, kontroles un verifikācijas sistēmas, saskaņā ar kurām tiek veikta dokumentēta verifikācija attiecībā uz vismaz statistiski nozīmīgu un reprezentatīvu izlasi no atbildīgo pušu īstenotajiem energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem”.

Šīs prasības mērķis ir pārbaudīt, vai enerģijas ietaupījums ir faktiski sasniegts saskaņā ar paziņotajiem datiem. Tādēļ ir ļoti svarīgi izraudzīties statistiski reprezentatīvu izlasi, kas pietiekami precīzi atspoguļo visas kopas (t. i., energoefektivitātes pasākumu) raksturlielumus.

Tas, kas ir “statistiski reprezentatīvs”, ir lielā mērā atkarīgs no aplūkoto pasākumu skaita un atsevišķu īstenoto pasākumu citiem pamatnosacījumiem. Tādēļ nav iespējams norādīt vispārēji derīgu definīciju, piemēram, īpatsvarus vai gadījumu skaitu. Turpmāk izklāstītie pieņēmumi ir tikai indikatīvi un nevar aizstāt pasākuma statistisko raksturlielumu analīzi konkrēta gadījuma ietvaros.

Izskatot, kas varētu būt statistiski nozīmīgs īpatsvars un reprezentatīva izlase, dalībvalstīm varētu noderēt šis neizsmelošais, indikatīvais saraksts:

— pilnīgs apsekojums, ja gadījumu skaits ir neliels ($n < 20$),

— ja gadījumu skaits ir vidējs – kopas izlase 10 %, bet vismaz $n = 20$ būtu piemērots,

- lielu izlašu gadījumā – par pietiekamu var uzskatīt aptuveni 100 gadījumu izlasi 1 % kļūdas iespējamību 5 % nepatiesu ziņojumu īpatsvaram (t. i., pieņem, ka 5 % no darbību ziņojumiem ir nepatiesi); izlasēm ar lielāku nepatieso ziņojumu īpatsvaru pietiek ar mazāku izlasi (sk. tabulu).

Nepatiesu ziņojumu īpatsvars	Kļūdas iespējamība		
	10 %	5 %	1 %
5 %	31	51	103
10 %	15	24	49
20 %	7	11	22
50 %	2	3	5

Piezīme: ilustratīvs ir kļūdas iespējamības diapazons 1–10 % apmērā. Kļūdas iespējamība var būt lielāka atkarībā no politikas pasākuma veida, atsevišķām darbībām un tā, vai tiek piemēroti kvalitātes procesi un sodi vai sankcijas.

Nosakot reprezentatīvu izlasi, būtu jāapsver arī citi aspekti. Piemēram, var būt nepieciešams izraudzīties stratificētu izlasi, ja vienāda veida atsevišķu darbību (kā noteikts 2. panta 19. punktā) var īstenot vairākos ēku veidos. Šāda pieceja nodrošinātu, ka no katras kategorijas izlasē iekļautais ēku skaits būtu proporcionāls skaitam šajā kategorijā (izvērtētajam pasākumam – paziņoto darbību populācijā). Ja ir iemesls pieņemt, ka darbība varētu nodrošināt ļoti atšķirīgus enerģijas ietaupījumus dažādos ēku veidos, varētu būt atbilstīgi veidot atsevišķas izlases no katras kategorijas.

Izlases lielums ir saistīts ar verifikāciju, nevis mērījumiem. Viena politikas pasākuma ietvaros var īstenot atšķirīgas atsevišķas darbības (kā noteikts 2. panta 19. punktā), taču pamatota mērījuma veikšanai ir vajadzīga homogenitāte. Tāpēc izlases veidošanas procesā pirmajam pasākumam vajadzētu būt konstatējumam par to, kādi faktori vai kritēriji būtu jāņem vērā, lai apzinātu homogēnas (darbību vai dalībnieku) grupas, kurām iespējams ekstrapolēt rezultātus mērījumiem reprezentatīvas izlases ietvaros (par katru grupu).

Atkarībā no politikas pasākuma veida šajā posmā var būt nepieciešami citi kritēriji. Piemēram, EEPS gadījumā atbildīgās puses vai trešās personas, kas var veicināt galalietotājiem paredzētas atsevišķas darbības, var izmantot ļoti dažādas stratēģijas un atšķirīgi apkopot datus un aprēķināt ietaupījumus. Tāpēc izlases būtu jāveido katrai pusei.

3. Ilustratīvi norādījumi, kā izveidot monitoringa un verifikācijas sistēmu

Turpmāk izklāstītie indikatīvie piemēri ietver pamatinformāciju par to, kā nodrošināt, lai:

- kontrole un verifikācija tiktu veikta neatkarīgi no atbildīgajām, iesaistītajām vai pilnvarotajām pusēm un
- verifikācija tiktu veikta vismaz statistiski nozīmīgam energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu īpatsvaram un reprezentatīvai izlasei.

3.1. EEPS (paredzamais ietaupījums)

Darbību verificēšanas aspekti EEPS ietvaros iekļauj šādus nosacījumus:

- atbildīgajām pusēm varētu prasīt nolīgt neatkarīgas trešās personas, lai verificētu darbību izlases; šāda verificēšana varētu notikt apmeklējumu uz vietas laikā, kuru mērķis ir pārbaudīt, vai darbības atbilst EEPS prasībām un vai darbības un to uzstādīšanas/īstenošanas apstākļi (tostarp situāciju salīdzināšana pirms un pēc uzstādīšanas/īstenošanas, ja vajadzīgs) atbilst atbildīgo pušu paziņotajiem datiem par enerģijas ietaupījumu aprēķiniem,

- neatkarīgām trešām personām varētu prasīt reģistrēties publiskā iestādēm un samaksāt reģistrācijas maksu; tām varētu prasīt paziņot veiktās verifikācijas rezultātus gan publiskajai iestādei, gan atbildīgajai pusei,
- publiskā iestāde varētu izstrādāt verifikācijas protokolus (piemēram, kontrolsarakstu katram darbības veidam), lai saskaņotu trešo personu verifikācijas praksi,
- publiskā iestāde kopā ar akreditācijas struktūrām varētu noteikt kritērijus, kas trešām personām ir jāizpilda, lai reģistrētos publiskajā iestādē, un
- akreditācijas struktūras varētu veikt regulāru kontroli attiecībā uz trešām personām (lai nodrošinātu, ka tās rīkojas neatkarīgi un saskaņā ar verifikācijas protokoliem); šādu kontroli varētu finansēt no trešo personu reģistrācijas maksām; pēc tam akreditācijas struktūras paziņotu rezultātus publiskajai iestādei.

Lai nodrošinātu, ka verifikācijas tiek veiktas neatkarīgi, trešām pusēm jābūt organizācijām, kas daļēji vai pilnībā nepieder atbildīgajai pusei vai tās mātesabiedrībai. Tas būtu jāpārbauda akreditācijas struktūrai.

Šie nosacījumi ir izstrādāti tā, lai pēc iespējas samazinātu izmaksas un administratīvo slogu publiskajai iestādei; proti:

- verifikācijas varētu organizēt un apmaksāt atbildīgās puses, un
- kontroli varētu organizēt akreditācijas struktūras un apmaksāt trešās personas.

Tādējādi publiskās iestādes uzdevumi būtu jākoncentrē uz:

- noteikumu izstrādi par izlasēm, kritērijiem trešām pusēm, verifikācijas protokoliem utt.,
- akreditācijas struktūru ziņojumu konstatējumu izskatīšanu un
- pamatojoties uz iestādes veikto izskatīšanu:
 - prasību atbildīgajām pusēm rīkoties, lai novērstu jebkādu neatbilstību,
 - paziņoto enerģijas ietaupījumu daļēju vai pilnīgu anulēšanu izmeklētajos gadījumos, un
 - sankciju vai sodu piemērošanu.

Darbību verifikācijas izlases pamatā varētu būt statistiski kritēriji (reprezentativitātes nolūkā) vai uz risku balstīta pieeja, jo verifikācijas izmanto arī, lai nodrošinātu patērētāju aizsardzību un apkarotu krāpšanu.

Publiskajai iestādei būtu jāverificē enerģijas ietaupījumi EEPS ietvaros neatkarīgi no atbildīgajām pusēm. Šajā kontekstā publiskajai iestādei:

- būtu jāizstrādā:
 - noteikumi par enerģijas ietaupījumu aprēķināšanu,
 - datu prasības un
 - (iespējams) tiešsaistes datu platforma, lai atvieglotu datu apkopošanu;

atbildīgajām pusēm varētu prasīt izmantot šo platformu, lai paziņotu minimālu informācijas kopumu saistībā ar aprēķiniem un lai glabātu pierādījumus (tostarp papildu informāciju); platforma ļautu veikt sistemātiskas un automātiskas ticamības pārbaudes paziņotajām vērtībām; ja atklājas izlecošās vērtības, publiskās iestādes verificētu attiecīgos datus un aprēķinus,

- tā varētu verificēt datus un aprēķinus attiecībā uz paziņoto darbību statistiski nozīmīgu īpatsvaru un reprezentatīvu izlasi (*), veicot dokumentu pārbaudes, kā nolūkā atbildīgajām pusēm ir jāiesniedz attiecīgie pierādījumi,
- pamatojoties uz iepriekš izklāstīto darbību rezultātiem, tā pēc tam varētu veikt kontroli uz vietas papildu verifikācijas nolūkā.

Tiešsaistes datu platforma EEPS ietvaros rada sākotnējās izmaksas, bet pēc tam atvieglo datu apkopošanu un apstrādi, kā arī, visticamāk, samazinās administratīvo slogu gan atbildīgajām pusēm, gan publiskajai iestādei.

Pamatojoties uz dažādo verifikācijas posmu rezultātiem, publiskā iestāde varētu:

- prasīt atbildīgajām pusēm sniegt papildu skaidrojumus vai pamatojumus,
- paziņoto enerģijas ietaupījumu daļēju vai pilnīgu anulēšanu izmeklētajos gadījumos un
- piemērot sankcijas vai sodus.

3.2. Brīvprātīga vienošanās (mērogotais ietaupījums)

Slēdzot brīvprātīgu vienošanos, iesaistītajām pusēm būtu jāaņem izstrādāt rīcības plānu un noteikt enerģijas ietaupījuma mērķrādītāju, pamatojoties uz atzītu metodiku, piemēram, energoaudītu. Rīcības plānā būtu jānosaka darbības, kas jāīsteno saprātīgā periodā (atkarībā no katras vienošanās specifikas) un regulāri jāpārskata saprātīgā termiņā.

Tā kā iesaistītās puses gūst tiešu labumu no darbībām, ko aņem īstenot (jo tās ir arī galalietotāji), tās varētu pašas verificēt darbību kvalitāti. Tomēr publiskajai iestādei būtu jāsniedz skaidri norādījumi par biežāk sastopamo darbības veidu kvalitātes pārbaudēm. Šajā gadījumā uzmanība tiek koncentrēta uz īstenoto darbību pārbaudēm. Tomēr, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību, monitoringa struktūrai būtu jāverificē darbības un enerģijas ietaupījumi neatkarīgi no pārējām vienošanās parakstītājām pusēm (publiskās iestādes un iesaistītajām pusēm).

Ietaupījumu verifikācijas izlases veidošanai būtu jābalstās uz pamatotu statistisku pieeju, lai nodrošinātu reprezentativitāti un lai rezultātus varētu ekstrapolēt uz visu shēmu.

Turpmāk uzskaitīti indikatīvi aspekti, kas jāņem vērā, verificējot darbības un enerģijas ietaupījumus brīvprātīgu vienošanos ietvaros:

- publiskā iestāde (ministrija, kas ir viena no vienošanās parakstītājām pusēm) varētu iecelt neatkarīgu monitoringa struktūru (piemēram, valsts enerģētikas aģentūru), ar kuru kopā tā varētu noteikt:
 - datu prasības (t. i., minimālie dati, kas ir jāpaziņo, un minimālā dokumentācija, kura jāglabā iesaistītajām pusēm) un
 - norādījumus par enerģijas ietaupījumu aprēķināšanu,
- monitoringa struktūra varētu izveidot tiešsaistes datu platformu, kas ļauj sistemātiski un automatizēti pārbaudīt paziņoto datu ticamību; ja atklājas izlecošās vērtības, monitoringa struktūrai būtu jāverificē attiecīgie dati un aprēķini,
- iesaistītajām pusēm būtu jānosaka pienākums tiešsaistes platformā regulāri paziņot datus par to īstenotajām darbībām un saglabāt piemērotus pierādījumus (piemēram, rēķinus),
- monitoringa struktūrai būtu jāverificē paziņoto darbību statistiski nozīmīgs īpatsvars un reprezentatīva izlase, piemēram, veicot paziņoto datu un aprēķinu dokumentu pārbaudes; tai būtu jāprasa iesaistītajām pusēm iesniegt attiecīgus pierādījumus,
- balstoties uz iepriekš izklāstīto darbību rezultātiem, monitoringa struktūra pēc tam varētu veikt kontroli uz vietas papildu verifikācijas nolūkā,

(*) Enerģijas ietaupījumu verifikācijas izlases veidošanai būtu jābalstās uz statistisku pieeju, lai nodrošinātu reprezentativitāti un lai rezultātus varētu ekstrapolēt uz visu shēmu.

- balstoties uz savu veikto verifikāciju rezultātiem, monitoringa struktūrai būtu jāprasa iesaistītajām pusēm rīkoties, lai novērstu jebkādas atklātās problēmas, vai jāanulē paziņotie enerģijas ietaupījumi; attiecīgā gadījumā publiskā iestāde varētu piemērot sankcijas (piemēram, izslēgšanu no vienošanās) vai sodus, un
- monitoringa struktūrai būtu jā sagatavo gada ziņojumi par vienošanās rezultātiem un veikto verifikāciju un kontroli; šie ziņojumi būtu jāpublicē.

3.3. Subsīdiju shēma (uzskaitītais ietaupījums)

Subsīdiju shēma varētu būt saistīta ar ēku renovāciju līdz konkrētam energoefektivitātes līmenim. Darbības un enerģijas ietaupījumi būtu jāverificē neatkarīgi no pilnvarotajām pusēm, t. i., tas būtu jā dara citam darbuzņēmējam.

Darbību kvalitātes verifikācijas izlases izveides pamatā vajadzētu būt:

- uz risku balstītai pieejai, lai atklātu iespējamu krāpšanu, un
- statistiskai pieejai, lai nodrošinātu reprezentativitāti un lai rezultātus varētu ekstrapolēt uz visu shēmu.

Turpmāk uzskaitīti indikatīvi aspekti, kas saistīti ar enerģijas ietaupījumu un darbību verificēšanu subsīdiju shēmu ietvaros:

- būvniecības profesionāļiem, kas veic darbus, vajadzētu būt noteiktajām kvalifikācijām un reģistrētiem publiskajā iestādē,
- piesakoties uz subsīdiju, māsaimniecībām būtu jāprasa (saskaņā ar attiecīgajiem patērētāju un datu aizsardzības noteikumiem) ļaut piekļūt viņu enerģijas rēķiniem un pēc pieprasījuma atbildēt uz apsekojuma jautājumiem (ja viņi tiks iekļauti verifikācijas izlasē), un
- pēc renovācijas sasniegtais energoefektivitātes līmenis būtu jāaplicina EPC, ko izdevis sertificēts vērtētājs.

Shēma būtu jāadministrē pilnvarotai pusei.

Renovācijas projektu īstenošanas un panāktā energoefektivitātes līmeņa vai enerģijas ietaupījumu verificēšanu varētu pārvaldīt šādi:

- pilnvarotā puse varētu saglabāt datubāzi ar informāciju par apstiprinātajiem renovācijas projektiem, kas ļautu izraudzīties renovācijas projektu statistiski nozīmīgu īpatsvaru un reprezentatīvu izlasi,
- publiskā iestāde varētu nolīgt monitoringa darbuzņēmēju, kam būtu piekļuve šai datubāzei vai jebkādiem citiem vajadzīgajiem datiem vai datubāzēm (piemēram, EPC datubāzei), pamatojoties uz pirmo verifikācijas posmu, darbuzņēmējam būtu jāizraugās apakšizlase inspekcijai uz vietas, un
- panākto enerģijas ietaupījumu vai energoefektivitātes līmeņa verificēšana būtu pārredzami jāaplicina EPC, ko izdevis sertificēts vērtētājs, vai ar jebkādu citu pārredzamu un attiecīgu metodi (sk. III papildinājuma 1.1. iedaļu).

Monitoringa darbuzņēmējam būtu jāapkopo visi vajadzīgie dati atkarībā no piemērotās metodikas, lai iegūtu statistiski uzticamu izlasi (EPC, enerģijas rēķinus utt.) un veiktu turpmāku analīzi nolūkā noteikt:

- aplēsto vai uzskaitīto ietaupījumu vai
- energoefektivitātes uzlabojumu.

4. **Norādījumi par monitoringa un verifikācijas sistēmām un to piemēri**

Dalībvalstis tiek mudinātas ņemt vērā papildu avotus, piemēram:

- *multEE* projektu (“Apvārsnis 2020”) ⁽⁵⁾,
- EEPS monitoringa sistēmu prezentācijas ⁽⁶⁾ un
- *EPATEE* gadījuma izpēti, kas ietver piemērus monitoringa sistēmām, kuras izmanto enerģijas ietaupījumu izvērtēšanai ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ <https://multee.eu/>

⁽⁶⁾ http://atee.fr/sites/default/files/part_3-monitoring_verification_and_evaluation.zip

⁽⁷⁾ https://epatee.eu/sites/default/files/files/epatee_topical_case_study_linkage_between_monitoring_and_evaluation.pdf

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2019/1659**(2019. gada 25. septembris)****par Direktīvas 2012/27/ES 14. pantā paredzētā efektīvas siltumapgādes un dzesēšanas potenciāla visaptveroša izvērtējuma saturu**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 194. pantu,

tā kā:

- (1) Savienība ir apņēmusies izveidot ilgtspējīgu, konkurētspējīgu, drošu un dekarbonizētu energosistēmu. Enerģētikas savienības stratēģijā ir noteikti vērienīgi Savienības mērķi, proti, līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 40 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, palielināt patērētās atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvaru vismaz līdz 32 % un panākt ievērojamus enerģijas ietaupījumus, tā uzlabojot Savienības enerģētisko drošību, konkurētspēju un ilgtspēju. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2012/27/ES ⁽¹⁾ (Energoefektivitātes direktīva – EED), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2002 ⁽²⁾, ir noteikts energoefektivitātes mērķrādītājs, kurš paredz līdz 2030. gadam Savienības līmenī panākt ietaupījumus vismaz 32,5 % apmērā.
- (2) Siltumapgāde un aukstumapgāde ir vissvarīgākais enerģijas tiešā patēriņa sektors, kas veido apmēram 50 % no kopējā enerģijas pieprasījuma ES. Ēkas patērē 80 % no šī daudzuma. Lai nodrošinātu enerģētikas pārkārtošanu visos ES administratīvajos līmeņos, ir ļoti būtiski apzināt energoefektivitātes potenciālu un līdz ar to ietaupījumu potenciālu visās dalībvalstīs un saskaņot rīcībpolitiku.
- (3) Direktīvas 2012/27/ES (Energoefektivitātes direktīvas) 14. pants nosaka, ka katrai dalībvalstij ir jāsaprot un jāiesniedz Komisijai siltumapgādes un aukstumapgādes energoefektivitātes potenciāla visaptverošs izvērtējums nolūkā veicināt šā potenciāla realizēšanu. Visaptverošajā izvērtējumā jābūt iekļautiem visiem EED VIII pielikumā minētajiem elementiem.
- (4) Pirmais visaptverošais izvērtējums dalībvalstīm bija jāsaprot līdz 2015. gada 31. decembrim un tad jāpaziņo Komisijai. Izvērtējums ir jāatjaunina un Komisijai jāpaziņo reizi piecos gados pēc Komisijas pieprasījuma.
- (5) Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (JRC) ir izanalizējis iesniegtos pirmos visaptverošos novērtējumus un konstatējis, ka būtu lietderīgi ievākt jaunus datus, sagatavot aprakstus par jaunu siltumapgādes un aukstumapgādes potenciālu un nodrošināt labāku mijiedarbību starp valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēm.
- (6) Komisija 2019. gada 8. aprīļa vēstulē prasīja dalībvalstīm līdz 2020. gada 31. decembrim iesniegt atjauninātus visaptverošus izvērtējumus saskaņā ar Energoefektivitātes direktīvas 14. panta 1. punktu.
- (7) Komisija ir konstatējusi, ka vajadzīgs noteikt skaidrākas prasības datu vākšanai un apstrādei un ka ir jāatļauj dalībvalstīm savā analizē pievērsties vietējā mērogā relevantiem siltumapgādes un aukstumapgādes risinājumiem tehnoloģiski neitrālā veidā.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/27/ES par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (OV L 315, 14.11.2012., 1. lpp.).

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2002, ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 328, 21.12.2018., 210. lpp.).

- (8) Komisijas Deleģētā regula (ES) 2019/826 ⁽³⁾ vienkāršo izvērtējumiem izvirzītās prasības un salāgo tās ar atjauninātajiem enerģētikas savienībai veltītajiem tiesību aktiem, proti, Ēku energoefektivitātes direktīvu ⁽⁴⁾, Energoefektivitātes direktīvu ⁽⁵⁾, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2001 ⁽⁶⁾ (Atjaunojamo energoresursu direktīva) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999 ⁽⁷⁾ (Pārvaldības regula).
- (9) Konkrētāk, analīzes sagatavošanai jābūt cieši saistītai ar plānošanas un ziņošanas pienākumiem, kas noteikti Regulā (ES) 2018/1999, un, ja iespējams, par pamatu jāizmanto iepriekšējie izvērtējumi. Iesniedzot visaptverošo izvērtējumu rezultātus, var izmantot Eiropas Komisijas sagatavoto ziņošanas veidni.
- (10) Šis dokuments aizstās Komisijas norādījumus par siltumapgādes un aukstumapgādes efektivitātes veicināšanu ⁽⁸⁾.
- (11) Šis ieteikums nemaina EED tiesiskās sekas un neskar Tiesas sniegto saistošo EED interpretāciju. Tas pirmām kārtām skar noteikumus par siltumapgādes un aukstumapgādes energoefektivitātes potenciāla visaptveroša izvērtējuma sagatavošanu un attiecas uz EED 14. pantu un VIII pielikumu,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Dalībvalstīm, sagatavojot visaptverošo izvērtējumu saskaņā ar Direktīvas 2012/27/ES 14. pantu un VIII pielikumu, būtu jāievēro šā ieteikuma pielikumos sniegtās norādes.

Briselē, 2019. gada 25. septembrī

Komisijas vārdā –

Komisijas loceklis

Miguel ARIAS CAÑETE

⁽³⁾ Komisijas 2019. gada 4. marta Deleģētā regula (ES) 2019/826, ar ko attiecībā uz efektīvas siltumapgādes un aukstumapgādes potenciāla visaptverošo izvērtējumu saturu groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/27/ES VIII un IX pielikumu (OV L 137, 23.5.2019., 3. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva (ES) 2018/844, ar ko groza Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti un Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 156, 19.6.2018., 75. lpp.).

⁽⁵⁾ Kā grozīta ar Direktīvu (ES) 2018/2002.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Regula (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

⁽⁸⁾ Norādījumi par Direktīvu 2012/27/ES.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013SC0449>

I PIELIKUMS

EFEKTĪVAS SILTUMAPGĀDES UN AUKSTUMAPGĀDES POTENCIĀLA VISAPTVEROŠO IZVĒRTĒJUMU SATURS

1. VISPĀRĪGI IETEIKUMI PAR EED VIII PIELIKUMU

Direktīvas 2012/27/ES (Energoefektivitātes direktīva – EED) 14. panta 1. un 3. punktā ir noteikts, ka katrai dalībvalstij ir jāveic un jāiesniedz Komisijai siltumapgādes un aukstumapgādes energoefektivitātes potenciāla visaptverošs izvērtējums. Izvērtējumā jābūt iekļautiem visiem EED VIII pielikumā minētajiem elementiem.

Dalībvalstīm pirmais izvērtējums bija jāiesniedz līdz 2015. gada 31. decembrim. Minētais izvērtējums ir jāatjaunina reizi piecos gados pēc Komisijas pieprasījuma. Analīzes sagatavošanai jābūt cieši saistītai ar plānošanas un ziņošanas pasākumiem, kas noteikti Regulā (ES) 2018/1999 (Pārvaldības regulā), un, ja iespējams, jābūt pamatotai ar iepriekšējiem izvērtējumiem. Dalībvalstis var izmantot Komisijas nodrošinātu ziņojuma veidni.

Lai vienkāršotu izvērtējumus, Komisija izmantoja EED 22. un 23. pantā paredzētās iespējas ierosināt Deleģēto regulu (ES) 2019/826, ar ko groza EED VIII pielikumu un IX pielikuma 1. daļu.

Šā dokumenta mērķis ir izskaidrot jaunās prasības un veicināt to EED VIII pielikuma noteikumu efektīvu un saskaņotu piemērošanu, kuri attiecas uz informāciju, kas jāpaziņo Komisijai visaptverošajos izvērtējumos. Šis dokuments aizstāj Komisijas publicētos pašreizējos norādījumus par siltumapgādes un aukstumapgādes efektivitātes veicināšanu ⁽¹⁾.

Lai sniegtu pārskatu par siltumapgādi un aukstumapgādi valstī, visaptveroša izvērtējuma sagatavošanā jāiekļauj šādi aspekti:

- lietderīgās enerģijas (LE) ⁽²⁾ daudzuma novērtējums un kvantificēts enerģijas galapatēriņš (EGP) ⁽³⁾ pa nozarēm (GWh gadā),
- aplēstais un apzinātais pašreizējais siltumapgādes un aukstumapgādes enerģijas daudzums, kas piegādāts galapatēriņa nozarēm (GWh gadā), sadalījumā pa tehnoloģijām un atbilstīgi tam, vai enerģija iegūta no fosilajiem vai atjaunojamiem energoresursiem,
- apzinātā potenciālā apgāde no iekārtām, kurās rodas atlikumsiltums vai atlikumaukstums (GWh gadā),
- paziņotais no atjaunojamiem resursiem un no atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma iegūtās enerģijas īpatsvars centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes EGP pēdējos piecos gados,
- siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma tendenču prognoze nākamajiem 30 gadiem (GWh) un
- valsts teritorijas karte, kurā atzīmētas energoietilpīgās platības, siltumapgādes un aukstumapgādes punkti, kas norādīti 2. punkta b) apakšpunktā, un centralizētās siltumapgādes pārvades iekārtas – gan esošās, gan plānotās.

Lai sniegtu vispārēju pārskatu par siltumapgādes un aukstumapgādes rīcībpolitiku, izvērtējumā jāiekļauj:

- apraksts par efektīvas siltumapgādes un aukstumapgādes nozīmi siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju samazināšanā ilgtermiņā un
- vispārējs pārskats par pašreizējām rīcībpolitikām un pasākumiem siltumapgādes un aukstumapgādes jomā, par kuriem ziņots saskaņā ar Pārvaldības regulu.

⁽¹⁾ Norādījumi par Direktīvu 2012/27/ES.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013SC0449>

⁽²⁾ "Lietderīgā enerģija" ir visa siltuma un aukstuma enerģija, kas vajadzīga tiešajiem lietotājiem, pēc tam, kad siltumapgādes un aukstumapgādes iekārtās ir īstenoti visi enerģijas pārveides posmi.

⁽³⁾ Visa enerģija, kas piegādāta rūpniecībai, transportam, mājāsaimniecībām, pakalpojumu nozarei un lauksaimniecībai. EGP nav ietverta enerģijas piegāde enerģijas pārveidošanas nozarei un pašai enerģētikas nozarei. Visām atšķirībām no statistikas datiem un bilancēm, kas pieejamas ar Eurostat starpniecību, jābūt izskaidrotām.

Lai analizētu siltumapgādes un aukstumapgādes efektivitātes ekonomisko potenciālu, pilnīgā izvērtējumā jāiekļauj šādi aspekti:

- informācija par tehnoloģijām, kas ir apzinātas kā piemērotas mazoglekļa un energoefektīvai siltumapgādei un aukstumapgādei valsts teritorijā, izmantojot izmaksu un ieguvumu analīzi (IIA),
- pamatscenārijs un alternatīvi scenāriji precīzi noteikti ģeogrāfiskai teritorijai,
- finansiālā un ekonomiskā analīze (ekonomiskajā analīzē ņem vērā ārējās izmaksas),
- jutīguma analīze un
- izmantotās metodes un izdarīto pieņēmumu izklāsts.

Visbeidzot, lai visaptverošais izvērtējums būtu pilnīgs, jābūt izklāstītiem priekšlikumiem par papildu un turpmākiem politikas pasākumiem siltumapgādes un aukstumapgādes jomā.

2. KONKRĒTI IETEIKUMI

2.1. PĀRSKATS PAR SILTUMAPGĀDI UN AUKSTUMAPGĀDI

2.1.1. **Gada siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma novērtēšana, to nosakot pēc lietderīgās enerģijas un kvantificēta enerģijas galapatēriņa pa nozarēm**

Saskaņā ar EED VIII pielikuma 1. punktu dalībvalstīm jāpaziņo visjaunākie kvantificētie EGP dati par siltumapgādi un aukstumapgādi mājokļu, pakalpojumu un rūpniecības nozarē un jebkurā citā nozarē, kas atsevišķi veido vairāk nekā 5 % no lietderīgās siltumapgādes un aukstumapgādes kopējā pieprasījuma valstī. Vienlaikus dalībvalstīm arī jānovērtē un jāpaziņo LE, kas vajadzīga siltumapgādei un aukstumapgādei šajās nozarēs. EGP un LE par katru nozari jāizsaka GWh.

Siltumapgādes un aukstumapgādes enerģijas galapatēriņa aprēķinu pamatā jābūt reālai, novērtētai un pārbaudītai informācijai, un datu sadalījumam pa nozarēm jāatbilst standarta sadalījumam Eiropas enerģijas statistikā un valstu enerģijas bilancēs ⁽⁴⁾.

Lai izpildītu EED VIII pielikuma 3. punkta prasības, ir lietderīgi norādīt apgādes un patēriņa datu ģeogrāfisko sadalījumu, tādējādi ņaotnes enerģijas pieprasījumu sasaistot ar piegādes avotiem. Lai to izdarītu, ir jāzina siltumapgādes un aukstumapgādes enerģijas galveno lietotāju atrašanās vieta. Apvienojumā ar informāciju par potenciālajiem piegādātājiem (atbilstoši EED VIII pielikuma 2. punktam) šādi ir iespējams izveidot vietu karti atbilstoši 3. punktam un uzlabot izpratni par atšķirīgajiem apstākļiem valstī. Viena no pieejām, kā atspoguļot ģeogrāfisko sadalījumu, var būt vispāratzītas teritoriālā sadalījuma sistēmas izmantošana, piemēram, pasta indeksa teritorijas, vietējās administratīvās vienības (VAV), pašvaldības, rūpnieciskie parki un to apkaimes teritorijas.

Ja tas ir iespējams un noderīgi, siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma sadalījumu pa nozarēm var sīkāk iedalīt attiecīgos apakšelementos, piemēram, lai noteiktu enerģijas daudzumu vai temperatūras pakāpi, kas parasti būtu vajadzīga ⁽⁵⁾ (piemēram, augstas pakāpes siltums, vidējas pakāpes siltums, vidējas/zemas pakāpes siltums, zemas pakāpes siltums, dzesēšana un atdzesēšana). Tas palielinātu analīzes precizitāti un lietderīgumu, piemēram, kad dažādu apakšsektoru specifiskām vajadzībām domātu siltumapgādes un aukstumapgādes risinājumu, izmaksu un ieguvumu analīzes ietvaros tiek apsvērta to tehniskā un ekonomiskā lietderība.

Lai sadalījums būtu precīzs, ir vajadzīga rūpīga datu vākšana un apstrāde. Bieži vien tā ietvers dažādu datu kopu apvienošanu, datu lejupēju un augšupēju apstrādi, kā arī hipotēžu un pieņēmumu izmantošanu. Ja nav pieejami tieši dati par enerģijas patēriņu, būtu jāizmanto netieši atvasināti dati. Iespējamie elementi cita starpā var būt iedzīvotāju skaits noteiktā teritoriālajā vienībā, enerģijas patēriņš uz vienu iedzīvotāju un apsildāmā ēku platība uz vienu iedzīvotāju. Attiecībā uz dažādām apakšnozarēm, iespējams, būs vajadzīgas atšķirīgas pieejas.

⁽⁴⁾ Norādījumi par Direktīvu 2012/27/ES.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013SC0449>

⁽⁵⁾ Plašāku informāciju par siltuma un aukstuma enerģijas tipisku sadalījumu, pamatojoties uz tās lietojumu, sk. IV pielikumā.

Mājokļu nozari un pakalpojumu nozares lielāko daļu veido liels skaits mazu un vidēji lielu patērētāju, kas izklidēti pa visu pašvaldības vai citas teritoriālās vienības teritoriju. Tiem enerģija vajadzīga galvenokārt telpu apsildei/dzesēšanai, tādējādi šo pieprasījumu nosaka apsildāmā un/vai dzesējamā ēkas platība. Var būt noderīgi piemērot kritērijus, kas izskaidro pieprasījumu no ģeogrāfiskā viedokļa ⁽⁶⁾, piemēram, šādus patērētājus sagrupēt augsta un zema siltumapgādes pieprasījuma blīvuma grupās. Tādu pašu segmentāciju var izmantot arī tad, ja ir nodalīti ēku segmenti, piemēram, lai izpildītu gandrīz nulles enerģijas ēku standartus.

Rūpniecības nozarē parasti ir neliels skaits lielu siltuma patērētāju, kuru pieprasījums pēc enerģijas ir atkarīgs no rūpnieciskajiem procesiem. Šajā gadījumā patērētājus var sagrupēt, izmantojot enerģijas pieprasījuma (MWh/a) un temperatūras robežvērtības.

2.1.2. **Pašreizējā siltumapgādes un aukstumapgādes piedāvājuma apzināšana un aplēšana sadalījumā pa tehnoloģijām**

Šā posma mērķis ir apzināt tehnoloģiskos risinājumus, ko izmanto siltumapgādei un aukstumapgādei (EED VIII pielikuma 1. punkts). Analīzei un paziņotajām vērtībām jābūt strukturētām tādā pašā veidā kā siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma aprakstam. Saskaņā ar EED VIII pielikuma 2. punkta a) apakšpunktu jāpaziņo visjaunākie pieejamie dati, tos izsakot GWh gadā. Būtu jāievēro nošķirums starp lokālajiem un nelokālajiem avotiem un starp atjaunojamiem un fosilajiem energoresursiem.

Pielikuma 2. punkta a) apakšpunktā ir uzskaitītas tehnoloģijas, par kurām jāiesniedz apgādes dati:

“— lokālās apgādes gadījumā:

- tikai siltuma ražošanai paredzēti katli,
- augstas efektivitātes siltumenerģijas un elektroenerģijas koģenerācija,
- siltumsūkņi,
- citas lokālas tehnoloģijas un avoti un

— nelokālās apgādes gadījumā:

- augstas efektivitātes siltumenerģijas un elektroenerģijas koģenerācija,
- siltuma pārpalikums jeb atlikumsiltums,
- citas nelokālas tehnoloģijas un avoti”.

Attiecībā uz katru tehnoloģiju ir jānošķir atjaunojamie energoresursi un fosilie energoresursi. Dati, kurus nevar apkopot tieši, ir jāatvasina netieši. Iepriekš sniegtais uzskaitījums nav izsmelošs un atspoguļo tikai obligāti iekļaujamo informāciju. Uzskaitījums būtu jāpapildina ar papildu energoresursiem, ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu pilnīgumu un precizitāti.

Siltumapgādes un aukstumapgādes avotu datu detalizācijas pakāpei būtu jāatbilst prasībām, ko nosaka visaptverošajam izvērtējumam izvēlētajā metode. Tie var būt dati par atrašanās vietu, tehnoloģiju, izmantoto kurināmo, piegādātās enerģijas daudzumu un kvalitāti ⁽⁷⁾ (MWh/a), siltuma pieejamību (dienā vai gadā), iekārtas vecumu un paredzamo kalpošanas laiku utt.

⁽⁶⁾ Šādi kritēriji ir, piemēram,

- siltumapgādes pieprasījuma blīvums (MWh/km²) – siltumapgādes un aukstumapgādes enerģijas gada patēriņš ēkās, kas atrodas konkrētā teritoriālajā vienībā, piemēram, atbilstoši STRATEGO projekta ziņojumam (<https://heatroadmap.eu/wp-content/uploads/2018/09/STRATEGO-WP2-Background-Report-6-Mapping-Potential-for-DHC.pdf>); augsta pieprasījuma teritorijas ir tās, kas patērē vairāk nekā 85 GWh/km² siltuma gadā, un
- apbūves intensitāte (m²/m²) – apsildītā vai dzesētā ēku platība konkrētā teritoriālajā vienībā, dalīta ar vienības platību. Plašāku informāciju sk. dokumentā *Background report providing guidance on tools and methods for the preparation of public heat maps*, 2.1.1. punktā.

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98823>

⁽⁷⁾ Plašāku informāciju par siltuma un aukstuma enerģijas tipisku sadalījumu, pamatojoties uz tās lietojumu, sk. IV pielikumā.

2.2. TO IEKĀRTU APZINĀŠANA, KURĀS RODAS ATLIKUMSILTUMS VAI ATLIKUMAUKSTUMS, UN TO SILTUMAPGĀDES VAI AUKSTUMAPGĀDES POTENCIĀLS

Šā posma mērķis ir apzināt, raksturot un kvantificēt atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma avotus, kuru tehniskais potenciāls vēl nav pilnīgi izmantots. Šos datus var izmantot kā rādītāju pašreizējā vai nākotnes siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma apmierināšanai. EED VIII pielikuma 2. punkta b) apakšpunktā ir uzskaitītas analizējamās siltuma ražošanas iekārtas:

- termiskās jaudas ražošanas iekārtas, kuras var piegādāt siltuma pārpalikumu [atlikumsiltumu] vai tikt pielāgotas siltuma pārpalikuma [atlikumsiltuma] piegādei un kuru kopējā ievadītā siltumjaua pārsniedz 50 MW,
- siltumenerģijas un elektroenerģijas koģenerācijas iekārtas, kuras izmanto I pielikuma II daļā minētās tehnoloģijas un kuru kopējā ievadītā siltumjaua pārsniedz 20 MW,
- atkritumu incinerācijas stacijas,
- atjaunojamo energoresursu iekārtas, kuru kopējā ievadītā siltumjaua pārsniedz 20 MW, izņemot 2. punkta b) apakšpunkta i) un ii) punktā minētās iekārtas, kas ražo siltumu un aukstumu, izmantojot atjaunojamo energoresursu enerģiju,
- rūpnieciskas iekārtas, kuru kopējā ievadītā siltumjaua pārsniedz 20 MW un kuras var nodrošināt siltuma pārpalikumu [atlikumsiltumu].”

Dalībvalstis papildus uzskaitītajiem atlikumsiltuma un atlikumaukstuma avotiem var norādīt vēl citus avotus, piemēram, pakalpojumu nozarē, un tos paziņot atsevišķi. EED 14. panta 7. punktā paredzēto atļaujas izsniegšanas un atļaujas kritēriju izstrādes nolūkos dalībvalstis var novērtēt to termiskās jaudas ražošanas iekārtu atlikumsiltuma ģenerēšanas potenciālu, kuru kopējā ievadītā siltumjaua ir 20–50 MW.

Noderīgi var būt arī raksturot saražotās enerģijas kvalitāti, piemēram, pieejamo temperatūru (tvaikam vai karstajam ūdenim) par katru lietojumu, kuram to parasti var izmantot ⁽⁶⁾. Ja atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma daudzums vai kvalitāte nav zināmi, tos var aplēst, izmantojot attiecīgu metodiku, kuras pamatā ir pienācīgi dokumentēti pieņēmumi. Piemēram, atlikumsiltumu no elektroenerģijas ražošanas iekārtām var atgūt, izmantojot dažādas metodes un tehnoloģijas ⁽⁷⁾.

Dalībvalstīm kartē jānorāda atrašanās vieta tiem potenciālajiem atlikumsiltuma un atlikumaukstuma avotiem, ar kuriem varētu apmierināt pieprasījumu nākotnē.

2.3. SILTUMAPGĀDES UN AUKSTUMAPGĀDES PIEPRASĪJUMA UN PIEDĀVĀJUMA KARTES

EED VIII pielikumā ir noteikts, ka visaptverošajā izvērtējumā par valsts efektīvas siltumapgādes un aukstumapgādes potenciālu ir jāiekļauj visas valsts teritorijas karte, kurā norādīti siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma avoti un infrastruktūra, tostarp (VIII pielikuma 3. punkts):

- siltumapgādes un dzesēšanas [aukstumapgādes] pieprasījuma zonas, kas izriet no 1. punkta analīzes, izmantojot konsekventus kritērijus, lai fokusā būtu energoietilpīgas zonas pašvaldībās un konurbācijās,
- pašreizējos siltumapgādes un aukstumapgādes punktus, kas minēti 2. punkta b) apakšpunktā, un centralizētās siltumapgādes pārvades iekārtas,
- tāda tipa plānotos siltumapgādes un aukstumapgādes punktus, kas aprakstīti 2. punkta b) apakšpunktā, un centralizētās siltumapgādes pārvades iekārtas.”

Šajā uzskaitījumā ir ietverti tikai elementi, kuriem kartē jābūt norādītiem. Var iekļaut arī citus elementus, piemēram, atjaunojamo energoresursu sadalījumu.

Siltumapgādes un aukstumapgādes punktu kartes sagatavošana nebūtu jāuzskata par atsevišķu uzdevumu; tā drīzāk ir neatņemama daļa procesā, kurā novērtē potenciālos siltumapgādes un aukstumapgādes efektivitātes uzlabojumus un sinerģijas starp patērētājiem un to potenciālajiem piegādātājiem. Ņemot vērā prasību sagatavot minēto karti, visiem savāktajiem datiem par siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījumu un piedāvājumu vajadzētu būt ar telpisku dimensiju, lai varētu apzināt sinerģijas iespējas.

⁽⁶⁾ Plašāku informāciju par siltuma un aukstuma enerģijas tipisku sadalījumu, pamatojoties uz tās lietojumu, sk. V pielikumā.

⁽⁷⁾ *Guidelines on best practices and informal guidance on how to implement the comprehensive assessment at Member State level.*
<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98819>

EED VIII pielikuma 3. punkta a) apakšpunktā prasīto kartes elementu izšķirtspējai jābūt pietiekamai, lai apzinātu konkrētas siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma zonas. Attiecībā uz 3. punkta b) un c) apakšpunktā noteiktajiem elementiem virtuālais noformējums var būt vispārīgāks (atkarībā no izvēlētās analīzes metodes un pieejamās informācijas), bet tam jābūt tādā, lai būtu iespējams pietiekami precīzi noteikt konkrēta elementa atrašanās vietu IIA nolūkā.

Ja valsts pārvaldei ir paziņoti vai valsts politikas dokumentos ir minēti plāni par nākotnes apgādes punktiem un iekārtām, tas var nozīmēt, ka tie ir pietiekami nobrieduši, lai tos iekļautu šajā kategorijā. Tas neskar turpmākus plānošanas vai investīciju lēmumus un arī nebūs saistoši nevienai no pusēm.

Karšu slāņu veidošanai var izmantot dažādas metodes⁽¹⁰⁾. Dažas kartes nodrošina lielāku detalizāciju, un tām var būt vajadzīgi lielāki detalizētas informācijas kopumi (piemēram, kontūrlīniju kartes). Citu sagatavošanai var būt jāvelta mazāk pūļu, bet tās ir mazāk nodrošinātas sinerģiju apzināšanai starp siltuma un aukstuma enerģijas patērētājiem un piegādātājiem (piemēram, tematiskās kartes). Dalībvalstis ir aicinātas karšu izstrādē izmantot visdetalizētāko pieejamo informāciju, vienlaikus aizsargājot sensitīvu komercinformāciju.

Ieteicams siltumapgādes punktu karti darīt publiski pieejamu internetā. Šāda prakse jau pastāv dažās dalībvalstīs, un šāda karte var būt noderīgs rīks potenciālajiem investoriem un sabiedrībai kopumā.

2.4. SILTUMAPGĀDES UN AUKSTUMAPGĀDES PIEPRASĪJUMA PROGNOZE

EED VIII pielikuma 4. punktā ir noteikts, ka ir vajadzīga siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma prognoze nākamajiem 30 gadiem ar precīzāku informāciju par nākamajiem 10 gadiem. Prognozes sagatavošanā jāņem vērā to rīcībpolitiku un stratēģiju ietekme, kas saistītas ar energoefektivitāti un siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījumu (piemēram, ēku renovācijas ilgtermiņa stratēģijas atbilstoši Ēku energoefektivitātes direktīvai⁽¹¹⁾, integrētie enerģētikas un klimata politikas plāni atbilstoši Pārvaldības regulai), un tajā jābūt atspoguļotām dažādo rūpniecības nozaru vajadzībām.

Sagatavojot prognozes, dalībvalstīm būtu jāizmanto segmentācija, kas noteikta atbilstoši EED VIII pielikuma 1. un 2. punktam, lai noteiktu pašreizējo piedāvājumu un pieprasījumu (t. i., mājokļu, pakalpojumu, rūpniecības u. c. segments un to iespējamie apakšsegmenti).

Var izmantot attiecīgus starptautiskus, valsts un zinātniskus ziņojumus, ja vien to pamatā ir pienācīgi dokumentēta metodika un tie sniedz pietiekami detalizētu informāciju. Alternatīvi prognozes var sagatavot, izmantojot enerģijas pieprasījuma modelēšanu. Izmantotās metodes un pieņēmumi ir jāraksturo un jāizskaidro.

2.5. ATJAUNOJAMO ENERGORESURSU ENERĢIJAS UN ATLIKUMSILTUMA VAI ATLIKUMAUKSTUMA ENERĢIJAS ĪPATSVARŠ CENTRALIZĒTĀS SILTUMAPGĀDES UN AUKSTUMAPGĀDES SEKTORA ENERĢIJAS GALAPATĒRĪNĀ

Dalībvalstīm ir jāpaziņo atjaunojamo energoresursu enerģijas un atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma enerģijas īpatsvars saskaņā ar Atjaunojamo energoresursu direktīvas (AED)⁽¹²⁾ 15. panta 7. punktu. Šos datus var paziņot par katru atjaunojamo nefosilo energoresursu veidu, kas minēts AED 2. panta 1. punktā, un arī par atlikumsiltumu.

Līdz brīdim, kad saskaņā ar AED 35. pantu tiek noteikta atjaunojamo energoresursu aukstumapgādes uzskaites metodika, dalībvalstīm jāizmanto atbilstoša valsts metodika.

⁽¹⁰⁾ Plašāku informāciju par atlikumsiltuma aplēšanas metodēm sk. dokumentā *Background report providing guidance on tools and methods for the preparation of public heat maps*, 3. un 4. punktā.
<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98823>

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (OV L 153, 18.6.2010., 13. lpp.).

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

3. MĒRĶI, STRATĒĢIJAS UN POLITIKAS PASĀKUMI

3.1. EFEKTĪVAS SILTUMAPGĀDES UN AUKSTUMAPGĀDES NOZĪME SEG EMISIJU SAMAZINĀŠANĀ ILGTERMIŅĀ UN PĀRSKATS PAR PAŠREIZĒJO RĪCĪBPOLITIKU

Būtu jāsniedz īss pārskats par pašreizējo efektīvas siltumapgādes un aukstumapgādes rīcībpolitiku, īpaši pievēršoties jebkurām izmaiņām informācijā, kas paziņota atbilstoši Pārvaldības regulai, un izvairoties no jebkādas dublēšanās.

Attiecīgajām siltumapgādes un aukstumapgādes politikām jābūt saskaņīgām ar rīcībpolitikām, kas veicina enerģētikas savienības piecas dimensijas, jo īpaši energoefektivitāti (Pārvaldības regulas 4. panta b) punkta 1.–4. apakšpunkts un 15. panta 4. punkta b) apakšpunkts); minētās dimensijas ir šādas:

- dekarbonizācija, t. sk. SEG emisiju samazināšana un piesaiste un to trajektoriju izpilde, kuras raksturo atjaunojamo energoresursu enerģijas sektorālo īpatsvaru EGP,
- energoefektivitāte, t. sk. ieguldījums ES 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanā un 2030., 2040. un 2050. gada indikatīvo atskaites punktu sasniegšanā,
- enerģētiskā drošība, t. sk. energoapgādes dažādošana, energosistēmas noturības un elastīguma palielināšana un atkarības no enerģijas importa mazināšana,
- iekšējie enerģijas tirgi, t. sk. ietver starpsavienotības, pārvades infrastruktūras, uz konkurētspējīgu samaksu un iesaistīšanu orientētas patērētāju aizsardzības politikas uzlabošanu un enerģētiskās nabadzības mazināšanu, un
- pētniecība, inovācija un konkurētspēja, t. sk. ieguldījums privātajā pētniecībā un inovācijā un tīro tehnoloģiju izvērsšanā.

Dalībvalstīm jāraksturo un – ja tas ir pamatoti un iespējami – jākvantificē, kā energoefektivitāte un SEG emisiju mazināšana siltumapgādē un aukstumapgādē ir saistītas ar šīm piecām dimensijām.

3.1.1. *Piemērs – dimensija “dekarbonizācija”*

Piemēram, attiecībā uz dimensiju “dekarbonizācija” ir jākvantificē siltumapgādes un aukstumapgādes energoefektivitātes rīcībpolitiku ietekme uz SEG emisiju daudzumu un zemes izmantojumu. Būtu jānorāda tehnoloģiju izmantojums nākotnē, norādot arī atjaunojamo nefosilo energoresursu izmantošanu, tostarp atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas (vēja, saules fotoelementu enerģijas) izmantošanu siltumapgādei vai aukstumapgādei un siltuma tiešo ražošanu no atjaunojamo energoresursu enerģijas nesējiem (siltumapgāde un aukstumapgāde, izmantojot saules siltumenerģiju, biomasu, biogāzi, ūdeņradi, sintētiskās gāzes), un citus izmantojumus. Turpmākā IIA (sk. 4. iedaļu) sniegs iespēju apzināt jaunas rīcībpolitikas un pasākumus (5. iedaļa), lai sasniegtu valstu energoefektivitātes un dekarbonizācijas mērķrādītājus, kas saistīti ar siltumapgādi un aukstumapgādi.

3.1.2. *Piemērs – dimensija “energoefektivitāte”*

Attiecībā uz vispārējo energoefektivitāti dalībvalstīm jānorāda paredzamais siltumapgādes un aukstumapgādes energoefektivitātes politikas ieguldījuma apmērs 2030., 2040. un 2050. gada atskaites punktu sasniegšanā. Tas ir jākvantificē kā primārās enerģijas patēriņš vai enerģijas galapatēriņš, primārās enerģijas ietaupījums vai enerģijas galaietaupījums, vai kā energointensitāte, ievērojot pieeju, kas izvēlēta saistībā ar Pārvaldības regulu.

Dalībvalstīm arī būtu jāraksturo būtiskā to rīcībpolitiku ietekme uz enerģētisko drošību, pētniecību, inovāciju un konkurētspēju.

4. SILTUMAPGĀDES UN AUKSTUMAPGĀDES EFEKTIVITĀTES EKONOMISKĀ POTENCIĀLA ANALĪZE

4.1. EKONOMISKĀ POTENCIĀLA ANALĪZE

4.1.1. *Izklāsts*

Dalībvalstīm ir dažādas iespējas, kā analizēt siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģiju ekonomisko potenciālu, tomēr to izvēlētajai metodei (EED VIII pielikuma 7. un 8. punkts):

- jāaptver visa valsts teritorija – tas neizslēdz iespējamu apakšanalīzi, piemēram, izmantojot reģionālu sadalījumu,

- jābūt pamatotai ar IIA (EED 14. panta 3. punkts) un par novērtēšanas kritēriju jāizmanto neto pašreizējā vērtība (NPV),
- jāapzina alternatīvi scenāriji efektīvākām atjaunojamo energoresursu siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģijām – tas ietver pamatscenārija un alternatīvu scenāriju izstrādi valsts siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmām ⁽¹³⁾,
- jāapsver vairākas tehnoloģijas – rūpnieciskais atlikumsiltums un atlikumaukstums, atkritumu incinerācija, augstas efektivitātes koģenerācija, citi atjaunojamie energoresursi, siltumsūkņi un siltuma zudumu samazināšana esošajos centralizētajos tīklos – un
- jāņem vērā sociālekonomiskie un vides faktori ⁽¹⁴⁾.

IIA daļā, kas attiecas uz AED 15. panta 7. punktā minēto novērtējumu, jābūt iekļautai tādu teritoriju telpiskai analīzei, kuras ir piemērotas, lai tajās ar “zemu ekoloģisko risku” ieviestu no atjaunojamo energoresursu enerģiju un siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā varētu izmantot atlikumsiltumu un atlikumaukstumu, un novērtējumam par iespējam īstenot maza mēroga mājāsaimniecību projektus.

Lai izvērtētu sarežģītākas saiknes starp valsts energosistēmas siltumapgādes pieprasījuma un piedāvājuma komponentiem, jo īpaši dinamiskākos aspektus, var izmantot citus uzlabotus energosistēmas modelēšanas rīkus atkarībā no šādu rīku un nepieciešamās informācijas pieejamības.

Izvērtējuma ziņojumā jābūt izklāstītam, kādi pieņēmumi ir izdarīti, jo īpaši attiecībā uz galveno ielaides un izlaides faktoru cenām un diskonta likmi.

4.1.2. Ģeogrāfiskās un sistēmas robežas

Ļoti svarīgs posms analīzes veikšanā ir ģeogrāfisko un sistēmas robežu noteikšana visaptverošā izvērtējuma vajadzībām. Pēc robežām nosaka attiecīgo vienību grupu un to mijiedarbības aspektus, kas tiks aptverti analizē.

EED VIII pielikuma 8. punkta d) apakšpunktā ir noteiktas divas vispārējas prasības šajā saistībā:

- ģeogrāfiskajai robežai jāaptver piemērota, precīzi noteikta ģeogrāfiska zona, un
- IIA ir jāņem vērā visi attiecīgie centralizētās vai decentralizētās apgādes resursi, kas pieejami sistēmā un ģeogrāfiskajās robežās.

Zonai, ko aptver kopējā ģeogrāfiskā robeža, un izvērtējumā aptvertajai teritorijai, t. i., attiecīgās dalībvalsts administratīvajai teritorijai, jābūt identiskām. Tomēr lielām dalībvalstīm ir īpaši ieteicams sadalīt savu teritoriju reģionos (piemēram, NUTS-1), lai energoapgādes kartēšana un plānošana būtu labāk pārvaldāma un lai varētu ņemt vērā dažādas klimatiskās zonas. Dalībvalstīm būtu jānorāda sinerģijas iespējas starp siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījumu un atlikumsiltuma avotiem un atjaunojamiem siltumapgādes un aukstumapgādes energoresursiem ģeogrāfiskās robežas ietvaros.

Savukārt sistēmas robežas ir lokālāks jēdziens. Tām jāaptver vienība vai tādu siltumapgādes un aukstumapgādes patērētāju un piegādātāju grupa, starp kuriem notiek vai varētu notikt ievērojama enerģijas apmaiņa. Rezultātā iegūtās sistēmas tiks analizētas savu robežu ietvaros (piemērojot IIA), lai noteiktu, vai ir ekonomiski izdevīgi īstenot konkrētu siltumapgādes un aukstumapgādes risinājumu.

Šādas sistēmas var būt, piemēram ⁽¹⁵⁾:

- dzīvokļu ēku (siltuma patērētāju) grupa un plānota centralizētās siltumapgādes sistēma (potenciāls siltumapgādes piegādātājs),
- pilsētas rajons, kas atrodas netālu no piemērota siltumenerģijas avota,

⁽¹³⁾ Ietverot novērtējumu par no atjaunojamiem energoresursiem iegūtas enerģijas un atlikumsiltuma un atlikumaukstuma izmantojuma potenciālu siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā, kā minēts AED 15. panta 7. punktā.

⁽¹⁴⁾ Plašākus skaidrojumus sk. V pielikumā.

⁽¹⁵⁾ Šis neizsmelošais uzskaitījums šeit ir sniegts vienīgi informatīvos nolūkos.

- mazākas siltumapgādes un aukstumapgādes iekārtas, piemēram, tirdzniecības zonas (siltumapgādes un aukstumapgādes patērētājs) un siltumsūkņi (iespējama tehnoloģija siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma apmierināšanai), un
- rūpniecības iekārta, kas patērē siltumu, un cita iekārta, kas varētu piegādāt atlikumsiltumu.

4.1.3. *Atbilstošu tehnisko risinājumu apzināšana*

Pieprasījumu, kas noteikts iepriekšējos posmos, var apmierināt, izmantojot daudzus un dažādus augstas efektivitātes siltumapgādes un aukstumapgādes risinājumus. Visrentablāko un izdevīgāko siltumapgādes vai aukstumapgādes risinājumu var definēt kā vienu vai vairākus no šādiem elementiem:

- resurss, ko izmanto kā energoresursu, piemēram, atlikumsiltums, biomasas vai elektroenerģija,
- tehnoloģija, ko izmanto, lai enerģijas nesēju pārveidotu par patērētājiem noderīgu enerģijas formu, piemēram, siltuma atgūšana vai siltumsūkņi, un
- sadales sistēma, kas ļauj nodrošināt lietderīgo enerģiju patērētājiem (centralizēta vai decentralizēta).

Iespējamie tehniskie risinājumi būtu arī jānovērtē, pamatojoties uz to izmantojamību

- decentralizētās (jeb individuālās) sistēmās, kur vairāki ražotāji (vai katrs patērētājs) uz vietas ražo savu siltumenerģiju vai aukstumenerģiju, un
- centralizētās sistēmās, kas izmanto centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmas siltumenerģijas sadalei patērētājiem no nelokāliem siltuma avotiem – tās var izmantot, lai piegādātu siltumenerģiju un aukstumenerģiju sistēmas robežās, kas raksturotas kā tādas, kurās ir liels pieprasījuma blīvums, un lieliem patērētājiem, piemēram, rūpnieciskai iekārtai.

Atbilstošo risinājumu izvēle konkrētas enerģijas piedāvājuma un pieprasījuma sistēmas robežās⁽¹⁶⁾ būs atkarīga no daudziem faktoriem, tostarp šādiem:

- resursa pieejamības (piemēram, biomasas pieejamība var noteikt biomasas katlu praktisko izmantojamību),
- siltumapgādes pieprasījuma raksturlielumiem (piemēram, centralizētā siltumapgāde ir īpaši piemērota pilsētu rajonos, kur ir augsts siltumapgādes pieprasījuma blīvums) un
- iespējamās siltumapgādes raksturlielumiem (zemas temperatūras atlikumsiltums var nebūt piemērots izmantošanai rūpnieciskos procesos, taču var būt piemērots kā ielaides resurss centralizētās siltumapgādes sistēmā).

4.1.4. *Pamatscenārijs*

Kā noteikts EED VIII pielikuma 8. punkta a) apakšpunkta ii) punktā, pamatscenārijs tiks izmantots par atskaites punktu, proti, rīcībpolitikas tiks ņemtas vērā visaptverošā izvērtējuma sagatavošanas laikā. Par sākumpunktu būtu jāizmanto šādu valsts siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmu elementu iezīmes:

- pārskats par siltuma patērētājiem un to pašreizējo enerģijas patēriņu,
- pašreizējie siltumapgādes un aukstumapgādes avoti un
- potenciālie siltumapgādes un aukstumapgādes avoti (ja šādu tendenci var pamatoti prognozēt, ņemot vērā pašreizējās rīcībpolitikas un pasākumus atbilstoši EED VIII pielikuma I daļai).

Pamatscenārijs atspoguļo visiespējamāko enerģijas pieprasījuma, piedāvājuma un pārveides attīstības virzienu, pamatojoties uz pašreizējām zināšanām, tehnoloģisko attīstību un politikas pasākumiem. Tāpēc tas ir “ierastās darbības” scenārijs jeb atsauces scenārijs. Tajā jābūt atspoguļotiem pašreizējiem politikas pasākumiem atbilstoši valsts un ES tiesību aktiem, un tā pamatā var būt energoefektivitātes scenārijs un atjaunojamo energoresursu enerģijas “ar pašreizējiem pasākumiem” scenārijs, kas izstrādāti Pārvaldības regulas mērķiem.

⁽¹⁶⁾ Zona, kurā piedāvājuma un pieprasījuma sistēmas ir savstarpēji savienotas un ir piemērojami līdzīgi sistēmas raksturlielumi.

Pamatscenārijā ir jāiekļauj informācija par to, kā pašlaik tiek apmierināts pieprasījums, un pieņēmumi par to, kā pieprasījums tiks apmierināts nākotnē. Nākotnes tehnoloģijām nav jāaprobežojas ar pašlaik izmantotajiem risinājumiem. Tās var ietvert, piemēram, augstas efektivitātes koģenerāciju vai efektīvu centralizēto siltumapgādi un aukstumapgādi (CSA), ja šādu tendenci var pamatoti prognozēt.

4.1.4.1. Siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģiju pašreizējā struktūra

Pamatscenārijā jāiekļauj siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģiju pašreizējās struktūras apraksts par katru siltumapgādes pieprasījuma segmentu un katras energosistēmas robežas ietvaros. Prioritāte būtu jāpiešķir augšupējai pieejai, kuras pamatā ir detalizēta informācija (piemēram, dati, kas apkopoti avota tuvumā, aptauju rezultāti u. tml.).

Ja nav detalizētas informācijas, šos ievaddatus var iegūt, izmantojot lejupēju pieeju, kuras pamatā ir:

- informācija par kurināmā patēriņa pašreizējo struktūru un
- pieņēmumi par galvenajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem, kas izmantoti valsts kontekstā.

Tā kā siltumapgādes tehnoloģiju struktūra ir saistīta ar siltumapgādes pieprasījuma avotu, informāciju par šādu avotu var izmantot, lai precizētu aplēses par tehnoloģiju struktūru. Piemēram, datus par māju vai dzīvokļu skaitu energosistēmas robežas ietvaros var izmantot, lai aplēstu uzstādīto individuālo apkures iekārtu kopējo skaitu un lielumu (pieņemot, ka katrā mājā ir viena iekārta). Līdzīgi datus par rūpniecisko iekārtu skaitu un lielumu var izmantot, lai noteiktu siltuma ražošanas iekārtu aptuveno skaitu (un lielumu) rūpniecības nozarē.

4.1.4.2. Siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģiju nākotnes struktūra un to nomaiņas rādītājs

Siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģiju nākotnes struktūru var aplēst, par pamatu izmantojot energoresursu struktūru pēdējā gadā un tad nosakot tehnoloģiju struktūru minētajam gadam un visiem starpā esošajiem gadiem, apsverot dažādus attīstības virzienus atkarībā no tā, kā attīstījušās tehnoloģijas. Šo informāciju apvienojot ar siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma prognozēm, ir iespējams izstrādāt tehnoloģiju struktūras prognozes visam periodam.

Arī pieņēmumus par siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģiju nākotnes struktūru var formulēt, pamatojoties uz tehnoloģiju nomaiņas rādītāju. Pieņemot, ka pašreizējais siltuma ražošanas aprīkojums būs jānomaina tā ekspluatācijas laika beigās, var izdarīt pieņēmumus par

- dažu tehnoloģiju izmantojumu visā analīzes aptvertajā laikposmā un
- citu tehnoloģiju nomaiņu.

Šajos gadījumos nomaiņas rādītājs atspoguļotu termiņu jaunu tehnoloģiju ienākšanai esošā pieprasījuma apmierināšanai. Nomainītas rādītāju konkrētās nozarēs var:

- noteikt, pamatojoties uz tirgus pētījumiem vai citiem atbilstošiem avotiem, arī ņemot vērā politikas pasākumu iespējamo ietekmi, vai
- aplēst, pamatojoties uz tehnoloģijas vidējo ekspluatācijas laiku, pieņemot, ka tad, ja ekspluatācijas laiks ir 20 gadi un tirgus ir piesātināts, katru gadu tiks nomainīta 1/20 no attiecīgās tehnoloģijas inventāra.

4.1.5. Alternatīvu scenāriju izstrāde

Saskaņā ar EED VIII pielikuma 8. punkta c) apakšpunktu jāņem vērā visi scenāriji, kas var ietekmēt pamatscenāriju, tostarp individuālās siltumapgādes un aukstumapgādes nozīme. Tas nozīmē, ka katrā analizētajā energosistēmā alternatīvo scenāriju skaitam būtu jāatbilst to tehniski dzīvotspējīgo risinājumu skaitam, kuri izklāstīti saskaņā ar 7. punktu.

Scenārijus, kas nav īstenojami (tehnisku vai finansiālu iemeslu dēļ vai valsts tiesību normu dēļ), var izslēgt IIA agrīnā posmā, tomēr šāda izslēgšana ir jāpamato ar pienācīgu dokumentāciju.

Alternatīvo scenāriju sagatavošanas procedūras lielākoties ir tādas pašas kā pamatscenārija sagatavošanai izmantotās. Var noteikt dažādu tehnoloģiju īpatsvaru katram gadam, un ir jāaprēķina iekārtu lielums un skaits. Alternatīvajos scenārijos jāņem vērā energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu mērķrādītāji, kas Eiropas Savienībai noteikti Pārvaldības regulā, un būtu jāizpēta veidi, kā sniegt plašāku valsts ieguldījumu, pieņemot, ka enerģijas pieprasījuma attīstība būs tāda pati kā pamatscenārijā.

Detalizācijas pakāpe alternatīvajos scenārijos atšķirsies, proti:

- attiecībā uz lokāliem risinājumiem būtu jānosaka tehnoloģijas īpatsvars pieprasījuma “segmentā” ⁽¹⁷⁾, savukārt
- attiecībā uz nelokāliem risinājumiem lēmums īstenot risinājumu ietekmēs visus segmentus kā kopumu, tāpēc vajadzīgā jauda būtu jānovērtē, pamatojoties uz kopējo pieprasījumu un slodzes sezonālajām atšķirībām, nenošķirot pieprasījuma segmentus (piemēram, ja CSA tīkls piegādā siltumu mājsaimniecībām un pakalpojumu nozarei, ir jāaplēs tikai abu segmentu apvienotā jauda).

Katrā alternatīvajā scenārijā (salīdzinājumā ar pamatscenāriju) ir jākvantificē:

- to tehnoloģiju ekonomiskais potenciāls, ko pārbauda, par kritēriju izmantojot NPV,
- SEG emisiju samazinājums,
- primārās enerģijas ietaupījums (GWh gadā) un
- ietekme uz atjaunojamo energoresursu īpatsvaru valsts energoresursu struktūrā.

4.2. IZMAKSU UN IEGUVUMU ANALĪZE

Lai novērtētu labklājības izmaiņas, kas attiecināmas uz investīciju lēmumu saistībā ar efektīvas siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģiju, ir jāveic IIA. Saskaņā ar EED VIII pielikuma 8. punkta a) apakšpunkta i) punktu par izvērtēšanas kritēriju jāizmanto NPV.

Jānosaka sociālā diskonta likme (SDL). Tas ir parametrs, kas atspoguļo sabiedrības viedokli par to, kā būtu jānosaka nākotnes ieguvumu un izmaksu vērtība salīdzinājumā ar to pašreizējo vērtību ⁽¹⁸⁾. Piešķirot nākotnes izmaksām un ieguvumiem pašreizēju vērtību, ir iespējams tās salīdzināt laika griezumā.

IIA jābūt iekļautai ekonomiskajai analīzei un finansiālajai analīzei no investora skatījuma, tostarp piemērojot finansiālo diskonta likmi. Tādējādi ir iespējams apzināt iespējamās politikas ietekmes jomas, pamatojoties uz atšķirību starp tehniska risinājuma finansiālajām un ekonomiskajām izmaksām.

Lai novērtētu siltumapgādes un aukstumapgādes ietekmi un iespējamus ieguvumus energosistēmai, dalībvalstīm būtu jānovērtē, kādi tehniskie risinājumi varētu būt labāk piemēroti vajadzību apmierināšanai. Ieguvumi cita starpā var būt šādi:

- enerģijas pieprasījuma līknes izlīdzināšanās,
- pieprasījuma izlīdzināšana tīkla pārslodzes gadījumos vai enerģijas maksimumcenas periodos,
- sistēmas noturīguma un energoapgādes drošības uzlabošanās un

⁽¹⁷⁾ T. i., konkrētam galapatēriņam (telpu apsildei, dzesēšanai, karstam ūdenim vai tvaikam) vai (apakš)nozarei (piemēram, mājokļu nozarei vai kādai no tās apakšnozarēm).

⁽¹⁸⁾ SDL, ko ieteikusi Komisija (*Guide to cost-benefit analysis of investment projects*), ir 5 % kohēzijas fondu līdzekļu saņēmējvalstīm un 3 % citām dalībvalstīm. Dalībvalstis var noteikt citu atsaucis kritēriju, ar nosacījumu, ka:

- tas tiek pamatots ar ekonomikas izaugsmes prognozēm un citiem parametriem un
- tās konsekventi piemēro šādu kritēriju līdzīgos projektos tajā pašā valstī, reģionā vai nozarē.

- slodzes piedāvāšana liela piedāvājuma laikā vai inerces piedāvāšana energosistēmā – IIA būtu jāņem vērā šā elastīguma vērtība.

4.3. JUTĪGUMA ANALĪZE

IIA jāiekļauj jutīguma analīze, lai novērtētu pamatfaktoru izmaiņu ietekmi. Tas nozīmē, ka ir jānovērtē izmaiņu un nenoteiktību ietekme uz NPV (absolūtā izteiksmē), turklāt šāda analīze arī ļauj apzināt parametrus ar augstāku saistīto risku. Tipiski parametri, kas jāizpēta, būtu šādi:

- investīciju un ekspluatācijas izmaksu izmaiņas,
- kurināmā un elektroenerģijas cenas,
- CO₂ kvotas un
- ietekme uz vidi.

5. POTENCIĀLĀS JAUNĀS STRATĒGIJAS UN POLITIKAS PASĀKUMI

5.1. TURPMĀKO LEĢISLATĪVO UN NELEĢISLATĪVO POLITIKAS PASĀKUMU IZKLĀSTS

Dalībvalstīm būtu jāsniedz pārskats par politikas pasākumiem, kas papildina pašreizējos pasākumus, kuri noteikti EED VIII pielikuma 6. punktā. Vajadzētu būt loģiskai saiknei starp

- datiem par siltumapgādi un aukstumapgādi, kuri apkopoti 1. un 2. punkta nolūkos,
- turpmākiem politikas pasākumiem un
- novērtēto to ietekmi.

Saskaņā ar 9. punktu par katru politikas pasākumu ir jākvantificē šādi elementi:

- “siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumi,
- primārās enerģijas ietaupījums (GWh gadā),
- ietekme uz augstas efektivitātes koģenerācijas īpatsvaru,
- ietekme uz atjaunojamo energoresursu īpatsvaru valsts energoresursu struktūrā un siltumapgādes un dzesēšanas [aukstumapgādes] nozarē,
- saikne ar valsts finanšu plānošanu un izmaksu aiztaupījumiem [ietaupījumiem] publiskā sektora budžetā un tirgus dalībniekiem,
- aplēse par publiskā atbalsta pasākumiem, ja tādi ir, norādot to gada budžetu un potenciālo atbalsta elementu.”

Integrētajā nacionālajā enerģētikas un klimata politikas plānā atbilstoši Pārvaldības regulas 21. pantam būtu jāiekļauj plānotie politikas pasākumi siltumapgādes un aukstumapgādes energoefektivitātes potenciāla izmantošanai. Dalībvalstis, atjauninot plānus līdz 2024. gada 30. jūnijam, var iekļaut jaunus elementus un izveidot saikni ar visaptverošo izvērtējumu.

II PIELIKUMS

PAPILDU LITERATŪRAS AVOTI

1. Vispārīga literatūra

- *Best practices and informal guidance on how to implement the Comprehensive Assessment at Member State level*. Kopīgais pētniecības centrs, Eiropas Komisija, 2016. gads. ISBN 979-92-79-54016-5.

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98819>

2. Literatūra par atlikumsiltuma un atlikumaukstuma aplēšanu

- *Waste heat from industry for district heating*. Eiropas Kopienu Komisija, Enerģētikas ģenerāldirektorāts, 1982. gads.

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2fcd5481-ac79-4e8f-9aaa-ed88a38444db>

3. Literatūra par siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma un piedāvājuma karšu sagatavošanu

- *Background report providing guidance on tools and methods for the preparation of public heat maps*. Kopīgais pētniecības centrs, Eiropas Komisija, 2016. gads. ISBN 978-92-79-54014-1.

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC98823>

4. Literatūra par izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanu, tostarp par ārējām izmaksām

- *Handbook on the external costs of transport*. CE Delft ziņojums Eiropas Komisijai, Mobilitātes un transporta ģenerāldirektorāts, 2019. gads.

<https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/studies/internalisation-handbook-isbn-978-92-79-96917-1.pdf>

- *Methodologies for the Assessment of Project GHG Emissions and Emission Variations*. Eiropas Investīciju banka, 2018. gads.

https://www.eib.org/attachments/strategies/eib_project_carbon_footprint_methodologies_en.pdf

- *The Economic Appraisal of Investment Projects at the EIB*. Eiropas Investīciju banka, 2013. gads.

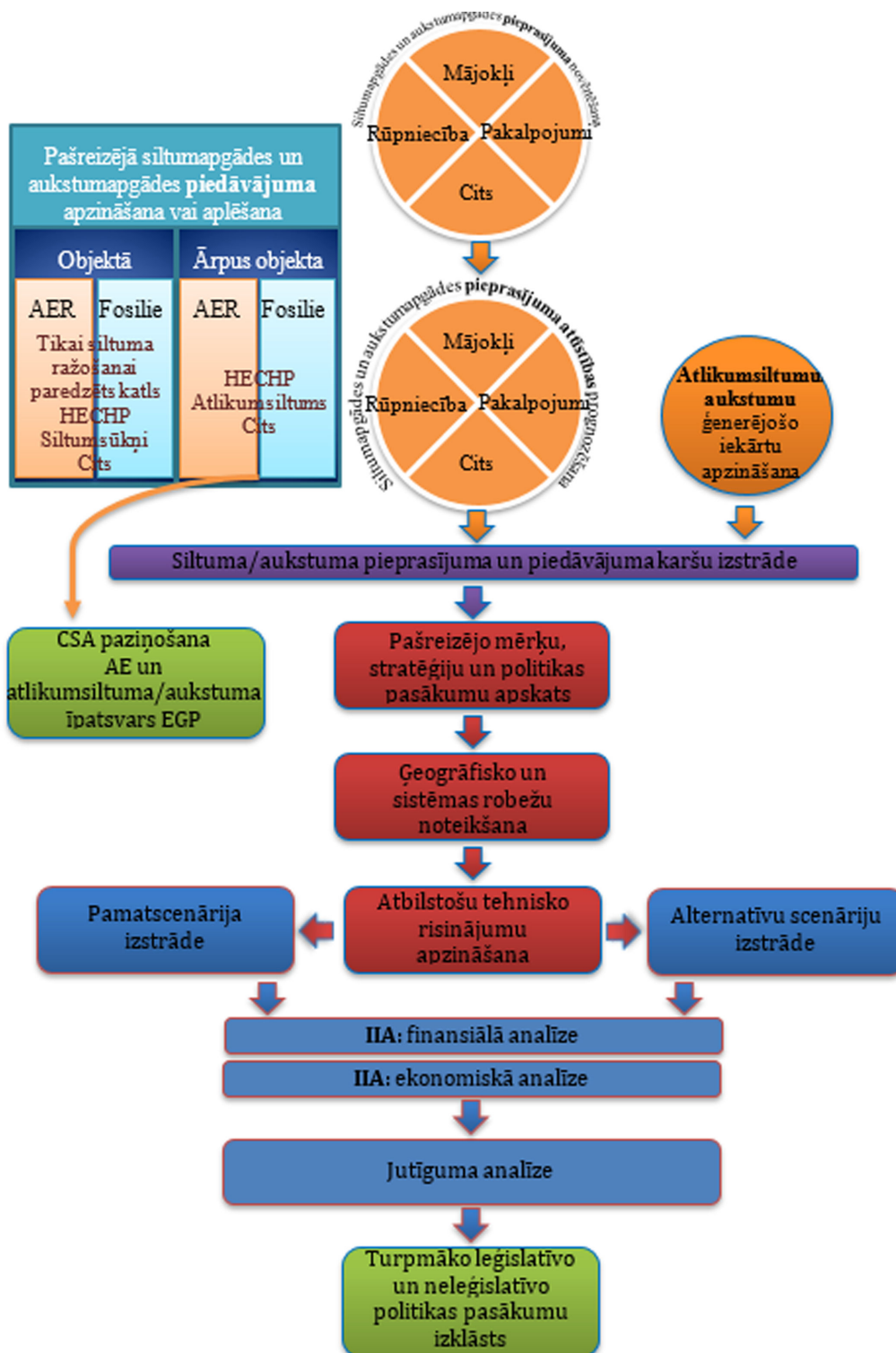
https://www.eib.org/attachments/thematic/economic_appraisal_of_investment_projects_en.pdf

- *Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects. Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014–2020*. Eiropas Komisija, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts, 2014. gads. ISBN 978-92-79-34796-2.

https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf

III PIELIKUMS

VISAPTVEROŠĀS IZVĒRTĒŠANAS PROCESS (EED VIII PIELIKUMS)

IV PIELIKUMS

ATLIKUMSILTUMA UZSKAITE

1. Izklāsts

Atlikumsiltums ir liekā siltumenerģija, kas paliek pāri pēc rūpnieciska procesa un siltuma ieguves. Atlikumsiltuma ziņošanas tvērums EED VIII pielikuma 2. punkta b) apakšpunkta nolūkos atšķiras no ziņošanas tvēruma atbilstoši c) apakšpunktam. Pielikuma 2. punkta b) apakšpunkts attiecas uz potenciālo atlikumsiltuma piedāvājumu, izteiktu GWh (tehnikais potenciāls) gadā, kuru var piegādāt ārpus uzskaitītajām iekārtām. Savukārt 2. punkta c) apakšpunktā ir prasīts paziņot "atjaunojamo energoresursu un siltuma vai aukstuma pārpalikuma [atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma] enerģijas īpat-svaru centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes ⁽¹⁾ sektora enerģijas galapatēriņā pēdējos piecos gados".

2. Atlikumsiltuma un atlikumaukstuma projektu uzskaitē

Procesos radušos atlikumsiltumu un atlikumaukstumu ir sarežģīti uzskaitīt, jo no brīža, kad siltuma vai aukstuma pārpalikumu sāk izmantot uz vietas objektā, tas vairs nav "atlikuma" enerģija, un to izmanto iekārtas energoefektivitātes palielināšanai vai ekspluatācijas izmaksu samazināšanai.

Principā siltumu uzskata par atlikumsiltumu tikai tad, ja tas ir cita procesa blakusprodukts un tiktu novadīts apkārtējā vidē, līdz to piegādā lietošanai ārpus objekta. Proti, rūpnieciskais atlikumsiltums ir līdzvērtīgs enerģijas slodzei, kas citādi netiek iegūta un kam ir vajadzīga ārēja dzesēšana.

Šādas kategorijas nebūtu jāuzskata par atlikumsiltumu:

- siltums, kas ģenerēts ar galveno mērķi to tieši izmantot objektā uz vietas vai ārpus objekta un kas nav cita procesa blakusprodukts, neatkarīgi no piedadītās enerģijas,
- siltums, ko saražo koģenerācijas režīmā koģenerācijas stacijās, jo koģenerācija ir energoefektivitātes pasākums pēc noklusējuma. Tas samazina atlikumsiltumu, jo efektīvāk izmanto piedadīto kurināmā enerģiju, un
- siltums, ko atgūst vai ko varētu atgūt iekšēji tajā pašā objektā.

Būtu jāuzskata, ka, piemēram, šādi objekti un procesi rada atlikumsiltumu:

- datu centri vai tirdzniecības zonas, kas ir jāatdzesē, ja darbības procesā radušos siltumu var piegādāt uz citu vietu ārpus objekta tā vietā, lai to novadītu vidē, un
- tādu kondensatoru dzesēšanas strūklu tieša izmantošana, kuras rodas elektrostacijās (piemēram, siltumu var piegādāt siltumnīcu apsildei).

Ja siltums, kas rodas no atjaunojamā kurināmā, ir pamatprocesa blakusprodukts, to var uzskatīt par atlikumsiltumu (piemēram, bioloģiski noārdāmu atkritumu incinerācija un biomasas) ziņošanas nolūkos atbilstoši 2. punkta b) un c) apakšpunktam.

Lai atlikumsiltuma un atlikumaukstuma projektus attēlotu kartēs (3. punkts), dalībvalstīm ir ieteicams apkopot šādu informāciju:

- stacijas nosaukums un atrašanās vieta,
- pašreizējā un potenciālā pieejamā atlikumsiltuma un atlikumaukstuma daudzums (GWh/a) un kvalitāte (parastā temperatūra un nesējs) un
- atlikumsiltuma un atlikumaukstuma pieejamība (stundas gadā).

3. Atlikumsiltuma uzskaitē par koģenerāciju

Siltums, kas uzskaitīts par koģenerāciju, ir jāatskaita, un to nevar iekļaut atlikumsiltuma uzskaitē, lai sagatavotu rezultātus siltumapgādes un aukstumapgādes potenciāla analīzei (2. punkta b) un c) apakšpunkts), un visi trīs enerģijas veidi ir jāuzskaita atsevišķi:

- elektroenerģija,

⁽¹⁾ "Atjaunojamo energoresursu aukstumapgāde" būtu jāapzina saskaņā ar vienoto metodiku, ko izmanto, lai noteiktu atjaunojamās enerģijas daudzumu, kuru izmanto aukstumapgādei un centralizētajai aukstumapgādei (AED 35. pants). Līdz šādas metodikas ieviešanai būtu jāizmanto atbilstoša valsts metodika.

- siltumenerģija no koģenerācijas režīmā saražotā siltuma un
- atlikumsiltums, ko neizmanto un ko varētu atgūt no elektrostacijas kondensatora vai izplūdes gāzēm. Saskaņā ar 2. punkta b) apakšpunktu viss šāds siltums ir jāpaziņo. Attiecībā uz 2. punkta c) apakšpunktu var paziņot tikai to šāda siltuma daļu, kas ir daļa no centralizētās siltumapgādes sistēmas enerģijas galapatēriņa.

4. Atlikumsiltuma un atlikumaukstuma uzskaitē EED VIII pielikuma 2. punkta b) apakšpunkta nolūkos

Atlikumsiltuma un atlikumaukstuma paziņošanai saistībā ar centralizētu sistēmu 2. punkta b) apakšpunkta nolūkos ierobežojumus nepiemēro. Tāpēc ir jāpaziņo kopējais pašreizējais un potenciālais atlikumsiltums un atlikumaukstums, ko var tieši izmantot citam procesam (ja to ļauj piegādātās temperatūras līmenis) vai var uzlabot līdz atbilstošam līmenim, izmantojot siltumsūkņus ārpus objekta.

Ziņojumi par atlikumsiltuma potenciālu 2. punkta b) apakšpunkta nolūkos var pamatoties arī uz ražotņu apsekojumiem. Apsekojumā respondentiem var lūgt, lai tie kvantificē:

- kopējo pievadīto enerģiju,
- siltumjaudu,
- to, cik daudz no saražotā siltuma jau ir izmantots, un
- to, cik daudz no siltuma ir atziesēts (vai cik daudz no aukstuma ir uzsildīts) vai novadīts vidē.

Vēl viena iespēja, kā novērtēt potenciālo atlikumsiltuma un atlikumaukstuma apgādi, ir izmantot netiešas aplēses, kuru pamatā ir pieņēmums par līdzīgiem siltuma un temperatūras profiliem stacijās, kas:

- darbojas vienā un tajā pašā nozarē,
- ir līdzīga vecuma,
- kam ir vienāda enerģijas integrācijas pakāpe (?) un
- kam piemēro līdzīgus pasākumus enerģijas zudumu samazināšanai.

Attiecīgi var aplēst, ka līdzīgs atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma daudzums ir pieejams uz vienu saražotā vai apstrādātā produkta tonnu (piemēram, visām konkrēta vecuma stacijām, kurās izmanto konkrētu tehnoloģiju, var būt līdzīgi atlikumsiltuma profili).

Aplēstajam potenciālam var piemērot pieejamības faktora svērumu, ņemot vērā:

- atgūšanas aprīkojumā izmantoto tehnoloģiju,
- stacijas vecumu,
- enerģijas integrācijas pakāpi un
- nesenos investīciju apjomus atgūšanas aprīkojumā.

Ir ļoti ieteicams, lai dalībvalstis paziņotu atlikumsiltuma un atlikumaukstuma temperatūras pakāpi un nesēju (šķidrums, tvaiks, kausēts sāls vai cits); šie faktori nosaka iespējamās lietojumus un pārvades attālumus, tādējādi ietekmējot scenāriju analīzi. Visbiežāk izmantotie nesēji atlikumsiltuma atgūšanai cita starpā ir šādi:

- sadegšanas izplūdes gāzes no stikla kausēšanas krāsnīm, cementa cepliem, dūmu incineratoriem, alumīnija atspogu krāsnīm un katliem,
- procesa izdalīgāzes no tērauda elektriskā loka krāsnīm, alumīnija atspogu krāsnīm un žāvēšanas un apdedzināšanas krāsnīm un
- dzesēšanas ūdens no krāsnīm, gaisa kompresoriem un iekšdedzes dzinējiem.

Tvaiks reti ir atlikumsiltums, jo parasti tas tiek ražots pēc pieprasījuma un procesa laikā kļūst par attvaiku vai kondensējas.

(?) *Waste heat from industry for district heating* (Komisijas norādījumi).

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2fcd5481-ac79-4e8f-9aaa-ed88a38444db>

Turpmāk tabulā ir norādīts indikatīvs siltuma un aukstuma enerģijas sadalījums kategorijās, pamatojoties uz temperatūras līmeni, un uzskaitīti izplatītākie siltuma lietojumi. Tabula attiecas gan uz atlikumsiltumu, gan uz lietderīgo siltumu neatkarīgi no tā saražošanai izmantotā kurināmā.

Kategorija	Nesējs	Temperatūras intervāls (°C)	Izplatītākie lietojumi
augstas pakāpes siltums	tieša apsilde, izmantojot konvekciju (uz liesmu bāzes), elektrisko loku, uz eļļas bāzes utt.	> 500	tērauds, cements, stikls
vidējas pakāpes siltums	augstspiediena tvaiks	150–500	tvaika procesi ķīmiskajā rūpniecībā
vidējas/zemas pakāpes siltums	vidēja spiediena tvaiks	100-149	tvaika procesi papīra, pārtikas, ķīmiskajā rūpniecībā utt.
zemas pakāpes siltums	karstais ūdens	40–99	telpu apsilde, procesi pārtikas rūpniecībā utt.
dzesēšana	ūdens	0–apkārtējās vides temperatūra	telpu dzesēšana, procesi pārtikas rūpniecībā utt.
atdzesēšana	aukstumaģents	< 0	atdzesēšana pārtikas, ķīmiskajā rūpniecībā

5. Atlikumsiltuma paziņošana EED VIII pielikuma 2. punkta c) apakšpunkta nolūkos

AED ⁽³⁾ ir noteikta cieša saikne starp efektivitāti un atjaunojamo energoresursu enerģiju, un saskaņā ar AED gan efektivitāti, gan atjaunojamo energoresursu enerģiju var uzskaitīt atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvara siltumapgādē un aukstumapgādē ikgadējā palielinājuma indikatīvajā mērķrādītājā.

AED ⁽⁴⁾ atlikumsiltums ir definēts kā “nenovēršams siltums vai aukstums, kas kā blakusprodukts radies rūpnieciskās iekārtās vai elektrostacijās, vai terciārajā sektorā, un kas bez centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmas neizmanto zustu gaisā vai ūdenī, ja ir ticis izmantots vai tiks izmantots koģenerācijas process vai ja koģenerācija nav iespējama”.

Lai paziņotu no atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma ⁽⁵⁾ iegūtās enerģijas vēsturisko īpatsvaru pēdējos piecos gados (2. punkta c) apakšpunkts), uzskaitē var iekļaut tikai atlikumsiltumu vai atlikumaukstumu, kas ir daļa no centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes enerģijas galapatēriņa.

⁽³⁾ AED 23. pantā (Atjaunojamās enerģijas plašāka izmantošana siltumapgādē un aukstumapgādē), kas reglamentē atlikumsiltuma un atlikumaukstuma uzskaiti, ir noteikti indikatīvi mērķrādītāji.

⁽⁴⁾ AED 2. panta 9. punkts.

⁽⁵⁾ Šajā pielikumā jēdzieni “atlikumsiltums un atlikumaukstums” un “siltuma un aukstuma pārpalikums” tiek lietoti kā sinonīmi. Atlikumsiltums pārsvarā ir siltums, kas paliek pāri pēc termodinamiska cikla un kas tiktu novadīts apkārtējā vidē, ja vien tas netiek uztverts un piegādāts lietošanai ārpus objekta. Daļu no tā var izmantot ārpus objekta, ja tiek atrasts piemērots siltumzuvēris. To var piegādāt siltumtīklam vai citai ražotnei. Atlikumsiltuma vai atlikumaukstuma daļu, kas tiek sadalīta centralizētā sistēmā, var paziņot EED VIII pielikuma 2. punkta c) apakšpunkta nolūkos.

V PIELIKUMS

FINANSIĀLĀ UN EKONOMISKĀ IZMAKSU UN IEGUVUMU ANALĪZE

1. Izklāsts

IIA ir būtiska analītiska pieeja, ko izmanto, lai novērtētu labklājības izmaiņas, kuras saistāmas ar investīciju lēmumu. Tā ietver novērtējumu par izmaksu un ieguvumu izmaiņām starp pamatscenāriju un alternatīvajiem scenārijiem. Iegūtie rezultāti tad ir jāiekļauj vienotā sistēmā, lai tos salīdzinātu laika griezumā un izdarītu secinājumus par to lietderīgumu.

Saskaņā ar EED VIII pielikumu IIA jāiekļauj:

- ekonomiskā analīze – tajā ņem vērā sociālekonomiskos un vides faktorus un aplūko labklājības izmaiņas sabiedrībā kopumā (t. i., pārticības un dzīves līmeņa izmaiņas), kas var būt saistāms ar labbūtību. Ekonomisko analīzi parasti izmanto atbalstam politikas veidošanā, un
- finansiālā analīze – to veic no privātā investora skatījuma, izmantojot tradicionālo diskontētās naudas plūsmas pieeju, lai novērtētu neto atdevi.

Analīze no abu skatījumu viedokļa sniedz iespēju apzināt jomas, kurās rīcībpolitika var novērst plaisas starp sabiedrības vajadzībām un iniciatīvas finansiālo dzīvotspēju/piemērotību. Tad politikas veidotāji var pieņemt pasākumus iniciatīvas atbalstīšanai vai veicināšanai (piemēram, ieviešot pienākumus, ekonomiskus stimulus u. tml.) vai atcelt atbalsta mehānismus, ja izvērtējums liecina, ka tie nav pamatoti no sociālā viedokļa.

IIA ir pamatota ar diskontētās naudas plūsmas analīzi, kurā analītiķis:

- nosaka pamatscenāriju un alternatīvos scenārijus katrai energosistēmas robežai,
- skaitliski un naudas izteiksmē izsaka scenāriju attiecīgās izmaksas un ieguvumus (ņemot vērā arī izmaksu un ieguvumu sadalījumu visā analīzes aptvertajā laikposmā), un
- novērtē izmaiņas starp pamatscenāriju un katru alternatīvo scenāriju.

Kad ir apkopota informācija par kopējām izmaksām un kopējiem ieguvumiem, izmanto izvērtēšanas kritērijus (šajā gadījumā – NPV), lai novērtētu atdevi no dažādajiem alternatīvajiem scenārijiem.

2. Finansiālā analīze

Finansiālajā analīzē būtu jāņem vērā:

- tikai ienākošās un izejošās naudas plūsmas; uzskaites pozīcijas, kas neatbilst faktiskajām plūsmām (t. i., nolietojumu, rezerves u. c.), neņem vērā,
- nemainīgās (reālās) cenas, kas noteiktas pēc bāzes gada vai pašreizējām (nominālajām) cenām, lai mazinātu nenoteiktību un sarežģītību,
- prognozētais patēriņa cenu indekss (PCI),
- PVN par izmaksām un ieņēmumiem (ja vien projekta virzītājs to neatgūst) un
- tiešie nodokļi par ieguldīto resursu (t. i., elektroenerģijas, darbaspēka u. c.) cenām.

Ieguvumi, kas jāiekļauj analīzē, ir šādi:

- ieņēmumi no enerģijas pārdošanas,
- subsīdijas un
- atlikušās vērtības.

Izmaksās būtu jāiekļauj:

- siltumapgādes un aukstumapgādes tehnoloģijas kapitāla izmaksas,
- tehnoloģijas ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksas un
- CO₂ izmaksas.

Lai atspoguļotu alternatīvās kapitāla izmaksas, t. i., potenciālo atdevi no tā paša kapitāla investēšanas alternatīvā projektā, izmanto finansiālo diskonta likmi (FDL). Šī likme kā riska uzvertes rādītājs var mainīties atkarībā no lēmuma pieņēmēja skatījuma, kā arī atkarībā no tehnoloģijām (sk. 4. iedaļu).

3. Ekonomiskā analīze

Ekonomiskajā analīzē jāiekļauj vismaz EED VIII pielikuma 8. punkta b) apakšpunktā paredzētās izmaksas un ieguvumi, tostarp:

- patērētājam piegādātās izlaides vērtība,
- staciju kapitāla izmaksas,
- aprīkojums un saistītie energotīkli,
- mainīgās un fiksētās ekspluatācijas izmaksas un
- enerģijas izmaksas.

Ekonomiskais potenciāls ir tehniskā potenciāla apakškopums, kas ir rentabls no ekonomiskā viedokļa salīdzinājumā ar tradicionālajiem piedāvājuma līmeņa energoresursiem. Alternatīvos scenārijus izstrādā, lai pārbaudītu, kādu ietekmi rada dažādu tehnisko risinājumu potenciāla izmantošana siltumapgādes pieprasījuma apmierināšanai. Tās potenciāla daļas, kas nodrošina pozitīvu NPV salīdzinājumā ar pamatscenāriju, norāda uz rentabilitāti, un tāpēc tas veido attiecīgās tehnoloģijas ekonomisko potenciālu.

Alternatīviem scenārijiem, kuru rezultāti ir līdzīgi, par papildu kritēriju lēmumu pieņemšanas atbalstam var izmantot CO₂ emisiju samazinājumu, primārās enerģijas ietaupījumus vai citus pamatrādītājus. Kad ir apzināti visefektīvākie risinājumi sistēmas robežas līmenī, tos var apkopot, lai noteiktu visrentablāko potenciālu valsts līmenī.

Sociālā diskonta likme (SDL), ko izmanto ekonomiskajai analīzei, atspoguļo sabiedrības viedokli par to, kā būtu jānosaka nākotnes ieguvumu un izmaksu vērtība attiecībā pret pašreizējiem ieguvumiem un izmaksām (sk. 4. iedaļu).

Lai gan ekonomisko analīzi veic tāpat kā finansiālo analīzi, ir dažas ļoti svarīgas atšķirības, proti, ekonomiskajā analīzē:

- ir jāpiemēro fiskālas korekcijas, jo tiek aplūkoti galvenokārt starp ekonomikas dalībniekiem notiekoši transferti, kas neatspoguļo reālo ietekmi uz ekonomisko labklājību,
- ieguldīto resursu (tostarp darbaspēka) cenās nav iekļauti tiešie nodokļi,
- nav iekļautas subsīdijas, jo tās ir transferti starp ekonomikas dalībniekiem un neietekmē sabiedrības ekonomisko labklājību kopumā,
- bagātības nodošana uzņēmumiem no nodokļu maksātājiem un saistītā ietekme uz sabiedrību un labklājību rada izmaksas sabiedrībai un būtu jāieskaita, un
- būtu jāaplēs ārējie faktori un ietekme uz sabiedrības labklājību⁽¹⁾; galvenie ārējie faktori, kas jāņem vērā, ir šādi:
 - kurināmā sadegšanas ietekme uz vidi un veselību un
 - makroekonomiskā ietekme, ko rada investīcijas energosistēmā.

4. Finansiālās un sociālās diskonta likmes

Lai aplēstu NPV, ir jāizmanto "diskonta likme" – parametrs, kas atspoguļo nākotnes izmaksu un ieguvumu vērtību sabiedrībai salīdzinājumā ar pašreizējām izmaksām un ieguvumiem. Diskonta likmes izmanto, lai nākotnes izmaksas un ieguvumus pārrēķinātu to pašreizējā vērtībā, tādējādi ļaujot veikt salīdzināšanu laika griezumā.

Izmanto divas diskonta likmes:

- finansiālo diskonta likmi (FDL) – to izmanto finansiālajā analīzē, lai atspoguļotu alternatīvās kapitāla izmaksas, t. i., potenciālo atdevi, ko varētu gūt no tā paša kapitāla investēšanas alternatīvā projektā. Tā var mainīties atkarībā no:
 - lēmuma pieņēmēja skatījuma – dažādām ieinteresētajām personām (piemēram, nozarēm, pakalpojumu uzņēmumiem un mājokļu īpašniekiem) var būt atšķirīgas gaidas un alternatīvās izmaksas no to pieejamā kapitāla, un

⁽¹⁾ Finansiālajā analīzē tos neņem vērā, jo tie nerada investoriem reālu naudas plūsmu.

- tehnoloģijas, jo tā ir riska uztveres rādītājs, un
- sociālo diskonta likmi (SDL) – to izmanto ekonomiskajā analizē, lai atspoguļotu sabiedrības viedokli par to, kā būtu jānosaka nākotnes ieguvumu un izmaksu vērtība attiecībā pret pašreizējiem ieguvumiem un izmaksām.

Attiecībā uz 2014.–2020. gada plānošanas periodu Komisija ⁽²⁾ iesaka par atsaucē likmēm izmantot divas SDR – 5 % likmi kohēzijas fondu līdzekļu saņēmējvalstīm un 3 % likmi pārējām valstīm. Tā arī aicina dalībvalstis iesniegt savas atsaucē likmes attiecībā uz SDL. Dalībvalstis, kurām ir savas vērtības, var izmantot tās IIA vajadzībām; dalībvalstis, kurām nav savu vērtību, var izmantot atsaucē vērtības. Tā kā šīs vērtības norāda par 2014.–2020. gada plānošanas periodu, ietekmi, ko radītu potenciālas SDL izmaiņas pēc 2020. gada, var analizēt jutīguma analizē.

⁽²⁾ *Guide to cost-benefit analysis of investment projects.*
https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf

VI PIELIKUMS

IZMAKSU UN IEGUVUMU ANALĪZES ĀRĒJĀS IZMAKSAS

1. Izklāsts

Enerģijas ražošanai ir dažāda ietekme uz vidi, kas saistīta ar piesārņojumu, zemes izmantojumu un resursu (kurināmā, ūdens) patēriņu. Tas savukārt ietekmē sabiedrības labklājību. Ir dažādas metodes, ar kurām ietekmi uz vidi var aprēķināt naudas izteiksmē, lai to ņemtu vērā lēmumu pieņemšanas procesā ⁽¹⁾ ⁽²⁾.

2. Ekoloģiskās vērtības noteikšana

Ekoloģiskās vērtības noteikšana ir datu un resursu ziņā ietilpīgs process. To var atvieglot, izmantojot “vides kaitējuma faktoru” datubāzes, kurās ietverta informācija par kaitējumu videi, ko rada, piemēram, katra papildu enerģijas vienība, kura saražota, izmantojot konkrētu tehnoloģiju.

Šos faktorus var izmantot, lai novērtētu ietekmi uz vidi un veselību katrā scenārijā. Ja tos izsaka uz katru saražoto enerģijas papildu vienību, scenārijā aprēķinātā ietekme uz vidi būtu rezultāts, ko iegūst, ar konkrētu tehnoloģiju saražoto enerģiju reizinot ar kaitējuma faktoru uz katru enerģijas vienību, kas saražota ar attiecīgo tehnoloģiju, proti:

$$[ENV_{y,t}]_{Scen.} = [E_{y,t}]_{Scen.} \cdot DF_y$$

kur

$[ENV_{y,t}]_{Scen.}$ ir kaitējums videi, kas saistīts ar tehnoloģijas y saražoto enerģiju gadā t specifiskā scenārijā (EUR);

$[E_{y,t}]_{Scen.}$ ir tehnoloģijas y saražotā enerģija gadā t vienā scenārijā [MWh]; un

DF_y ir kaitējums videi uz katru enerģijas vienību, kas saražota ar tehnoloģiju y [EUR/MWh].

Kaitējums videi konkrētā scenārijā jebkurā konkrētā gadā būs to kaitējumu summa, kurus radījusi ražošana no visām tehnoloģijām, kas izmantotas attiecīgajā scenārijā attiecīgajā gadā:

$$[ENV_{Total,t}]_{Scen.} = \left[\sum_{y=1}^n ENV_{y,t} \right]_{Scen.}$$

Plašāka informācija pieejama ziņojumos, kuros norādīti vides kaitējuma faktori par šādām vides ietekmējuma kategorijām: klimata pārmaiņas, ozona slāņa noārdīšanās, zemes paskābināšanās, saldūdens eutrofikācija, toksicitāte cilvēkiem, cieta daļiņu veidošanās, lauksaimniecības zemes aizņemšana, pilsētu zemes aizņemšana, energoresursu izsīkšana. c.

Šīs vērtības var mainīties laika gaitā, mainoties dažādiem parametriem (piemēram, iedzīvotāju blīvumam, kopējai atmosfēras piesārņojuma slodzei). Tāpēc šādu izmaiņu ietekmi var novērtēt jutīguma analīzes ietvaros.

Ārējās vidiskās izmaksas var ietekmēt arī tas, kā mainās tehnoloģiju struktūra un ar konkrētām valstīm specifiskie faktori, piemēram, energoresursu struktūra ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

Finansiālajā analīzē ņem vērā to CO₂ emisiju izmaksas, ko rada ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) aptvertās iekārtas, jo tās ir internalizētas CO₂ tirgus cenās. Klimata pārmaiņu ietekmes vērtējuma pamatā var būt zaudējumu un izmaksu pieeja, kas sniedz lielākas vērtības par emisiju tonnu.

Neatkarīgi no izmantotās pieejas, kad no finansiālās analīzes pāriet uz ekonomisko analīzi, CO₂ emisiju izmaksas ir jāatmet, lai novērstu divkāršu uzskaiti.

⁽¹⁾ *Guide to cost-benefit analysis of investment projects.*
https://ec.europa.eu/inea/sites/inea/files/cba_guide_cohesion_policy.pdf

⁽²⁾ Zvingilaite, E., *Health externalities and heat savings in energy system modelling* (Kgs. Lyngby, DTU, 2013).

⁽³⁾ Eiropas Komisijas projekts *ExternE-Pol*.

⁽⁴⁾ *Subsidies and costs of EU energy – final report* (Ecofys, 2014).

2.1. Piemēri

Kad novērtē papildu koģenerācijas jaudas ietekmi uz vidi alternatīvajā scenārijā, būtu jāņem vērā elektroenerģijas ražošanas izmaiņu ietekme uz vidi:

- jaunu koģenerācijas staciju būvniecība – jāuzskaita (izmantojot kaitējuma faktoros) ietekme, ko rada abi energoprodukti, kurus iegūst kā izlaidi (siltumenerģija un elektroenerģija). Turklāt būtu jāņem vērā novērstās izmaksas par vides kaitējumu, ko radītu tāda paša elektroenerģijas un siltuma enerģijas daudzuma ražošana, izmantojot citu tehnoloģiju,
- pašreizējo elektrostaciju pārveidošana par koģenerācijas stacijām – var pieņemt, ka kurināmā patēriņš stacijās un to ietekme uz vidi attiecībā uz pamatscenāriju nemainīsies, tāpēc tas nav jāuzskaita. Jānovērtē tikai ietekme uz vidi, ko rada papildu elektroenerģija, kura jāpiegādā, izmantojot citu tehnoloģiju.

3. Ārēju faktoru ietekme uz sabiedrības labklājību

Ir jāaplēs pozitīvie un negatīvie ārējie faktori un ietekme uz sabiedrības labklājību. Tos neņem vērā finansiālajā analizē, jo tie nerada investoriem reālu naudas plūsmu. Galvenie ārējie faktori gan no izmaksu, gan no ieguvumu viedokļa cita starpā ir šādi:

- ietekme uz gaisa kvalitāti un veselību,
 - patērētāju energoapgādes drošība, ja šis faktors nav internalizēts ar citu tirgus mehānismu (piemēram, elastīguma vērtības, tīkla tarifu) starpniecību,
 - investīcijas un/vai ietaupījumi energoinfrastrukturā,
 - aprites ekonomika un resursefektivitāte,
 - plašāka ietekme uz vidi,
 - rūpnieciskā konkurētspēja, pateicoties lielākai energoefektivitātei siltumapgādē un aukstumapgādē, un
 - izaugsme un nodarbinātība.
-

VII PIELIKUMS

BRĪVPRĀTĪGĀS ZIŅOŠANAS VEIDNE SILTUMAPGĀDES UN AUKSTUMAPGĀDES EFEKTIVITĀTES
POTENCIĀLA VISAPTVEROŠAJIEM IZVĒRTĒJUMIEM

Turpmāk norādītās veidlapas ir pieejamas ENER ĢD *Europa* tīmekļa vietnē (<https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-efficiency/heating-and-cooling>) un nosūtot pieprasījumu uz ENER-EED-REPORTING@ec.europa.eu.

Veidlapa, kas brīvprātīgi izmantojama, lai ziņotu par ielaidi un izlaidi visaptverošajā izvērtējumā saskaņā ar Direktīvas 2018/2002/ES 14.pantu un VIII pielikumu

Šīs veidlapas ir pieejamas ENER ĢD tīmekļa vietnē (<https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-efficiency/heating-and-cooling>) vai nosūtot pieprasījumu uz ENER EED REPORTING@ec.europa.eu.

Veidlapa sagatavota ar mērķi atvieglot ziņošanu par kvantitatīvajiem parametriem un mainīgajiem, kas izmantoti vai iegūti visaptverošajā izvērtējumā par efektīvas siltumapgādes un aukstumapgādes potenciālu

Veidlapas pamatā ir 14. pants un VIII pielikums Direktīvā 2012/27/ES, kas grozīta ar Deleģēto regulu (ES) 2019/826, kā arī Komisijas Ieteikums C(2019) 6625 par efektīvas siltumapgādes un dzesēšanas potenciāla visaptveroša izvērtējuma saturu.

Šīs veidlapas izmantošana ir brīvprātīga, tomēr ļoti ieteicama. Ja veidlapu izmanto, tā jāpievieno visaptverošā izvērtējuma galvenajam ziņojumam. To nevar iesniegt galvenā ziņojuma vietā.

Dalībvalstis var šajā veidlapā brīvi iekļaut papildu informāciju.

X gads ir pirmais gads visaptverošā izvērtējuma aptvertajā periodā.

Šajā dokumentā pausts Komisijas dienestu viedoklis, tas nemaina direktīvas tiesiskās sekas un neskar Tiesas doto pārskatītās EED saistošo interpretāciju.

I daļa. Pārskats par siltumapgādi un aukstumapgādi**1. Pašreizējā siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma paziņošana; 4. Prognozētā siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma paziņošana**

		Vienība	Gads						
			X	X+5	X+10	X+15	X+20	X+25	X+30
Siltumapgādes pieprasījums, galaenerģija	Mājokļu nozare	GWh/a							
	Pakalpojumu nozare	GWh/a							
	Rūpniecības nozare	GWh/a							
	Citas nozares	GWh/a							
Aukstumapgādes pieprasījums, galaenerģija	Mājokļu nozare	GWh/a							
	Pakalpojumu nozare	GWh/a							
	Rūpniecības nozare	GWh/a							
	Citas nozares	GWh/a							
Siltumapgādes pieprasījums, lietderīgā enerģija	Mājokļu nozare	GWh/a							
	Pakalpojumu nozare	GWh/a							
	Rūpniecības nozare	GWh/a							
	Citas nozares	GWh/a							
Aukstumapgādes pieprasījums, lietderīgā enerģija	Mājokļu nozare	GWh/a							
	Pakalpojumu nozare	GWh/a							
	Rūpniecības nozare	GWh/a							
	Citas nozares	GWh/a							

Piezīmes. Ar "X" apzīmē analīzes sākuma gadu.

Ailē par "X" gadu jāiekļauj pašreizējā siltumapgādes un aukstumapgādes pieprasījuma faktiskie skaitļi.

I daļa. Pārskats par siltumapgādi un aukstumapgādi				
2.a) Pašreizējā siltumapgādes un aukstumapgādes piedāvājuma paziņošana				
X GADS				
Objektā nodrošinātā enerģija			Vienība	Vērtība
Mājokļu nozare	Fosilie kurināmā avoti	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Siltumsūkņi	GWh/a	
Pakalpojumu nozare	Fosilie kurināmā avoti	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Siltumsūkņi	GWh/a	
Rūpniecības nozare	Fosilie kurināmā avoti	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Siltumsūkņi	GWh/a	
Citas nozares	Fosilie kurināmā avoti	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Tikai siltuma ražošanai	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Siltumsūkņi	GWh/a	
Citas tehnoloģijas		GWh/a		

Ārpus objekta nodrošinātā enerģija				
Mājokļu nozare	Fosilie kurināmā avoti	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
Pakalpojumu nozare	Fosilie kurināmā avoti	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
Rūpniecības nozare	Fosilie kurināmā avoti	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
Citas nozares	Fosilie kurināmā avoti	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	
	Atjaunojamie energoresursi	Atlikumsiltums	GWh/a	
		HECHP	GWh/a	
		Citas tehnoloģijas	GWh/a	

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2019/1660**(2019. gada 25. septembris)****par Energoefektivitātes direktīvas (Direktīva 2012/27/ES) jauno uzskaites un rēķinu noteikumu īstenošanu**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību, jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Savienība ir apņēmusies izveidot ilgtspējīgu, konkurētspējīgu, drošu un dekarbonizētu energosistēmu. Enerģētikas savienība izvirza vērienīgus Savienības mērķus. Jo īpaši tās mērķi ir: i) līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par vismaz 40 %, salīdzinot ar 1990. gadu, ii) palielināt atjaunojamās enerģijas patēriņa īpatsvaru vismaz līdz 32 % un iii) ietaupīt enerģiju, uzlabojot Savienības energoapgādes drošību, konkurētspēju un ilgtspēju. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2012/27/ES ⁽¹⁾ ("EED"), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2002 ⁽²⁾, ir noteikts energoefektivitātes mērķis, kurš paredz līdz 2030. gadam Savienības līmenī panākt ietaupījumus vismaz 32,5 % apmērā.
- (2) Vislielākais enerģijas galapatēriņš ir siltumapgādē un aukstumapgādē, kas veido aptuveni 50 % no Eiropas Savienības kopējā enerģijas pieprasījuma. 80 % no tās tiek izmantoti ēkās. Tāpēc to, vai Savienība sasniegs savus enerģijas un klimata mērķus, ļoti ietekmē tās centieni atjaunot ēku fondu un veicināt optimālāku ēku ekspluatāciju un izmantošanu.
- (3) Skaidra un savlaicīga informācija, kā arī uz faktisko patēriņu balstīti enerģijas rēķini sniedz patērētājiem iespējas aktīvi piedalīties siltumapgādes un aukstumapgādes enerģijas vajadzību samazināšanā. Vairāk nekā 40 % mājokļu Savienībā atrodas daudzģimeņu ēkās vai diviņu mājās, no kurām daudzās ir kopīgas telpu apsildes vai mājaisaimniecības karstā ūdens uzsildīšanas sistēmas. Tāpēc šādu ēku iemītniekiem neatkarīgi no tā, vai tiem ir tiešas un individuālas līgumattiecības ar enerģijas piegādātāju, ir svarīga precīza, uzticama, skaidra un savlaicīga informācija par enerģijas patēriņu.
- (4) EED ir Savienības līmeņa tiesību akts, ar kuru tiek reglamentēta siltumenerģijas piegāžu uzskaitē un rēķinu izrakstīšana. 2018. gadā EED tika grozīta. Viens no grozījumu mērķiem bija precizēt un nostiprināt uzskaitē un rēķinu izrakstīšanai piemērojamus noteikumus.
- (5) Precizējumi ietver "galaizmantotāja" jēdziena ieviešanu līdztekus EED jau lietotajam "galalietotāja" jēdzienam, lai precizētu, ka tiesības uz rēķinu un patēriņa informāciju attiecas arī uz patērētājiem, kuriem nav individuāla vai tieša līguma ar tās enerģijas piegādātāju, ko izmanto daudzdzīvokļu ēku kolektīvās siltumapgādes, aukstumapgādes vai mājaisaimniecības karstā ūdens uzsildīšanas sistēmās.
- (6) Izmaiņu rezultātā ir arī skaidri noteikta prasība dalībvalstīm publicēt kritērijus, metodes un procedūras, ko izmanto, lai piešķirtu atbrīvojumus no vispārējās prasības veikt dalīto uzskaiti daudzdzīvokļu ēkās, kā arī precizēta beznosacījuma prasība atsevišķi veikt mājaisaimniecības karstā ūdens uzskaiti jaunu daudzfunkcionālu ēku dzīvojamās daļās.
- (7) Tā kā daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālu ēku izmaksu sadales noteikumiem ir liela nozīme taisnīga iznākuma un pienācīgu stimulu radīšanā šādu ēku iemītniekiem, Direktīva (ES) 2018/2002 arī paredz, ka dalībvalstīm jārūpējas, lai minētie noteikumi attiecībā uz šādām ēkām būtu pārredzami un publiski pieejami.
- (8) Lai stiprinātu uzskaites un rēķinu izrakstīšanas ietekmi, proti, to rosināto uzvedības maiņu un attiecīgi izrietošos enerģijas ietaupījumus, pārskatītajā EED ir ietvertas arī skaidrākas prasības, kā sniedzama noderīgāka un pilnīgāka rēķinu informācijai, kas ir balstīta uz patēriņa datiem ar klimatisko apstākļu korekciju. Tā ietver attiecīgus salīdzinājumus un jaunus elementus, piemēram, informāciju par saistīto energoresursu struktūru un siltumnīcefekta gāzu emisijām, kā arī pieejamajām sūdzību procedūrām vai strīdu izšķiršanas mehānismiem.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/27/ES par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (OV L 315, 14.11.2012., 1. lpp.).

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2002, ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 328, 21.12.2018., 210. lpp.).

- (9) Vienlaikus stingrākās prasības par rēķinu vai patēriņa informācijas sniegšanas biežumu situācijās, kad ir uzstādītas attālināti nolasāmas ierīces, tiek kombinētas ar noteikumiem, kuri nodrošina pakāpenisku pāreju uz attālināti nolasāmiem skaitītājiem un siltummaksas sadalītājiem, ar mērķi nodrošināt, ka nākotnē visiem galaizmantotājiem būs pieejama savlaicīgāka un biežāka informācija.
- (10) Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka normatīvie un administratīvie akti, ar ko transponē Direktīvas (ES) 2018/2002 noteikumus par uzskaiti un rēķinu izrakstīšanu, stājas spēkā ne vēlāk kā 2020. gada 25. oktobrī.
- (11) EED atvēl dalībvalstīm rīcības brīvību pārskatīto uzskaites un rēķinu prasību transponēšanā un īstenošanā, proti, tās to var darīt tādā veidā, kas vislabāk atbilst valsts apstākļiem, ieskaitot klimatiskos apstākļus, nomas un īres vai īpašumtiesību modeļus un ēku fondu. Šajā ieteikumā ir izskaidrotas grozītās prasības un ilustrēts, kā iespējams sasniegt direktīvas mērķus. Tā mērķis jo īpaši ir nodrošināt dalībvalstīs – kuras izstrādā savus transponēšanas pasākumus – vienotu izpratni par EED.
- (12) Šajā ieteikumā sniegtie norādījumi papildina un daļēji aizstāj Komisijas iepriekš izdotos norādījumus par EED 9.–11. pantu ⁽³⁾.
- (13) Šis ieteikums nemaina EED tiesiskās sekas un neskar Tiesas sniegto EED saistošo interpretāciju. Tas ir orientēts uz noteikumiem par uzskaiti un rēķinu izrakstīšanu un attiecas uz EED 9.a, 9.b, 9.c, 10.a, 11.a pantu un VIIa pielikumu,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Dalībvalstīm būtu jāievēro šā ieteikuma pielikumā izklāstītās pamatnostādnes, transponējot ar Direktīvu (ES) 2018/2002 ieviestās un EED 9.a, 9.b, 9.c, 10.a, 11.a pantā un VIIa pielikumā izklāstītās prasības.

Briselē, 2019. gada 25. septembrī

Komisijas vārdā –

Komisijas loceklis

Miguel ARIAS CAÑETE

⁽³⁾ COM(2013) 762 final un SWD(2013) 448 final, Brisele, 2013. gada 6. novembris.

PIELIKUMS

1. IEVADS

1.1. Tiesiskais un politikas konteksts

Direktīvas 2012/27/ES par energoefektivitāti ("EED") 9., 10. un 11. pants, kā arī VII pielikums aptver individuālā enerģijas patēriņa uzskaiti un rēķinus. EED tika pārskatīta ar grozījumu direktīvu⁽¹⁾, un tika ieviestas šādas ar uzskaiti un rēķiniem saistītas izmaiņas:

- tika ieviesti īpaši siltumenerģijai piemērojami jauni juridiskie noteikumi, proti, 9.a, 9.b, 9.c, 10.a, 11.a pants un VIIa pielikums, un
- siltumenerģija tika izslēgta no sākotnējo EED noteikumu (9., 10., 11. panta un VII pielikuma) darbības jomas.

Pastāvošās ES tiesību normas par elektroenerģijas uzskaiti un rēķiniem ir tikušas konsolidētas, pārstrādājot Elektroenerģijas tirgus direktīvu, kas arī tika pieņemta kā daļa no paketes "Tīru enerģiju ikvienam Eiropā".

Attiecībā uz gāzi likumdevējs (Eiropas Parlaments un Padome) EED pārskatīšanas ietvaros 24. panta 14. punktā ietvēra pārskatīšanas klauzulu, lai nodrošinātu, ka ne vēlāk kā 2021. gada 31. decembrī tiktu apsvērta līdzīgu izmaiņu nepieciešamība, balstoties uz Komisijas veiktu izvērtējumu vai tās sagatavotu priekšlikumu.

Kopumā pārskatītajā EED ir būtiski grozīti noteikumi attiecībā uz uzskaiti un rēķiniem, ciktāl tas attiecas uz siltumenerģijai piemērojamām prasībām. Attiecībā uz elektroenerģiju šie noteikumi paliek negrozīti līdz pārstrādātās Elektroenerģijas tirgus direktīvas jauno noteikumu piemērošanai no 2021. gada 1. janvāra⁽²⁾; attiecībā uz gāzi tie paliek negrozīti līdz brīdim, kad likumdevējs pieņems turpmākas izmaiņas, ja tas notiks.

1.2. Šā dokumenta darbības joma un mērķis

Šā ieteikuma mērķis ir palīdzēt efektīvi un konsekventi piemērot EED noteikumus par siltumenerģijas mērīšanu un rēķiniem. Tas daļēji papildina un daļēji aizstāj Komisijas jau publicētos norādījumus.

Komisijas 2013. gada norādījumi par 9.–11. pantu⁽³⁾ joprojām attiecas uz elektroenerģiju un gāzi, jo sākotnējie EED noteikumi par elektroenerģiju un gāzi pagaidām paliek spēkā. Tomēr attiecībā uz siltumenerģiju daudz kas ir ticis mainīts vai precizēts, tāpēc 2013. gada norādījumiem, pēc tam kad būs beidzies pārskatīto noteikumu transponēšanas termiņš (2020. gada 25. oktobris), būs tikai daļēja nozīme⁽⁴⁾.

Komisija ir arī publicējusi īpašus norādījumus attiecībā uz siltumenerģijas dalīto uzskaiti daudzdzīvokļu ēkās⁽⁵⁾. Šo norādījumu vispārējā pieeja, kā arī daudzi to ieteikumi paliek spēkā.

⁽¹⁾ Direktīva (ES) 2018/2002.

⁽²⁾ Sk. 70. un 73. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija Direktīvā (ES) 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

⁽³⁾ SWD(2013) 448 final, Brisele, 2013. gada 6. novembris, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1416394987283&uri=SWD:2013:448:FIN>.

⁽⁴⁾ Konkrētāk, 2013. gada norādījumu 19.–26., 50.–54. un 56. punktā izklāstītie principi attiecas arī uz jaunajiem noteikumiem par siltumenerģiju.

⁽⁵⁾ "Guidelines on good practice in cost-effective cost allocation and billing of individual consumption of heating, cooling and domestic hot water in multi-apartment and multi-purpose buildings", empirica GmbH – Communication and Technology Research, Simon Robinson, Georg Vogt, December 2016 <https://ec.europa.eu/energy/en/studies/specific-guidance-sub-metering-thermal-energy-multi-unit-buildings-implementation-articles-9>.

1.3. Ar siltumenerģijas uzskaiti un rēķiniem saistīto izmaiņu pārskats

Galvenās atšķirības, kas saskaņā ar pārskatīto EED ir ieviestas attiecībā uz uzskaites un rēķinu prasībām siltumenerģijas piegādei, ir šādas:

- ir ieviests “galaizmantotāju” jēdziens līdztekus esošajam “galalietotāja” jēdzienam. Tas jo īpaši ir domāts, lai precizētu, ka tiesības uz rēķinu un patēriņa informāciju (10.a pants) attiecas arī uz patērētājiem, kuriem nav individuāla vai tieša līguma ar tās enerģijas piegādātāju, ko izmanto daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālu ēku kolektīvās siltumapgādes, aukstumapgādes vai karstā ūdens uzsildīšanas sistēmās,
- skaidrāk nošķirta uzskaitē un dalītā uzskaitē (attiecīgi 9.a un 9.b pants),
- skaidri noteikta prasība dalībvalstīm publicēt kritērijus, metodes un procedūras, ko izmanto, lai piešķirtu atbrīvojumus no vispārējās prasības veikt dalīto uzskaiti daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālās ēkās (9.b panta 1. punkts),
- precizēta beznosacījumu prasība veikt mājsaimniecības karstā ūdens dalīto uzskaiti jaunu daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālu ēku dzīvojamajās daļās (9.b panta 2. punkts),
- jauna obligāta prasība, ka dalībvalstīs ir jābūt pārredzamiem un publiski pieejamiem izmaksu sadales noteikumiem (9.b panta 3. punkts),
- skaitītāju un siltummaksas sadalītāju attālinātas nolasīšanas prasību ieviešana (9.c pants),
- stiprinātas prasības attiecībā uz biežu rēķinu un patēriņa informāciju, ja ir pieejamas attālināti nolasāmas ierīces (divas vai četras reizes gadā no 2020. gada 25. oktobra, reizi mēnesī – no 2022. gada 1. janvāra) (10.a pants un VIIa pielikums),
- ieviesta noderīgāka un pilnīgāka rēķinu informācija, balstoties uz patēriņa datiem, kam veikta klimatisko apstākļu korekcija, un iekļaujot attiecīgus salīdzinājumus un jaunus elementus, piemēram, informāciju par saistīto energoresursu struktūru un SEG emisijām, kā arī par pieejamajām sūdzību iesniegšanas procedūrām vai strīdu izšķiršanas mehānismiem (VIIa pielikums).

2. UZSKAITES PIENĀKUMS (9.a PANTS)

Jauno 9.a pantu veido divi punkti, no kuriem katrā ir izklāstīta prasība, kas līdzīga tai, kāda ir paredzēta sākotnējā EED, proti, 9. panta 1. punkta pirmajā daļā un 9. panta 3. punkta pirmajā daļā. Tie kopā veido vispārēju pienākumu veikt siltumenerģijas piegāžu uzskaiti.

9.a panta 1. punktā ir ietverta vispārēja prasība panākt, ka galalietotājiem⁽⁶⁾ tiek nodrošināti skaitītāji⁽⁷⁾, kas precīzi atspoguļo to faktisko enerģijas patēriņu. Atšķirībā no sākotnējās EED 9. panta 1. punkta, šai prasībai nav nekādu nosacījumu. Noteikumā nav ietverta prasība, ka skaitītājam būtu jāsniedz informācija par faktisko lietošanas laiku.

9.a panta 2. punktā ir ietverta konkrētāka prasība uzstādīt skaitītāju pie siltummaiņa vai piegādes punkta, ja ēkai siltumenerģiju piegādā no centralizēta avota, kas apkalpo vairākas ēkas, vai no centralizētas siltumapgādes vai centralizētas aukstumapgādes sistēmas.

Šis noteikums jau bija iekļauts sākotnējās EED 9. panta 3. punktā.

⁽⁶⁾ EED 2. panta 23. punktā “galalietotājs” ir definēts kā “fiziska vai juridiska persona, kas iepērk enerģiju savai tiešajai lietošanai”.

⁽⁷⁾ Salīdzinot ar 9. pantu, 9.a pantā nav minēti “individuāli” skaitītāji. Šī atšķirība nemaina prasības darbības jomu un ir paredzēta vienīgi, lai pastiprinātu skaidrāko uzskaites un dalītās uzskaites, kā arī galalietotāju un galaizmantotāju nošķirumu. Pārskatītajā EED jēdziens “individuāls” ir lietots galvenokārt saistībā ar dalīto uzskaiti.

Daudzos gadījumos abu minēto noteikumu prasības pārklājas un noved pie vienāda rezultāta – tie ir gadījumi, kad galalietotājam piegādā siltumenerģiju tikai ar atsevišķu ēku saistītām vajadzībām (parasti – telpu apkurei un mājsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanai). Tas tā ir arī gadījumos, kad ēka ir iedalīta vairākās vienībās, kam katrai ir savs siltummainis vai apakšstacija, un katras šīs vienības iemītņieks ir galalietotājs, kam ir savs tiešs līgums ar centralizētās siltumapgādes/ aukstumapgādes tīklu⁽⁸⁾). Abos gadījumos no 9.a panta noteikumiem izriet, ka ir nepieciešams uzstādīt skaitītāju katrā individuālā galalietotāja telpām piegādes punktā vai pie siltummaiņa.

Tomēr prasības arī cita citu papildina. Patēriņš principā var notikt ārpus ēkas, piemēram, tehnoloģiskā siltuma mērķiem rūpniecības objektā. Saskaņā ar 9.a panta 1. punktu arī šādas piegādes ir jāuzskaita. Tāpat daži galalietotāji var saņemt piegādes vairākām ēkām. Piemēram, galalietotājs var saņemt piegādes vairākām ēkām no viena un tā paša centralizētas siltumapgādes tīkla. Ja tās visas ir pievienotas tīklam vienā punktā, saskaņā ar 9.a panta 1. punktu būtu nepieciešams tikai viens skaitītājs. Tomēr šādiem gadījumiem ir paredzēts 9.a panta 2. punkts, lai nodrošinātu, ka tiek noteikts arī katras ēkas atsevišķais patēriņš⁽⁹⁾. Cits piemērs varētu būt liels objekts, piemēram, militārā bāze, kam ir sava siltumstacija, kura nodrošina vairāku objektā esošo ēku siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karsto ūdeni. Šajā gadījumā būtu jāvadās pēc 9.a panta 2. punkta, nevis 9.a panta 1. punkta.

Īpašus jautājumus par 9.a panta piemērošanu varētu raisīt ar siltumenerģijas uzkrāšanas sistēmām saistītas situācijas. Kā piemēru var minēt situāciju, kad siltumu no kopēja sekla ģeotermiskā pazemes avota piegādā vairāk nekā vienam ar ūdens nesējslāņa siltumenerģijas uzkrāšanas sistēmu (ATES) savienotam galalietotājam, galaizmantotājam vai ēkai. Šādā gadījumā sistēma nav obligāti jāuzskata nedz par centralizētu siltumapgādi 9.a panta 1. punkta nozīmē⁽¹⁰⁾, nedz par centralizētu siltumapgādes vai mājsaimniecības karstā ūdens avotu 9.a panta 2. punkta nozīmē, ja:

- siltumu piegādā temperatūrā, kas ir jāpaaugstina ar individuāliem siltumsūkņiem, lai to varētu izmantot telpu apkurei vai mājsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanai, un
- siltumsūkņu darbināšanai nepieciešamā enerģija nav daļa no pakalpojuma, bet par to atsevišķi maksā katrs galalietotājs vai galaizmantotājs⁽¹¹⁾.

Šādā gadījumā saskaņā ar 9.a pantu mērīt zemas temperatūras siltumu nav obligāti.

Tāpat situācijās, kad šāda sistēma ir reversīva un nodrošina arī aukstumapgādi, no pazemes krātuves iegūtā aukstuma uzskaitē saskaņā ar 9.a pantu nav nepieciešama, ja šāda darbība ir nepieciešama siltuma avota sezonālajai reģenerācijai un ja aukstuma avotu reģenerē vienīgi (sezonāli) mainīgās siltumapgādes un aukstumapgādes darbībās⁽¹²⁾.

Visbeidzot, īpaši apsvērumi var būt nepieciešami situācijās, kad siltumenerģija, kas jau iegūta mājsaimniecības karstā ūdens veidā no centralizētās siltumapgādes sistēmas vai līdzīga ārēja avota, tiek piegādāta daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālai ēkai, kuras iemītņieki atsevišķi ir piegādātāja galalietotāji. Šajā gadījumā, ņemot vērā, ka EED nenosaka, vai mājsaimniecības karstajam ūdenim ir nepieciešams siltuma vai ūdens skaitītājs, būtībā var pietikt ar individuālu dzīvokļu ūdens skaitītājiem, ja par piegādes punktiem uzskata katru dzīvokļa/vienības krānus vai iepļūdes caurules. Tomēr tad ir jāpieņem, ka vienīgi enerģijas piegādātājs atbild par visiem siltuma zudumiem, kuri rodas līdz minētajiem piegādes punktiem ēkā. Ja tā nav, tad, tā kā siltumenerģijas zudumi centralizētās siltumapgādes tīklos var būt ievērojami, būtu nepieciešams novietot siltuma skaitītāju arī punktā, kur beidzas piegādātāja atbildība. Pretējā gadījumā galalietotājiem nebūs iespējams noteikt, vai rēķini atbilst faktiskajam enerģijas patēriņam: piegādātājs varētu apgalvot, ka zaudējumi radušies ēkā un tāpēc tas nav par tiem atbildīgs, un bez siltuma skaitītāja nebūs iespējams pārbaudīt, cik tāl tas atbilst patiesībai.

⁽⁸⁾ Šāda situācija nav tik izplatīta, tomēr tā mēdz rasties. Biežāk gadās, ka ir vairāki galaizmantotāji, bet tikai viens galalietotājs – sk. arī 7.1. nodaļu.

⁽⁹⁾ Ir jānorāda, ka par šādu ēkas līmeņa mērītāju uzstādīšanu nav jāatbild centralizētās siltumapgādes uzņēmumam, bet gan ēkas īpašniekam vai pārvaldniekam.

⁽¹⁰⁾ Centralizēta siltumapgāde EED nav definēta, bet saskaņā ar Atjaunojamo energoresursu direktīvu tā ir “.. siltumenerģijas sadale tvaika [vai] karsta ūdens .. veidā no centrālas ražotnes vai decentralizētām ražotnēm pa tīklu uz daudzām ēkām vai vietām telpas vai procesu siltumapgādei vai aukstumapgādei”.

⁽¹¹⁾ Tā kā no sekla ģeotermiskā pazemes avota iegūta siltumenerģija parasti ir ar zemu temperatūru, kurā tā nav tieši noderīga (ja vien to neapvieno ar siltumsūkni) tipiskam enerģijas lietojumam (telpu apkurei, mājsaimniecības karstā ūdens sagatavošanai, procesu siltumapgādei), var apgalvot, ka tā nav obligāti jāuzskata par centralizētu siltumapgādi vai “siltumapgādes .. vai mājsaimniecības karstā ūdens” “avotu”. Attiecībā uz 9.a panta 2. punktu šāda interpretācija iegūst papildu spēku, ja izmantotie siltumsūkņi (pazemes avota siltumenerģijas lietderības panākšanai) tiek apmaksāti atsevišķi, jo šādā gadījumā kritiski svarīgs siltumapgādes pakalpojuma komponents nenāk no centralizēta avota.

⁽¹²⁾ Šādos apstākļos var apgalvot, ka sistēmas operators nepārdod neto aukstuma piegādes, bet gan tiek īslaicīgi izmantota krātuve, no kuras piegādā siltumu aukstākos periodos.

3. PIENĀKUMS VEIKT DALĪTO UZSKAITI (9.b PANTA 1. PUNKTS)

Kā skaidrots grozījumu direktīvas 31. apsvērumā, tiesībām, kas saistītas ar rēķinu sagatavošanu un rēķinu vai patēriņa informāciju, būtu jāattiecas uz patērētājiem, kas saņem centralizētas siltumapgādes, aukstumapgādes vai mājsaimniecības karstā ūdens apgādes pakalpojumus, pat tad, ja tiem nav tiešu, individuālu līgumattiecību ar enerģijas piegādātāju. Lai precizētu šo tiesību akta aspektu, tika ieviests jēdziens “dalītā uzskaitē”, ar ko apzīmē patēriņa mērīšanu atsevišķās daudzdzīvokļu ēku vai daudzfunkcionālu ēku vienībās, ja šādas vienības apgādā centralizēti un ja to iemītņiekiem⁽¹³⁾ nav tieša vai individuāla līguma ar enerģijas piegādātāju⁽¹⁴⁾.

Dalītā uzskaitē ir vispārēji noteikta kā obligāta ar atsevišķiem nosacījumiem saskaņā ar 9.b pantu. Tā jau bija iekļauta sākotnējās EED 9. panta 3. punkta otrajā daļā, saskaņā ar kuru dalītās uzskaites ieviešanas termiņš bija 2016. gada 31. decembris. Pārskatītajā tekstā šis termiņš nav atrodams tāpēc, ka tas jau ir beidzies.

Jaunajā 9.b pantā noteiktā prasība pēc būtības ir identiska sākotnējā EED iekļautajai prasībai. Tomēr ir veikti daži precizējumi, kas ir izskaidroti turpmāk tekstā.

Pirmkārt, pirmās daļas formulējumā tagad ir skaidrāk norādīti nosacījumi, pie kuriem dalītā uzskaitē ir obligāta, proti, “.. ja tas ir tehniski iespējami un rentabli tādā nozīmē, ka tas ir samērīgi attiecībā uz potenciālo enerģijas ietaupījumu”. Tas ir atspoguļots arī 30. apsvērumā, kurā ir minēts, ka “.. tas, vai dalītā uzskaitē ir vai nav rentabla, ir atkarīgs no tā, vai izmaksas ir samērīgas ar potenciālo enerģijas ietaupījumu”, un ka “novērtējot, vai dalītā uzskaitē ir rentabla, varētu ņemt vērā citu konkrētu, plānotu pasākumu, tādu kā jebkāda gaidāma renovācija, ietekmi kādā konkrētā ēkā”. Šis precizējums apstiprina pieeju, kāda ir izraudzīta Komisijas publicētajos īpašajos norādījumos, lai palīdzētu dalībvalstīm, īstenojot sākotnējo EED, piemērot attiecīgos nosacījumus⁽¹⁵⁾.

Otrkārt, noteikumā tagad ir paredzēts dalībvalstu pienākums skaidri noteikt un publicēt “vispārējos kritērijus, metodes un/vai procedūras”, ko lieto, lai noteiktu, vai pastāv tehniska neiespējamība vai nerentabilitāte. Arī tas atbilst iepriekš minētajos īpašajos norādījumos izraudzītajai pieejai. Komisija allaž ir uzskatījusi, ka dalībvalstīm ir nepieciešams skaidri atklāt, kā nosacījumi darbojas un kā tos piemēro praksē⁽¹⁶⁾.

4. KONKRĒTA PRASĪBA VEIKT MĀJSAIMNIECĪBAS KARSTĀ ŪDENS DALĪTO UZSKAITI JAUNU ĒKU DZĪVOJAMAJĀS DAĻĀS (9.b PANTA 2. PUNKTS)

Principā ir jāveic mājsaimniecības karstā ūdens patēriņa dalītā uzskaitē, ievērojot tehniskās iespējamības un rentabilitātes nosacījumus atbilstīgi 9.b panta 1. punktam. Tomēr saskaņā ar 9.b panta 2. punktu īpašajam gadījumam – jaunām daudzdzīvokļu ēkām un jaunu daudzfunkcionālu ēku dzīvojamām daļām, kuras ir aprīkotas ar centrālu mājsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanas avotu vai kuras tiek apgādātas ar mājsaimniecības karsto ūdeni no centralizētām siltumapgādes sistēmām, – piemēro stingrāku beznosacījumu prasību.

Šis stingrākās prasības pamatojums ir tāds, ka kopumā var pieņemt, ka šādās situācijās mājsaimniecības karstā ūdens dalītā uzskaitē ir gan tehniski iespējama, gan rentabla. Var pieņemt, ka jaunās daudzdzīvokļu ēkās un jaunu daudzfunkcionālu ēku dzīvojamajās daļās papildu izmaksas par atsevišķu mājokļu mājsaimniecības karstā ūdens patēriņa mērīšanu būs ierobežotas, jo to var attiecīgi paredzēt jau būvniecības stadijā. Vienlaikus nav īpaša pamata domāt, ka pieprasījums pēc mājsaimniecības karstā ūdens laika gaitā sistemātiski vai būtiski samazināsies, tāpēc var gaidīt, ka ieguvumi (iespējamo radīto ietaupījumu ziņā), kas radīsies, ar patēriņā balstītiem rēķiniem un informēšanu stimulējot taupīgus paradumus, arī turpmāk būs ievērojami.

⁽¹³⁾ Iemītņieki var būt mājsaimniecības, uzņēmumi vai citas personas, kam ir tiesības atrasties attiecīgajās telpās.

⁽¹⁴⁾ Iemītņiekiem, kuriem ir individuāli, tieši līgumi ar enerģijas piegādātāju, šādas tiesības saskaņā ar 9.a, 10.a un 11.a pantu ir kā galalietotājiem (proti, fiziskām vai juridiskām personām, kas pērk attiecīgo enerģiju savai galalietošanaī).

⁽¹⁵⁾ Sk. 4. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ Sk. SWD(2013) 448 final 25. punktu.

Pārskatītajā EED nav noteikts, kas uzskatāma par "jaunu" ēku 9.b panta 2. punkta vajadzībām. No vienas puses, iemīt-nieki jaunuzceltās ēkās, kas dzīvošanai pirmoreiz darītas pieejamas pēc transponēšanas termiņa (proti, 2020. gada 25. oktobra), varētu rēķināties, ka ēka būs aprīkota ar uzskaites ierīcēm. No otras puses, uzskaitē var nebūt bijusi iekļā-nota, ja pieteikumi būvatļauju saņemšanai ir iesniegti pirms transponēšanas valsts tiesību aktos. Tāpēc, transponējot šo noteikumu, dalībvalstis varētu izvērtēt, kādā mērā var sagaidīt, ka šādi pieņēmumi attaisnosies. Jebkurā gadījumā jaunas ēkas, kuru būvatļauju pieteikumi ir iesniegti pēc transponēšanas termiņa beigām, ietilpst 9.b panta 2. punkta prasības darbības jomā un ir jāaprīko ar skaitītājiem.

Ir noteikts, ka ēka jāaprīko ar skaitītāju, taču nav noteikts, vai tam jābūt ūdens skaitītājam vai siltuma skaitītājam. Ja atsevišķām vienībām ir sava apakšstacija, kas nodrošina gan telpu apkuri, gan enerģiju māsaimniecības karstā ūdens sagatavošanai vienībā, un ja katras apakšstacijas kopējais enerģijas patēriņš tiek uzskaitīts, 9.b panta 2. punkta prasība ir izpildīta. Citiem vārdiem, ja māsaimniecības karstā ūdens sagatavošana katrā vienībā notiek, izmantojot no centralizēta avota vai centralizētas siltumapgādes apakšstacijas piegādātu siltumenerģiju, saistīto enerģijas patēriņu var uzskaitīt kopā ar patēriņu, kas ir saistīts ar telpu apkuri.

5. SILTUMMAKSAS SADALES NOTEIKUMI (9.b PANTA 3. PUNKTS)

Ja ir ierīkota dalītās uzskaites sistēma, mērījumu vērtības vai indeksus, ko iegūst, nolasot atsevišķās ierīces (skaitītājus vai siltummaksas sadalītājus), izmanto, lai sadalītu kopējās izmaksas starp sistēmas aptvertajām atsevišķajām telpām. To var paveikt dažādos veidos, un, šķiet, nav viena labākā veida⁽¹⁷⁾, vismaz attiecībā uz telpu apkuri vai aukstumapgādi ieras-tajā gadījumā, kad daudzdzīvokļu ēkas vai daudzfunkcionālas ēkas individuālās vienības nav cita no citas termiski neat-karīgas, proti, kad siltuma plūsma pa starpsienām nav nebūtiska, salīdzinot ar plūsmām ēkas norobežojošā konstrukcijā (ārsienas, jumts utt.).

Tomēr par taisnīgām uzskaitītu un uz pārliecinošiem pamatiem balstītas izmaksu sadales metodes ļoti veicina to pieņem-šanu izmantotāju vidū. Tāpēc, kā tas atzīts arī grozījumu direktīvas 32. apsvērumā, siltumenerģijas individuālā patēriņa uzskaites pārredzamība var atvieglot dalītās uzskaites ieviešanu. Sākotnējā EED šādu valsts noteikumu ieviešana bija neobligāta, un to bija izdarījušas tikai aptuveni divas trešdaļas dalībvalstu. Pārskatītajā EED tagad dalībvalstīm ir noteikta prasība nodrošināt pārredzamus un publiski pieejamus izmaksu sadales noteikumus⁽¹⁸⁾.

Konkrētāk, 9.b panta 3. punktā ir noteikts, ka, "ja siltumapgāde un aukstumapgāde daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionā-lās ēkās tiek nodrošināta, izmantojot centralizētu siltumapgādi vai centralizētu aukstumapgādi, vai ja šādas ēkas galveno-kārt izmanto savas koplietošanas apkures vai aukstumapgādes sistēmas, dalībvalstis nodrošina, ka tajās ir ieviesti pārre-dzami, publiski pieejami valsts noteikumi par to, kā sadala izmaksas par siltumenerģijas, aukstumapgādes enerģijas vai māsaimniecības karstā ūdens patēriņu šādās ēkās, lai nodrošinātu, ka pārredzami un precīzi tiek uzskaitīts individuālais patēriņš". Tā kā lielākajā daļā vai pat visās dalībvalstīs ir ēkas, attiecībā uz kurām izpildās vismaz viens no nosacījumiem, līdz 2020. gada 25. oktobrim lielākajā daļā dalībvalstu vai pat tajās visās vajadzēs noteikumus ieviest vai – ja tādi jau ir – publiskot.

Jāpiezīmē, ka valsts izmaksu sadales noteikumos nav obligāti detalizēti jānosaka, kā tiek sadalītas izmaksas. Dalībvalstis var paredzēt vienīgi satvaru, kurā izklāstīti galvenie principi vai parametri, un dot reģionālajām vai vietējām iestādēm vai pat atsevišķu ēku ieinteresētajām personām zināmu elastību sīkāku prasību noteikšanā vai vienošanās panākšanā.

⁽¹⁷⁾ Siltummaksas sadales principi iztīrāti un analizēti, piem., pētījumā *Castellazzi, L., Analysis of Member States' rules for allocating heating, cooling and hot water costs in multi-apartment/purpose buildings supplied from collective systems – Implementation of EED Article 9(3)*, EUR 28630 EN, Luxembourg: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2017, ISBN 978-92-7969286-4, doi:10.2760/40665, JRC106729 <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/analysis-member-states-rules-allocating-heating-cooling-and-hot-water-costs-multi-apartmentpurpose>.

⁽¹⁸⁾ Ir jānorāda, ka šo prasību piemēro, neņemot vērā dalītās uzskaites izplatību, un ka noteikumiem būtu jāattiecas arī uz situācijām, kad atsevišķi dati par faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumi nav pieejami, jo dalītā uzskaitē ir tikusi atzīta par tehniski neiespējamu vai nerentablu.

Tomēr neatkarīgi no detalizētības pakāpes noteikumiem vajadzētu būt izstrādātiem tā, lai nodrošinātu, ka netiek apgrūtināta konkrētu ar EED saistītu mērķu sasniegšana. Jo īpaši izmaksu sadales noteikumiem ir jānodrošina, ka principu – izrakstīt rēķinus, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš, – praksē neapgrūtināta situācija, ka ir nepietiekama sakarība starp konkrēta galaizmantotāja ierīces rādījumiem un tam piesūtīto galīgo rēķinu. Ja, aprēķinot atsevišķā iemītņieka kopējo izmaksu daļu, individuālajiem rādījumiem tiek piešķirts pārāk mazs svērums, tad iecere stimulēt efektīvu enerģijas izmantošanu netiek realizēta. No otras puses, tikpat svarīgi ir, lai šī sakarība nebūtu pārāk cieša situācijās, kad katra izmantotāja patēriņš nav pilnīgi neatkarīgs no citu izmantotāju patēriņa vai kad rezultāts varētu būt tāds, ka izmaksu sadalījums starp atsevišķām ēkas vienībām ir ļoti nevienāds. Nevienāds izmaksu sadalījums var radīt vai saasināt iemītņieku pretrunīgās intereses attiecībā uz ieguldījumiem visas ēkas energoefektivitātē (piemēram, ēkas norobežojošās konstrukcijas uzlabojumos). Ja dalībvalstu noteikumi par izmaksu sadali ir izstrādāti tā, ka tie šo risku nemazina, Komisijas ieskatā tas, iespējams, varētu būt pretrunā EED 19. pantam, kas nosaka, ka dalībvalstīm ir pienākums izvērtēt un veikt attiecīgus pasākumus, lai novērstu pretrunīgas intereses (atšķirības stimulus) starp ēkas īpašniekiem un/vai īrniekiem vai nomniekiem. Kā jau minēts, nav viena pareizā izmaksu sadales veida, taču labi izstrādāti noteikumi garantē līdzsvaru starp radītajiem stimuliem iemītņiekiem kā indivīdiem un kā kopienai. Sadales noteikumi, kas nepanāk šādu līdzsvaru un pieļauj ekstrēmus rezultātus, rada risku, ka netiks sasniegti attiecīgi 9.b un 19. panta mērķi. Iespējamie instrumenti, ko dažas dalībvalstis jau lieto šo rezultātu sasniegšanai, ir šādi: noteikt pieļaujamus diapazonus pēc individuāliem rādījumiem sadalīto izmaksu daļai, noteikt, cik lielā mērā individuālie rēķini var atšķirties no ēkas vidējā rādītāja, vai paredzēt korekcijas koeficientu sistēmas, lai tiktu ņemta vērā nelabvēlīgā situācija, kurā ir ēkas dabīgi aukstākie / laikpstkāķļu iedarbībai vairāk pakļautie dzīvokļi.

Šajā sakarā Komisija uzsver, ka 10.a pantā paredzētais pienākums nodrošināt, ka rēķini ir balstīti uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, nav jāsaprot tā, ka rēķiniem jābūt balstītiem *tikai* uz šādu ierīču rādījumiem. Daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālās ēkās pastāv pamatoti, objektīvi iemesli, kāpēc izmaksu sadalē nebalstīties vienīgi uz šiem rādījumiem vai tās nesadalīt proporcionāli tiem, vismaz attiecībā uz telpu apkuri un aukstumapgādi (sk. 16. zemspītras piezīmi). 2017. gada nogalē Eiropas Savienības Tiesā tika iesniegti divi lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu par jautājumiem, kas varētu būt relevanti šajā gadījumā ⁽¹⁹⁾. 2019. gada 30. aprīlī publicētie ģenerāladvokāta secinājumi šajās apvienotajās lietās atspoguļo līdzīgus argumentus par šo jautājumu ⁽²⁰⁾.

6. ATTĀLINĀTA NOLASĪŠANA (9.c PANTS)

6.1. Pāreja uz attālināti nolasāmām ierīcēm

Atbilstīgi Komisijas ierosinājumam specifisks EED pārskatīšanas mērķis bija “radīt iespējas siltumenerģijas patērētājiem, sniedzot labāku un pietiekami biežu informāciju par to patēriņu, tostarp izmantojot tehnoloģisko progresu” ⁽²¹⁾.

Šajā nolūkā pārskatītajā EED ir iekļautas jaunas prasības, lai veicinātu attālināti nolasāmu ierīču izmantošanu, jo tās ir kritiski svarīgi līdzekļi, kas ļauj bieži sniegt galaizmantotājiem informāciju par to patēriņu.

Grozījumu direktīva tehniski nedefinē, kādas ierīces uzskatāmas par attālināti nolasāmām. Direktīvas (ES) 2018/2002 33. apsvērumā ir norādīts, ka “attālināti nolasāmām ierīcēm nav nepieciešama piekļuve atsevišķiem dzīvokļiem vai vienībām, lai veiktu nolasīšanu”. Tomēr tas ir jāsaprot kā attālināti nolasāmo ierīču kopīga minimālā, bet ne obligāti vienīgā īpašība. 33. apsvērumā ir arī noteikts, ka “dalībvalstis pašas var brīvi lemt, vai pa radioviļņiem nolasāmas (*walk-by* vai *drive-by*) tehnoloģijas ir jāuzskata par tādām, ko var nolasīt attālināti”. Šā lēmuma pieņemšana dalībvalstīm ir ļoti svarīga, jo to izvēle tieši ietekmē to, kā būtu jātransponē un jāpiemēro 9.c pantā un VIIa pielikumā noteiktās prasības. Piemēram, ja dalībvalsts nolemj uzskatīt, ka tā dēvētās pa radioviļņiem nolasāmās tehnoloģijas ir attālināti nolasāmas, tā var uzskatīt, ka ar šādām tehnoloģijām ir pietiekami, lai izpildītu 9.c pantā noteikto pienākumu ieviest attālināto nolasīšanu. Tomēr šādā gadījumā ar šādām sistēmām aprīkotās ēkās iestātos nosacījums, saskaņā ar kuru iestājas pienākums bieži sniegt informāciju atbilstīgi VIIa pielikuma 2. punktā noteiktajam. Citiem vārdiem, ja ierīci uzskata par attālināti nolasāmu 9.c panta vajadzībām, tā par tādu jāuzskata arī VIIa pielikuma 2. punkta vajadzībām.

⁽¹⁹⁾ Skatīt lietas C-708/17 un C-725/17: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200142&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1928887> un <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200154&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1928887>.

⁽²⁰⁾ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=213510>

⁽²¹⁾ Sk. Komisijas ietekmes novērtējuma 3. iedaļu, 26. lpp. (SWD(2016) 405 final).

Savukārt, ja dalībvalsts neuzskata pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas par attālināti nolasāmām, tai jāparedz prasība uzstādīt citas – sarežģītākas vai papildu – ierīces, lai ievērotu 9.c pantu⁽²²⁾. Šādā gadījumā nosacījums, pie kura saskaņā ar VIIa pielikuma 2. punktu iestājas pienākums bieži sniegt informāciju, tiktu izpildīts vienīgi tad, ja būtu ieviestas šāda veida sistēmas.

Izlemjot, vai pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas ir attālināti nolasāmas vai nav, dalībvalstis var šo lēmumu diferencēt pēc objektīviem parametriem, piemēram, attiecīgajiem energopakalpojumu vai ierīču veidiem, attiecīgo ēku veidu vai atrašanās vietu, kā arī tā, vai ierīces izmanto uzskaitēi vai dalītajai uzskaitēi. Piemēram, pa radioviļņiem nolasāmas ierīces var uzskatīt par attālināti nolasāmām tad, ja tiek mērīta piegāde no centralizētas aukstumapgādes tīkla, bet ne tad, ja tiek mērīta piegāde no centralizētas siltumapgādes tīkla. Ja dalībvalstis izlemj diferencēt pēc šādiem parametriem, tām jānodrošina, ka piemērojamie noteikumi ir skaidri un viegli paziņojami un saprotami.

Tirgus dalībniekiem ir svarīgi, lai dalībvalstis iespējami agri transponēšanas procesā – bet noteikti pirms 2020. gada 25. oktobra – pieņemtu un paziņotu savus lēmumus par to, vai pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas ir uzskatāmas par attālināti nolasāmām. Pretējā gadījumā ēku īpašniekiem un pakalpojumu sniedzējiem, kuri gatavojas uzstādīt jaunas iekārtas pēc šā datuma, nebūs skaidrs, tieši kuras funkcionālās prasības tiks piemērotas. Ja šādi lēmumi nav pieņemti, protams, drošības labad var izvēlēties attālināti nolasāmus risinājumus, kuros neizmanto radionolasīšanas tehnoloģijas.

Ne tiesību normu, ne minēto apsvērumu nolūks nav ieviest hierarhiju starp radionolasīšanas tehnoloģijām un tehnoloģijām, kas izmanto citu veidu sakaru infrastruktūru. Tā kā lēmums, ka radionolasīšanas tehnoloģijas ir uzskatāmas par attālināti nolasāmām, paplašinātu to ierīču diapazonu, kuras var izmantot, lai attiecīgajā dalībvalstī panāktu atbilstību 9.c pantam, un tāpēc to varētu uzskatīt par pielaidīgāko pieeju, tas ietekmētu arī to, kā tiek panākta atbilstība VIIa pielikuma 2. punktam, kura prasības visdrīzāk būtu stingrākas. Tomēr dalībvalstīm ieteicams ņemt vērā, ka, ja tiek izmantotas pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas, tas parasti ierobežos to, cik bieži reāli un izmaksefektīvi ir iespējams ievākt datus, kas savukārt ierobežo no ierīcēm iegūstamos iespējamajos papildu pakalpojumus un ieguvumus. Kā piemēru var minēt centralizētas siltumapgādes tīklu, kurā uzskaites dati tiek automātiski pārsūtīti/ievākti reizi stundā vai dienā, – tā kā ir lielākas iespējas tos izmantot, lai optimizētu sistēmas darbību, atklātu kļūdas, izmantotu brīdināšanas pakalpojumus utt., šādiem datiem būtu ievērojami augstāka vērtība nekā uzskaites datiem, ko ievāc reizi mēnesī, izmantojot pa radioviļņiem nolasāmas tehnoloģijas.

6.2. Pēc 2020. gada 25. oktobra uzstādītās ierīces

Pārskatītās EED 9.c pants paredz pakāpeniski ieviest attālināti nolasāmus skaitītājus un siltummaksas sadalītājus “direktīvas 9.a un 9.b panta nolūkā”, proti, neatkarīgi no tā, vai ierīces izmanto uzskaitēi vai dalītajai uzskaitēi.

Pāreju uz attālināti nolasāmām ierīcēm veicina divējādi. Pirmais veids ir noteikts 9.c panta 1. punktā, kurā ir minēts, ka skaitītājiem un siltummaksas sadalītājiem, ko uzstāda pēc 2020. gada 25. oktobra, jābūt nolasāmiem attālināti. Šī prasība nozīmē, ka, piemēram, skaitītājiem, kas pēc šā datuma tiks uzstādīti jaunos vai esošos centralizētas siltumapgādes tīkla pieslēguma punktos, vajadzēs būt nolasāmiem attālināti. Tā nozīmē arī, ka siltuma skaitītājiem, mājāsaimniecības karstā ūdens skaitītājiem vai siltummaksas sadalītājiem, ko uzstāda pēc šā datuma kā daļu no dalītās uzskaites sistēmas, vajadzēs būt nolasāmiem attālināti (tomēr sk. piezīmes 6.3. iedaļā).

9.c panta 1. punktā ir noteikts, ka “turpina piemērot tehniskās iespējamības un rentabilitātes nosacījumus, kas izklāstīti 9.b panta 1. punktā”. Tas nav jāsaprot tā, ka pats 9.c panta 1. punktā paredzētais attālinātas nolasīšanas pienākums ir ar nosacījumiem vai pakļauts šādiem kritērijiem. Šis norādījums precīzē, ka saistībā ar dalītās uzskaites sistēmas uzstādīšanu ēkā (kam piemēro 9.b panta 1. punktu, uz kuru ir norāde 9.c panta 1. punktā) pēc 2020. gada 25. oktobra tehniskā iespējamība un rentabilitāte arī turpmāk būs pamatoti iemesli, kuru dēļ var piemērot atbrīvojumus no vispārējās prasības par dalīto uzskaiti, jo īpaši tāpēc, ka pēc šā datuma piemērojamā attālinātās nolasīšanas prasība dažos gadījumos varētu ietekmēt to, ciktāl tiek izpildīts tas vai cits kritērijs. Situācija, kurā tam varētu būt nozīme, ir situācija, kurā

⁽²²⁾ Daudzos gadījumos pa radioviļņiem nolasāmu iekārtu var padarīt par “īstenu” attālināti nolasāmu, uzstādot ēkā vienu vai vairākas “vārtejas”. Šādas vārtejas apkopo ierīču signālus un pārsūta tos pakalpojumu sniedzēju datu sistēmām, izmantojot internetu vai telesakaru iekārtas.

konkrētas ēkas esošā dalītās uzskaites sistēma ir sasniegusi tehniskā darbmuža beigas un ir jānomaina vai kurā sistēma ir jāuzstāda pirmoreiz. Šādās situācijās būtu pamats veikt 9.b panta 1. punktā paredzēto kritēriju novērtējumu, lai noteiktu, vai dalītā uzskaites kopumā būtu tehniski iespējama un rentabla, ņemot vērā attālinātās nolasīšanas prasību. Citiem vārdiem, 9.c panta 1. punkta atsauce uz “[nosacījumiem], kas izklāstīti 9.b panta 1. punktā”, ir jāsaprot nevis kā atsevišķs ar ierīces funkcionalitāti saistīts nosacījums, bet gan kā daļa no vispārēja novērtējuma saskaņā ar 9.b panta 1. punktu.

6.3. Atsevišķu dalītās uzskaites ierīču aizvietošana vai papildināšana esošās iekārtās

Specifisks jautājums varētu rasties par situācijām, kad nepieciešams priekšlaikus nomainīt esošu un jau uzstādītu ierīci tāpēc, ka tā ir salūzusi, pazudusi vai vairs nedarbojas pareizi. Būtībā 9.c panta 1. punktu piemēro arī šādos gadījumos. Tomēr, ja pievienojamā vai aizvietojamā ierīce ir viena no daudzām ierīcēm, kuras kopā veido ēkas dalītās uzskaites sistēmu, dažos konkrētos gadījumos var nebūt iespējams vai lietderīgi aizvietot nepareizi darbojošās vai trūkstošās ierīces ar attālināti nolasāmām.

- Siltummaksas sadalītāju iekārtās visām ierīcēm, kas atrodas konkrētā dalītās uzskaites iekārtā, ir jābūt vienam un tam pašam ražotājam un tipam, lai būtu ievēroti Eiropas standarti ⁽²³⁾. Uz iztvaikošanu balstītiem siltummaksas sadalītājiem gluži vienkārši tehniski nav pieejamas attālināti nolasāmas alternatīvas.
- Elektronisku siltummaksas sadalītāju gadījumā citur ēkā izmantota modeļa attālināti nolasāma versija var nebūt vienmēr pieejama, bet, pat ja tā būtu pieejama, tās iespējas nebūtu izmantojamas pilnvērtīgi vai vispār nemaz, jo dati no pārējām dalītās uzskaites ierīcēm, kas ir nepieciešami izmaksu sadales aprēķinu veikšanai, jebkurā gadījumā būs pieejami retāk – pēc manuālas nolasīšanas.
- Tāda pati situācija rodas, ja dzīvoklī, kas atrodas ēkā, kura ir aprīkota ar attālināti nenolasāmiem siltummaksas sadalītājiem, uzstāda radiatorus.
- Līdzīga problēma var izveidoties arī, aizvietojot vai pievienojot atsevišķu siltuma vai karstā ūdens skaitītāju ēkā ar dalīto uzskaiti, kurā pārējie skaitītāji nav nolasāmi attālināti.

Tāpēc Komisija uzskata, ka minētajos īpašajos apstākļos 9.c panta 1. punkts nebūtu jāinterpretē tādējādi, ka tas liegtu aizvietot atsevišķas ierīces ar attālināti nenolasāmām ierīcēm, ja tās veido daļu no dalītās uzskaites sistēmas, kura sastāv no attālināti nenolasāmām ierīcēm, pat ja ir pagājis 9.c panta 1. punktā minētais termiņš.

No otras puses, ja radusies nepieciešamība aizvietot atsevišķas ierīces ar attālināti nenolasāmām ierīcēm aprīkotā ēkā, ir jāapsver arī 9.c panta 2. punktā minētā prasība līdz 2027. gada 1. janvārim padarīt visas ierīces un iekārtas attālināti nolasāmas (sk. nākamo iedaļu); ja aizvietotājierīces nav nolasāmas attālināti, tuvojoties 2027. gada termiņam, palielinās risks, ka tās kļūs par neatgriezeniskām izmaksām.

6.4. Esošas iekārtas

9.c panta 2. punktā ir noteikts, ka “no 2027. gada 1. janvāra skaitītāju[s] un siltummaksas sadalītājus, kas nav attālināti nolasāmi, bet ir jau uzstādīti, dara attālināti nolasāmus vai aizstāj ar attālināti nolasāmām ierīcēm, izņemot gadījumus, ja attiecīgā dalībvalsts ir pierādījusi, ka tas nav rentabli”.

Šīs prasības mērķis ir nodrošināt, ka visi tādu telpu galaizmantotāji, kurām veic uzskaiti vai dalīto uzskaiti, galu galā gūs labumu no attālināti nolasāmām ierīcēm, jo īpaši no tā, ka reizi mēnesī tiks sniegta informācija (sk. 9. iedaļu), ka nebūs nepieciešams regulāri atrasties mājās, lai nodrošinātu piekļuvi skaitītāju nolasītājiem, un ka attiecīgos gadījumos šādas ierīces ļaus izmantot papildu pakalpojumus (piemēram, brīdinājumus par karstā ūdens noplūdi).

Ņemot vērā minēto, iespēja atkāpties no šīs prasības ir jāinterpretē ļoti šauri un visām atkāpēm jābūt specifiskām, pienācīgi pamatotām un dokumentētām.

⁽²³⁾ Skatīt EN834 6.5. iedaļu un EN835 6.4. iedaļu.

Termiņa noteikšana 2027. gadā – vairāk nekā 10 gadus tālā nākotnē no Komisijas priekšlikuma publicēšanas brīža – bija domāta, lai mazinātu neatgriezenisko izmaksu risku, ko radītu nepieciešamība aizvietot ierīces ilgi pirms to nolietojšanās. Daudzas ierīces šādā laikposmā jebkurā gadījumā tiek nomainītas tehnisku iemeslu dēļ. Lielākā daļa jauno mūsdienās uzstādīto siltummaksas sadalītāju ir elektroniski un parasti jānomaina 10 gadu laikā bateriju darbības ierobežojumu dēļ. Attiecībā uz skaitītājiem vairumā dalībvalstu ir noteiktas kalibrēšanas prasības, kuru dēļ praksē skaitītāji tiek nomainīti ik pēc 10 gadiem vai biežāk. Ja ierīces ir vecākas par 10 gadiem, to ekonomiskais darbmūžs parasti jebkurā gadījumā ir beidzies vai tās ir zaudējušas vērtību.

Šo iemeslu dēļ ar esošajām ierīcēm saistītās neatgriezeniskās izmaksas nevar uzskatīt par pietiekamu pamatojumu, lai atkāptos no attālinātas nolasīšanas prasības. Būtu jāpastāv specifiskākiem apstākļiem. Viens no piemēriem, kad, iespējams, varētu pierādīt, ka atbilstības panākšana nav rentabla, ir situācija, kad ēka ir būvēta no materiāliem, kuri liedz 2026. gadā pieejamajām bezvadu tehnoloģijām pienācīgi darboties, bet vadu izvilkšanas izmaksas būtu nesamērīgi lielas (piemēram, ja sienās un starpstāvu pārsegumos ir liels daudzums dzelzs).

6.5. Pārbaudes un izpildes panākšanas apsvērumi

Saskaņā ar EED 13. pantu dalībvalstīm ir pienākums paredzēt “noteikumus par sankcijām, kuras piemēro par to valsts noteikumu neievērošanu, kuri pieņemti saskaņā ar 7. līdz 11. pantu” un veikt “nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to piemērošanu”. Paredzētajām sankcijām jābūt iedarbīgām, samērīgām un atturošām.

Tā kā EED tika grozīta, šā pienākuma darbības joma tagad aptver gan vairākus jau esošus, gan vairākus jaunus noteikumus, ieskaitot 9.c panta jaunās prasības par attālinātu nolasīšanu⁽²⁴⁾.

Tāpēc dalībvalstīm kā daļa no to plašākās atbildības un centieniem nodrošināt direktīvas efektīvu īstenošanu un izpildi būs jāapsver arī, kā pārbaudīt atbilstību jaunajām attālinātas nolasīšanas prasībām. Tā ietvaros tās varētu apsvērt, vai šim mērķim var pielāgot kādas jau pastāvošas ar Ēku energoefektivitātes direktīvu⁽²⁵⁾ saistītas vai nacionālas procedūras. Tomēr attālinātas nolasīšanas prasības piemēro ne tikai jaunām ēkām (kurām parasti ir nepieciešamas būvatļaujas) vai esošām ēkām, ko pārdod vai iznomā jaunam nomniekam (kurām saskaņā ar Ēku energoefektivitātes direktīvu ir nepieciešami energoefektivitātes sertifikāti), un tās piemēro neatkarīgi no ēkas lieluma un apkures iekārtas jaudas. Tas nozīmē, ka esošie ar būvatļaujām, apsildes, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas inspekcijām vai energoefektivitātes marķējumu un energoefektivitātes sertifikātiem saistītie procesi var nebūt pietiekami, lai pārliecinātos par atbilstību jaunajām prasībām.

Attiecībā uz pāreju uz 9.a panta 1. punkta vajadzībām lietoto skaitītāju attālinātu nolasīšanu viena no iespējām varētu būt, ka dalībvalstis nosaka centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmu operatoriem un citu tādu iekārtu operatoriem, kuras izmanto vairāku ēku apgādei ar siltumenerģiju, pienākumu dokumentēt atbilstību un/vai regulāri ziņot par to, kādā daļā to tīklā esošo pieslēguma punktu tiek veikta uzskaitē ar attālināti nolasāmiem skaitītājiem. Tā kā šim īpašsvaram principā⁽²⁶⁾ ne vēlāk kā 2027. gada 1. janvārī ir jāsasniedz 100 %, dalībvalstis līdz šim termiņam varētu uzraudzīt šos rādītājus, lai pārliecinātos, ka atbilstības panākšanas progress ir pietiekams.

Attiecībā uz dalīto uzskaiti atbildīgajām personām varētu paredzēt līdzīgus pienākumus, taču, tā kā šīs personas dalībvalstīs atšķiras un to var ietekmēt nomas vai īres attiecību vai īpašumtiesību veids, var būt nepieciešama jaukta pieeja. Ja dalībvalstī ir sistēma dalītās uzskaites pakalpojumu sniedzēju identificēšanai vai reģistrēšanai, šāda sistēma var palīdzēt identificēt operatorus, no kuriem ir iespējams izmaksefektīvi ievākt informāciju par to, kāda veida ierīces ir katrā to pārvaldītajā ēkā.

⁽²⁴⁾ Ar Direktīvu (ES) 2018/2002 pievienotais 9.a, 9.b., 9.c un 10.a pants ietilpst “7. līdz 11. panta” diapazonā. Pārstrādātā Elektroenerģijas tirgus direktīva arī groza EED 13. pantu, lai nodrošinātu, ka arī 11.a pants ir ietverts šajā pantā minētajā diapazonā.

⁽²⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (OV L 153, 18.6.2010., 13. lpp.) (ar grozījumiem).

⁽²⁶⁾ Protī, izņemot pienācīgi pamatotu un dokumentētu konkrētu izņēmumu gadījumus, sk. 6.4. iedaļu.

7. RĒĶINU UN PATĒRIŅA INFORMĀCIJA (10.a PANTS)

7.1. Jēdzieni “galaizmantotāji” un “galalietotāji”

Viens no svarīgākajiem precizējumiem pārskatītajā EED ir tāds, ka 10.a pantā ir iekļauts jēdziens “galaizmantotāji”, papildus jau esošajam jēdzienam “galalietotāji”.

Sākotnējā EED “galalietotājs” ir definēts kā “fiziska vai juridiska persona, kas iepērk enerģiju savai tiešajai lietošanai”⁽²⁷⁾. Tomēr šīs definīcijas darbības joma ir tikusi interpretēta dažādi. 2013. gada norādījumos Komisija apgalvoja, ka par galalietotājiem būtu jāuzskata arī atsevišķi galalietotāji vai mājsaimniecības daudzdzīvokļu ēkās ar kolektīvām energoapgādes sistēmām un līgumiem⁽²⁸⁾. Tomēr, kā tika norādīts pārskatītās EED 31. apsvērumā, “termina “galalietotājs” definīciju iespējams saprast tā, ka tā attiecas tikai uz fiziskām vai juridiskām personām, kuras iepērk enerģiju uz tieša, individuāla līguma pamata ar energopiegādātāju. Tādēļ attiecīgo noteikumu nolūkā būtu jāievieš termins “galaizmantotājs”, lai apzīmētu plašāku patērētāju grupu un kam papildus galalietotājiem, kas siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karstā ūdens apgādi pērk personīgam galapatēriņam, būtu jāietver arī atsevišķu ēku vai daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālu ēku atsevišķu vienību īemītņieki, ja šādas vienības tiek apgādātas no centralizēta avota un ja īemītņiekiem nav tieša vai individuāla līguma ar energopiegādātāju”.

Tāpēc 10.a panta 1. punkta funkcionālajā prasībā ir minēti “galaizmantotāji” un paskaidrots, ka tie ir:

- a) fiziskas vai juridiskas personas, kuras pērk siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karstā ūdens apgādi savam galapatēriņam (šādi galaizmantotāji ir arī galalietotāji, kā noteikts 2. panta 23. punktā); vai
- b) fiziskas vai juridiskas personas, kuras izmanto atsevišķu ēku vai daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālas ēkas vienību, kam siltumapgādi, aukstumapgādi vai mājsaimniecības karsto ūdeni nodrošina no centralizēta avota, un kurām nav tieša vai individuāla līguma ar enerģijas piegādātāju.

Ir vērts uzsvērt, ka galaizmantotāja jēdzienā ietilpst galalietotāji. Tāpēc, ja noteikumos ir minēti galaizmantotāji, tas nav jāsaprot kā galalietotāju izslēgšana.

Šis precizējums nozīmē, ka turpmāk saskaņā ar pārskatīto EED nav nekādu šaubu, ka arī patērētājiem ar dalīto uzskaiti ir tiesības uz patēriņā balstītiem rēķiniem⁽²⁹⁾ un informāciju par patēriņu.

9.a, 9.c, 10.a un 11.a panta nolūkā daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālā ēkā, kurai piegādi veic no centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmas vai līdzīga centralizēta avota, pamatojoties uz vienu līgumu ar enerģijas piegādātāju, “galalietotājs” faktiski dažādās situācijās var atšķirties. Ja ēkai ir viens īpašnieks, šis īpašnieks parasti – bet ne vienmēr – ir ar enerģijas piegādātāju noslēgtā piegādes līguma līgumslēdzēja puse. Tāpat gadījumos, kad ir vairāki īpašnieki, līdzīpašnieku apvienība vai kopiena bieži vien – bet ne vienmēr – būs līgumslēdzēja puse attiecībā ar enerģijas piegādātāju. Dažos gadījumos īpašnieki atsevišķus uzdevumus deleģē trešām personām vai pārstāvim, piemēram, apsaimniekošanas sabiedrībai vai pārvaldniekam, un šīs personas arī var būt līgumslēdzēja puses attiecībā ar enerģijas piegādātāju. Ja īpašnieki vienības ir izīrējuši, īrnieki var būt vai nebūt līgumattiecībā ar enerģijas piegādātāju.

Transponējot pārskatīto direktīvu, dalībvalstīm būs jāņem vērā to jurisdikcijā sastopamo situāciju daudzveidība. Tomēr neatkarīgi no tā, kura persona vai struktūra kolektīvi iepērk enerģiju ēkas īemītņieku vārdā, ir svarīgi ieviešanu organizēt tā, lai tiktu efektīvi sniegta VIIa pielikumā paredzētā informācija un to varētu izmantot arī kā pamatu katra dzīvokļa/vienības īemītņieku informēšanai. Tas, ka “galalietotāja” definīcijā ir minēta persona, kas iepērk enerģiju “savai tiešajai lietošanai”, nav jāsaprot, piemēram, kā netieša norāde, ka situācijās, kad faktiski līgumu par ēkas energoapgādi slēdz deleģēta apsaimniekošanas sabiedrība vai pārvaldnieks, galalietotāja nav.

⁽²⁷⁾ EED 2. panta 23. punkts.

⁽²⁸⁾ Sk. SWD(2013) 448 final 9. punktu.

⁽²⁹⁾ Dalītās uzskaites kontekstā dažreiz to dēvē arī par “siltummaksas sadalīšanu”.

7.2. Kas ir atbildīgs par rēķinu un patēriņa informāciju

EED nenosaka, kas ir atbildīgs par 10.a pantā minētās rēķinu un patēriņa informācijas sniegšanu galaizmantotājiem. Visloģiskāk būtu, ja attiecībā uz galaizmantotājiem, kas ir arī galalietotāji (un pērk enerģiju no attiecīgā enerģijas piegādātāja), tiktu noteikts, ka par informācijas sniegšanu atbild enerģijas piegādātājs. Turpretī, ja galaizmantotājiem ar enerģijas piegādātāju nav tiešu vai individuālu līgumattiecību, enerģijas piegādātājs varētu nebūt vispiemērotākā persona, kam uzlikt atbildību par šādu galaizmantotāju informēšanu. Tāpēc pārskatītās EED 10.a panta 3. punktā ir skaidri noteikts, ka "dalībvalstis izlemj, kam jābūt atbildīgam par 1. un 2. punktā minētās informācijas sniegšanu galaizmantotājiem bez tieša vai individuāla līguma ar energopiegādātāju". Tas, kādas struktūras vislabāk var sniegt informāciju galaizmantotājiem, būs atkarīgs no situācijas konkrētajā valstī un konkrētām īres vai nomas attiecībām. Iespējamie kandidāti varētu būt ēku īpašnieki, ēku pārvaldnieki, deleģētas pārvaldības sabiedrības vai pakalpojumu sniedzēji, īpašnieku apvienības utt. Transponējot pārskatīto direktīvu, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka visās attiecīgajās situācijās ir skaidri noteikts, kas atbild par galaizmantotāju informēšanu.

7.3. Rēķini, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš

10.a pants nosaka, ka dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, "ka [tiek sniegta] uzticama, precīza un uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem balstīta rēķinu un patēriņa informācija ..".

Šis formulējums ir līdzīgs, taču ne identisks sākotnējās EED prasībai nodrošināt, ka "sagatavoto rēķinu informācija ir precīza un balstīta uz faktisko patēriņu".

"Patēriņa informācijas" iekļaušana ir nozīmīga un atspoguļo EED elastīgumu, jo tas nozīmē, ka izpildīt VIIa pielikuma 2. punktā noteikto prasību var, bieži sniedzot rēķinu vai patēriņa informāciju. Patēriņa informāciju sniegt ir vienkāršāk, jo tā ir saistīta tikai ar patērēto apjomu, nevis saistītajām izmaksām vai jebkuru citu elementu rēķina informācijā.

Likumdevējs uzskatīja par lietderīgu iekļaut vārdus "vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem", lai novērstu visas šaubas par to, ka šos rādījumus var izmantot par rēķinu izrakstīšanas pamatu. Šādas šaubas bija izteiktas, jo siltummaksas sadalītāji ir ierīces, kas ļauj atsevišķam dzīvoklim piegādāto siltumu mērīt netiešāk un ko dažos konkrētos gadījumos var uzskatīt par mazāk ticamu rādītāju, cik enerģijas no apkures iekārtas faktiski nonākusi konkrētā atsevišķajā dzīvoklī.

Tomēr, lai kādas būtu siltuma skaitītāju un siltummaksas sadalītāju atšķirības, ir vērts uzsvērt, ka prasība nodrošināt, ka rēķinu un patēriņa informācija balstās uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, nav jāsaprot kā prasība, ka telpu apkures vai dzesēšanas izmaksas tiek sadalītas tikai, balstoties uz individuālo skaitītāju vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem. Dalītās uzskaites kontekstā šādi rodas risks iegūt no taisnīguma un pretrunīgo interešu viedokļa nelabvēlīgu iznākumu (sk. arī 5. iedaļu). No tehniskā viedokļa atsevišķus daudzdzīvokļu ēku dzīvokļus parasti nevar uzskatīt par termiski neatkarīgiem no pārējās ēkas. Ja abpus iekšējām sienām vai starpstāvu pārsegumiem ir atšķirīga temperatūra, siltums dabiski plūdis cauri šīm atdalītājkonstrukcijām, jo tās reti kad ir ļoti labi termiski izolētas, salīdzinot ar ēku ārējām sienām. Tāpēc atsevišķas vienības parasti apsilda ne tikai pašā vienībā esošo radiatoru izdalītais siltums, bet vismaz daļēji arī citās ēkas daļās izdalītais siltums. Kā jau iztirzāts 5. iedaļā, labi izplānotos izmaksu sadales noteikumos šis fakts būtu jāņem vērā.

Neatkarīgi no tā, vai faktiskais katrā vienībā izdalītais siltums tiek mērīts vai aplēsts, izmantojot individuālus skaitītājus vai siltummaksas sadalītājus, fakts, ka siltums var plūst cauri iekšējām atdalītājkonstrukcijām, ir pamatots iemesls, kāpēc nebalstīt ēkas kopējo apsildīšanas izmaksu sadalījumu tikai uz šo ierīču rādījumiem. Izplatīta (un laba) prakse ir uz atsevišķiem mērījumiem balstīt tikai konkrētu izmaksu daļu, bet pārējās izmaksas sadalīt starp iemītniekiem, balstoties uz citiem faktoriem (piemēram, dzīvokļa aizņemto kopējās platības daļu vai apsildīto ēkas tilpumu). Tas tā ir pat situācijās, kad atsevišķās vienības ir aprīkotas ar siltuma skaitītājiem, nevis siltummaksas sadalītājiem. Izplatīta prakse ir arī sadalīt ēkas koplietošanas telpu (kāpņu, gaitēņu u. c.) apkures izmaksas starp atsevišķo vienību iedzīvotājiem. Izmaksas, ko rada zudumi ēkas līmeņa iekārtās, kā arī koplietošanas telpu apkures izmaksas parasti nav tieši atkarīgas no atsevišķu izmantotāju paradumiem, un dalībvalstis savos sadales noteikumos tās parasti iekļauj fiksētajās izmaksās. Kopējo apkures izmaksu daļu, ko veido fiksētās izmaksas, parasti var atgūt, maksu no iemītniekiem iekasējot proporcionāli to aizņemtā īpašuma attiecīgajam lielumam (piemēram, platībai vai tilpumam).

Ja sniegtā informācija ir balstīta uz siltummaksas sadalītāju rādījumiem, tas jādara galaizmantotājam saprotamā un noderīgā veidā. Piemēram, siltummaksas sadale var ietvert ar radiatoru veidiem saistītu tehnisku koeficientu un/vai dzīvokļa atrašanās vietai ēkā piesaistītu korekcijas koeficientu piemērošanu. Šie parametri būtu jāņem vērā galaizmantotājiem sniegtajā informācijā.

7.4. Pašnolasīšana

Sākotnējā EED dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka rēķinu informācija ir precīza un balstīta uz faktisko patēriņu "saskaņā ar VII pielikuma 1.1. punktu", kurā savukārt ir noteikts konkrēts minimālais biežums, kādā ir jāsniedz rēķini un rēķinu informācija. 10. pants paredz, ka "šo pienākumu var izpildīt, izmantojot sistēmu, saskaņā ar kuru galalietotāji paši pastāvīgi nolasa skaitītāja rādījumus un paziņo tos enerģijas piegādātājam". Tas ļauj, piemēram, balstīt gada galīgo aprēķinu uz rādījumiem, kurus klients ir paziņojis enerģijas piegādātājam, kam savukārt nav nepieciešams apmeklēt telpas un nolasīt skaitītāju.

Ņemot vērā pāreju uz attālināti nolasāmām ierīcēm, pašnolasīšana ar laiku zaudēs aktualitāti. Pārskatītā EED gan ļauj siltumenerģijas gadījumā veikt pašnolasīšanu, taču tikai noteiktos gadījumos⁽³⁰⁾. Konkrētāk, pašnolasīšana nav atļauta, ja pastāv telpu apkures dalītā uzskaitē, kurā izmanto siltummaksas sadalītājus. Tas nozīmē, ka katram izmantotājam būtu jāpaziņo katra radiatora lasījumi, ko likumdevējs neuzskatīja ne par reālu, ne vēlamu.

Uzskaites vai citas dalītās uzskaites situācijās, piemēram, ar siltuma skaitītājiem aprīkoti telpu apkurē vai dzesēšanā vai mājsaimniecības karstā ūdens patēriņa mērīšanā, pašnolasīšanu principā var atļaut, ja attiecīgā dalībvalsts "to ir paredzējusi". Citiem vārdiem, centralizētās siltumapgādes uzņēmumi, ēku pārvaldnieki un citas struktūras, kam ir noteikts pienākums sniegt galaizmantotājiem 10.a pantā noteikto informāciju, nevar paļauties uz pašnolasīšanu, lai izpildītu šo pienākumu, ja vien attiecīgā dalībvalsts nav skaidri paredzējusi šādu iespēju valsts transponēšanas pasākumos.

7.5. Datu pieejamība un privātums

10.a panta 2. punkta a) apakšpunkts paredz, ka, "ja ir pieejama informācija par galaizmantotājiem izrakstītajiem enerģijas rēķiniem un agrāko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, to pēc galaizmantotāja pieprasījuma dara pieejamu galaizmantotāja izraudzītam energopakalpojumu sniedzējam". Līdzīgs noteikums ir atrodams arī sākotnējā EED, taču jaunais formulējums novērš visas šaubas par tiesībām piekļūt datiem par enerģijas rēķiniem un agrāko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem situācijās, kad tiek izmantota dalītā uzskaitē. Tāpēc par dalīto uzskaiti atbildīgajai struktūrai – ēkas pārvaldniekam, dalītās uzskaites pakalpojumu sniedzējam vai citai personai – būs pienākums pēc pieprasījuma jebkuram atsevišķam galaizmantotājam ļaut piekļūt šiem datiem attiecīgā un izmantojamā formātā. Saistībā ar dalīto uzskaiti jo īpaši jāsaprot, ka tas ietver gan paša izmantotāja ierīces(-ču) rādījumus, gan visas iekārtas rādījumu kopsummu, jo pirmie ir noderīgi tikai kopā ar pēdējo. Pēc pieprasījuma šajā informācijā ir jāietver arī galvenie tehniskie parametri, piemēram, radiatoriem piemērotie reitinga koeficienti, lai ļautu neatkarīgi verificēt siltummaksas sadalījuma aprēķinus vai pārbaudīt to ticamību.

Vienlaikus 10.a panta 2. punkta a) apakšpunkts garantē, ka rēķinu informāciju, kas ir saistīta ar galveno skaitītāju, kurš uzskaita piegādes no centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes tīkla daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālai ēkai, kam veic dalīto uzskaiti, var darīt pieejamu tieši energopakalpojumu sniedzējiem⁽³¹⁾, kas atbild par dalīto uzskaiti un izmaksu sadali ēkā. Tas ir svarīgi tāpēc, ka, lai precīzi sadalītu izmaksas, ir savlaicīgi jāpiekļūst kopējām patēriņa vērtībām. Tieša un savlaicīga piekļuve rēķinu informācijai, tostarp uzskaites vērtībām, ir īpaši svarīga gadījumos, kad ēkās tiek veikta dalītā uzskaitē, izmantojot attālināti nolasāmas iekārtas, un kad tādējādi ir nepieciešams sniegt informāciju biežāk nekā reizi gadā. Šādos gadījumos centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes tīkla klients var lūgt, lai ar galveno skaitītāju saistītā informācija tiktu darīta pieejama tā izvēlētam energopakalpojumu sniedzējam, kas var būt uzņēmums, kurš sniedz dalītās uzskaites pakalpojumus.

⁽³⁰⁾ 10.a panta 1. punkta otrā daļa nosaka, ka "šo pienākumu var izpildīt – ja to ir paredzējusi dalībvalsts, izņemot gadījumus, kad patēriņa uzskaitē ir dalīta saskaņā ar 9.b pantu, pamatojoties uz siltummaksas sadalītājiem, – izmantojot sistēmu, saskaņā ar kuru galalietotāji vai galaizmantotāji paši regulāri nolasa un paziņo skaitītāja rādījumus. Tikai tad, ja galalietotājs vai galaizmantotājs nav iesniedzis skaitītāja rādījumu par konkrētu apmaksas periodu, rēķinu izraksta, balstoties uz patēriņa aplēsi vai fiksētu likmi".

⁽³¹⁾ EED 2. panta 24. punktā "energoapakalpojumu sniedzējs" ir definēts kā fiziska vai juridiska persona, kas sniedz energopakalpojumus vai citus energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus galalietotāja iekārtās vai telpās.

10.a panta 2. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, “lai visiem galaizmantotājiem saskaņā ar VIIa pielikuma 3. punktu līdz ar rēķinu tiktu sniegta skaidra un saprotama informācija”. 9.3. iedaļā ir sīkāk iztirzātas no tā izrietošās sekas. Attiecībā uz galaizmantotājiem, kuriem nav tieša vai individuāla līguma ar enerģijas piegādātāju, būtu jāsaprot, ka “rēķins” nozīmē arī siltummaksas sadalījuma aprēķinus vai citus regulārus maksājuma pieprasījumus par siltumapgādes / aukstumapgādes / mājsaimniecības karstā ūdens pakalpojumiem tās fiziskās vai juridiskās personas vārdā, kas atbild par šo pakalpojumu sniegšanu ⁽³²⁾.

Visbeidzot, jauns noteikums (10.a panta 2. punkta d) apakšpunkts) uzsver, ka dalībvalstis “veicina kiberdrošību un nodrošina galaizmantotāju privātuma un datu aizsardzību saskaņā ar piemērojamajām Savienības tiesībām”. Lai gan šis noteikums neparedz konkrētus pienākumus papildus tiem, ko jau piemēro saskaņā ar ES tiesībām (piemēram, Vispārīgo datu aizsardzības regulu ⁽³³⁾), tas uzsver, ka kiberdrošībai, privātumam un datu aizsardzībai ir nozīme arī saistībā ar siltumenerģijas uzskaiti, dalīto uzskaiti, attālinātu nolasīšanu un rēķiniem.

7.6. Piekļuve elektroniskajai rēķinu informācijai un rēķiniem

Tāpat kā sākotnējā EED, arī pārskatītajā EED dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka galalietotājiem tiek piedāvāta iespēja rēķinu informāciju un rēķinus saņemt elektroniski (10.a panta 2. punkta b) apakšpunkts). Šeit ir jānorāda, ka te minēti tikai galalietotāji, nevis galaizmantotāji, tāpat pārskatītā EED atsevišķiem patērētājiem, kuriem veic dalīto uzskaiti, nepiešķir tiesības uz elektronisko saņemšanu. ES likumdevējs ir apzināti izdarījis šādu izvēli, lai izvairītos no tā, ka tiek ierobežota konkrētas ēkas ieinteresēto personu brīvība vai valsts iestāžu brīvība izlemt, kā organizēt rēķinu informācijas un rēķinu piegādi patērētājiem, kam tiek veikta dalītā uzskaitē.

8. MAKSA PAR PIEKĻUVI UZSKAITES UN RĒĶINU UN PATĒRIŅA INFORMĀCIJAI (11.a PANTS)

Pārskatītās EED jaunais 11.a pants ir gandrīz identisks sākotnējās EED 11. pantam. Tomēr ir jānorāda uz dažām atšķirībām.

Pirmkārt, jaunais noteikums atspoguļo faktu, ka ir precizēts to patērētāju statuss, kam tiek veikta dalītā uzskaitē, tāpēc tajā ir norāde uz galaizmantotājiem, nevis tikai galalietotājiem (jāatceras, ka otrie ir pirmās, plašākās, grupas apakškopa).

Otrkārt, jaunajā pantā ir precizēts, ka 2. punkts attiecas gan uz daudzdzīvokļu, gan daudzfunkcionālām ēkām.

Treškārt, ir pievienots jauns 3. punkts, lai precizētu, ka “lai nodrošinātu, ka izmaksas par 2. punktā minētajiem dalītās uzskaites pakalpojumiem ir saprātīgas, dalībvalstis var stimulēt konkurenci minētajā pakalpojumu sektorā, veicot piemērotus pasākumus, piemēram, iesakot vai kā citādi veicinot konkursu izmantošanu un/vai tādu savietojamu ierīču un sistēmu izmantošanu, kas atvieglo pāreju starp pakalpojumu sniedzējiem”. Lai gan šajā noteikumā minētās darbības nepārprotami ir neobligātas un tās dalībvalstīm nav noteikti jāveic, likumdevējs ir uzskatījis noteikumu par noderīgu, jo tajā izklāstīti konkrētu pasākumu piemēri, ko dalībvalstis var veikt, lai stimulētu konkurenci dalītās uzskaites pakalpojumu sniegšanā ar mērķi mazināt izmaksas, kuras radītu pāreja uz attālināti nolasāmām ierīcēm un sistēmām.

Visbeidzot, sākotnējā 11. panta 2. punkts ir svītrots, jo pārskatītajā EED šā panta darbības joma ir samazināta līdz elektroenerģijai un gāzei un sākotnējās direktīvas 11. panta 2. punkts attiecās tikai uz siltumenerģijas dalīto uzskaiti un ir aizstāts ar jauno 11.a panta 2. punktu.

⁽³²⁾ Tas ietver regulārus maksājuma pieprasījumus, kuros ir ietveras norādītas enerģijas izmaksas 9.b panta 1. punktā minētajām līdzīgās ēkās, kur dalītā uzskaitē ir izrādījusies nerentabla vai tehniski neiespējama.

⁽³³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.) (Vispārīgā datu aizsardzības regula), <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/2016-05-04>.

Papildus minētajām redakcionālajām atšķirībām ir vērts minēt vēl vienu ar šo tēmu saistītu jaunumu. 2018. gada aprīlī Somijas tiesa iesniedza Eiropas Savienības Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu⁽³⁴⁾. Uzdotais jautājums īsumā bija par to, vai pienākums nodrošināt rēķinus bez maksas jāsaprot tādējādi, ka tas liedz piešķirt atlaides klientiem, kas saņem rēķinus elektroniski. Komisija 2013. gada norādījumos⁽³⁵⁾ bija apgalvojusi, ka prasība nodrošināt rēķinus bez maksas neliedz piedāvāt atlaides klientiem, kuri izvēlas konkrētu rēķinu piegādes veidu. Savā 2019. gada 2. maija spriedumā Eiropas Savienības Tiesa ieņēma līdzīgu nostāju. Tā secināja, ka 11. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti ar to tiek pieļauta atlaide no elektroenerģijas pamatmaksas, ko elektroenerģijas piegādātājs ir piešķīris tikai tiem galalietotājiem, kuri ir izvēlējušies rēķinus saņemt elektroniski.

9. PRASĪBAS RĒĶINU UN PATĒRIŅA INFORMĀCIJAI

9.1. Gada rēķini, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš

Jaunajā VIIa pielikumā ir paredzēts, ka, "lai ļautu galaizmantotājiem pielāgot savu enerģijas patēriņu, rēķini tiek sagatavoti vismaz reizi gadā, balstoties uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem". Ļoti līdzīga prasība ir iekļauta sākotnējās EED VII pielikumā, taču VIIa pielikumā lietotajā formulējumā ir atsauce uz galaizmantotājiem (tāpēc to piemēro patērētājiem ar dalīto uzskaiti). Turklāt VII pielikumā atrodamais vārds "vajadzētu" VIIa pielikumā ir aizstāts ar "tiek", lai atspoguļotu prasības saistošo spēku. Kā jau minēts 7.2. iedaļā, ir vērts uzsvērt, ka saistībā ar dalīto uzskaiti prasība nodrošināt, ka rēķinu un patēriņa informācija balstās uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, nav jāsaprot kā prasība, ka telpu apkures vai dzesēšanas izmaksas tiek sadalītas *tikai*, balstoties uz individuālo skaitītāju vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem.

Būtībā prasība nodrošina, ka siltumenerģijas galaizmantotāji vismaz reizi gadā tiek informēti par to, kāds ir viņu faktiskais patēriņš, un ka to maksājumi par patēriņu tiek attiecīgi aprēķināti vai korigēti, piemēram, nolīdzināta starpība starp faktiski maksājamo summu un summu, kas ir samaksāta, balstoties uz regulāriem fiksētiem maksājumiem, kuri nav balstīti uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem.

9.2. Bieža rēķinu vai patēriņa informācija

9.2.1. Situācijas, kad informācija ir jāsniedz biežāk nekā reizi gadā

Tas, cik bieži galaizmantotājus informē par to siltumenerģijas faktisko patēriņu, bija svarīgs EED pārskatīšanas priekšlikuma mērķis un ir atspoguļots jaunā VIIa pielikuma 2. punktā.

Saskaņā ar sākotnējo EED informācija biežāk nekā reizi gadā ir jāsniedz, ja "tas ir tehniski iespējams un ekonomiski pamatoti". Pārskatītajā EED šis nosacījums ir ticis vienkāršots, lai prasības piemērotu tad, "ja ir uzstādīti attālināti nolasāmi skaitītāji vai siltummaksas sadalītāji".

Tas, vai šis nosacījums tiek vai netiek izpildīts, ir jāvērtē, ņemot vērā katras dalībvalsts lēmumu par to, kādu veidu ierīces ir uzskatāmas par attālināti nolasāmām (sk. 6.1. iedaļu).

Var gadīties, ka ēkā ir gan attālināti nolasāmas, gan attālināti nenolasāmas ierīces. Šādas situācijas jāizvērtē katra atsevišķi.

⁽³⁴⁾ Sk. C-294/18, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=203750&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1938672>.

⁽³⁵⁾ Komisijas dienestu darba dokuments – norādījumi par 9.–11. pantu par uzskaiti, rēķinu informāciju un maksu par piekļuvi uzskaites un rēķinu informācijai, 50.–52. punkts (SWD(2013) 448 final).

Piemēram: daudzdzīvokļu ēkā, kurai tiek nodrošināta centralizēta siltumapgāde un kuras katrā vienībā uzstādītās ierīces ir attālināti nolasāmi siltummaksas sadalītāji vai skaitītāji, ēkas galvenais skaitītājs, kas uzskaita kopējo piegādāto vai patērēto siltumu, iespējams, nav nolasāms attālināti. Šādā gadījumā pilnvērtīgus siltummaksas sadalījuma aprēķinus būtībā var veikt tikai tad, ja ir pieejami arī galvenā skaitītāja rādījumi. Līdzīga situācija varētu izveidoties arī ēkā, kurā ir kopīgs katls, ko kurina, piemēram, ar gāzi vai šķidro kurināmo: arī šādā gadījumā katra par gadu īsākā perioda kopējā patēriņa precīza vērtība var nebūt pieejama, ja galvenais gāzes skaitītājs nav nolasāms attālināti vai ja šķidrā kurināmā tvertne vai deglis nav aprīkots ar mērinstrumentu, kas ļautu attālināti nolasīt patēriņu. Tomēr šādos gadījumos tik un tā ir iespējams aptuveni aprēķināt siltuma sadalījumu, izmantojot individuālo ierīču rādījumus un ekstrapolējot kopējā patēriņa aptuveno vērtību. Tādā gadījumā varētu rasties jautājums, kā saskaņot 10.a panta 1. punkta prasību, ka “.. uzticama, precīza un uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem balstīta rēķinu un patēriņa informācija saskaņā ar VIIa pielikuma 1. un 2. punktu tiek sniegta visiem galaizmantotājiem”, ar faktu, ka, ja nav pieejamas kopējā patēriņa vērtības par gadu īsākā periodā (kuras varētu iegūt, uzstādot attālināti nolasāmu gāzes skaitītāju, manuāli biežāk nolasot galveno gāzes skaitītāju, uzstādot savienotu šķidrā kurināmā mērinstrumentu utt.), jebkuri siltummaksas sadales aprēķini var būt tikai aptuveni. Komisija uzskata, ka tas, ka galvenā skaitītāja rādījumi netiek nolasīti biežāk kā reizi gadā, nav iemesls, lai nesniegtu izmantotājiem ar dalīto uzskaiti informāciju par patēriņu biežāk kā reizi gadā, ja vien apstākļi ļauj vairāk vai mazāk pareizi noteikt izmaksu sadales aprēķina aplēsi / aptuveno vērtību. Šādos gadījumos būtu vienkārši skaidri jānorāda, ka par gadu īsāku periodu vērtības ir daļēji aplēstas vai ekstrapolētas. Patērētāja ieguvums no informācijas sniegšanas biežāk nekā reizi gadā, visticamāk, atsvērs to, ka kopējās patēriņa vērtības neesības dēļ precizitāte ir nedaudz mazāka.

No otras puses, ja ēka ar dalīto uzskaiti ir aprīkota ar attālināti nolasāmu galveno skaitītāju centralizētas siltumapgādes/ aukstumapgādes tīklā, bet dalītās uzskaites ierīces ēkā nav nolasāmas attālināti, VIIa pielikuma 2. punkta nosacījums attiecībā uz galaizmantotājiem, kam veic dalīto uzskaiti, nav izpildīts. Turpretī tas būtu izpildīts attiecībā uz centralizētas siltumapgādes/aukstumapgādes tīklu un tā klientu vai ēku kopumā. Šādā gadījumā būtu jāsniedz galalietotājam ēkas līmeņa informācija atbilstīgi VIIa pielikuma 2. punktam.

Cits piemērs ir ēka ar dalīto uzskaiti, kurā siltummaksas sadalītāji ir nolasāmi attālināti, bet māsaiņniecības karstā ūdens skaitītāji – nav. Šādā gadījumā katru pakalpojumu var skatīt atsevišķi, informāciju biežāk nekā reizi gadā sniedzot par telpu apkuri, bet ne par māsaiņniecības karsto ūdeni.

9.2.2. Noteiktais minimālais biežums

Iepriekš izskaidrotā vienkāršotā nosacījuma sekas ir tādas, ka, ja ir uzstādītas attālināti nolasāmas ierīces, ir jāsniedz bieža informācija galaizmantotājiem, kas var būt vai nu rēķinu informācija, vai vienkārši patēriņa informācija. Sākot ar brīdi, kad būs pagājuši 22 mēneši no grozījumu direktīvas spēkā stāšanās datuma, proti, sākot ar 2020. gada 25. oktobri, noteiktais minimālais biežums būs līdzīgs sākotnējā EED paredzētajam, proti, “vismaz reizi ceturksnī, pēc pieprasījuma vai ja patērētāji [galalietotāji] ⁽³⁶⁾ ir izvēlējušies saņemt rēķinus elektroniski, vai citos gadījumos – divreiz gadā”. No 2022. gada 1. janvāra minimālais biežums būs viena reize mēnesī.

9.2.3. Izņēmumi ārpus siltumapgādes/aukstumapgādes sezonām

Siltumapgādi un aukstumapgādi var atbrīvot no prasības sniegt informāciju reizi mēnesī ārpus siltumapgādes/aukstumapgādes sezonām. Siltumapgādes un aukstumapgādes sezonu izpratne var būt dažāda atkarībā no atrašanās vietas un jurisdikcijas vai pat dažādās ēkās. Iespēju izdarīt izņēmumus no prasības par informācijas sniegšanu reizi mēnesī var saprast kā iespēju apturēt informācijas sniegšanu periodā, kad ēkas kopējā iekārta nenodrošina telpu apkuri vai dzesēšanu.

⁽³⁶⁾ Tas, ka šeit ir lietots apzīmējums “galalietotāji”, nevis “galaizmantotāji”, atspoguļo faktu, ka EED obligāti neparedz, ka patērētājiem, kuriem veic dalīto uzskaiti, ir tiesības izvēlēties saņemt elektroniskus rēķinus, sk. 7.6. iedaļu. Tādas ēkas galalietotājs, kurā tiek veikta dalītā uzskaitē, var izvēlēties elektroniskus rēķinus un tādējādi iegūt tiesības tikt informētam biežāk nekā reizi gadā – reizi ceturksnī, bet tas automātiski nenozīmē, ka ēkas atsevišķajiem iemītniekiem (kuri ir galaizmantotāji, bet ne galalietotāji) līdz 2022. gada 1. janvārim ir tiesības uz šādu informāciju biežāk nekā divreiz gadā.

9.2.4. *Atšķirība starp informācijas sniegšanu un tās darīšanu pieejamu*

Prasība, ka, ja ir uzstādīti attālināti nolasāmi skaitītāji vai siltummaksas sadalītāji, rēķinu vai patēriņa informācija, balstoties uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem, ir jāsniedz galaizmantotājiem biežāk nekā reizi gadā, var radīt jautājumus par to, ko uzskata par atbilstību šai prasībai. Komisija norāda, ka likumdevējs apzināti nav noteicis informācijas sniegšanas līdzekli, vienlaikus skaidri nošķirot informācijas sniegšanu un tās darīšanu pieejamu.

Galvenā prasība ir sniegt informāciju izmantotājam. To var darīt uz papīra vai elektroniski, piemēram, pa e-pastu. Informāciju var arī darīt pieejamu, izmantojot internetu (kā arī tādās saskarnēs kā tīmekļa portālus vai viedtālruņa lietotnes), bet šādos gadījumos norādītajos regulārajos intervālos par to ir kaut kā jāpaziņo galaizmantotājam, citādi nevar uzskatīt, ka informācija galaizmantotājam ir sniegta prasītajā biežumā – tā ir vienkārši darīta pieejama. Vienkārši darot informāciju pieejamu, bet atstājot galaizmantotāja ziņā tās atrašanu, netiktu ievērots kopējais šīs pārskatītās EED daļas mērķis, kas ir uzlabot galaizmantotāju informētību par savu patēriņu.

Šo nelielo, bet nozīmīgo atšķirību ir svarīgi uzsvērt arī tāpēc, ka likumdevējs papildus pamatprasībai – regulāri sniegt informāciju – ir iekļāvis arī norādi, ka bez tam neobligātā kārtā informāciju var darīt pieejamu arī internetā: “To var arī darīt pieejamu internetā un atjaunināt tik bieži, cik to atļauj izmantotās mērierīces un sistēmas.” Vārds “arī” nav lietots ar nozīmi “tā vietā”, bet gan kā norāde uz papildu iespēju. Jebkura cita interpretācija pavērtu pārāk plašas iespējas projektēt un lietot sistēmas, kas neļauj bieži sniegt atgriezenisko saiti, tādējādi apejot pārskatītās EED pamatprasību un traucējot svarīga tās mērķa sasniegšanai. Šādu interpretāciju apstiprina arī formulējuma “var [tā vietā]” lietošana VIIa pielikuma 3. punktā, kurā likumdevējs bija skaidri paredzējis, ka noteikumi ir alternatīvi. Īsumā – pastāvīga informācijas “darīšana pieejama” internetā nav alternatīvs vai pietiekams līdzeklis, kā izpildīt VIIa pielikuma 2. punkta prasības sniegt informāciju biežāk nekā reizi gadā, izņemot, ja to apvieno ar kādu aktīvu paziņošanu galaizmantotājam noteiktajos intervālos.

9.2.5. *Biežāk nekā reizi gadā sniegtas rēķinu vai patēriņa informācijas saturs*

Kā minēts 7.3. iedaļā, pārskatītā EED piedāvā izvēlēties, kāda veida informācija ir jāsniedz biežāk nekā reizi gadā saskaņā ar VIIa pielikuma 2. punktu.

Ir jāiekļauj vismaz pamatinformācija par to, kā ir mainījies faktiskais patēriņš (vai siltummaksas sadalītāju rādījumi). To var, piemēram, apvienot ar aplēsēm, kā novērotās tendences varētu ietekmēt galaizmantotāja turpmāko patēriņu un cik liels būs rēķins, ja patēriņš turpināsies kā līdz šim.

Ja rēķinu izrakstīšana notiek vienlaikus ar VIIa pielikuma 2. punktā noteikto informācijas sniegšanu, šā pielikuma 3. punkta noteikumi noteiks minimālās prasības rēķinu informācijas saturam.

9.3. **Rēķinā ietvertās informācijas minimums**

VIIa pielikuma 3. punktā ir noteikti konkrēti minimālie informācijas elementi, kam jābūt pieejamiem galaizmantotājiem rēķinos vai kopā ar tiem, un prasības atšķiras atkarībā no tā, vai rēķins ir vai nav balstīts uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem. Ir svarīgi atzīmēt, ka galaizmantotāji, kuri dzīvo ar individuāliem skaitītājiem vai siltummaksas sadalītājiem neapriņķotās ēkas daļās vai kuru īres vai nomas maksā ir “viss iekļauts”, var nekad nesaņemt uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāja rādījumiem balstītus rēķinus. “Viss iekļauts” gadījumā viņi vispār var nesaņemt rēķinus par enerģiju, tāpēc netiks piemērota neviena no 10.a panta vai VIIa pielikuma prasībām.

Salīdzinot ar sākotnējās EED VII pielikumu, jaunais VIIa pielikums ir formulēts tā, lai skaidrāk atspoguļotu tajā ietvertu prasību saistošo spēku, piemēram, neiekļaujot tādus nosacījumus kā "attiecīgā gadījumā" vai "vēlams" ⁽³⁷⁾.

VIIa pielikumā ir ietverti arī atsevišķi pavisam jauni elementi, tostarp noteikts pienākums, ka rēķinos jāietver "informācija par dalībvalstīs piemērojamo saistītajām sūdzību iesniegšanas procedūrām, ombuda pakalpojumiem vai alternatīviem strīdu izšķiršanas mehānismiem". Transponējot šo prasību, dalībvalstīm būtu publiski jānorāda, kuri ombuda pakalpojumi vai alternatīvie strīdu izšķiršanas mehānismi ⁽³⁸⁾ (ja tādi ir) ir juridiski kompetenti izskatīt sūdzības un strīdus par uzskaiti, dalīto uzskaiti, rēķiniem un izmaksu sadali, lai enerģijas piegādātāji un citas personas, kas izraksta rēķinus, varētu ietvert šo informāciju savos rēķinos.

9.3.1. Faktiskajā patēriņā vai siltummaksas sadalītāju rādījumos balstīti rēķini

Atsevišķie informācijas elementi, kas ir jādara pieejami uz faktisko patēriņu vai ierīču rādījumiem balstītā rēķinā vai kopā ar to, daļēji ir balstīti uz esošo VII pielikumu, daļēji – jauni.

Lai gan ne visiem aspektiem ir nepieciešams skaidrojums, dažus no tiem ir vērts uzsvērt.

Tāpat kā sākotnējā EED, VIIa pielikuma 3. punkta a) apakšpunktā ir minētas "faktiskās cenas". Centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes galalietotājiem tas parasti nozīmēs, ka tiek norādīta maksājamā kopējā cena, kā arī tās dažādie komponenti, piemēram, tie, kas saistīti ar patēriņu vai ar jaudu, kā arī fiksētie tarifi un cenas. Dalītās uzskaites gadījumā tām būtu jāietver vismaz apkures izmaksu daļa, kas jāmaksā personai, kā arī ierīču rādījumi un ēkas kopējā summa, no kuras tā ir iegūta.

Attiecībā uz salīdzinājumu ar patēriņu tajā pašā periodā iepriekšējos gados (3. punkta c) apakšpunkts) ir jāņem vērā, ka pastāv pienākums to darīt pieejamu grafiskā veidā un ar klimatisko apstākļu korekciju. Nemot vērā datu aizsardzības un privātuma prasības (sk. arī 7.5. iedaļu), šī prasība būtu jāsaprot tādejādi, ka tā attiecas tikai uz informāciju par enerģiju, ko patērējis pašreizējais iemītneiks, proti, tas pats galaizmantotājs, kuram šī informācija ir jādara pieejama.

Klimatisko apstākļu korekcijas mērķiem var būt nepieciešams izdarīt pieņemumus par māsaimniecības karstā ūdens uzsildīšanai izmantotās enerģijas īpatsvaru, ja šo enerģiju nemēra atsevišķi no telpu apkures vajadzībām. Turklāt, lai aprēķinātu apkures grāddienas (AGD) vai dzesēšanas grāddienas (DGD), ko izmanto, lai veiktu klimatisko apstākļu korekciju, ir nepieciešami ārgaisa temperatūras dati, kas ir vai nu reprezentatīvi, vai par konkrēto vietu. Lai šādus datus izmantotu rēķinu informācijas mērķiem, tiem ir jābūt pieejamiem bez nozīmīgas kavēšanās. Dalībvalstīm un par rēķinu informācijas sniegšanu atbildīgajām personām ir jāidentificē pieejamie sādu datu avoti – tie var būt gan valsts, reģionāla vai vietēja līmeņa dati vai dati par konkrēto ēku (piemēram, ja ēka ir aprīkota ar ārējo sensoru, no kura var iegūt mērījumu). Tām arī būtu jāatklāj klimatisko apstākļu korekcijas veikšanai izmantotās metodes ⁽³⁹⁾.

Sniegt informāciju par izmantotā kurināmā struktūru lielākajā daļā daudzdzīvokļu/daudzfunkcionālo ēku, kas ir aprīkotas ar savu kopējo katlu, būs salīdzinoši vienkārši, jo īpaši, ja to vienmēr kurina ar vienu un tā paša veida kurināmo. Ja katlus var kurināt ar dažādu kurināmo vai, piemēram, iedarbināšanas posmā tiek izmantots cits kurināmais, atbilstības mērķiem būs pietiekami ar gada vidējām vērtībām. Ja ēkām piegādes veic no centralizētas siltumapgādes vai centralizētas aukstumapgādes tīkliem, juridiskā vai fiziskā persona, kas ir galalietotājs, uz šā paša noteikuma pamata būs tiesīga saņemt informāciju par centralizētas siltumapgādes/aukstumapgādes pakalpojuma sniegšanai izmantotā kurināmā struktūru. Daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālās ēkās šo informāciju savukārt var izmantot ⁽⁴⁰⁾, lai informāciju par kurināmā struktūru sniegtu galaizmantotājiem, kas ir katras vienības iemītneiki.

⁽³⁷⁾ Vismaz divos gadījumos ne visās valodu versijās tas ir ticis izdarīts konsekventi. Komisija uzskata, ka šo neatbilstību novēršanai būtu jāpublicē formāls kļūdu labojums. Komisijas priekšlikuma nolūks šajā ziņā bija skaidrs – sk. ietekmes novērtējuma 4.3.2. iedaļas 1.3.3. punktu (Komisijas dienestu darba dokuments, SWD(2016) 405 final).

⁽³⁸⁾ Piemēram, tādi kā šeit uzskaitītie: <https://ec.europa.eu/consumers/odr/main/?event=main.adr.show2>.

⁽³⁹⁾ Grāddienu aprēķiniem nav vispārpieņemta standarta, un dalībvalstis, ja nav labāku alternatīvu, iespējams, varētu ieteikt vai noteikt, ka jāizmanto Eurostat lietotā metodika; skatīt https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/nrg_chdd_esms.htm (3.4. iedaļa).

⁽⁴⁰⁾ Persona, kas atbild par dalītās uzskaites patērētāju/galaizmantotāju informēšanu atbilstīgi lēmumiem, ko dalībvalstis pieņēmušas saskaņā ar 10.a panta 3. punktu.

Līdzekļus, ko izmanto, lai sniegtu informāciju par kurināmā struktūru, var izmantot arī, lai sniegtu informāciju par centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē izmantotās atjaunojamās enerģijas īpatsvaru, tādējādi daļēji izpildot pārskatītās Atjaunojamo energoresursu direktīvas (AED II) ⁽⁴¹⁾ 24. panta 1. punktā dalībvalstīm noteikto pienākumu: “Dalībvalstis nodrošina, ka galapatērētājiem tiek sniegta informācija par energoefektivitāti un atjaunojamās enerģijas īpatsvaru to centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmās viegli piekļūstamā veidā, piemēram, piegādātāju tīmekļa vietnēs, ikgadējos rēķinos vai pēc pieprasījuma.” AED II nav definēts “galapatērētāja” jēdziens, taču Komisijas izpratnē pārskatītajā EED lietotais termins “galaizmantotājs” pilnībā aptver AED II 24. panta 1. punktā lietoto terminu “galapatērētāji”. Konkrētāk, abi termini aptver atsevišķu vienību iemītņiekus daudzdzīvokļu vai daudzfunkcionālās ēkās, kam piegādā centralizētu siltumapgādi vai aukstumapgādi, arī tad, ja tiem nav atsevišķa vai tieša līguma ar piegādātāju ⁽⁴²⁾. Tāpēc saskaņā ar EED īstenoto rēķinu un patēriņa informācijas noteikumu var izmantot, lai saskaņā ar AED II sniegtu informāciju par centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes mērķiem izmantotās atjaunojamās enerģijas īpatsvaru. Tā var izmaksefektīvi ievērot gan EED, gan AED II attiecīgos noteikumus, jo informācijā par kurināmā struktūru ir jānorāda atjaunojamās enerģijas īpatsvars, ja daļa no kurināmā ir šāda enerģija.

Šāds veids, kā izpildīt prasības par informācijas sniegšanu attiecībā uz atjaunojamās enerģijas īpatsvaru centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmās, būtu nepārprotams un ļautu izvairīties no varbūtējiem juridiskiem strīdiem, ja informācija par kurināmā struktūru ietvertu atjaunojamās enerģijas kategoriju (iespējams, norādot tās veidu(-us)), norādot “0” (nulle) gadījumos, kad atjaunojamā komponenta nav.

Šāda kurināmā struktūras atklāšana, kas ietver siltumapgādes vai aukstumapgādes atjaunojamā komponenta norādīšanu, pilnībā neapmierinās AED II 24. panta 1. punkta prasības, ja vien netiks iekļauta arī informācija par centralizētas siltumapgādes un/vai aukstumapgādes sistēmu energoefektivitāti.

Attiecībā uz informācijas sniegšanas veidu EED VIIa pielikuma 3. punkta b) apakšpunktā un AED II 24. panta 1. punktā noteiktās prasības nedaudz atšķiras. Pirmais no tiem ir nedaudz stingrāks, jo informācija par kurināmā struktūru ir jāsniedz “[galaizmantotāju] rēķinos vai līdz ar tiem”, turpretī AED II ļauj sniegt informāciju par atjaunojamās enerģijas īpatsvaru un energoefektivitāti “viegli piekļūstamā veidā” piegādātāja tīmekļa vietnē vai pēc pieprasījuma. Tai pašā laikā AED II prasība ir nedaudz stingrāka tādā ziņā, ka tā attiecas uz visiem galapatērētājiem, turpretī EED prasību piemēro tikai saistībā ar rēķiniem, kuru pamatā ir faktiskais patēriņš vai siltummaksas sadalītāja rādījumi.

Attiecībā uz informāciju par saistītajām gada siltumnīcefekta gāzu emisijām rodas vairākas problēmas atkarībā no tā, vai piegāde tiek veikta no viena kurināmā avota, piemēram, ēkai kopīga gāzes vai šķidrā kurināmā katla, vai no centralizētas siltumapgādes vai centralizētas aukstumapgādes sistēmas. Abos gadījumos ir jāpievērš uzmanība tam, kā un ciktāl ir atspoguļota ietekme uz efektivitātes zudumiem ēkā vai tīklā un kādi rādītāji ir izmantoti (t. i., absolūtie vai relatīvie/specifiskie (kgCO₂e/k), kopā vai pa dzīvokļiem utt.).

Centralizētas siltumapgādes un aukstumapgādes operatoriem ir jānorāda vismaz tīkla gada vidējās emisijas par katru enerģijas vienību, kas ir iekļauta rēķinā / piegādāta (proti, ieskaitot tīkla zudumu ietekmi), lai varētu aprēķināt katram konkrētajam galalietotājam atbilstīgās absolūtās emisijas.

Pamatojoties uz tām vai uz ēkas kurināmā pašpatēriņu, patērētāji, kuriem tiek veikta dalītā uzskaitē, var iegūt informāciju par to absolūto emisiju daļu (kg) UN par to relatīvajām/specifiskajām vidējām emisijām, kas atspoguļo, piemēram, centralizētās siltumapgādes sastāvu vai izmantoto kurināmo, kā arī attiecīgos gadījumos – vietējos atjaunojamos energoresursus.

⁽⁴¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Direktīva (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

⁽⁴²⁾ Tas pārskatītajā EED ir skaidri norādīts (sk. arī 7.1. iedaļu). AED II to var izsecināt no tā, ka 24. panta 2. punktā ir lietots šaurākais termins “lietotājs”, kas liecina par likumdevēja vēlmi nošķirt 24. panta 1. punktā un 24. panta 2. punktā ietverto pienākumu darbības jomu.

Dalībvalstis jebkurā gadījumā var ierobežot tvērumu, ar kādu tiek piemērota prasība sniegt informāciju par siltumnīcefekta gāzu emisijām, nosakot, ka tā attiecas vienīgi uz enerģiju, kas nodrošināta no centralizētām siltumapgādes sistēmām, kuru kopējā nominālā ievadītā siltumjauka pārsniedz 20 MW. Ja dalībvalsts izvēlas to darīt, tas jo īpaši ļauj no nepieciešamības sniegt šo informāciju atbrīvojot mazus un vidējus centralizētas siltumapgādes tīklus un ēkas, kurām veic dalīto uzskaiti un kurām ir savi katli. Ir jāuzsver, ka šī iespēja sašaurināt informācijas prasības darbības jomu neattiecas uz informāciju par kurināmā struktūru, bet tikai uz saistīto gada siltumnīcefekta gāzu emisijas informāciju.

Centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmās, kuru klientiem ir iespēja izvēlēties īpašus “zaļos” produktus, ko pārdod kā iegūtus no konkrētas kurināmā struktūras (piem., 100 % atjaunojamajiem energoresursiem), vai kur īpašā siltumnīcefekta gāzu emisijas pēda atšķiras no sistēmas vidējās, tas ir jāievēro, lai izvairītos no divkāršas uzskaites un maldinošas informācijas nodošanas patērētājiem. Šāda pārdošana būtu jāizslēdz no galalietotājiem domātiem aprēķiniem par vidējo kurināmā struktūru vai SEG pēdu. Pretējā gadījumā varētu tiku pārkāpti ES tiesību akti par patērētāju tiesību aizsardzību ⁽⁴³⁾.

VIIa pielikuma 3. punkta f) apakšpunkts paredz, ka izmantotāja patēriņš ir jāsalīdzina ar tādas pašas patērētāju kategorijas vidējā normalizētā vai etalona galaizmantotāja patēriņu, tāpēc dalībvalstīm būs jāizstrādā pienācīgi etaloni un patērētāju kategorijas vai jādeleģē atbildība par to izstrādi. Dalītās uzskaites gadījumā dalītās uzskaites pakalpojumu sniedzēji varētu darīt pieejamus attiecīgus un precīzus etalonus, balstoties uz datiem par to portfeļos esošajām ēkām. Elektronisku rēķinu gadījumā šo salīdzinājumu var darīt pieejamu tiešsaistē, un tādā gadījumā pašos rēķinos uz to būtu jāsniedz norāde. Protams, ka rēķinos, kurus izsniedz papīra formā, salīdzinājumiem, tāpat kā citiem iekļaujamajiem elementiem, ir jābūt pievienotiem faktiskajam rēķinam.

9.3.2. Faktiskajā patēriņā vai siltummaksas sadalītāju rādījumos nebalstīti rēķini

Patlaban izplatīta prakse (vismaz situācijās, kad nav pieejamas attālināti nolasāmas ierīces) ir balstīt regulārus vai biežāk nekā reizi gadā izrakstītus rēķinus uz gada patēriņa aplēses, kas sagatavota, pamatojoties uz fiksētu likmi. Šādos rēķinos nav jābūt ietvertiem visiem iepriekš minētajiem elementiem, taču “tajos iekļauj skaidru un saprotamu paskaidrojumu par to, kā tika aprēķināta rēķinā norādītā summa, un vismaz [VIIa pielikuma 3. punkta] d) un e) apakšpunktā minēto informāciju”. Šīs prasības piemēro arī gadījumos, kad rēķini nekad nav balstīti uz faktisko patēriņu vai siltummaksas sadalītāju rādījumiem. Tas tā būs attiecībā uz atsevišķiem galaizmantotājiem daudzdzīvokļu un daudzfunkcionālās ēkās, kurās neveic dalīto uzskaiti un kurās enerģijas izmaksas tiek nodotas galaizmantotājiem kā regulāras maksas vai apkures izmaksas, balstoties vienīgi uz citiem parametriem, piemēram, platību, tilpumu utt.

⁽⁴³⁾ Skatīt arī SWD(2016) 163 final, 2016. gada 25. maijs: Komisijas dienestu darba dokuments “Vadlīnijas par to, kā īstenot/piemērot Direktīvu 2005/29/EK par negodīgu komercpraksi”.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0163>

ISSN 1977-0715 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5112 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV